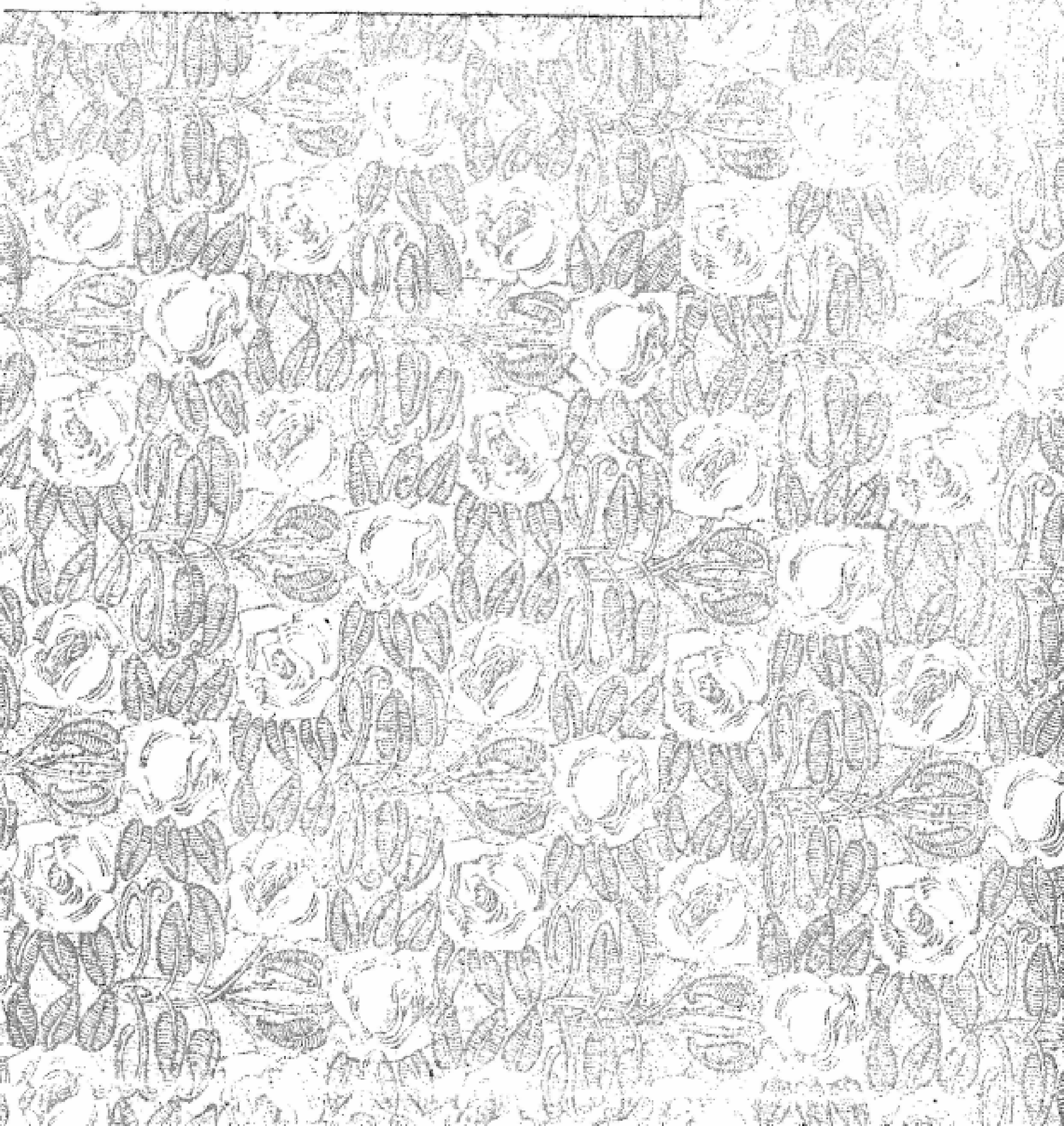
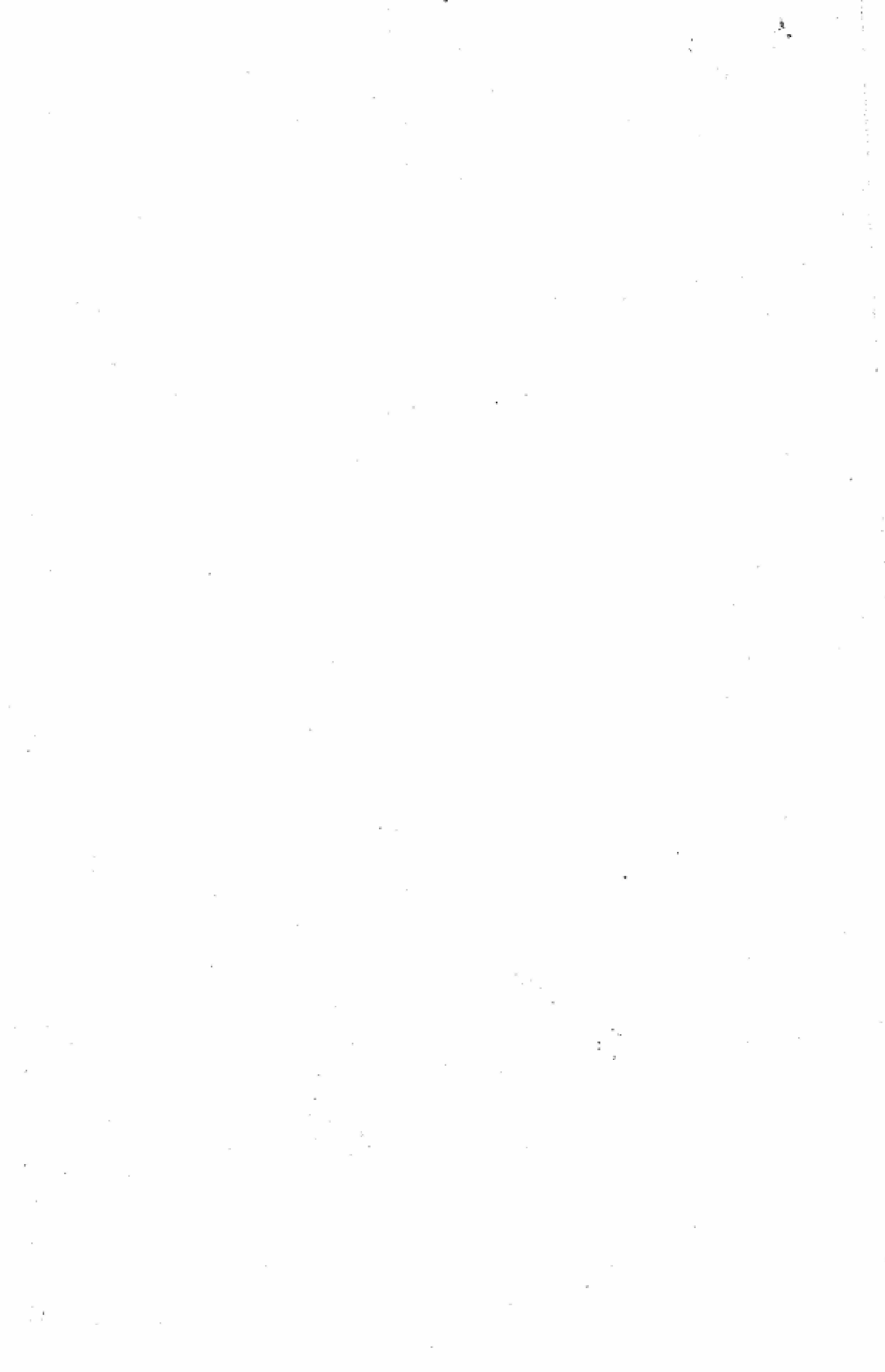
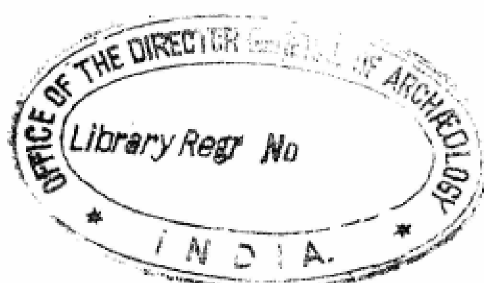
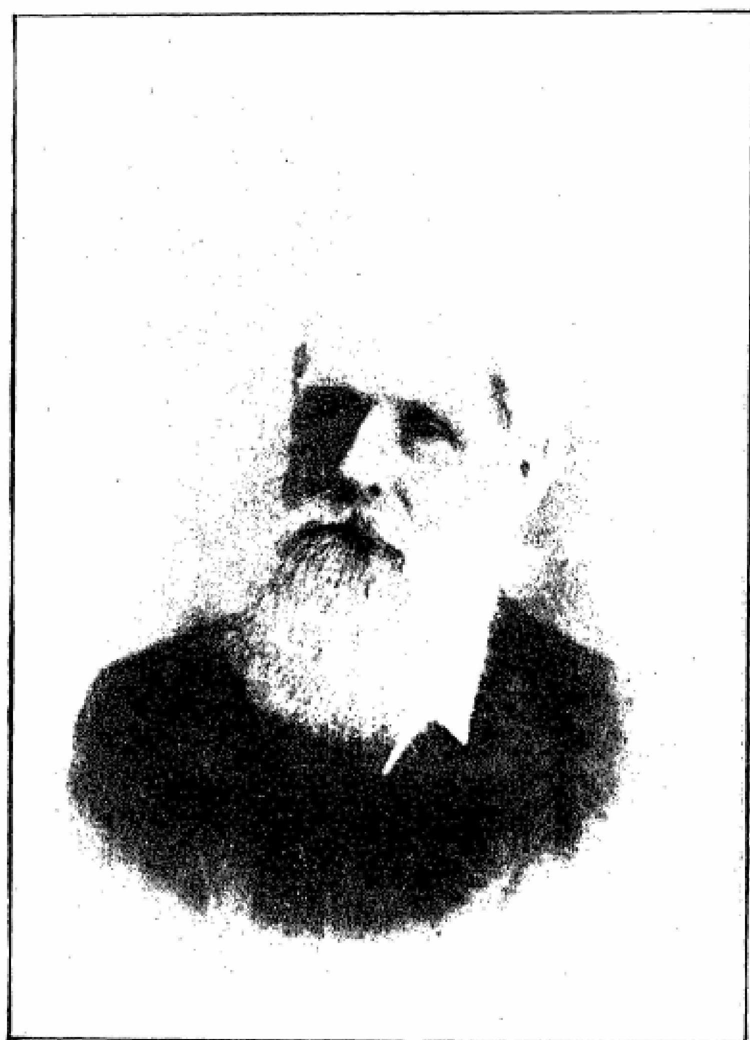

OFFICE OF THE DIRECTOR GEN
Library Regi No
INDIA

OFFICE OF THE DIRECTOR
ARCHÆOLOGY
Library Regr No
INDIA.

June 6th 1895

Yours sincerely

E W West

THE DÎNKARD,

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE SECOND PART OF BOOK VIII., WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA, BOMBAY.

VOLUME XVI.

BOOK VIII.,

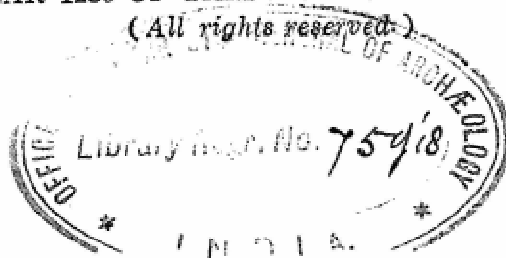
CONTENTS OF THE AVESTA NASKS, PART II.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES OF THE SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

London:

KEGAN PAUL, TRENCH, TRÜBNER & CO.

IN THE YEAR 1286 OF YAZDAZARD, AND 1917 OF CHRIST.

Printed by B. Miller, Superintendent, British India Press, Mazagon, Bombay;
and Published in India by Darab Dastur Peshotan Sanjana, B.A.,
85, Cumballa Hill, Bombay.

CONTENTS.

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dînkard to the end of the twenty-first chapter of Book VIII. The present volume places before the public the Pahlavi text, transliteration, and translations into English and Gujerati of the remaining portion of it. The only old MS. available for the editing of Book VIII. is DM., including the missing folios found in DP., which I have carefully followed while preparing the text contained in this volume. Eight missing folios containing the text of Book VIII. are found in DP.

The edition of the Pahlavi text of Book VIII. has now been put before the public for the first time, and an attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translations as readable as possible for the layman, without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for the student of the language. No pains have been spared to give the most correct text so far as possible, and to enhance the utility of the work by the addition of copious notes illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references, and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Book VIII is a particulary interesting and important part of the voluminous Pahlavi work, the Dînkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Nasks or Avesta books relating to the Zarathushtrian Religion including its moral, social and penal codes. It appears that at the time when this book of the contents was written almost the whole of the sacred Avesta literature and its Pahlavi Version, with the only exception of the Vashtag Nask, had been in existence. The writer seems to have relied entirely on the Pahlavi Version, for where he could not obtain the Pahlavi Version, as in the case of the Nâdar Nask, he has not ventured to give the contents of that particular Nask from the original Avesta accessible to him*

* "A few of the details he mentions (such as those contained in Dk. VIII., chaps. XIII., §§ 17-20, XLIII., § 24) evidently refer to Sâsânian times, and may be reasonably supposed to have originated in the Pahlavi Version of those times." (West, Introduction, p. XLII.)

As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having thoroughly studied the Pahlavi Version, for when we compare his analysis of the *Vendîdâd* with the Pahlavi rendering of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original Pahlavi.

Ancient Zarathushtrian Avesta Scriptures have suffered much through the ravages of time; but it is our good fortune that through the Dînkard, Books VIII. and IX. we can get some idea of their scope and contents. From the Avesta Nasks existing at the present day it is possible to suggest the probable extent in pages of the Avesta Nasks, or of the entire Avesta literature as it had existed in the period when it was authoritatively rendered into Pahlavi in the Sâsânian dynasty. The size of each of them may be given in pages[1] approximately as follows:

	No.	Nask	Av. pages.
Gâthîc Nask	1	Suta-kara (Sûdgar)	29.
,, ,,	2	Varshta-mãthra	51.
,, ,,	3	Bagha	60.
Hadha-mãthrîc	4	Dâma-dâta	54.
,,	5	Nâdar	41.
,,	6	Pâchaka	56.
,,	7	Ratu-dâta-haîtag	65.
,,	8	Barish	23.
,,	9	Kashkîsrûb	34.
,,	10	Vishtâspa-sâsta	13.
Gâthic	11	Vashtag	54.
Datîc	12	Chitra-dâta	14.
Gâthîc	13	Spenta	61.
Dâtîc	14	Baghân-Yasnya	135.
,,	15	Nîkâtûm (or Nîkîgtûm)	375.
,,	16	Dûbâ-srû-jîti	172.
,,	17	Hûspârama	276.
,,	18	Sagâtûm	325.
,,	19	Jvîd-shaêdâ-Dâta	141.
Gâthîc	20	Hadhaŏkhta	53.
,,	21	Staŏta-Yasnya	72.

Hence the total number of pages of the twenty-one Nasks, is approximately 2104, of which only 423 Avesta pages survive now in Westergaard's Edition.

[1] Of the size of Westergaard's Edition.

Surveying Book VIII., as a whole, the reader cannot but be impressed by the high social, moral, religious, and legal institutions in vogue among the ancient Irânians of the times when these Nasks were written. These people were completely free from the idolatrous and superstitious customs of their neighbours, who surrounded them on all sides, and gloried in their pure Mazdayasnian Revelation, consciously and earnestly shunning evil in all its forms. The *dastûr* or head-priest appears to have been vested with great powers in matters social, religious, political, and legal; and great respect had been paid to his decisions in all disputes referred to him. The Dâtic Nasks on laws classify various crimes with great exactitude, and attempt at enunciating a law of evidence and of procedure, which at once testifies the high stage of civilization attained by the Irânians of the Avestâ period (*vide* chaps. XV-XX).

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the author discreetly formulates a definite plan for himself in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First, he purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks, and then a detailed description "of what is accessible in its different *has* and *fragards*" (§ 22). This plan, somehow, the author does not observe throughout the whole treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters, and tolerably well, till we reach the end of chapter XIV. From chapter XV. he appears to have abandoned his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plan, and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Nasks are primarily classified into the Gâthic, the Dâtic, and the Hadha-mãthric; the first division representing spiritual knowledge, the second earthly, and the third that

"lying between these two". However, the writer himself acknowledges (see his Pahlavi Introduction, vol. XV.), that this distinction cannot be strictly enforced, as "in all the three (divisions) all the three are (included)." Here the Ahunavairya is taken to be the quintessence of knowledge, and accordingly this threefold division is made to correspond to the three metrical lines contained in it; and the twenty-one Nasks, arranged in an order regardless of the division to which they belong, are made to correspond to the twenty-one words contained in the same strophe. (*Vide* vol. XV., English Trans., p. 4, footnotes).

The text in the present volume proceeds with the remaining sections of the Dâbâsrûjid Nask. Chapter XXII. gives the contents of the *Pasush-haurvistâna* section, which deals with the selection of a dog for guarding and protecting sheep and cattle, the various provisions for him, and his duties. This section, while attempting to summarize the functions of the shepherd's dog, incidentally reveals to us some phases of the pastoral and agricultural life of the ancient Irânians.

Staŏristâna is another section of the same Nask (chap. XXIII.). It is a code relating to beasts of burden. The various ways in which they can be beaten or punished, are described in details. Other subjects discussed are plucking the feathers of birds, spoiling fish, *etc.*

The next section is *Arejistâna* (chap. XXIV.), a book about the value of property, animate as well as inanimate. *Arataêshtâristâna* follows this (chapter), and contains laws about warriors. The section gives us some idea of the organization of the Irânian army. There were different grades of officers whose duty it was to see that the soldiers under them were properly trained and equipped. The soldiers were supplied with provisions according to fixed rules. The commander had to know the abilities of men under him. He must fight only

if the enemy declined to submit when called upon to do so. It was considered to be a sacred duty to smite the non-Irânians, the *yazishna* ceremony being performed to invoke the help of God for the purpose. The army was also accompanied by veterinary surgeons and doctors, whose work it was to give prompt relief to the wounded and the disabled.

The last section of the Dûbâsrûjid Nask was a treatise on miscellaneous subjects, such as the place for taking a hot bath, the preservation of fire, the practice of putting on the sacred girdle, provision for winter, *etc.*

The next ten chapters (XXVII.-XXXVI.) deal with the contents of the Huspâram Nask, the third in the Dâtic series. *Aêrpatistâna* is a book devoted to laws relating to priests. This book together with the one summarized in chap. XXVIII., viz. *Nîrangistâna*, is included in the existing Pahlavi work entitled *Nîrangistâna*, (see my Introduction to the facsimile edition of the Pahlavi *Nîrangistâna*, Bombay 1894). The section of the Huspâram Nask bearing the latter name, indicated the importance of the *yazishna* ritual, the functions of the *zaŏta* and the *râspî*, and the Avesta to be recited on different occasions. The *Gâhanbârs*, *or* season-festivals, ought to be celebrated. The *ameshaspends* and *yazads* shall be extolled, and proper offerings made to them.

According to the next section, *Gaŏharîgistâna*, there were fixed rules for establishing the superiority of one person over another (chap. XXIX.). The case of a man selling another's property is here discussed, as well as that of a man who sells a thing by word of mouth. The last part of this chapter shows some of the steps taken for arresting the progress of contagious diseases, by making it criminal to sell the clothings in their infected condition.

Chapter XXX., which gives the contents of a miscellaneous section, conveys to us some idea of the domestic life of the then Irânians. A wife must be obedient to her husband. Persons having unauthorized sexual intercourse were severely punished. Sacred offerings must be made on the birth of a child. Breeding of domestic animals was carried on systematically, and growing corn was regarded to be a duty.

The next two chapters are rather short. Chap. XXXI. deals with ordeals, while chap. XXXII. with mad animals and their care. A miscellaneous section again intervenes, namely chap. XXXIII. It contained laws regarding the proper use of wealth, marriage of sons and daughters, gifts to various persons, removing infection, and similar other subjects. It was considered sinful to inter a dead body.

Another section of the same Nask (chap. XXXIV.), contained details about the birth of a child. A son is to be begotten according to the advice of the good Religion. The mode of conception, and that of the formation of the limbs and sex of a child are then described. Perfection can be attained through various habits. Unnatural or adulterous intercourse is highly sinful and condemned.

Different kinds of ownership are dealt with in another section (chap. XXXV.). A judge had to consider the rights of the litigants before him, and give possession of a property to the proper person. The concluding portion deals with the disposal of the property of a deceased person to the heirs by relationship or by adoption.

The last section of the Hûspâram Nask (chap. XXXVI.) contained laws on subjects having very little to do with one another. Unions between different persons were recognized

by law. It is one's duty to give gifts to the worthy. The importance of a good physician is also recognized. His fees are also fixed,—a question dealt with in detail in the Vendîdâd, Fragard VII. It is meritorious to establish religious seminaries, and provide religious teachers with pupils.

The contents of the Sagâtûm Nask begin from the next chapter, and continue on to chapter XLII. One of the first thirty sections (chap. XXXVII.) contains subjects like the following: care of a new-born child, arrangement of bed-places, method of making the *kûstî* and tying it, canals and fords, and others.

Hachîdagânistâna is the next section dealt with (chap. XXXVIII.) It contained laws regarding the seizure and confiscation of property, animate as well as inanimate. The confiscator was responsible for taking care of the property confiscated. The section then proceeds in its own way to describe very minutely what should be done when some treasure is found concealed at various depths in earth or water.

The next section, *Zîyânagistâna*, is a book about various kinds of injuries. An injured person is blessed if he does not retaliate the injury done to him (§ 5). The same Avesta doctrine is repeated and preached by Jesus Christ in his sermon on the mount (*vide* Matthew 5, 39). It is to be remarked that in the Avesta we find its origin.

Vakhshistâna (chap. XL.) is a code of increases. Every action, whether good or bad, has its own increase. The replies to questions IX.-XI. of the Pahlavi *Dadistân-î-dînîg* seem to have their bases in this book of the Avestâ. Wealth also increases by interest, simple or compound. The book incidentally reveals one of the ways then in vogue for paying off a debt,

viz., the creditor employing a slave belonging to the debtor to work off the debt. A man can derive his increase of income from grains, sheep, land, and ornaments in his possession.

The ancient Irânians, in spite of the high religious and social progress attained by them, were not free from a belief in the malign effects of sorcery and witchcraft. The next section, *Varistâna* (chap. XLI.), shows that special remedies were prescribed for removing the effects of sorcery, and the wizard was put to death after a trial. He was, however, given an option to undergo a trial by ordeal. The concluding portion of the book described how an ordeal was to be accomplished.

The final section of the Nask is a miscellaneous one (chap. XLII.). The subjects here discussed are almost all dealt with more or less fully in other books.

Chapter XLIII. gives the contents of the *Jvîd-shaêdâ-Dâta* Nask, i. e. the *Vendîdâd*. The contents of the first twenty-two fragards, with the only exception of the twelfth, are summarized here, (for the details see my footnote on p. 70). This is perhaps the most important chapter in the Dînkard, Book VIII., for holding as it does the original Avesta text of the Vendîdâd in all its entirety; we are in a position to judge from it as regards the other Nasks, and how faithful the author thereof must have been to the original Pahlavî text he then had before him.

The contents of the *Hadhaôkhta* Nask are given in chap. XLIV. Yashts XXI. and XXII. are traditionally ascribed to this Nask, though the contents given in this chapter have very little in common with those of these Yashts. According to the Dînkard, this Nask contained particulars about the recital

of the Ahunavairya formula, and about the performance of other ceremonies and season-festivals. A man must be diligent and righteous, devoting his life and body to God and the *yazads*. Spiritual leadership is derived from Ahuramazda, while the temporal from Zarathushtra. It is to be noted here that one of the two *Sraŏsha Yashts* is also distinguished by the title *Hadhaŏkhta*.

The last chapter of the Dînkard, Book VIII. summarizes the contents of the *Staŏta-Yasnya* Nask.

I again express my high indebtedness to the indefatigable labors of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. E. W. West, for his translation of the Dînkard, Book VIII., in the Sacred Books of the East, Vol. XXXVII. His attempt, however helpful, has still all the drawbacks of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dînkard. Pahlavi scholarship has progressed considerably since his days. I have at places differed considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Avesta Nasks were intended to give expression. At the same time, there are other places where I have thought it appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration.

85, Cumbala Hill,
Bombay, 4th June, 1917.

THE DÎNKARD.

BOOK VIII—(*continued.*)

CHAPTER XXII.,[1] **DÛBÂSRÛJÎD NASK**—(*continued.*)

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(3) [illegible]

CHAP. XXII. (1) 12 burîna*g*-*î* Pasûs͟h-haûrvistâna, madam pâs î gaŏspendân pasûs͟h-haûrvô vic͟hînag, va pâs pavan pasûs͟h-haûrvô pasûs͟h-haûrvô; madam pâs s͟hnâk͟htan zyas͟hân sa*j*â*g*îh aêva*g* levat*â* tanid; m*â* *b*aên ham babâ. (2) Va patmâna*g* î s͟harît-dârîgîh ba*r*â yehvûntan î pasûs͟h-haûrvô pasûs͟h-haûrvô-îh, âk͟ha*r* min gûmâr*d*an zyas͟h min pâs.

(3) Va madam *j*âma*g* a*v*zâr nîvâra*g* î pâs ô*l* pasûs͟h-haûrvô, va yehabûnis͟hna i sâmân î mizda î rô*j*îg î pasûs͟h-haûrvô, va

---

1. The oldest manuscript which contains the text of Book VIII, of the *Dînkard*, is DM. Some of the folios of this book, which are missing in DM., are found in the library of the late Shams-ul-Ulema Dr. Dasturji Peshotanji B. Sanjana. They are here called DP. by me. In these folios, just as in DM., the text is divided into different sentences by ∵ mark of punctuation. The translator has taken care to follow it as far as possible and to point out, where necessary, in the footnotes to the Pahlavi text, the places in which the pauses in the MS. are not followed by him. In all other divisions into sentences of the Pahlavi text, the editor and translator has mostly followed West. This † note-mark is used in the Pahlavi text to show that the word or punctuation is an insertion by the editor.—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]

pis͟hna î kalbâ pavan zimistân payâv-ic͟h, va pês͟hîn-î âtâs͟h î *b*aên pâh-hasta âvâya*d* ka*r*dan. (4) Madam âînîna*g* î vaêrâyis͟hna î dâtîhâ pâh-hasta, va gâs î pasûs͟h-haûrvô, va kalbâ âtâs͟h, va masmân va tûs͟ha*g* a*v*zàr i pasûs͟h-haûrvô *b*aên pâh-hasta; vinâs î min jvî*d* âînîna*g* ka*r*dan sajîtûnê*d*; m*â* baên ham baba.

(5) Madam tûk͟hs͟hâ*g*îh î pasûs͟h-haûrvô, va madam sa*r*dâr-înî*d*an gaôspendân k͟helmûnt pavan lêlyâ, baên *pasûvān* mûst-bârân; kalbâ pâna*g* lâ vastarg-âômand, bâlis͟hna-âômand, va basîm-âômand; ko*l*â lêlyâ 3 bâr pavan hamâ*g* ram ba*r*â ma*d*an, jvî*d* min za*k* î amat pa*d*ân-*i* î bîm-âômand aûs͟hmârî*d*; ko*l*â yôm bâmdâ*d* ba*r*â ra*f*tan i pavan vêh-gûbis͟hnîh baên gaôspendân nigirî*d*an, za*k* î vîmâr va ris͟ht va rî*j*a*g* va âhû*g*-âômand gaôspend dâtîhâ darmânînî*d*an, sa*r*dârînî*d*an; vinâs min visû*d*a*g*îh; m*â* baên ham baba.

1. DM. —2. So DM.—3. DM. —4-4. DM. —5-5. DM. —6. DM. —7. DM. —8. DM. adds ∵—9. DM. ∵ —10. DM. —11-11. DM. ∵ —12-12. DM. —13. DM. —

(6) Madam za*k* zyash *b*aên zerkhûnishna î gaŏspendân hamvachag râê kûnishna, vinâs î amat lâ, ayû*f* jvîtar va*b*î*d*ûnayên. (7) Madam ba*r*â shnâkhtan zyash vachag, aêgh ka*d*âm gaŏspend. (8) Madam shû*l*an va châr zyash pavan lakhvâr dâshtan î dû*j*gûrg min gaŏspendân, bûkhtan zyashân gaŏspendân amat a*v*ar va vâ*d* va vârân î shkaft yehvûnê*d*, va amat ô*l* vi*d*ârg î rû*d*ân hû-nîyâzân jivâ*g* î dûsh-pâe pa*d*îra*g* nisishna yehamtûnê*d*; va amat-ash hamâ*g* lâ tûbân, za*k* mas-ar*j*tar ayû*f* vêsh-mira*g*tar bûkhtan.

(9) Va madam netrûntan zyash gaŏspend î min vâstar î aîshân, vinâs tû*j*ishna min lâ netrûntan, pavan vashtamûntan zîyânîni*d*an î gaŏspend jûr*d*âg va vâstar î aîshân, (10) Madam patmâna*g* î dâshtan î râyînî*d*an pasûsh-haûrvô gaŏspendân min jûr*d*âg vâstar î aîshân srâ*d*a*g* srâ*d*a*g*, chîgûn za*k* î gôltar khazûrâ yema*l*e*l*ûnêd, havâ*t* mâ za*k* min ô*l*âshân pâhân paêtâ*g* vâstar î

1. DM. adds ∴—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. perhaps [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

5. It might be a corruption of the original [Pahlavi] *paĉkhâl*, "dung"

[Pahlavi]

khazûrâ, mûn zak î nafshâ pâhag-khûl frâj vashtamûnêd; zak-ich zakâê vinâs vabîdûnayên, mâ zâk-ich pavan zerkhûnishna frâj-frâj khûrêd.

(11) Madam garang î gaŏspendân pavan garm va sard jîvâg, nishân î pasûsh-haûrvô. (12) Madam gaŏspendân min aêvag vad 4 sâlag dakhshag. (13) Madam vîs î pâs, aêgh pasûsh-haûrvô amat yehamtûnêd shnâsêd; chigûn zak î amat pasûsh-haûrvô gaŏspend frâj pâh-hasta dârishna; chigûn zak î amat-ash ol vîs î pâhrîj pâs râyînishna. (14) Va madam madan î pâs madam gaŏspend râs, î min vîs i pâs ôlâ ramag pasijag.

(15) Madam pâs amat rûjig î pasûsh-haûrvô lakhvâr vakhdûnêd, va ash rubishnîh î patash; âkhar min tasûm atapag-dâta sharîtâ kûshtan î pasûsh-haûrvô gaŏspend pishna râê. (16) Madam gaŏspend baên ram âzârîhâ ôl kûshtan yehamtûnêd, bâhar î kûshtâr ajash, zak î pasûsh-haûrvô, zak

1. DM. [Pahlavi]—2-2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]

(17) (18) (19) (20) (21)

CHAPTER XXIII., **DÛBÂSRÛJÎD NASK.**

(1)

î kalb*â*; va kar*dag* mar î aêva*g* gaŏspend. (17) Madam patmâna*g* î rûbis̲h̲na, a*f*as̲h̲ân bâr i âsân. (18) Madam vinâs î pâs *b*aên pasûs̲h̲-haûrvô, pavan adâtîh î madam kâr va mizda; tû*j*is̲h̲na pasûs̲h̲-haûrvô *b*aên pâs pavan asa*jâg*iha dâs̲h̲tan gaôspend, sû*dag*îh pavan kâr; a*f*as̲h̲ tû*j*is̲h̲na, va za*k* î patas̲h̲ âzâr-kârîh, ana-ar*j*ânîgîh mizd-as̲h̲ yehvûnê*d*; va dâdistânîhâ mîyân pâs pasûs̲h̲-haûrvô.

(19) Madam *f*rahâng î pâs *ô*l pasûs̲h̲-haûrvô, pavan âs̲h̲tîhâ sa*r*dârînî*dan* î gaŏspend; amat pasûs̲h̲-haûrvô srû*d* gâsân, za*k* *f*rahâng pavan mî*l*ayâ âînîn yehvûnt; va amat lâ srû*d* gâsân, pavan-ic̲h̲ za*d*am; sâmân î za*k* *f*rahângîg za*d*am. (20) Madam k̲h̲ᵛîs̲h̲îh î pasûs̲h̲-haûrvô, min rû*jg*âr î zimâna*g* î das̲h̲tân-mâh vi*j*âr*d*an. (21) Madam gâsânbâr yas̲h̲tan, avârîg î *f*rîzvânîg ke*r*fa*g*.

XXIII. (1) 35 *f*ratûm burîna*g* Staŏristâna, mâ*d*îgân madam

1. DM. —2. DM. —3. DM. adds ∵—4. DM,

rûbânîg vinâs î min adâtîhâ zanis̲h̲na va raês̲h̲a î madam staŏrân gaŏspendân; tû*j*is̲h̲na va tâvân î *ôl* gaŏspend na*f*s̲h̲*â* patas̲h̲; va za*k* î amat staŏra, za*k* î amat anûmâe, pavan k̲h̲ayâ. (2) Za*k* î amats̲h̲ân pavan jâya*g*; za*k* î amats̲h̲ân pavan pâhlû*g* mak̲h̲îtunêd; za*k* î amats̲h̲ân pês̲h̲a*g*; za*k* î amats̲h̲ân pâhlû*g*, aê*d*ûn mak̲h̲îtunt hamâ*g*-zanis̲h̲nîh yehvûnê*d*. (3) Zanis̲h̲n-ic̲h̲ a*v*ârîg hanâmân, za*k* î pês̲h̲a*g* zanis̲h̲nîh î, amat zanis̲h̲na za*k* î amat aê*d*ûn makhîtunê*d* î *ôl* pâhlû*g* zanis̲h̲nîh lâ hamâ*g*-zanis̲h̲nîh. (4) Va za*k* î, amat aê*d*ûn zanê*d* î *ol* pâhlû*g* zanis̲h̲nîh hamâ*g*-zanis̲h̲na hâvand yehamtûnê*d*; va za*k* î amat pûst, va za*k* i amat bisrâ a*j*as̲h̲ bar*â* ramîtunê*d*; za*k* î amatas̲h̲ burin, za*k* î amatas̲h̲ k̲h̲îmân ayû*f* mârvan. (5) Za*k* madam-ic̲h̲ kalbâ î pasûs̲h̲-haûrvô gung ka*rd*an.

(6) Madam mûrvân hanâm zanis̲h̲nîh va par-rûnis̲h̲nîh, c̲h̲îgûn

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. repeats [illegible]—4-4. DM. [illegible]—5. DM. adds ∵

(7) … (8) …[1] … (9) … (10) …[2]

CHAPTER XXIV., DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1-2) …

zak î amat hamâg zanishnîh, va chîgûn zak î amat lâ hamâg zanishnîh. (7) Va a-dâtîhâ zanishna î madam mâhîgân, zak î amatshân bisrayâ akhûrishna vabîdûnayên. (8) Hamâr î baên nigîrishnîg va sûdagîhâ zanishna î gaŏspendân; madam mâ âînînagîhâ dâdistân, î jvîd-jvîd sûdagîhâ zanishna, î pavan nigîrishnîg zanishnîh, dârishna; kabad dâdistânî; mâ baên ham babâ. (9) Madam tûjishna î kardan i pûstîg va tatag vastargîh aîsh; vinâs î min farugîdan î âtâsh patash birishtan î bisrâ î dûjîdag va hazaldag.

(10) Madam kerfag i hamâg aêgh dânâg kârîh, va nêvag dînâg mizda; vinâs î kolâ aêgh dûsh-âkâs kârîh, va saryâ dînâg pûhal; khûbîh patvastagî avzâyînâgînîdan zak i yasharûb pavan dânâgîh, va kâhînîdan î zak î dravand pavan dûshâkâsîh i gêhân.

XXIV. (1) Dadîgar burînag Arejistâna, mâdîgân madam arj î

1. DM. adds [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XXV., DÛBÂSRÛJÎD NASK.

aûshtân-âômand, va za*k*-ich î aûzûshtâna khvâstag, khûr*d*îg khûrishnîh jvî*d*-jvî*d*; â*v*âyishnîgîh î âkâsîh î patash, o*l*-ich vichîra va dâtôbarîh lâ; va khastan î gab*r*â î yasharûb, âtâsh î Varahrân, bâyô*d*ô*g*zê*d*, vi*j*ârishna ar*j*.

XXV. (1) Da*d*îgar sa*d*îgar burîna*g* Arataêshtâristâna, mâ*d*îgân madam zanishna ar*j*ânîgîh gûrg; *b*aên gûrgân zanishnatarîh î za*k* î 2 zang min za*k* î 4 zang.

(2) Madam vichîn î arataêshtârân rû*j*îg, arataêshtârân staŏra va jâma*g* va a*v*zâr va a*v*ârî-yâna*g*îh, î aôbashân yehabûnishna; vichîn î aspa va zayana a*v*zâr aêva*g* aêva*g*. (3) Madam *f*rahân-*j*înî*d*an î gab*r*â i aspa pêsh min shed*r*ûnî*d*anî *ô*l dûshmanân zanishna. (4) Madam châr pâhr*ij*ishna kârîh î arataêshtâra pavan zanishna î dûshmanân va*b*îdûnd, lashkar va razm kûshishna.

1-1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3-3. DM. [illegible]

(5) Va madam vinâs î vîs va mân î arataêshtârân *b*aên yehamtûnishna î kârîchâr, va *mâ* za*k* î raêsha va zîyâna'tû*j*ishna; *mâ* za*k* î patash a-paîrâîg; va *mâ* za*k* î patash marg-ar*j*ân.

(6) Madam dakhshag î zayana-âvandîh, va a-zayana-âvandîh î arataêshtârân. (7) Madam pâdag î spâhpa*d*, a*v*ârîg pa*d*ân î madam spâh, pavan rû*j*îg va bâhar va âzarm; a*f*ashân azîrag; va marag i gû*r*d i aêva*g* aêva*g* min pa*d*ân. (8) Madam bakhshna î gû*r*d *ôl* pâna*g*îh î kerp-ash va bûna*g*. (9) Va madam mara*g* î gû*r*d, amat malkââu malkâ *ôl* kârîchâr vazlûnê*d*. (10) Va madam patmâna*g* î rû*j*îg pishna î 2 arataêshtâra, bisrâ va pîm va lakhmâg; nimâyînishna-cha vêh-vîna*g* î arataêshtârân *b*aên za*k* shapîr khûrishnîh râê a*j*ash; a*f*ash chim i vakhshishna va tarâzînishna gôvâîg; va staŏra, va bûn-kanu*g*îh, va *f*ars-ta*g* a*v*zâr madam spâh. (11) Va madam burîna*g* î nasha*g* î staŏra-bezash*g*, va gan*j* i zayâna a*v*zâr, a*v*â*r*îg î âvâyishnîg

1. DM. adds ∵—2. Better [illegible]—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

levat*â* lashkar. (12) Va madam vashtamûntan î arataêshtârân yôm î kârîchâr, bisrâ va ka*d*âmîh zyashân khûr*d*îg; aê*d*ûn-ich zak î aspân khûrishna.

(13) Madam khᵛâsta*g* î ana-Aîrân ba*r*â yehêtyûnt, va hanâ î a*j*ash paêtâ*g*, aêgh: "Li m*â* gûrg, m*â* aîy*y*âr." (14) Madam nimu*d*an î zûshâram î arataêshtârân a*g*avîn; hamîh i aîy*y*ârîh î aêva*g* levat*â* tanid; *f*ramân bûr*d*âr zyashân *b*aên spâh-sa*r*dâr, va mînishnîg a*v*ispâr*d*an î tanû *ô*l aôsha; va gûshî*d* î maînûg mizda a*v*îg-gûmânîh pavan tanû-î-pasîn.

(15) Va madam vichîn î spâh-sa*r*dâr madam spâh pavan-ich sh*dr*unishna dâta; shnâkhtan zyash spâh jvî*d*-jvî*d* pavan hûnara shâyîndagîh zyashân haît. (16) Madam handâzishna î spâh nîrû*g* a*v*zâr levat*â* za*k* î dûshmînân; aêgh, chîgûn za*k* î kârîchâr kûnishna, chîgûn za*k* î amat pâhri*j*ishna. (17) Madam za*k* î arataêshtârân amat bîm min dûr

1. DM. [illegible] 2-2. Better [illegible]

garpûshtîh pavan nazdîgîh, ayû*f* bîm i nazdîg garpûshtîh min dûr, pavan bûkhtan shedkûnãnd khᵛâsta*g* mandavam kûnishna. (18) Madam aêgh, amat kârîchâr â*v*âya*d* ka*rd*an arataêshtâra, aspa lâ ma*d* yegavîmûnê*d*, min rama*g-î* aspân chand aspa ba*r*â pâtakhshâê vakhdûntan. (19) Madam vashâ*g* i pâspân, *mâ* âinîna*g* âkâs-dahishnîh î *ôl* lashkar va spâh-sa*r*dâr, hanâ a*j*ash paêtâ*g* aêgh dûshman yemîtunt shapîr, ayû*f* varîkûnt.

(20) Madam nimâyishna î *ôl* dûshmînân a*j*ash samîhênd nahârîhênd. (21) Madam patkârishna î spâh-sa*r*dâr *ôl* ana-Aîrân pêsh min kârîchâr pavan-ich paêtâmbar, va ka*r*îtuntan zyashân *ôl* malkâân malkâ bandagîh va Daêna î Ya*z*adân patkârishna. (22) Madam handarz *ôl* spâh, va paêtâ*g*înî*d*an' î nâmchashtîg kâr î *b*aên kûshishna aêva*g* aêva*g* bâhar vâêrâyîh; va nivêg-înî*d*anî *ôl* spâh pât-dahishna î ke*rd*ârân; gû*f*tan âkâsînî*d*an

1. DM. —2-2. DM.

î *ôl* spâh chim î marg-ar*j*ânih, zanishna ar*j*ânîgîh î ana-Aîrân, *f*ramân î Yazadân madam zanishna î ôl*â*shân amat aîrih lâ meka*b*lûnãnd; nimânâ*g* rabâ mizda pât-dahishna î madam zanishna î ôl*â*shân, min Daêna paêtâ*g*; va dâ*d*istânîgîh i Aîrân. (23) Va madam lâ gû*f*tan î *b*aên yôm î kârîchâr mi*l*ayâ î bêshî*d*ârîh, lâ hîch âkâsîh mûn spâh nahâr yehabûnê*d* *b*aên spâh, ba*r*â za*k* î basîm, î râmînâ*g*, î libebm*â* dâtârîhâ, î nîrû*g* a*v*zuntârîhâ gû*f*tan. (24) Va madam yazishna î yôm î kârîchâr, va razm dûshkûnishna; va aûrvara î baresma î za*k* yazishna; va Avistâ*g* *b*aên kûshî*d*an, za*k* î *f*ratûm tîr *b*aên shadîtûntan nîshân dâsht; yashtan î pavan-ich zaŏsra barishnîh mayâ î *ôl* kârîchâr jîvâ*g* nazd-tar; va patisâra î kûshishna; aêgh, *f*ratûm pavan ka*d*âm zayana a*v*zâr kûshishna, va patisârîg vad za*k* î a*f*dûm.

(25-27) Madam patmâna*g* î ôl*â*shân mûn kûshî*d*ârân râê

1. DM. [Pahlavi] —2. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XXVI., **DÛBÂSRÛJÎD NASK.**

zâê ya*kh*senund, va min kû*sh*î*d*ârân â*kh*a*r* min pîrû*j*îh î madam ana-Aîrân, garûb va var*d*a*g* min ana-Aîrân la*kh*vâr yansegûnân; la*kh*vâr va*sh*tan î a*f*a*sh*ân pavan *ch*and patmâna*g* î dûrîh î a*j*a*sh*ân zayana a*v*zâr; va *kh*asta*g*ân va sata*g*ân darmân bûr*d*an; va zayana a*v*zâr ba*r*â han*kh*etûntan, garmâva*g* ka*r*dan, va tanû âsânînî*d*an, va ka*rd*-sepâsân mizda yehabûntan; vinâs-kârân pazdînî*d*an, va *kh*asta*g*ân va sata*g*ân darmân bûr*d*an; va zayana a*v*zâr la*kh*vâr ôl gan*j* avispâr*d*an; garûb la*kh*vâr ôl *kh*ᵛî*sh*ân yehamtûnînî*d*an, bâhar bâ*kh*tan; va hân-i*ch* kabad î *b*aên ham babâ.

XXVI. (1) *Ch*ahârûm burîna*g* ham-dâta*g*, madam garmâva*g*, pavan m*â* âînîna*g* *kh*âna*g*, va jîvâ*g* î pâhrî*j* î âtâ*sh*-gâs, va pâspânîh î tam*â* de*b*rûni*sh*na; m*â* *b*aên ham babâ. (2) Va madam zûr î zimîg râê asip ka*r*dan; va za*k* î âtâ*sh* râê *b*aên za*k* babâ kûni*sh*na. (3) Madam *kh*ûri*sh*na a*v*â*r*îg kâr î pavan

1-1. DM. may be read *khastagân vinastagân*.—2. DM. adds ∵—3. DM. *âtâsh-dahîh.*—4. DM.

âtâs̲h̲ va*b*îdûnîhyên; pâhrî*j* î âtâs̲h̲ *b*aên ham babâ. (4) Madam âtâs̲h̲ î pavan-ic̲h̲ râs min *fr*û*g*is̲h̲na va hîk̲h̲ra va nasâê va vizand va zîyâna î a*f*as̲h̲ pâhrî*j*; pâhrî*j* î âtâs̲h̲ min yehabûntanî ô*l* agadîn, va apurnâyîg; va patmâna*g* î âtâs̲h̲ min jôê; va tû*j*is̲h̲na î *fr*û*g*is̲h̲na; a*v*â*r*îg vinâs î patas̲h̲; patmâna*g* î pis̲h̲na va pêshgûn î âtâs̲h̲ pavan hamîn, pavan-ic̲h̲ zimistâna.

(5) Madam barâ nis̲h̲âstan î aspa; aêg̲h̲, c̲h̲îgûn î amat pavan mayâ va a*v*râ; va c̲h̲îgûn za*k* î amat pavan-ic̲h̲ hîk̲h̲ra î k̲h̲ᵛârtar, va c̲h̲îgûn za*k* î amat pavan-ic̲h̲ hîk̲h̲ra girâê pâtak̲h̲-s̲h̲âê. (6) Madam patmân î pis̲h̲na î ans̲h̲ûtâ, âtâs̲h̲, va gaŏ-spend. (7) Madam pa*d*îrû*f*tan î masmân, stâyis̲h̲na î râ*d*îh, va masîh î râ*d*ân, va nikûhis̲h̲na î pinîh, va k̲h̲ûsta*g*îh î pinân.
(8) Madam jâma*g*îhâ î *b*aên mân î Maz*d*ayasnân dâs̲h̲tan

1. DM. [illegible]—2. DM. adds ∴—3. DM. [illegible]

[Pahlavi text]

âînîn, vad-çha vand-*î* î 3 rû*d* î pâna*g*îh va pâhrî*j* zya*sh*ân jvî*d*-jvî*d*, va mizda ke*rd*ârân ârâstârân î aêva*g* aêva*g*; m*â* *b*aên ham babâ. (9) Va madam hêtyûnî*d*an î Maz*d*ayasnân kûjpâna, *kh*ᵛî*sh*kârîh î kûjpâna a*j*a*sh*; m*â* *b*aên ham babâ.

(10) Va madam sâ*kh*tan î zimistâna râê pavan hamîn hanbâr. (11) Madam vâstra î jûr*d*âg azderûntan; Avistâ*g* î *f*ratûm azderûni*sh*nîh; va ya*sh*tan î dasta*g* î *f*ratûm pavan *sh*nûman î Aûha*r*maz*da* î *kh*û*d*âê. (12) Va madam hamîh î hú-daênân a*g*avîn pavan-i*ch* spû*kh*tan î nîyâz, va hamîh î levat*â*-i*ch* aga-dînân pavan za*k* î ô*l* Daêna lâ vîzâyi*sh*nîg; m*â* *b*aên ham babâ. (13) Va madam kâr î madam aûrvarân gaôspendân bar; *f*ratûm, ar*j*ânîg *kh*ûri*sh*nîh; tanid, patmân *kh*ûri*sh*nîh, va pâhrî*j* î min frehîbû*d*.

(14) Va madam *kh*ᵛî*sh*îh î aspûhara*g*ân, za*k* î amara*g*-ânîg; m*â* âînîna*g* za*k* î amara*g*ânîg ô*l* aspûhara*g*ân *kh*ᵛî*sh*îh

1-1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. Better [Pahlavi]

CHAPTER XXVII., **HÛSPÂRAM NASK.**

ma*d*an ; m*â* *b*aên ham babâ. (15) Va madam zîvarîh î staŏ*r*a, tô*r*â, va gaŏspend, va anshûtâân-ich; aêgh, amara*g*ânîhâ jvî*d*-jvî*d* pavan chand dât yehvûnê*d*; va m*â* *b*aên ham babâ. (16) Va hân-ich kabad dînâ va âkâ*s*ih î *b*aên ham srûb.

(17) Pâhlûm haît yasharâyîh âvâ*d*îh.

XXVII. (1) Hûs*p*âram 30 burîna*g* aê *Aêrpatistâna*, mâ*d*îgân madam aêgh ô*l* aêrpatistâna ka*r*dan, mûn zerkhûnishna; chîgûn za*k* amat vazlûntan *f*rîzvânîg; va chîgûn za*k* amat pavan na*f*sh*â* yegavîmûnê*d*; chîgûn za*k* amat vazlûntan lâ sharîtâ; va vichîna î madam-aêrpat, va patmâna*g* î âsrû*g* î pâhlûm, va za*k* î mîyâna*g*, za*k* î nitûm, pavan a*v*ar-aûshmûrishnîh î yasharûbân khratû. (2) Va madam âsrû*g* î shedrûni*d*a*g*; va râsîn *j*âma*g* va a*v*zâr î aôbash yehabûnishna.

(3) Madam za*k* î hâvishta pavan tar*s*agâ*s* *b*aên aêrpat ;

za*k* î pavan pa*d*îru*f*tan vâchag châshî*d*an î ô*l* hâvishta, kûnishna; andarz î aêrpat ô*l* âsrû*g*ân; dren*j*înî*d*an i srûb nasâyîh avigâma. (4) Va madam m*â*, pavan lakhvâr-rasishnîh î âsrû*g* ô*l* matâ mûn a*j*ash shedr*û*nîd matâ sa*r*dâr va matâîgân, âsrû*g* râê, âsrû*g* ô*l* matâ mûn a*j*ash pavan châshishna âmû*j*ishna î *b*aên matâ, kûnishna. (5) Va madam 5 haêma î âsrû*g* râê; ka*d*âm manîtuntan î âsrû*g*, *f*ratûm min srûbân, pavan patisâr vad za*k* a*v*dûm, stâyishna î Yêzata srûb; m*â* *b*aên ham babâ. (6) Madam babâîhâ mûn âsrû*g* î nîhân zahishna a*j*ash kh^v^ahishna; pêshîh va âkha*r*îh ham babâ. (7) Madam pûhal î âsrû*g* î pavan vinâskârîh *j*vî*d* *f*ragar*d*. (8) Va madam âsrû*g* mûn, aêrpatistân ka*rd*an râê, hû-chînag min matâ yansegûnayên; pavan ka*rd*an sû*d*a*g* yehvûnê*d*. (9) Madam *f*râ*j*îh î âsrûnân, aêva*g* min tanid, pavan dânishna a*vz*âr; va patmâna*g* î *f*râ*j*îh

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XXVIII., HÛSPÂRAM NASK.

mûn patas̱ẖ sajâgtarîh î aêvag min tanid pavan patîh yehvûnêd; mâ baên ham babâ.

XXVIII. (1) Burînag-î *Nîrangistâna*, mâdîgân madam nîrang î âyazis̱ẖna î yazadân, zak î frîzvânîg ôl pûhal vazlûnêd; avzûnîg kêrfagîh min vês̱ẖ marîh î râspîgân baên âyazis̱ẖna, va Avistâg zaŏtô râspîg kolâ 2 g̱ẖal gûbis̱ẖna; zak î aêvag g̱ẖal gûbis̱ẖna, aêvag g̱ẖal nyôs̱ẖis̱ẖna. (2) Madam draŏna; mâ baên ham babâ. (3) Madam pâhrîj î min kẖᵛâris̱ẖna î mâdû-dân baên ham avgâm î âyazis̱ẖna. (4) Madam sâmân î vâng pavan Avistâg gûbis̱ẖnîh î baên âyazis̱ẖn-î; va Avistâg î bis̱ẖamrûta, va srîs̱ẖvâdag, va c̱ẖatrûs̱ẖâmrûta. (5) Madam âyazis̱ẖna, râyînis̱ẖna î zak âyazis̱ẖna, mûn zaŏta ayûf râspîg tanâ-pûharagân. (6) Madam zaŏtîh î nîs̱ẖâ i apurnâyîg. (7) Madam vic̱ẖîra î madam ôlâ mûn min Daêna Mazdayasna lakẖvâr stâyîd yehvûnêd.

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. adds [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

(8) Madam vinâs î ôl*â* mûn gâsânbâr lâ yaz*ê*d; chîgûn za*k* amatash yasht yehvûnê*d*. (9) Madam sâmân î 5 gâs i yôm va lêlyâ; va âyazishna ham-gâ*s*îhâ. (10) Madam âinîna*g*ân î khᵛishîh mandavam *ôl* gâsânbâr, av*â*r*î*g ke*r*f*ag*, yehabûnt dastôbarîhâ.

(11) Madam chandîh î zaô*s*ra î min aêva*g* gaôspend; ni*g*ìrishna handâzishna î *b*aên ka*r*d*a*n î gaôspend pavan-ich dâta, dagyâîh min pa*d*vishag va av*â*r*î*g âhû*g*, a-vîmârîh, va a-hichzârîh, va a-justa*g*îh î min khra*f*stra; va nîrang î ka*r*d*a*n; vichîn î madam ke*r*dâr, va sâkhtâr, va a*v*ar-bûr*d*âr, vashtamûntâr, aôbash dâtâr. (12) Va chim î kûshtan, m*â* *b*aên ham babâ.

(13) Madam gâ*s* va kâr î zaôtô râspîgân *b*aên âyazishna. (14) Madam pâhlûm âyazishna; dahishna î *ôl* gab*r*a î yasharûb, î châshî*d*âr, lakhvâr-pû*r*sî*d*âr i khratû î yasharûbân yehvûnt; m*â* *b*aên ham babâîhâ. (15) Madam shapîg va kûstîg; aêgh min

1. DM.

(16)

(17)

(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

m*â* s͟hâya*d*; m*â* baên ham babâîhâ. (16) Va madam barsnam c͟hî*d*an va bastan; m*â* *b*aên ham babâ. (17) Madam patmânag î aesma *b*aên âyazis͟hna, âînîn î *frâj*-baris͟hnîh, za*k* î âtâs͟h î ka*d*ag*ì*g, Atarûna*g*, va Âtâsh î Varahrân. (18) Madam âyazis͟hna î *b*aên mas, va za*k* î *b*aên mîyâna*g*, va za*k* î *b*aên kas tûbânîgîh; va vic͟hîra î madam atûbânîgî. (19) Madam yas͟htan i yaza*d*ân hamâê pavan za*k* î ma*d* yegavîmûnê*d*, va *âvâj* lâ s͟hedkûnã pavan hîc͟h âînîna*g*. (20) Madam aêg͟h mar*d*ûm vînâ*g*îhâ, va avînâ*g*îhâ-ic͟h, yaza*d*ân âyazênd; aêg͟h, za*k* î vînâ*g*îhâ, va za*k* î avînâ*g*îhâ ka*d*âm; andarz î madam vînâ*g*îhâ yas͟htan î yaza*d*ân. (21) Madam da*g*yâîh î yas͟htâr tanû vastarg; âsû*d*a*g*îh zyas͟h mînis͟hna min vinâs; va pâ*d*yâ*v*îh î a*v*zârî; va raŏs͟hnîh va da*g*yâîh î jîvâ*g* î âyazis͟hna; dûrîh min tam*â* pavan patmâna*g* î paêtâ*g* rîmanîh va gand; m*â* *b*aên ham babâ. (22) Madam âyazis͟hna î â*v*ân, a*f*as͟hân s͟hem;

1. DM. omits.—2. DM. repeats [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi] for [Pahlavi]—
4. DM. adds ∵—5. DM. [Pahlavi]—6-6. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XXIX., HÛSPÂRAM NASK.

zôr î baêshâzishnîh; varechâvandîh i vahishta; dârishna dâtârîh î âvân-maînûg; va mâ baên ham babâ. (23) Madam âyazishna î kârân dâdistân, khûp pargânîh va khûp frajâmîh râê kûnishna; va hân-ich kabad aûshmûrishna î baên ham babâ. (24) Ayazishna pavan shâyad lâ shâyad, khûp lâ khûp.

(25) Madam Zaratûhshtân, *Hvôvã,* Vishtâspân dûdag pavan aûshmûrishna âyazishna î Daêna, afashân chîgûnîh.

XXIX. (1) Burînag aê *Gaŏharigistâna,* mâdîgân madam gaŏharîg avarîgânîh, va lâ sakhtag barâ dâtîg; pashandag chîgûnîg î avargânîh, lâ hanbârdag pavan tund-garîh î gêhân, barâ vêh-zîvishnîh khvahîshnîh pavan frâkhûînîdârîh i kolâ anshûtâ kardan; dastôbar-gâsîh î avargânîh, patmân î sûd î patash. (2-3) Madam avargânîh î anîûrûzda levatâ

1. So DM. for —2-2. DM. —3. DM. —4-4. DM. ; better

anyûrûzda levatâ gaŏharîh ana-aûrûzda; levatâ ana-aûrûzda levatâ nyûrûzda, va nyûrûzda levatâ nyûrûzda; va sâmân î nyûrûzdîh va anyûrûzdîh; aêg͟h, levatâ mûn pavan *f*reh-ar*j* lâ dastôbar-gâs, levatâ mûn dastôbar-gâs, levatâ mûn min ba*r*â pavan *f*reh-ar*j* lâ dastôbar-gâs; pavan ana-âkâs *f*reh-ar*j*îh râê; aêg͟h, levatâ mûn ç͟hîgûn k͟hûp, lâ levatâ vinâs fradîpta*g*; va a*v*ar*g*ânîh *frâdhât* zîvandìgânîh, va patmâna*g* î gaŏharîg patîh ba*r*â yehvûnêd.

(4) Madam *ôlâ* mûn k͟hᵛâsta*g*îh lâ na*f*s͟h*â* meze*b*anûnayên, *ôlâ* mûn zebanûnayên. (5) Madam meze*b*anûnã î pâh pâgîr-î-mân, a-pâgîr-î-mân. (6) Madam pâhrî*j* pâhrî*j* î mandavam mandavam nimûna*g*. (7) Madam staŏra, va gaŏspend, va bûndag, paristâr, a*v*â*r*îg k͟hᵛâsta*g*, mûn srâ*dag* ç͟hîgûnîh âkâs pavan jvî*d* srâ*dag* ç͟hîgûnîh. (8) Madam gûbis͟hnîh meze*b*anûnã vinâs tûjis͟hnî; *mâ b*aên ham babâ. (8ᵃ) Za*k* î amat staŏrân paêtâ*g*

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. adds ∵—4. DM. [Pahlavi]—
5. DM. [Pahlavi]—6. DM. [Pahlavi] *chîgûnash.*

yehvûn*êd*, pavan âhû*g* frû*sh*i*sh*nîh paêtâ*g* patmân, va za*k* î hamâê pavan meze*b*anûnâ âhû*g*-âômand.

(9) Va madam kada*g* mûn an*sh*ûtâ va kalbâ pavan vîmârîh i pa*d*vi*sh*a*g*-âômand baên barâ vi*d*ar*d*, vastarg î gabr*â* min za*k* vîmârîh dâ*sh*t; aê*gh*, *ch*îgûn za*k* î amat 3, *ch*îgûn za*k* î amat 2, *ch*îgûn za*k* î amat aêva*g* *sh*nat, pavan meze*b*anûnâ âhû*g*-âômand. (10) Madam ka*d*a*g* mûn an*sh*ûtâ ayû*f* kalbâ pavan za*k* î pa*d*vi*sh*a*g*-âômand vimârîh *b*aên yetîbûnast, lâ vi*d*ar*d*; â*kh*a*r* min vi*sh*ag-i*ch*-a*g* î a*j*a*sh* vastarg î gab*r*a *b*aên za*k* vîmârîh dâ*sh*t; aê*gh*, *ch*îgûn za*k* î amat 2, *ch*îgûn za*k* î amat aêva*g* *sh*nat, *ch*îgûn za*k* î amat 30 lelyâ, pavan meze*b*anunâ âhû*g*-âômand; m*â* *b*aên ham babâ.

(11) Madam gaŏharîg levat*â* ana-Aîrân ka*rd*an; aê*gh*, *ch*igûn za*k* î amat *sh*arîtâ. (12) Madam gaŏspend gaŏharîg *b*aên 3 *sh*apa*g*, â*kh*a*r* min 3 *sh*apa*g* kû*sh*tan; hân-i*ch* kabad dâ*d*istân *b*aên a*v*ar*g*ânîh, va gaŏspend gaŏharîg.

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. Better [Pahlavi]

CHAPTER XXX., HÛSPÂRAM NASK.

XXX. (1) Burîna*g* ham-dâta*g* madam mandavam î lâ na*f*s̱h*â* yansegûnân; za*k* î amat lâ mînê*d* aêg̱h-as̱h k̲hadîtund, a*f*as̱h k̲hadîtund; za*k* î amat mînê*d* aêg̱h-as̱h k̲hadîtund, a*f*as̱h lâ k̲hadîtund; za*k* î amat mînêd aêg̱has̱h k̲hadîtund, a*f*as̱h k̲hadîtund. (2) Madam yas̱harûb sâst dahis̱hna; aêg̱h mâ c̱higûn yehvûnê*d*; za*k* î amat pâs lak̲hvâr bavîhûnê*d*. (3) Madam nîyâ*z*a*g*ân vindagîh, zûr-a*f*râ*s*îh, va drûk̲ht pa*d*îr-is̱hnîh vinâs. (4) Madam kâr va *f*ramân mûn dahis̱hna î râ*d* *ô*l aîs̱h kâhînêd va var*d*ê*d*. (5) Madam sâmân î vis̱hâ*d*-yed*â*îh i nîs̱h*â* î pâtak̲hs̱hâê-gâs, mûn *b*aên s̱hôê tarsa*g*âs, min mandavam i s̱hôê lâ mat yegavîmûnê*d*; va c̱hîgûn za*k* î amat s̱hôê *f*râ*d*îg, c̱hîgûn za*k* î amat dâtîhâ, va c̱hîgûn za*k* î *f*rû*d* min dâtîhâ k̲h'âsta*g*, c̱higûn za*k* î anyûrûzda c̱habun; sâmân î tarsagâsîh î nîs̱h*â* *b*aên s̱hôê; m*â* *b*aên ham babâ.

1. DM. adds ∵—2. DM. adds and strikes it off—3. So DM.—4. DM. ı

(6) Madam vâdînî*d*an î kanîg min abîtarân sa*r*dârân ka*d*a*g* ô*l* shôê vîs, ka*d*a*g* bânû*g*-gâs dâshtan î shôê; nîsh*â* amatash tarsa*g*âê va shnâyînî*d*âr yehvûnê*d*, andar*j*înî*d*an î amat yema*l*e*l*ûnê*d* aêgh: "Lak nîsh*â* hav*â*-am, nîsh*â*îh î lak lâ va*b*î*d*ûnam;" shôê ô*l* nîsh*â* patkârishna, va pûhal madam de*b*rûnishna. (7) Va madam khûn î pavan nîsh*â* î shûyîndag, va pûhal î madam ôl*â* mûn nîsh*â* î shûyîndag, va za*k* î ana-Aîr, va-*a*v*â*r*î*g, min lâ dastôbarîhâ sarîtuntan sarîtunê*d*; va nîsh*â* mûn sarîtunt ô*l* ana-Aîrân yehabûnê*d* shûsra-gûmîzishnîh; *a*v*â*r*îg* vinâs î madam ham kâr va*b*î*d*ûnayên. (8) Madam nîsh*â* min ana-Aîrân bavîhûnastan; aêgh, chîgûn za*k* î amat pâtakhshâê. (9) Madam ârâyishna î nîsh*â* pavan ba*r*ā-ra*d*îh, avgâm ô*l* nipâêm, va ba*r*â khᵛahîshnîh î levat*â* shôê. (10) Madam vinâs î gab*r*â min rânînî*d*an î akht*â* ba*r*t*â* î purnây ba*r*â-ra*d*îh. (11) Va madam 3 mandavam, mûn anshûtâ patash vinâs-kâr, va achâr

1. So DM —2-2. DM.

k͟hᵛîs͟hîh yehvûnd; a*f*as͟hân dâris͟hna ba*r*â lâ yansegûnis͟hna. (12) Madam mûn dâtîg tû*j*is͟hna stahm-baris͟hnîhâ lâ va*b*idûnayên.

(13-15) Va madam za*k* î gab*r*â, *b*aên zerk͟hûnis͟hna zyas͟h nârîg, pavan myâzda va dahis͟hna î ô*l* gan*j* î ke*r*fa*g* va*b*idûnânis͟hna; va c͟hîgûn za*k* î amat za*k* gab*r*â k͟hratû; c͟higûn za*k* î amat hâvis͟hta; c͟higûn za*k* î amat zerk͟hûnis͟hna zega*r*; va c͟hîgûn za*k* î amat nekad; va sû*d* va k͟hûpîh î a*j*as͟h; va daênîg *frâj*-dahis͟hnîh î s͟hem ô*l* zerk͟hûnis͟hna, zega*r*îhâ va nekadîhâ; va ke*r*fa*g* î min dînâ*g* daênîg s͟hem hank͟hetûnis͟hnîh î madam zâ*g*î, min â*vâz*-dahis͟hnîh zyas͟h za*k* î daêvîyastân s͟hem.

(16) Madam nîrang va âînîn î *b*aên gûs͟hna s͟hedkûnân gaôspendân, mûn a*j*as͟h gûs͟hna râmîni*d*âr; vâres͟ht nekadîh, va pânaᵍîh i nekadîh; va a-k͟hû*g*îh ana-âhû*g*îh î zâ*g*; va d*r*avîst rama*g*îh-ic͟h yehvûnê*d* pavan-ic͟h yas͟htan î ya*z*a*d*ân va myâzda dahis͟hnîh; pasûs͟h-haûrva-ic͟h a*j*as͟h â*f*r*în. (17) Madam za*k*

1. DM. adds ∵—2. DM.

(18) (19) (20) (21) (22) (23-24) (25)

î pâs *b*aên zerkhûnishna i gaŏspendân dân. (18) Madam yazishna myâzda dahishnîh kûnishna, va sûd î madam gaŏspendân min ham babâ. (19) Madam za*k* î Mazdayasna matâ; zerkhûnishnîh i kalbâ î *b*aên matâ, pavan pâhrî*j* parvarishnîh i kalbâ kûnishnî; ke*r*fa*g* min ham babâ.

(20) Madam sâmân î mizda î zaŏtîh î châshishnîh, va âtâsh sardârîh; va dast âshkâra*g*îh va pâspânîh, a*v*â*r*îg mizdôbarîh; m*â* *b*aên ham bab*â*. (21) Madam dâtîg sa*r*dârîh î apurnâyîg, apurnây î chîrâgîh, va abû î âtâsh; va m*â* *b*aên ham babâ. (22) Madam vîmârîh î min vînishna î sûr-chashmîh, nazdîgîh î dashtân; chîgûn za*k* î sûr-chashmân dashtân patash vinâs-kâr. (23) Va madam m*â* âînina*g* pâspânînî*d*an î bîm pa*d*îrû*ft*ârân râê bîm-âômandân; m*â* *b*aên ham babâ. (24) Va za*k* î min nish*îv* î min khâna*g* *ôl* bîrûn. (25) Madam pishna dâtî*g* râyînishnân pavan hamîh va aîy*y*ârîh âêva*g* ôl tanid.

1. DM. adds ∵—2-2. DM. [Pahlavi]—3-3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

(26) Madam mizda î *b*aên dâtîg râyînishnîh kûnishna; mâ *b*aên ham babâ. (27) Va madam kh^{v}âsta*g* bar î pavan amara*g*ân, za*k*-ich î pavan ham-bâjîh i na*f*sh*â*; aêgh, chîgûn za*k* î amat dastôbarîhâ yansegûnân, va chîgûn za*k* î amat lâ; m*â* *b*aên ham babâ.

(28) Madam mâ*d*ag râ*d*îh î dâtôbarân pavan lakhvâr bûr*d*ârîh î kh^{v}âsta*g* *ô*l kh^{v}îshân; sû*d* î min râst dâtôbarân; zîyâna î min kadbâ vichîrîh i kadbâ vichîrân; aê*d*ûn-ich sû*d* î min râst-kh^{v}âhîh, râst pasakhûnîh, râstân aîy*y*ârîh; va hâmêmârîh va zîyâna î min kadbâ kh^{v}âhîh, va zûr-ni*g*îrâyîh va zûr-kh^{v}âh va zûr-nigîrây-îh aîyyârîh; va lâ hamêmârih va zîyâna î nîhûn î mûst-âôman-dân garzîshna. (29) Andarz î *ô*l dâtôbarân madam râst vichîrîh, va pâhrî*j* î min kadbâ vichîrîh; a*f*ashân a-khû*g* râst vichîrîh mizda, kadbâ vichîrîh pûhal; shka*f*t hamârîh pavan maînûg madam

1. DM. —2. DM. —3. DM.

dâtôbarân; va stâyis̲h̲na î râstîh, va nikûhis̲h̲na î drû*j*îh; s̲h̲nâyis̲h̲na î yazadân, bês̲h̲is̲h̲na î s̲h̲aêdân, min râst dâtôbarîh, va lak̲h̲vâr vas̲h̲tîh î min kadbâ vic̲h̲îrîh; *mâ baên* ham babâ.

(30) Va madam ka*d*âm jîvâ*g* brêhînî*d*an î Aûha*r*ma*z*da, pavan bûn dahis̲h̲na, jûrdâg yehêtyûntan, î *ôl* kâr pavan parvaris̲h̲na aîy*y*ârîh î ans̲h̲ûtâ va gaôspend *ôl* ma*d*; va min tanû î Ma*s*yê Masyânî jûr*d*âg zarîtunis̲h̲nîh; *mâ baên* ham babâ. (31) Madam kâr pavan jûr*d*âg zarîtuntan varzî*d*an; madam *b*aên k̲h̲ᵛîs̲h̲-kârîh i varzîgarân; s̲h̲arîgîh pavan varzîgarîh, va sâmân zyas̲h̲ bâhar min varz; ar*j*ânîg bâharîgîh, va ac̲h̲âr bâharîh; *mâ* madam pâs, *mâ* madam varzîgar; va dâ*d*istân zyas̲h̲ân mîyân. (32) Madam k̲h̲van î jûr*d*âg î zarîtunt, za*k* î k̲h̲ezrûnt, za*k* î pavan nadâê; va k̲h̲van î a*v*â*r*îg mandavam. (33) Madam râyînis̲h̲na î kas a*j*as̲h̲ k̲h̲ûn. (34) Madam âînîna*g*ân î k̲h̲ᵛîs̲h̲îh î zimîg, a*v*â*r*îg mandavam î

1. After this word six folios are missing in DM.—2. DP. [Pahlavi]

za*k* î pâhlûm. (35) Madam ô*lâ* mûn khaditunê*d* amatash a-dastôbarîhâ zimîg zaritunê*d*, mayâ ô*l* varz yezrûnân, va *b*aên a*v*îg-bîmîh va tûbân-patkârishnîh patash lâ patkârê*d*. (36) Madam pishna yehabûnt meza*b*anûnân, î pavan gûrsagîh, barâhnîh va bîm va*b*îdunîhyên; m*â* *b*aên ham babâ.

(37) Madam a*v*arîh i vinâs; va za*k* î pavan jîvâ*g*, va za*k* î pavan hâsra yehvûnê*d* ; m*â* *b*aên ham babâ. (38) Madam vi*j*âr-ishnîgîh î ko*l*â vinâs; va pûhal î yasharûb-*g*ana*g*îh, va yâtû*g*îh, va agîh ô*l* âtâsh va mayâ bûr*d*an. (39) Va madam vi*j*ârishna î yâtû, va bâzâê, va khôr, va are*g*dûsh, va avôîrishta, va âgêrepta, va atapa*g*-dâtâ vinâs pavan pishan*j*-das, va kâr, va pât*f*râs; va âînîna*g* î aspa-ashtra va sraŏshâô*g*-charana; va chîgûn avîg-*g*an*j*ishnîh î kolâ *d*ô. (40) Amat vinâskâr pishan*j*-*d*as tûkhtan, ayû*f* kâr kar*d*an, ayu*f* kâr pât*f*râs a*v*îg-*g*an*j*î*d*an râê ba*r*â yemîtûnêd;

1. DP. [Pahlavi] for [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]

amat gab*r*â pas*h*îmân, vinâs tû*j*is*h*na kâma*g* atûbânîg, margîhê*d*, stih-gâs vi*j*âr*d* lâ yehvûnê*d*, m*â* âînîna*g* a*v*îc*h*ârîh zyas*h* rûbân min vinâs. (41) Va madam mûns*h*ân vinâs tû*j*is*h*na aôbas*h* lâ yehvûnê*d*.

(42) Va madam m*â* aînîna*g* patkâr*d*an î drîgûs*h* ha*z*ôlt k*h*ᵛâsta*g*; *f*ratûm madam stahma*g* î ha*z*ôltâr, va âk*h*a*r* bavîhûn-astan-î pavan dâtôbarân vinâs rûbis*h*nîh zyas*h* madam stahma*g*, vad lak*h*vâr tûk*h*tan zyas*h*ân k*h*ᵛâsta*g*. (43) Madam yehabûnt-î baên tangîh *v*ô*ighn*, va vic*h*îra patas*h*. (44) Madam stahma*g*îh âzô-rîmantarîh zyas*h* min ko*l*â drû*j*îh; râyînî*d*ârîh î dâtâr patas*h* pavan lak*h*vâr dâs*h*tan î ham-drû*j* min marenc*h*înî*d*an î vispa stih dahis*h*nîh. (45) Va madam za*k* î gab*r*â *b*aên a-tûbânîgîh mas-dâdistânîgîh pavan jân-bû*j*is*h*nîh î na*f*s*h*â, va parvaris*h*nîg ka*r*dan k*h*ûp.

1. DP. —2. DP.

CHAPTER XXXI., HÛSPÂRAM NASK.

(1) [Pahlavi text]

CHAPTER XXXII., HÛSPÂRAM NASK.

(1) [Pahlavi text] (2) [Pahlavi text] (3) [Pahlavi text] (4) [Pahlavi text]

CHAPTER XXXIII., HÛSPÂRAM NASK.

(1) [Pahlavi text]

XXXI., (1) 20 Burînag aê mâdigân madam nîrang î vara pasâkhtan, afash âînînagân î bûkhtan aîrûkhtan î patash; mâ baên ham babâ.

XXXII., (1) Burînag-î madam âînînag sâmân band madam staŏra va gaŏspend; va kalbâ î daêvânag vinâsishna kâr; afashân vairâyishna vad mâ patmânag; amat lâ vairâst ôl kûshishna mad; pâhrîj zyashân baên-ich band; mâ baên ham babâ. (2) Madam vinâs î staŏra, va gaŏspend, va kalbâ vabîdûnând. (3) Madam vinâs î lâ-vinâskâr yekatlûntan. (4) Madam pâhrîjô darmân i kalbâ î vîmâr; mâ baên ham babâ.

XXXIII., (1) Burînag-î ham-dâtag: madam sâmân î khᵛâstag andûkhtan *fradhât* dâtîhâ; *frûd* min dâtîhâ khᵛâstagîh;

1-1. DP. [Pahlavi text] —2. DP. adds ∵

dastôbarîhâ ka*rd*an î *frûd* min dâtîhâ k͟hᵛâsta*g*; za*k* î dâtîhâ k͟hᵛâsta*g* ka*rd*an lâ dastôbarîhâ; a*j*as͟h âîna*g*-ê*d* k͟hûst; madam a*v*îr va *f*rârûn va a*v*ârûn dâ*d*istânîhâ zyas͟h *b*aên.

(2) Va madam dâta-âômanda*g* avgâm î kanîg pavan s͟hôê ba*r*â yehabûntan; za*k* î dâris͟hna ba*r*â ka*rd*an; m*â* *b*aên ham babâ. (3) Madam pâ*d*îrânîh î min yehabûnt dâris͟hnîh ba*r*â ka*rd*an; m*â* *b*aên ham babâ. (4) Madam abû mûn ba*rd*-arân; ka*d*am pês͟h nîs͟h*â* k͟hᵛahîs͟hnîh. (5) Madam ba*rt*-arân; ka*d*âm pavan s͟hôê ba*r*â dahis͟hnîh; va m*â* *b*aên ham babâ. (6) Madam rûbâ*g* ke*rf*a*g*îh î yas͟harûb-dâ*d* î pavan nîs͟h*â*; va garân vinâsîh î min vis͟hû*f*tan. (7) Madam c͟habun î pavan yas͟harûb-dâ*d*; nivêgîn-î*d*an î paêtâ*g* pa*d*îris͟hna; za*k* î pa*d*îris͟hna pavan gûbis͟hna paêtâ*g*înî*d*an, pavan kûnis͟hna î *f*ra*j*â*f*t; aêg͟h c͟hand pâ*d*îrân.

(8) Madam ana-Aîr, amat Aîr ôl aîy*y*ârâômandîh pavan

1. DP. adds ∵—2. DP. , but is not clear, as is cut out, and half covered over by a patch.—3. DP. —4. DP. —
5. DP.

kârîchâr zyash levat*â* ham-srâ*d*a*g*ân pavan mizda bavîhûnêd, âkâna-Aîr ... amat ôl Aîr ana-âzâ*d*îh pâtdahishna lâ âzâ*d* yehvûnê*d*. Va madam masî, madam dahishna; za*k* î yehabûnt nimû*d*âr, va za*k* î lâ nimû*d*âr; za*k* î hamâ*g* dahishnîh, za*k* î bâhar dahishnîh nimû*d*âr; za*k* î uzdahînâ*g*, ûzdahînâ*g* âvâm min yasharûb-dâ*d*, mandavam min mandavam pavan m*â*-îh va ka*d*âmîh; nimâê*d* î ûzdahînâ*g* dahishna î zega*r* min mâ*d*ag, va za*k* î nimû*d*âr zega*r* va nekad kol*â* 2; va aêvâ*j* î ûzdahînâ*g* aûshtânmand aûzûshtânmand min aûzûshtâna, za*k* î nimû*d*âr taŏkhma*g*-*î*; za*k* î *b*aên taŏkhma*g*ân aê aêva*g* srâ*d*a*g*, za*k* î *b*aên srâ*d*a*g*-*î* aêva*g*-kerpa; patmân î yehabûnt ba*r*â yehvûnt, chim mûn râê yehabûnt lâ yehvûnt; m*â* *b*aên ham babâ.

(10) Madam 5 î pâhlûm, va 5 î va*d*tûm kâr; va 7 vinâs î garâê; 3 vinâs î dush-vichârtar. (11) Va madam rang-razîh î

1-1. DP. —2. DP. adds ∵—3. DP. —4. DP. —5. DP. —6-6. DP. —7. DP. generally written

pavan hîkhra, bâyôdôgzêd, aôsha-dahîg, va kardan[2] î vastarg, vinâs. (12) Madam vinâs min akhrîshkârîh, amat-ich zak î vabîdûnayên khûp. (13) Madam vichîra î pavan pâtakhshâêîh i vastra, zayana, avzâr, va mandavam ôl ana-Aîrân yehabûntan; afashân parastishna va kâr râyînîdârîh, va chigâm-ich aîyyârîh; va shnâyishna î zak-ich î madam aîyyârîh, va shnâyishna î ôl mastûgân. (14) Va madam adâtîhâ makhîtuntan, burîdan î aûrvara, va vichîra î patash. (15) Madam vinâs î nasâê nigânîh râê gôbar khefîrûntan,[3] zak î daêvîyastân, a-daêvîyastân, va vastarg ôl nasâê î daêvîyastân yemîtunt, (16) Madam zak î Mazdayasnân rîman kardan, hîkhra ôl âtâsh, mayâ, va jîvâg, va jâmag, î lâ dastôbarîhâ ramîtunt; mâ baên ham babâ. (17) Madam hamâr î mayâ pavan srâdag patmânag-î khavîtîh î zimîg. (18) Madam vinâs î min a-kârînîdan î mandavam î pavan mayâ âtâsh. (19) Madam dô sraêshvâdag

1. DP. [Pahlavi] 2. Better *kandan*.—3. Or, azderûntan, "to dig."

CHAPTER XXXIV., **HÛSPÂRAM NASK.**

akhdagîh ba*r*â bûr*d*anî min gêhân, pavan khe*f*rûntanî min dâmân, pavan hamâ*g* raôshnînî*d*an î âtâshân; hamâ*g* paîtîyâra*g* ba*r*â bûr*d*anî min dâmân i avbâm pavan a-kaênîh î anshûtâ, aêva*g* levat*â* tanid, pûr-zûshâramîhâ î a*g*avîn.

XXXIV. (1) Burîna*g* aê mâ*d*îgân madam dânishna î ba*r*â khᵛahishnîh, andarz î patash min Daêna, sû*d* î zâ*g* pavan Daêna andarzîg vichâr*d*an î mîyân tanû; zîyân î min ham shedkûnã andarzîh. (2) Madam za*k* î *b*aên ba*r*â varzishnîh, *f*ratûm gûshna ô*l* nekad *f*r*â*j de*b*rûnayên, za*k* î da*d*îgar, va sa*d*îgar, va chahârûm, va pan*j*ûm; yehvûntanî ba*r*â pavan gêhân pîm-ich min gûshna. (3) Va amat aê*d*ûnî ba*r*â gha*l* yehvûnê*d*, min zega*r* va nekad, ka*d*âm pêsh shûsra *f*r*â*j shedkûnân ô*l* gâs ma*d*an; pavan gâs kol*â* 2 chîgûn chand pavan shûsrîh, va chand pavan gûmîza*g*îh, va chand pavan khûnîh yegavîmûnâ*d*.

1. DP.

(4) Aîmî*d* aîmî*d* aêmat min aêg͟h yehabûnt yegavîmûnê*d* *j*an-*b*î*d*an; va aêmat min *mâ* nîs͟hân paêtâ*g* yehvûnt î zega*r*îh ayû*f* nekadîh î zâ*g*. (5) Va aêmat dîsî-hastan î madam gas͟hta*g*, va hanâma, *f*ratûm ka*d*âm hanâma patas͟h, va kârî-hastan âk͟ha*r* âk͟ha*r*, va*d* bûndag kehrputîh; ka*d*âm, pavan mâ gâs, dîsî-hastan î hanâma âk͟ha*r* min bûndag dahis͟hnîh î tanû kehrput; kâr î madam gâs dîsî-hastan î hanâma âk͟ha*r* min bûndag dahis͟hnîh tanû kehrput. (6) Kâr î madam zâ*g* î levat*â* *b*aên kas͟hna-gîvar, vad spûr kârîh zyas͟h *b*aên sâmân patas͟h ru*d*a*g*îh; va dvâânag î zâ*g* levat*â* nekad, va gâs î *f*rû*d* var*d*-is͟hnîh zyas͟h *ô*l zerk͟hûnis͟hna, yehamtûnis͟hna î zerk͟hûnis͟hna ham avgâm.

(7) Madam vak͟hs͟his͟hna î levat*â* tanû *j*ân-ic͟h; ka*d*âm *f*ratûm ast i mazg-âômand yehvûnt min za*k* a*v*â*r*îg ast c͟hîgûn srûb-îhê*d*. (8) Madam pâtak͟hs͟hâê-îh î yas͟harûbân *f*ravâhar *b*aên za*k*

ôl panjûm bîrakh varzînîdan zegarîh va nekadîh; va yashtan î yasharûbân fravâhar zak î zegar barâ yehamtûnishnî râê. (9) Madam pêsh dâigânîh zerkhûnishna î âpustan nîshâ kâr, jvîd zak î madam nâfag î apurnâyîg; afash khûrishna î fratûm va dadîgar, va aêmat dahishnîh zyash amîtar pîm; mâ âîninag pâhrîj î apurnâyîg pavan gâs; va bandishna, va khvâpishna, parvarishna, pânagîh; vinâs î min adâtîha kardan; î baên ham babâ. (10) Va madam chand bîrakh bûrdârîh î zâg pavan ashkam î gamlâ, va aspa, va khamrâ, va tôrâ, va nârîg; va mâ baên ham babâ. (11) Madam maînûg vînishnîh î navag-zâdag apurnâyîg, vad sâmân î stih shnâsîh madan; mâ baên ham babâ.

(12) Va madam dâta î amaragânîhâ mardûm patash ôl bâlist î hû-chîhar kerpîh, zak î nîshâ kâmagîh; zak î tîzîh î pavan zak î regalâ zûr; zak-ich î aôja-âômandîh î pavan zak î tânû

1. DP. —2. DP. —3. DP. —4. DP.

(13)

(14)

(15)

aô*j*; za*k* î khᵛâsta*g* kâma*g*îh, za*k* î han*j*amanîg gû*f*târîh, va za*k* î dûr-gûshnîh; va za*k* î patash âr*d* *ôl* ni*g*ûnîh yehamtûnê*d*; va za*k* î patash *pad*îrishnatarîh; za*k* î patash lakhvâr padmînishnîh î taôkhma yehvûnê*d*.

(13) Madam a*v*ârûn kâma*g*îh î vîpta*g* va vîpînî*dag*, a*f*ashân stahma*g* varûnîh, va girâê *k*ârîh, va za*d* gad*â*, pû*dag* va rîman tanû; mêh pavan-shân khayâ za*d*ârîh î mandavamân î khadîtund; va achâr kol*â* masîh ar*j*ânîg margîh vaîrâê*d*; mêh î pavan vinâs-kârîh chîgûn Az*î*-dahâka pavan stahma*g*îh, va Srûbar gaz pavan yâtû*g*îh, va Tûr-î-Brâtrû-raêsha î Karapa pavan yasharûb-*g*anîh, *f*radîptâr yasharmû*g* pavan drû*j*anîh. (14) Madam garân vinâsîh î â-pûs va pîmînî*dag* nîsh*â*, mûnash taôkhma*g* zâ*g* min j*v*îd gûshna marzî*d*an; va m*â* *b*aên ham babâ.

(15) Madam a*f*zûnîg zûrîh i nekad min gûshna a*v*ar-rûbishnîh, va kast-zûrîh î gûshna min a*v*ar-rûbishnîh î *ôl* nekad.

1. DP. adds ∵—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi] for [Pahlavi] or [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—5. DP. [Pahlavi]

CHAPTER XXXV., HÛSPÂRAM NASK.

XXXV. (1) 14 burînag aê 6 fragard mâdigân madam aûshmûrishna î âînînagân khvishih, *frâj*îh zyashân aêvag madam tanid, zak î shapîr sakhûnîh *baên* dâdistân-râyînishnîh. (2) Va madam khvâstag î *fraj ôl* dâtôbarân yehêtyûnt, î min hamîmâr *ôl* dâtôbar patkârishna yehvûnêd. (3) Madam vichîra î pavan dârishna lakhvâr kardan, pavan dârishna dâshtanî; *mâ baên* ham babâ. (4) Madam khvâstag î min dârishna î pasîmâr barâ haît yehêtyûnt; khvâstag î min gabrâ pavan sûdagih, ayûf pavan nigîrishnîg vinâs î patash, hazalihêd; va milayâ patash. (5) Madam vindishna î ham-kârîchârîgân ham-azîrîgan, milayâ î patash. (6) Va madam madan î zimîg, khvâstag, mandavam ana-Aîrân dâsht *ôl* aspûharagân khvishih î aêvag min Aîrân.

(7) Madam dûdag sardârîh, afash âînînagân, sajâgîh î gabrâ patash. (8) Madam benafshâ dûdag; *mâ baên* ham babâ.

1. DP. adds ∵—2. DP. —3. DP. —4. DP. —5. DP.

(9) Madam vindishna î nîsh*â* î apurnâyîg. (10) Va madam *â*vârîh kâr vindishna î nîsh*â*, a*f*ash nîsh*â*-îh-ich min shôê râyînishna î âkha*r* min *â*vârîh. (11) Madam sa*r*dâr va sarîtuntâr; m*â* *b*aên ham babâ. (12) Madam patmân î nîsh*â* dâshtan, *f*razand bavîhûnastan, patmâna*g* î dashtân-mâh vi*j*âr*d*an.

(13) Madam stôrîh, a*f*ash âînîna*g*an, sa*j*â*g*îh î patash; stôr shekûnîh; vinâs î ba*r*â î pa*d*îrû*f*ta*g*; va m*â* baên ham babâ. (14) Madam ham-bâ*j*îh î brâ*d*arân, yehvûnta*g*, va ka*rd*a*g*, va bakhtîg; va abûkhtîgîh; va a*v*ar-mânand kh^{v}âsta*g*îh; kh^{v}âsta*g* î za*d*a*g* ba*r*â yehvûnê*d*; m*â* *b*aên ham babâ. (15) Madam kh^{v}âsta*g* î pavan kh^{v}îshîh, va za*k* î pavan stôrîh, ô*l* nabânazdishtân yehamtûnê*d*. (16) Madam a*v*ar-mânand î pavan râs î a-khîsh-dehash yehvûnê*d*. (17) Madam pâtakhshâê-îh î pavan ba*rtâ* pavan shôê ba*r*â yehabûntan âkha*r* min abû; aêgh pavan mûn.

1. Better —2. DP. —3. DP.

CHAPTER XXXVI., **HÛSPÂRAM NASK.**

(1) [illegible]

(2) [illegible] (3) [illegible] (4) [illegible]

XXXVI. (1) Burîna*g* aê 7 î rôê<u>sh</u>*â* mâ*d*îgân madam rô*j*îg î gab*r*â î purnây, nî<u>sh</u>*â* î â-pustan, va za*k* î satarvan apurnâyîg, dâta-pasi*j*a*g*îhâ; za*k* î kalbâ î pasû<u>sh</u>-haûrvô, va vî<u>sh</u>-haûrvô, va vôhûnazga; va nî<u>sh</u>ân î den*â* 3 srâ*d*a*g* kalbâ.

(2) Madam nî<u>sh</u>ân î ga<u>sh</u>ta*g*îh i an<u>sh</u>ûtâ ô*l* Daêna. (3) Madam çhand âînîna*g* hamîh; a*j*a<u>sh</u> aêva*g* za*k* i pa*d*ân levat*â* ramân; ramân pavan aêva-ka*r*da*g*îh levat*â* pa*d*ân; va m*â* âînîna*g* ar*j*ânîgîh î pavan sa*r*dârîh î va hamô-*g*un i pa*d*ân i ô*l* ram; va nêva*g* dahi<u>sh</u>na î ram, za*k* î pa*d* hamô-*g*un; va sû*d* î min hanâ hamîh; va m*â* *b*aên ham babâ. (4) Aêva*g* hamîh î ratû; va ratûnay a*g*avîn; ar*j*ânîgîh za*k* î ratû <u>sh</u>em pavan ra*d*îh, za*k* î hâvi<u>sh</u>ta pavan hamô-*g*unî min ratû, va hamô-*g*un î ratû *ô*l ratûnaya; nêva*g* dahi<u>sh</u>na î ratû hamô-*g*un; m*â* *b*aên ham babâ.

1. DP. adds ∵—2. DP. [illegible]—3-3. DP. [illegible] *nyôkshishna*, "listening to"

(5) Aêva*g* hamîh î ra*d*-pês̱ha*g*ân; ar*j*ânîgîh î gab*r*â pavan ra*d*-pês̱ha*g* sa*r*dârîh; va pis̱hna î ham ra*d*-pês̱ha*g*ân; m*â* *b*aên ham babâ. (6) Va madam a*v*artûm î hamâ*g* hamîh; va madam dâtîg va *f*râ*r*ûn yehvûntan î den*â*-ic̱h hamîh; amat 2 gab*r*â pavan aêg̱h hamâê za*k* î tûbânîg *ô*l *ô*l*â* mûn pavan avinâsîh â*v*âyê*d*, ḵh^v^âsta*g* za*k* î bavîhûnê*d* yehabûnt; ayû*f* aêg̱h, amat aêva*g* vinâs va*b*îdûnayên, ḵh^v^ásta*g* *ô*l *ô*l*â* î tanid âzârîh; ayû*f*, pavan za*k* î aêva*g* vindê*d*, za*k*-ic̱h î tanid hâvand *ô*l*â* ḵh^v^ês̱hîh; ayû*f* pavan ba*r*â vi*d*îris̱hnîh, *ô*l za*k* î tanid ḵh^v^ásta*g* gûmîḵhtan; va m*â* *b*aên ham babâ.

(7) Madam vinâs pât*f*râs î *ô*l*â* *ô*l mûn *ô*l za*k* zyas̱h, pavan mînis̱hna ayû*f* pavan gûbis̱hna, *ô*l î *ô*l*â* î ar*j*ânîg yehabûnt, pis̱h-na ka*r*d, drû*j*ê*d*. (8) Madam âkâs-kûnis̱hnîh î abû a-purnâyîg pavan avgâm min vinas î za*k* vinâs. (9) Madam vinâs î min

1. DP. —2. DP. —3. DP.

kadbâ nimû*d*âr râsîh va zûr-a*f*râsîh ; m*â* *b*aên ham babâ. (10) Madam vinâs î hazôltan î staŏra tû*sh*a*g* min aêvarzîg aî*sh*.

(11-12) Madam *f*rîzvânîg dahi*sh*na î *ô*l ar*j*ânîgân, atapdâta vi*ch*âri*sh*nîh ; va aûrûzdân ôl*d* î dâtîhâ, va ôl*d*-i*ch* î *f*rû*d* min dâtîhâ, *kh*ᵛâsta*g* *b*aên nyûrûzda *kh*ᵛâstârân ; atapdâta za*k* î pê*sh*-vi*ch*âri*sh*nîh, va mûn mûn pavan par*sh*na zâyi*sh*na, mûn mûn pavan-i*ch* azîstârîh pavan aô*j* va *kh*ratû, atapa*g*-dâtîh ; tûbânîg gab*r*â pata*sh* âstêr*îd* ; *kh*ûri*sh*na î pavan atapa*g*-dâta vi*ch*âri*sh*nîh *sh*âya*d*, za*k* î lâ *sh*âyâd. (13) Madam za*k* mûna*sh* *f*rîzvânîg-dahi*sh*nîh a*v*âm yehvûnê*d* ; m*â* baên ham babâ.

(14) Madam aê*gh* baê*sh*âzînî*d*ârîh i vîmârân ; za*k* î maînûgîg madam A*sh*avahi*sh*ta amesûspend, za*k* î stihîg madam beza*sh*g dâlâna*g*. (15) Madam ar*j*ânîgîh i *sh*apîr beza*sh*g pavan ko*l*â nêva*g*îh, ana-ar*j*ânîg i sarîtar beza*sh*g pavan hî*ch* nêva-*g*îh. (16) Madam yehabûntan î Aûha*r*ma*zd*a ko*l*â aêva*g* min

1. DP. — 2-2. DP.

(17) ... (18) ... (19) ... (20) ... (21) ... (22) ...

aûrvarân pavan kamistîh ôl aêvag vîmârîh ana-âvtârîh. (17) Madam sâyagîh arjâômandîh î pîshag î bezashgîh, va sûd va nîrmad î bezashg min bezashgîh; frâj-barishnîh ôl bezashg zak î basîm khûrishna, zak î châpûg vastarg, va zak î tîz bârag, va khvâstag chand zak î mîyânag gabrâ baên mân, vîs, va zand, matâ. (18) Madam tûkhshâgîhâ avbâm mînishnîhâ darmân yadâ barâ-ich tanjishnîh i bezashg ôl vîmârân.

(19) Madam vinâs î bezashg pavan sûdagîh vôstârîg pavan avar-rûbishnîh î ôl vîmârân, chigûn zak î amat pavan lâ vazlûntan avinâs. (20) Madam sêj î mas, zak î kas. (21) Va madam mizda î baezashg pavan baêshâzînîdan i vîmâr min vîmârîh î hamâg tanû, zak î aêvag aêvag min hanâmân; va zak-ich mûn sardârân baêshâzînîd, min zak î aîrtar vad zak î avartûm, malkâân malkâ, pâdagîhâ; va aêdûn-ich tôhîg va tahîg anshûtâ. (22) Va madam darenga patmânag î mizda barâ

1. DP. adds ∵—2. DP. ... 1—3-3. DP. ...

avispârishnih *ôl* bezashg, âkhar min dravîst paêtâgîh î vîmâr; aêgh, bezashg pavan baêshâzînîdârîh; min mûn mizda î nivêgînî*dag*, za*k*-ich î lâ nivêgînî*d*; min mûn za*k* zyash nivêgînî*d* aêvâ*j*; min mûn pishna-î; va min mûn mandavam-ich mizda î stih lâ yehamtûnê*d*. (23) Madam bezashg mûnash shnâyê*d*, *ôl* bezash*g*îh bavîhûnê*d*. (24) Madam aûzmâyishna î madam shâyî*dag*îh î bezash*g*, aêgh chîgûn kûnishna; va chîgûn za*k* î amat aûzmû*d*an shâya*d*, chîgûn za*k* î amat aûzmû*d*an lâ shâya*d*. (25) Madam vinâs i bezash*g* î lâ aûzmû*d*, za*k*-ich î aûzmû*d*an lâ shâya*d*; amat bezash*g*îh î aîshân va*b*îdûnayên, madam hanâm î aîsh, mandavam mûnash hân-î aûzmâyishna; za*k*-ich zyash hân-î lâ aûzmâyishna; za*k* zyash aûzmâyishna levît. (26) Madam chand derangîh bavîhûnastan î bezash*g* *b*aên Aîrân; amat âkhar pavan a-vindishnîh min-ich ana-Aîrân pâtakhshâê bavîhûnastan. (27) Vinâs î amat bezash*g* *b*aên Aîrân heshkakhûnêd,

1. DP. [Pahlavi] whereof [Pahlavi] seems to have been struck off.—2. DP. [Pahlavi]—
3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]

min ana-Aîrân bahîhûnast. (28) Madam mizda î ô*l* ana-Aîr beza*sh*g; va hân kabad *b*aên ham babâ. (29) Madam an*sh*ûtâ beza*sh*gîh, va madam-i*ch* beza*sh*gîh î staŏrânô gaŏspendân.

(30) Madam vinâs î min gûmâr*d*an î za*k* î asa*j*â*g* pavan kâr. (31) Va madam sa*j*â*g*tarîh î pavan kâr va gâs i aêrpat min hâvi*sh*ta; vâ*v*ar-i*ch* *f*rî*j*vânîg yâ*v*a*g* min *f*rî*j*vânîg ayû*f* yâ*v*a*g*; va vad-i*ch* dûsîna*g*-gar min a*kh*tar-âmâr, va pâhrî*j*ân min dûsîna*g*-gar; a*f*a*sh* *ch*im.

(32) Madam vaîrâstan î pavan jîvâ*g* î aî*sh*ân a-dastôbar *kh*âna*g*; m*â* *b*aên ham babâ. (33) Madam sâmânîhâ aê*gh* jîvâ*g* mâni*sh*nih î mar*d*ûm; va m*â* *b*aên ham babâ. (34) Madam hû-daêna madam a*g*a-dîn, a*g*a-dîn madam hû-daêna, pavan gavâyîh, gaŏkâyîh m*â* âinîna*g*. (35) Va madam masîh î *f*râ*j*îh i mân î ra*d*ân, pavan rûbi*sh*na pavan-i*ch* *kh*ᵛâstân; vi*sh*â*d* babâîh î ratû; va ana-a*v*zû*d*îh î aî*sh* pavan a-mana*g*-î ô*l* aî*sh*ân,

1. DP. [illegible] ı—2. DP. adds ∵—3. Better [illegible]

vinâs zyas̲h̲ min bast babâîh, va dûsh-a*vz*ûnîh î pavan a-mana*g*-î; *má b*aên ham babâ. (36) Madam patmân î lîyân vindis̲h̲na na*f*s̲h̲-â*f*s̲h̲ân min mân î âtâs̲h̲ân vaîrâyis̲h̲n-î; madam ô*ld* mûn *b*aên patmâna*g* k̲h̲âr ak̲h̲gar ramîtunêd. (37) Va madam bûr*d*anî ô*l* mân î âtâs̲h̲ân ko*l*â aîs̲h̲ tûbân pasi*j*a*g*îhâ patis̲h̲nîh. (38) Madam sâmân î mayâ aîric̲h̲ô, va za*k* î nâêv-tâ*g*. (39) Madam dak̲h̲s̲h̲a*g* î paêtâ*g*îg kûnis̲h̲nîh î ham sâmân pavan jîvâ*g* andarg dô marz.

(40) Madam vic̲h̲îra î pavan gaôspend min a-dâtîhâ sa*r*dârîh, va za*k*-ic̲h̲ î adâtîhâ sa*r*dârîh, mûn ô*l* vâstar î aîs̲h̲ân vazlûnê*d*, za*k* î benaf*s̲h̲d* pavan dû*j*-mînis̲h̲nîh î; za*k* î lâ pavan dûj-mînis̲h̲nîh, *frâj* s̲h̲edkûnân. (41) Madam c̲h̲andih î ka*rd*an î *b*aên darenga î aêva*g* rû*j* s̲h̲apân, madam vâstar *jurd*âg, mûn aêva*g* tô*r*â î aûk̲h̲s̲h̲an, ayû*f* hân âinîna*g*, ayû*f* aêva*g* aspa, ayû*f*

1. DP. adds ∵—2. DP. —3-3. DP. —4. DP. —5. DP. —6. DP. adds —7. DP. —8. DP.

aêva*g* maê*sh*a, ayû*f* aêva*g* bûza, ayû*f* aêva*g* *kh*azûrâ, ayû*f* hân aêva*g* aînîna*g* gaŏspend, *b*aên *sh*edkûnã. (42) Madam patmâna*g* î mâni*sh*na î an*sh*ûtâ min rûd î nâêvtâ*g*. (43) Madam gâs î gaŏspend *b*aên vâstar[3] kâma*g*îhâ *ch*arînî*d*an, za*k* î la*kh*vâr va*kh*dûntan, avgâm î dara*kh*tân lâ burî*d*an, za*k* î gaŏspend kam kû*sh*tan. (44) Madam za*kh*ma*g* mandavam, î bîm î dû*sh*mînân râê, ô*l* garpû*sh*tîh âmîzîhê*d*; an*sh*ûtâ sekûn, apaêtâ*g*, a-nî*sh*ânand[4] bar*â* yehvûnê*d*. (45) Madam dâr î stûna *kh*e*f*rûntan, aê*gh* *ch*îgûn pâta*kh*shâê.

(46) Madam m*â* âînîna*g* sajitûnînî*d*an î sa*r*dâr an*sh*ûtâ pavan rûbi*sh*na î pavan bîm, va gaŏspend î hû-*ch*îna râê levat*â* la*sh*kar râyînênd; va *ch*arînî*d*an î gaŏspendân pavan vâstar[3] î nazd ô*l* râs, *b*aên patmâna*g* i vâstarîh; *f*ratûm min gaŏspend srâ*d*a*g*, *f*râ*j* ô*l* *ch*ara*g* *sh*ed*k*ûni*sh*nîh pavan patvand î vad za*k* î a*v*dûm;

1. DP. [illegible]—2-2. DP. [illegible]—3. Better *vâstra.*—4. Or, *khvishâvand.*

[Pahlavi text] (47) [Pahlavi text][1] [Pahlavi text][1] [Pahlavi text]

(48) [Pahlavi text][2] [Pahlavi text][3] [Pahlavi text]

(49) [Pahlavi text] (50) [Pahlavi text][4] [Pahlavi text][5] [Pahlavi text][5] [Pahlavi text][6] [Pahlavi text] (51) [Pahlavi text]

---

a*f*as̲h̲ c̲him. (47) Va madam ans̲h̲ûtâ mûn sak̲h̲ûnag k̲h̲ᵛâsta*g* râê; m*â* *b*aên ham babâ.

(48) Va madam den*â* ham-gûmîzis̲h̲nîh i pavan râs *f*râ*j*-mayâ, pa*d*îra*g*-mayâ, va bâr-âômand, va a-bâr; va â*v*ân sajîtûn-ân nîyâ*v*ân; aêgh, min râs mûn ba*r*â var*d*is̲h̲na, ka*d*âm pês̲h̲ nîyâyis̲h̲n-î min â*v*ân sajîtûnân nîyâ*v*ân, a*f*as̲h̲ c̲him.

(49) Madam *f*rû*d*-dâris̲h̲nîh î hâvis̲h̲ta *b*aên aêrpat, pavan k̲h̲ûris̲h̲na, k̲h̲ᵛâris̲h̲na, va *f*râk̲h̲ûîh vêhîh, va garâmîgîh; m*â* *b*aên ham babâ. (50) Madam za*k* î amat ana-Aîr *ô*l vîmand î Aîrân yehamtûnd, madam Aîrân vizand va*b*î*d*ûnân; marza-pânân ham-gû*r*dân pavan zanis̲h̲na lak̲h̲vâr dâs̲h̲tan î ana-Aîrân, bûk̲h̲tan za*k* î Aîr-tanû va k̲h̲ᵛâsta*g* min ana-Aîrân kûnis̲h̲na; m*â* *b*aên ham babâ. (51) Madam sû*d* î min han*j*amanîgân pât*f*râsinî*d*an î dû*j* stahma*g*; za*k* î min aûstîgânîh pavan ka*r*dan

---

1-1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]—
5-5. DP. [Pahlavi]—6. DP. [Pahlavi]

CHAPTER XXXVII., SAGÂTÛM NASK.

dâs͟htan î pês͟hînîgân, za*k* î min vês͟h aêrpatistân ka*rd*an, za*k* î min pasi*ja*g*î*h i hâvis͟hta ô*l* aêrpat; za*k* î âk͟ha*r* dastôbar, za*k* î pavan ba*r*â dastôbar, pavan ba*r*â vi*d*îris͟hnîh, za*k* î pês͟h; hân-c͟ha a*v*zâr kabad âkâsîh *b*aên ham srûb.

(52) Pâhlûm haît â*v*â*d*îh yas͟harâyîh.

XXXVII. (1) Sa*g*âtûm 30 burîna*g* âê mâ*d*îgân madam mizda i daêna-*f*ramân; pûhar[1] î hû-*f*ramân-dân za*d*ârân, pasi*ja*g zyas͟hân za*d*ârîh. (2) Madam *f*rîzvânîgîh î gab*r*â âk͟h*ar* min 15 sâla*g*îh, amatas͟h vas͟hammûnt yegavîmûnê*d* aêg͟h dâta-*î* î s͟hapîr haît, bavîhûnast pavan pû*r*sî*d*an î za*k* dâta. (3) Madam nigîrî*d*an î gab*r*â kâr pês͟h min ka*rd*an, amat lâ k͟havîtunê*d* aêg͟h vinâs ayû*f* ke*rf*a*g*; amat-as͟h tûbân ba*r*â spûk͟htan, lâ ka*rd*an. (4) Madam andarz î pavan *b*aên vazlûntanî *b*aên ô*l* k͟hâna*g*

1. DP.

pavan lêlyâ pavan raŏs̱hnîh i âtâs̱h, ayû*f* amatas̱h *b*aên den*â* jîvâ*g* nigîrîd yegavîmûnê*d*; amat jvîtar vazlûnê*d*, ans̱hûtâ, ayû*f* gaŏspend, ayû*f* *j*âma*g* raês̱hî*d*, vînâ*g* zanis̱hnîh raês̱ha tû*j*is̱hnîh. (5) Madam patmâna*g* î *z*ak̲h̲s̱h-î î par*g*ân; pâhnâê bâlâê î babâîhâ î za*k* dâta-gâ*s* kar*d* kar*dag*.

(6) Madam nava*g*-zâ*dag* apurnâyîg, pavan c̱hîgûn ka*rd*an zyas̱h gâs, patvasta*g* dâtîhâ raŏs̱hnînis̱hna î a*v*îrtar 3 lêlyâ *f*ratûm. (7) Madam bûr*d*an î âtâsh za*k* î drû*j* î tarvînî*d*âr ba*r*â; va c̱hâs̱hînî*d*an î *ô*l apurnâyîg *f*ratûm parâ-haŏma c̱handîh andarûn varân ba*r*â k̲h̲ûsî*d*; va tanid, mîs̱hk̲h̲ayâ î maî*dôg*-zarem-îg za*k* î patas̱h *frâj* de*b*rûnis̱hna; va pâspânîh i abû va am *ôl* apurnâyîg; va patmâna*g* î na*v*istan zyas̱hân min 2 kôst î zerk̲h̲ûnta*g*. (8) Madam c̱hand âînîna*g* dâtîhâ kar*d* gâs î apurnâyîg, sâmân s̱hanûn î s̱hîr-dahis̱hnîh i am *ôl* apurnâyîg; mâ *b*aên ham babâ.

1. DP. adds ∵—2-2. DP. —3. DP. by mistake.—

4-4. DP.

(9) … (10) … (11) … (12) …

(9) Madam *frâj* de*b*rûnân î zaŏ*s*ra va gesû-ic͟h *ôl* âtâs͟h; aêg͟h, yaŏs͟hdâsra *frâj* s͟hûstan yed*â*; vinâs î min a-yaŏs͟hdâsra a-*frâj* s͟hûst yed*â* *frâj* bûr*d*an. (10) Madam pâhr*îj* î gesû a*v*âr*î*g zyas͟h kâr levat*â* âtâs͟h min hîk͟hra-âômandîh; amat apâhrî*j*is͟hnîh râê hîk͟hra-âômandîh yehvûnê*d*, aîs͟h ana-âkâsîh *ôl* âtâs͟h de*b*rûnã, ôl*â* î apâhrî*j* patas͟h âstêrê*d*, dâtîhâ gâs gesû patas͟h hank͟hetûnîhê*d*.

(11) Madam vaîrâyis͟hnîh za*k* î dâtîhâ ka*rd*an gâs vâra*g* *b*aên ka*d*a*g*, za*k* î apurnâygân, za*k*-ic͟h î purnâygân râê; va vic͟hîra î madam amat dôrgar gâs-vâra*g* dâtîhâ va*b*î*d*ûnayên, mûn na*f*s͟h*â* vic͟hîra adâtîhâ yak͟hsenunê*d*, va amat kol*â* 2 adâtîhâ; va amat kol*â* 3 dâtîhâ î kabad; mâ *b*aên ham babâ. (12) Madam m*â* âînîna*g* ka*rd*an î dâtîhâ dî*d*an, amat dî*d*an lâ dâtîhâ, dî*d*-pân

1. DP. … for …—2. DP. …—3. DP. …—4. DP. …—5. DP. …—6. DP. adds ∴—7. DP. …—8. DP. …—9. DP. …—10. DP. adds …

[Pahlavi text]

patas̱h gûmâr*d*an, mûn âhû*g* î dî*d*an *ôl* ans̱hûtâân, mûn patas̱h kâmênd, hanc̱hî*d*an âkâsyînê*d*; hat lâ, mar*d*ûm madam vazlûnd va raês̱hênd; raês̱ha tû*j*is̱hnîh; va *mâ* baên ham babâ. (13) Madam lâ-*f*ramâyis̱hnîh î kâr-k̲h̲ûgarân *ôl* nârîgân va apurnâyîg, za*k*-ic̱h î purnây gab*r*â, mûn atapdâta 3 î pavan pa*d*îsâr yehvûnt, za*k*-ic̱h î c̱hahârûm *frâj* ma*d* hav*â*-t; *mâ* min za*k* î tasûm atapa*g*dâta, gab*r*â za*k* î abandîhâ kûnis̱hna, varzî*d*an; *mâ* baên ham babâ.

(14) Madam pâhrî*j* î tek̲h̲ mandavam; aêg̱h, c̱hîgûn *ôl* mân de*b*rûnis̱hna, *b*aên jos̱han c̱hîgûn ba*r*â hank̲h̲etûnis̱hna; vinâs î min jvîtar dâs̱htan gab*r*â hank̲h̲etûntan. (15) Va madam ko*l*â yâma*g*ô a*v*zâr, vad-ic̱h za*k* î c̱hîgûn ka*f*c̱ha dîg-*î*, va pîng-*î*, va k̲h̲vânag-*î*; aêg̱h, *b*aên mân c̱hîgûn ba*r*â hank̲h̲etûnis̱hna; vinâs î maînûgîhâ hank̲h̲etûntan, pâhrîk̲h̲tan. (16) Madam za*k* î dâtîhâ ka*r*d babâ; va c̱hîgûn za*k* î amat ba*r*â

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi], may be [Pahlavi] This word is not clearly written. West reads [Pahlavi]—3. Perhaps for [Pahlavi]—4-4. DP. [Pahlavi]

neflûnê*d*, a*j*as̲h̲ raês̲h̲a yehvûnêd, dôrgar patas̲h̲ a-vinâs; c̲h̲igûn za*k* î amat vinâskâr.

(17) Madam rôês̲h̲*â* s̲h̲ûstan, pâhrî*j* î mayâ, va daênî*g* nîrang-î patas̲h̲, va m*á* *b*aên ham babâ. (18) Madam gâs varesa-vaîrâê, mûnas̲h̲ varesa garâyênd. (19) Va madam garâîh î apurnâyîg dânar î *f*ratûm, va nîrang î patas̲h̲; *f*rahâk̲h̲t garây, a*f*rahâk̲h̲t garây; pavan-ic̲h̲ aûstôra*g* têz ka*rd*anî; madam aûstôra*g* î purnâyân, za*k*-ic̲h̲ î apurnâyigân; aûstara*g* apurnâygân *f*ramû*d* kâ*r*; c̲h̲igûn ba*r*â hank̲h̲etûntan baês̲h̲âzis̲h̲nîh as̲h̲ s̲h̲ôn pâhrî*j*-ic̲h̲ î aûstara*g*-î. (20) Madam c̲h̲andîh î jîvâ*g* î gab*r*â mûnas̲h̲ garây garâyîh madam va*b*îdûnayên, va ân î jîvâ*g* î garây; m*á* *b*aên ham babâ.

(21) Madam ân î kîrû*g* kârân, aêva*g* aêva*g*, va rasta*g* î vâ*z*âr; a*f*as̲h̲ân pâhrî*j*î min raês̲h̲î*d*an î aêva*g* *ôlá* î tanid pavan

1. DP. adds ∵—2-2. The words *fratûm va* are added on the margin in DP.—
3-3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible] The text that follows it, is found in DM.

[Pahlavi text]

tekh-î, a*vâr*îg a*v*zâr mûn kâr patash va*b*îdûnând; vinâs î min apâhrî*j*ishnîh. (22) Va madam dâtîhâ *frâj* yehabûntan î tekh mandavam, va raêsha î min lâ dâtîhâ *frâj* yehabûntan; dâtîhâ yansegûnân ba*r*â yehabûntan î tasht î patkhûr, va raêsha î min adâtîhâ; m*â* *b*aên ham babâ. (23) Madam dâta-gâs patmâna*g*î aspa-râs mîn mîyâna*g* î shat*r*a; âînîna*g* î aspa-râs; va *f*rahâng pa*d*ân î *f*rahângân amat *b*aên; va shadîtuntan î tîr *b*aên aspa-râs, raêsha î pavan anshûtâ gaŏspend yehvûnê*d*; chîgûn za*k* î amat vinâskâr, va chîgûn za*k* î amat avinâs. (24) Va madam gaŏsha shêdkûnân, aêgh, chim, chîgûn shedkûnishna; vinâs va avinâs î madam raêsha î a*j*ash.

(25) Madam âînîna*g* î kûstîg va*b*îdûntan, vizand i khayâ min ana-âînîn ke*r*dârîh. (26) Madam dâtîhâ bastan, la chêsh lâ *f*ramû*d* kâr; amat lâ dâtîhâ bandênd, va gar*dîd*an viragî-haît,

1. DM. adds ∵—2-2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. seems to repeat [Pahlavi] but it is not quite clear owing to patch-work.

rîsht vazishnîh; va mâ baên ham babâ. (27) Madam dâtîhâ zadan î vahân, vizandî min adâtîhâ zadan. (28) Madam dâtîhâ pâhrîjishna î âtâsh baên râs; va amat ôl mayâ vidarg yehamtûnêd, vinâs î min adâtîhâ pâhrîjishnîh madam âtâsh min âtâsh yehvûnêd. (29) Madam arataêshtârân î pavan mazangîh, va tom ôl ham-gûmîzênd, aêvag min tanid vizand yehamtûnêd; va hamâr paêtâg gûftan samîh; va mâ baên ham babâ. (30) Madam rûbishna î lashkar î pavan bîm, zak î pavan avîg-bîmîh î patmânag î lashkar i Aîrân min zak î ana-Aîrân. (31) Madam dâtîha va shônîg âvâyîdan î bahar, va vizand î min adâtîhâ va avîg-shôn âvâyîdan. (32) Madam aesma min kaŏfa barâ yehêtyûnt baên ôl mân bûrdan; min dast-pânag kâdâ barâ hankhetûntan, pâspân-înîdan gerdûn, va parîshîdan, ôl âtâsh madam bûrdan; aêgh chîgûn dâtîhâ; vinâs î min adâtîhâ kerdârîh; mâ baên ham

1-1. DM. repeats

babâ. (33) Madam dâtîhâ tâ*f*tan î gaŏmaêza pavan âtâs͟h, vinâs î amat lâ dâtîhâ.

(34) Madam vâstra vic͟hî*d*an, aêva*g* madam tanid hank͟het-ûntân; aêg͟h, c͟hîgûn dâtîhâ; vinâs amat jvîtar va*b*îdûnayên, min za*k* ba*r*â vizandîhê*d* vizandînê*d*. (35) Va madam mâ âînîna*g* ka*rd*an î dâtîhâ ka*rd* das͟ht-ka*d*a*g*, va za*k* î mânis͟hna î mar*d*ûmân, jîvâ*g* î staŏrân gaŏspendân; vinâs î amat jvîtar va*b*îdûnayên, min za*k* ba*r*â vizandîhê*d* vizandînê*d*.

(36-37) Vic͟hîrî madam amat aêva*g* dâtîhâ vak͟hdûntan staŏra min adâtîhâ sa*r*dârîh, mar*d*ûm a-dastôbarihâ *b*aên vazlûnê*d*, pa*d*-gehânân bîs͟hê*d*; va amat a-dâtîhâ ka*rd*[4] a*j*as͟h staŏra min adâtîhâ sa*r*dârîh, va ans͟hûtâ dâtîhâ *b*aên vazlûnê*d*; va amat ko*l*â 2 a-dâtîhâ, amat ko*l*â 2 dâtîhâ. (38) Va madam dâtîhâ bandî mandavamân patas͟h

1. DM. for *vakhdûntan*, by mistake—2. DM. —3. DM. adds ∵—4. DM. for —5. In DM. is written above the line, above the following word

â*g*an*j*îhêd ; vinâsî amat a-dâtîhâ bandîh a-*ganjîdag*; mandavam vizandîhê*d* vizandînê*d*. (39) Madam a-dâtîhâ dârishnîh î aspân pavan âkhûr, vinâsî min a-dâtîhâ. (40) Va madam burî*d*an î dâr va darakht; aêgh chîgûn dâtîhâ; va vizand vinâs î min lâ dâtîhâ burî*d*an. (41) Madam âînîn î vastarg shûstan, vinâs î min jvî*d* âînîna*g*îh. (42) Va madam âînîn î ra*f*tanî *b*aên; vinâs î min ana-âînîn rûbishnîh *b*aên. (43) Madam âînîn î shnâ*g*varân-anshûtâ pavan mayâ vi*d*âr*d*an; va vizand vinâs î min jvîtar kar*d*an.

(44-45) Madam âînîn î nâê va vi*d*âra*g*, min za*k* î 2 gab*r*â vi*d*ârtâr, vad za*k* î vêgh; patmâna*g* zyashân mas; va jvî*d* jvî*d* chand *b*aên zimîg ba*r*â â*v*-chî*d*anî amat zìmîg sâkht, va chand amat narm; va patmân zyashân band î vîrunag-î; ni*g*îri*d*an î madam-bandân, amat mayâ sûr, va garm, tachâ*g*; va chand amat bîrûn min mayâ, va chand amat *b*aên mayâ.

1. DM. adds —2. DM. —3. DM. —4. DM. —
5. So DM.—6. DM. adds —7-7. DM.

(46) [Pahlavi text] (47) [Pahlavi text] (48) [Pahlavi text] (49) [Pahlavi text]

(46) Va amat sûr, va sar*d*, ta*ch*â*g*; ayû*f* sûr, va garm, armaêshta; ayû*f* shîrîn, va garm, ta*ch*â*g*; chand amat *b*aên mayâ, va chand amat bîrûn. (47) Va amat sûr, va sar*d*, armaêshta; ayû*f* shîrîn, va sar*d*, ta*ch*â*g*; ayû*f* shîrîn, va garm, va armaêshta; chand amat baên mayâ, va chand amat bîrûn min mayâ. (48) Va m*â* aînîna*g* kûnishnîh î madam-band ni*g*îrî*d*ârîh; va chîgûn âstînî*d*an î *b*aên zarêh-stâna-âê, va sang î andar, min za*k* î 10 gabrâ vi*d*ârtâr nâê, vad za*k* î vêsh; chîgûn ba*r*â bastan î andar min nâê, âstînî*d*an î baên zarêhstâna; ayû*f* vêsha*g* ham-tûkht va bûland yehvûnê*d*. (49) M*â* âînîna*g* châra*g* î madam-ni*g*âs-dâshtan î nâê; va ka*d*âm za*k* nâê î amat vakht naêma*g*, amat lâ sraêshvâ*d*a*g*; va ka*d*âm za*k* î amat vakht sraêshvâ*d*a*g*, amat lâ chatrûgshû*d*a*g*, madam min mayâ yakhsenunê*d*; nâê î mûn aûshtân-mand aûzûshtân; âkha*r* za*k* î aûzûshtângun, pêsh aûshtân-âômand; âkha*r*

1. DM. adds [Pahlavi text]—2-2. DM. [Pahlavi text]—3. DM. adds ∵—4-4. DM. [Pahlavi text]

*b*aên yetîbûnis̲h̲na; vizand vinâs î amat jvîtar va*b*îdûnayên. (50) Va min ham, m*â* âînîna*g* vitâr*d*an î gaŏspendân î srâ*d*a*g* srâ*d*a*g*, pavan mayâ lac̲h̲adôn s̲h̲nê*v*; vinâs min jvîtar ka*r*dan amat vizand yehvûnê*d*. (51) Madam a*v*ar-pâdis̲h̲nîh î pavan vi*d*ar*g* î mayâ amat nava*g* hamâg a*v*ispar*îd*; va amat sûr tac̲h̲â*g*, va amat sûr armaêshta; va amat shîrîn tachâ*g*, va amat s̲h̲îrîn armaês̲h̲ta; s̲h̲ôn î vitar*d*an î patas̲h̲ hand hand, *ô*l kâma*g* rûbis̲h̲nîh î patas̲h̲; aê*d*ûn-ic̲h̲ ni*g*îris̲h̲na î madam za*k* mayâ î lak̲h̲vâr *ô*l tâ*j*is̲h̲na yegavîmûnâ*d*, va vizand vinâs î amat dâtîhâ lâ nigîrê*d* va madam sajîtûnê*d*.

(52) Madam 2 î arataês̲h̲târa, î a*g*avîn pavan râs k̲h̲a*j*ênd; ka*d*âm madam pâna*g*îh i aspa, ka*d*âm madam sâ*j*is̲h̲na î k̲h̲ûris̲h̲na yehvûntan, âînîn a*vâr*îg; î *b*aên ham babâ. (53) K̲h̲ûris̲h̲na vas̲h̲tamûntan vinâs, î k̲h̲ᵛârî*d*an î madam râs; aêg̲h̲, c̲h̲îgûn âînîn vinâs î amat jvîtar va*b*îdûnând.

1. So DM. for [Pahlavi]

(54) Madam darmân î pâh va staŏra mûn s̲havtar lak̲hvâr rî*j*îd; va patmâna*g* î dâs̲htan î mês̲h, va bûz, va tô*r*â, va aspa, va k̲har; va za*k* î rîg, va nârîg pavan gûs̲hna. (55) Madam staŏrân, anûmâân, va nârîgân, mûns̲hân tangîh î sûrâ*g* râê a*v*z*â*r kâr madam ka*r*dan lâ atû*d*a*g*. (56) Madam patmâna*g* î dûrîh î staŏra î gûs̲hna min za*k* î nekad, amat â*v*âya*d* netrûntan. (57) Madam patmâna*g* î dûrînî*d*an î gab*r*â tô*r*â î bar*g*îg î giyah vis̲hû*ft*, mûn giyah î aîs̲hân amatas̲h patkârênd; c̲hîgûn za*k* î amat lak̲hvâr *ôl* mîyân pâtak̲hs̲hâê hêtyûntan; *mâ baê*n ham babâ.

(58) Madam pâhrî*j* î gab*r*â min za*k* î abîtarân aŏs̲ha; a*f*as̲h yehvûntan bîmar mîn fûm*â* mûrvâ*g* î saryâ. (59) Madam vinâs î abû min a-purnâyîg, amatas̲h *ôl* apênama*g-î* yehabûnt ka*r*îtunê*d*, amat yehamtûnê*d* s̲hâya*d* yehvûntan vinâs-î min adâtîhâ saminî*d*an î pâh va staŏra danpa*g*ûnîhê*d*;

1. DM. adds. ∴—2. DM. —3. DM. —4. DM. —
5. DM. for . See West's note, p. 129.—6. DM.

[Pahlavi] (60) [Pahlavi] (61) [Pahlavi] (62) [Pahlavi] (63) [Pahlavi] (64) [Pahlavi] (65) [Pahlavi] (66) [Pahlavi] (67) [Pahlavi] (68) [Pahlavi]

---

*mâ b*aên ham babâ. (60) Va madam aûrvara î baêsh̲âzînid*â*r aûrvara kh̲e*f*rûntan; m*â b*aên ham babâ. (61) Va madam ham-myâzdîh î levat*â* daêvîyastân; aêg̲h, c̲hîgûn za*k* î dastŏbargâs, va chîgûn za*k* î amat lâ; amat ham-myâzdîh dahî*d*, c̲hîgûn za*k* î agarâmîg, va c̲hîgûn za*k* î amat min-ic̲h Aîrân garâmîgtar, yakh̲senunish̲na hav*â*-and. (62) Va madam patkh̲ûr, mûn daêvîyastân patash̲ vash̲tamûnt kh̲ᵛârî*d*. (63) Madam patmâna*g* î bisrâ levat*â* lakh̲mâg pavan atapa*g*-dâta vic̲hârish̲nîh. (64) Madam vara, mûn sakh̲t, a-sakh̲t-ic̲h; bûkh̲tish̲na paêtâ*g*îh î min dahîsh̲na patash̲. (65) Madam râ*z* î Daêna, vinâs î min gush̲û*f*tan. (66) Madam vinâs î siyâh mi*l*ayâ *ŏl* nîsh̲*â* i aîsh̲ân gû*f*tan. (67) Madam patmâna*g* î mân, vîs, zand, matâ î nîtûm; za*k* î a*v*artûm. (68) Va madam m*â* âînîna*g* mânistan î Frash̲haŏsh̲tra va Jâmâspa pavan lash̲kar, a*f*ash̲ân dâta.

---

1. After [Pahlavi] about an inch space is blank.—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]—5. DM. adds [Pahlavi]

CHAPTER XXXVIII., SAGÂTÛM NASK.

XXXVIII. (1) Burînag âê Hachîdagânistâna, mâdîgân madam milayâ î hachîdag khvâstag, dârîgîh î patash; chîgûn band yehvûnt zak aûshtân-âômand; chîgûn zak î amat pavan pasûsh-haûrvaîh, va chîgûn zak î amat pavan hachîdag-dârîh yakhsenunêd. (2) Va amat hachîdag aspa î arataêshtârân, chîgûn dâshtan amat pavan î band hîch âînînag dâshtan lâ shâyad; va vizand î ajash yehvûntan bîm, mâ patash kardan; chîgûn zak î amat min hamâg kôstag; chîgûn zak î amat min kôst-î srâyishna; vad aîmîd aêmat srâyishna baên patmânag î srâyishna; chand chîgûn srâyishna. (3) Amat hachîdag staŏra, âkhar min madanî ôl dârishna î hachîdag-dâr, pavan chand pavan nîrmad î pâs kâr framûdan; chîgûn zak î hama-gaŏna hachîdag-dâr pêsh, aêghash bâhar baên barâ yehvûnêd; pavan-ich nîrmad î nafshâ kâr framûdan dastôbarîhâ; chîgûn mâ âînînag

1. DM. adds ∵—2. DM. —3-3. DM.

*f*ramû*d*an zyash kâr. (4) Va amat hachî*d*a*g* zâ*k*-âômand, m*â* âînîna*g* dûkhtan î am; chîgûn parvar*d*an î vacha*g*; va[3] m*â* baên ham babâ; vinâs î min adâtîhâ ka*rd*an.

(5) Va madam hachî*d*a*g*-dâr, amatash staŏra hachî*d*a*g* ô*l* dârishna yehamtûnê*d*; chîgûn za*k* î amatash mâ*d*ag âînag-ich-î sakhta*g*; chîgûn za*k* î amatash levat*â* kâr va bar yehamtûnê*d*. (6) Madam dâshtan î hachî*d*a*g*-dâr kônâ î hachî*d*a*g* pavan rama*g*; aêgh, chîgûn âînîn yehabûntan a*f*ash pîm ô*l* myâzda, va âkâsîn-î*d*an î myâzda ân min pâh î hachî*d*a*g*; amat pavan-ich rama*g* lâ shâya*d* dâshtan, m*â* aînîna*g* bastan; amat-ich pavan band lâ shâya*d* dâshtan, m*â* patash ka*rd*an. (7) Madam mûê î pâh î hach-î*d*a*g*; aêgh, chîgûn za*k* î amat pêsh-ich min gâs paêtâ*g* bûrishna; vinâs î burî*d*an î amat pêsh min gâs paêtâ*g*, amat chim î burî*d*an levît bûrê*d*. (8) Madam gurûshî*d*an î kônâ i hachî*d*a*g*, vinâs î

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. adds ∵—3. DM. [Pahlavi] written above the line.—4. DM. [Pahlavi]—5-5. DM. [Pahlavi] 6. DM. [Pahlavi]—7. DM. adds ı—8. DM. repeats [Pahlavi]

min lâ gurûs͟hîdan. (9) Madam srudan î hac͟hîdag pavan jîvâg î paêtâgtûm baên mân, vîs, zand, matâ. (10) Madam vinâs î pâs, amat avîg-bûjis͟hn-î ôl hac͟hîdag-dâr pavan avinâsîh î hac͟hîdag-dâr, mâdag yansegûnayên; vinâs î min vinâs î madam pês͟h min hac͟hîdag ôl k͟hûr-k͟harân adâtîhâ zadan raês͟hîdan; avârig vinâs î patas͟h. (11) Madam zimân vabîdûnt î mîyân i pâs va hac͟hîdag-dâr, pavan yezrûnân debrûnân î hac͟hîdag-dâr mâdag i ôl jîvâgî patas͟h ziman vabîdûnt yehvûnêd; zak î amat pâs yehamtûnêd, va hac͟hîdag-dâr lâ; zak î hac͟hîdag-dâr c͟hîgûn madan î ôl k͟hᵛîs͟hîh î hac͟hîdag-dâr, va amat; va amat pâh va staŏra î hac͟hîdag-dâr, va c͟hîgûn madanî ôl k͟hᵛîs͟hîh î ôl hac͟hîdag-dâr; amat pâh va staŏra î hac͟hîdag, baên dâris͟hna î hac͟hîdag-dâr yemîtunêd, c͟hîgún, c͟hand srûdan î gurûs͟h, va mûê î ham pâh; pâh vinâsî amat lâ, ayûf jvîtar, srâyêd.

1. DM. —2. DM. —3. DM. —4. DM. adds

(12) Va madam pâh î *b*aên *ôl* rama*g* î aî*sh* gûmî*kh*tê*d*, aê*gh* pavan ha*ch*î*d*a*g*îh, *ch*îgûn za*k* î amat pâ*s*, *ch*îgûn za*k* î amat pasû*sh*-haûrvô na*f*s*h*â, va amat *b*aên rama*g*-î gûmî*kh*tê*d* min ha*ch*î*d*a*g*îh; *ch*îgûn za*k* î amat pâ*s*, *ch*îgûn za*k* î amat pasû*sh*-haûrvô *ôl* hân rama*g* vazlûnê*d*; *ch*îgûn za*k* î amat rama*g*-âômand *f*ratûm, *ch*îgûn za*k* î amat za*k* î da*d*îgar na*f*s*h*â. (13) Madam kû*sh*tan î pasû*sh*-haûrvô pâh i ha*ch*î*d*a*g* pavan âvâyê*d* tû*sh*a*g*îh; aê*gh*, *ch*îgûn pâta*kh*s*h*âê, va *m*â âînîna*g* kûni*sh*na. (14) Va madam *ô*l*â* mûn pâh va staŏra î ha*ch*î*d*a*g* *b*aên, amat *b*aên *ôl* matâ yehamtûnê*d*; âkâsînî*d*an î ha*ch*î*d*a*g*-dâr matâ sardâr, mûn pâh va staŏra î ha*ch*î*d*a*g* *b*aên ram pavan srâ*d*a*g*, gaŏna, va gurû*sh*-nam. (15) Va madam netrûni*sh*nîh i gab*r*â pavan gaŏ-spend, mûn vîmârîh min za*k* zya*sh* raê*sh*a pavan kâr min kû*sh*tan, *b*aên a-kârîh; va kâr amat ni*sh*ân min vi*d*âr, va haît pâna*g*; amat *kh*ûr*d*âr, levît pâna*g*; va amat a-*kh*ûr*d*âr, va haît pâna*g*; va amat

1. Here West adds the words [illegible] to fill up a blank space, as he says, left by the repairer of the MS. on one of the patches.—2. DM, [illegible]—3-3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]—5. DM. adds ∵

a-khûr*d*âr, levît pâna*g*. (16) Madam nîyâza*g* î hachîda*g*-dâr *b*aên pâh va staðra î hachîda*g*, amat 4 âînîna*g* aêva*g*, va amat 3 aêva*g*, amat naêma*g* î shnat, amat shnat darengih parvarê*d*; va amat za*k* î hashkekhûnê*d* apurnâyi*g*-âê, va amat za*k* î hashke-khûnê*d* rabâ; aêgh-ash srâyishna, m*â* a*f*ash pâhrî*j*; chîgûn za*k* î amat chagâra*g*-*î*, za*k* î amat dâr-*î*, va chîgûn za*k* î amat varkhan-*î* î kûshta*g*; chîgûn za*k* î amat panjar-î î ana-ana-spûrîg î shkasta*g*, ayû*f* ana-ana-spûrîg va d*r*avîst, ayû*f* spûri*g* î d*r*avîst.

(17) Madam khᵛâsta*g* î *b*aên parvandî*d* î mân, za*k* î pavan sâmân î mân î aîsh, vindênd. (18) Madam ni*g*ânîg khᵛâsta*g*, amat pavan kôsta*g* î râs hashkekhûnîhe*d*, *z*imîg sakht; chîgûn za*k* î amat 1 angûst, chîgûn za*k* î amat 2 angûst *f*rû*d* yegavîmûnê*d*; amat ham-gûn *z*imîg narm, chîgûn za*k* î amat 2 angûst, chîgûn za*k* î amat 3 angûst *f*rû*d* yegavîmûnê*d*. (19) Amat mîyân i râs hashkekhunîhê*d*, va *z*imîg sakht,

1-1. Better [illegible]—2 DM. adds ∵—3. DM. [illegible]—4. DM. [illegible]

chîgûn zak î amat 2 angûst, va chîgûn zak î amat 3 angûst frûd yegavîmûnêd; amat zimîg narm, chîgûn zak î amat 3 angûst, va chîgûn zak î amat 4 angûst yegavîmûnêd. (20) Amat pavan afrâj va nishîv, tamâ aêgh min râs barâ vardêd, va zimîg sakht; chîgûn zak î amat â-avant, chîgûn zak î amat vad mîyân î patîshtâna frûd yegavîmûnêd; narm, chîgûn zak î amat vad mîyân i patîshtâna, chîgûn zak î amat vad jânûg frûd yegavîmûnêd. (21) Va amat pavan zak î âvân-tâg, zimîg sakht, chîgûn zak î amat vad jânûg; chîgûn zak î amat vad mîyân i râna frûd yegavîmûnêd; va amat zimîg narm, chîgûn zak î amat vad mîyân i râna, chîgûn zak î amat vad gûnd frûd yegavîmûnêd. (22) Va amat pavan zak î âvân vidarg, va zimîg sakht, chîgûn zak î amat vad gûnd, chîgûn zak î amat vad nâfag frûd yegavîmûnêd; va amat zimîg narm, chîgûn zak î amat vad nâfag; va chîgûn zak

1. DM. adds [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. [illegible]—4-4. DM. [illegible] Here [illegible] is written above the line.—5-5. DM. [illegible]—6. DM. omits.

î amat vad *fûmâ frûd* yegavîmûnê*d*. (23) Va amat *b*aên âsh-khân, va mîyân i vana, va pâh-hasta; aêgh, chîgûn za*k* î amat a*frâj* min tanû mânishna, chîgûn za*k* î amat *frâj* mânishna.

(24) Va madam mûn pâh î hachî*dag* parvarê*d*; aêgh, chîgûn za*k* î amatash *frâj* gan*j*; chîgûn za*k* î amatash parvarê*d* yehamtûnê*d*. (25) Madam patkâr î madam pâh î hachî*dag*, amat aêva*g* gaŏna î amîtar zerkhûnt, aêva*g* gurûsh-nam yema*lel*-ûnê*d*, ko*l*â 2 râst; ayû*f* aêva*g* dakhsha*g-î* râst, aêva*g* kabad dakhsha*g* î a*f*ash lâ râst yema*lel*ûnê*d*; za*k* î amat pavan *mâ* âînî-na*g* khᵛêshîh jvîtar yema*lel*ûnê*d*; va *mâ b*aên ham babâ. (26) Madam pâh i hachî*dag* mûn pavan bâlistv-an î *b*aên dâtîhã srâyishna ba*r*â vi*d*âr*d*an; chîgûn 3 shnat, 3 khân, va 3 jîvâ*g*, va 9 bahar; va hân-ich kabad dâ*d*istân *b*aên ham babâ.

1-1. DM. —2. DM. —3. DM.

CHAPTER XXXIX., SAGÂTÛM NASK.

XXXIX. (1) Burînag-âê Zîyânagistâna, mâdîgân madam zîyânag î aûshtân-âômand, va zak î aûzûshtâna, pavan dâtîhâ zistan, yehabûntan, padîruftan, lakhvâr avispârdan; pânagîh va pâhrîj kâr î kolâ 2; âînînag zak î aûshtân-âômand parvartârîh, va bâlînîdârîh, va aîyyâr-bârîh, va sajîtûnînîdârîh î khastînîdârîh; va âsânînîdârîh, va râmînîdârîh-ich; vinâs tûjishna î min adâtîh; î baên ham babâ.

(2) Madam andâzag î zîyânag dahishnîh; va zak î amat pavan barîn, amat a-barîn; zimân jîvâg aîsh mandavam yehabûnêd; zak î amatash avzûn yehabûnêd; aêgh mâ haît avzûn.

(3) Vichîra î madam pâh, amat pêsh min burîn amat zîyânag lakhvâr debrûnân; zak î madam zîyânag i vinast; amat pavan burînag zimân lakhvâr lâ avispârêd, amatash kâr madam min daêna-îg framâyîd, va amat pavan khᵛîshîh yakhsenunêd.

1. DM. adds ∴—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. adds ı—4. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XL., SAGÂTÛM NASK.

(4) Madam za*k* î aûzûs͟htâna k͟hᵛâsta*g* mûn burîn; amat pavan kâr, va amat pavan armaêŝhta yak͟hsenunê*d*, jvî*d* jvî*d*, mas va kas ar*j*îhâ; aêg͟h, pavan c͟hand avîg-*ganj*is͟hna ar*j*ânîg-îhâ, pavan c͟hand vak͟hs͟h-baris͟hnîh; va bûn ham ar*j*, a*f*zûn vak͟hs͟hân vak͟hs͟his͟hnîh.

(5) Madam c͟him mûn râê zîyâna*g* vinâs pavan zîyâna*g* lak͟hvâr lâ a*v*ispâr*d*an avinâs; kabad dâdistân î Daêna ham babâ, madam aôbas͟h vak͟hdûnt yegavîmûnê*d*.

XL. (1) 22 burîna*g* âê *Vakhshistâna*, mâ*d*îgân madam vak͟hs͟h rûbis͟hnîh. (2) Madam vic͟hâris͟hna, a*v*ispâris͟hna, va tû*j*is͟hna mandavam, pavan pâ*d*îrânînî*d*an î min tûk͟htan; vic͟hâr*d*an, a*v*ispâr*d*an î ô*l* mûnas͟h na*f*s͟h*â*, za*k* î zimân madam lâ va*b*î-dûnt yegavîmûnê*d*. (3) Amat ôl*â* mûn tû*j*is͟hna, vic͟hâris͟hna, a*v*ispâris͟hna na*f*s͟h*â* zâyî*d*an, za*k* î *z*imân madam va*b*îdûnt

1-1. DM. [illegible]—2. DM. adds. ∵

yegavîmûnê*d*; âkha*r* min burîna*g* zimân, ka*rdag*îhâ rûstan î vinâs vakhsh. (4) Madam vakhsh î ka*rdag*, va za*k* î zîsta*g*; chîgûn za*k* î amat zîsta*g* ka*rdag* ba*r*â yehvûnê*d*, va chîgûn amat ko*l*â 2 armaêshtîhê*d*. (5) Madam za*k* î vakhshân vakhsh, madam ûzishnîh î ô*l* hâvandîh va*b*îdûnayên, aêgh, ka*d*âm. (6) Madam yasharûb-dâta; aêgh, chîgûn za*k* î amat pavan pâ*d*îrânînî*d*an âstêrî*d*; chîgûn za*k* î amatash vakhsh-ich sajîtûnê*d*.

(7) Va madam sajîtûntan î vakhsh madam tûbân khᵛâsta*g*; amatash haît vakhsh, vakhsh patash gha*l* sajîtûnê*d*; va za*k* î lâ sajîtûnê*d*; chîgûn za*k* î amat *a*vâm-âômand khᵛâsta*g* pavan-ich lakhvâr bûr*d*an tûbânîg, *a*vâm-na*f*sh*â* pavan bavîhûnastan tûbânîg; va chîgûn za*k* i amat ko*l*â a-tûbânîg, *a*vâm-âômand pavan bavîhûnast lâ tûbânîg; chigûn za*k* î amat *a*vâm-khᵛîsh pavan bavîhûnastan tûbânîg, *a*vâm-âômand pavan khᵛâsta*g* lâ tûbânîg. (8) Madam aêgh amat *a*vâm-khᵛîsh zîstan aêva*g* bâr vi*d*ar*d*

[illegible]

bê*d*, ꞔh̲îgûn amat pavan zâyish̲na rôêsh̲*â*, nava*g* gh̲a*l* zâyish̲na; va ꞔh̲îgûn za*k* î amat pavan aêva*g* zâyish̲na î vi*d*ar*d*a*g* zîst ka*r*d*ag*-gâs, vakh̲sh̲ gh̲a*l* sajîtûnê*d*. (9) Amat a*v*âm-âômand vi*d*arê*d*, ꞔh̲îgûn za*k* î amat vakh̲sh̲ *b*aên kh̲ᵛâsta*g* î aish̲ pavan satôrîh va*b*îdûnêd; ꞔh̲îgûn za*k* î amat *b*aên ko*l*â 2 gêhân î kh̲ᵛâsta*g*-dâr vakh̲sh̲.

(10) Madam kh̲ᵛîsh̲îh tû*j*ish̲na, na*f*sh̲*â*-tû*j*ish̲na î tû*j*ish̲na-âômand; pavan aîsh̲ân tû*j*ish̲na sâmân, zyash̲ na*f*sh̲*â*. (11) Madam tâvân î ô*lâ* mûn ô*l* gûsh̲nîh ze*b*anunâ-âr, gûsh̲na saryâ yehabûnê*d*, amat âpûs lâ, amat va*b*îdûnayên; va m*â* *b*aên ham babâ. (12) Madam avgâm î gûsh̲na-sh̲ed*k*ûnânish̲nîh î staŏra, va anûm*ae*, va jam*l*â; va avgâm î a*v*ispâr*d*an î jvî*d* jvî*d* gûsh̲na ô*l* mûn pa*d*îrû*ft* yegavimûnê*d*; za*k* î amat avgâm î gûsh̲na-hilîh, za*k* î amat aê*d*ûn a*v*ispâr*d*an î amat *z*imâna*g* î gûsh̲na-hilîh ham bûn-iꞔh̲ katrûnt yegavîmûnê*d*. (13) Amat pavan avgâm lâ

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]

a*v*ispâr*d*an î gûs̱hna râê nekad a-gûs̱hna ba*r*â vazlûnê*d*, *t*ô*r*â, aspa, jam*l*â, va maês̱ha, va bûza, k̲hazûrâ, jvî*d* jvî*d* âpûsîh lâ, tâvân c̱hand i vaza*g* va*b*îdûnd. (14) Madam jam*l*â, va aspa, va tô*r*â, maês̱ha î zîyâna*g* akarag pîm, madam min burîna*g* zimân lak̲hvâr vak̲hdûnî*d*; aspa, tô*r*â, va bûza, va maês̱ha za*k*-ic̱h î mîyâna*g* nîtûm pîm, aêg̱h, jvî*d* jvî*d* patmân zyas̱hân aêva*g* dûsis̱hna. (15) Madam jam*l*â; aêg̱h-as̱h *b*aên s̱hnat mûê c̱hand va*b*îdûnis̱hna, za*k* î jam*l*â patmân patas̱h *b*aên gaδspendân *frâjîg*, ôl*â*s̱hân k̲hamar*â*-ic̱h; aêg̱h pavan c̱hand ar*j* zyas̱hân, za*k* i tô*r*âân vad madam hac̱hînênd; va âînîna*g* zyas̱hân a*v*ar-zanis̱hnîh. (16) Aêg̱h, c̱hîgûn za*k* î amat jam*l*â va aspa mâ*d*ags̱hân ô*l* a-k̲hû*r*sêndîh a*v*zûn; tô*r*â, va maês̱ha, va bûza, vak̲h-s̱hân-ic̱h vak̲hs̱h sa*j*îtûnê*d* min ôl*â*s̱hân za*k* î nekad, aêg̱hs̱hân a*v*ar-vâzis̱hnîh a*v*zûn î ô*l* a-k̲hû*r*sandîh; vak̲hs̱hân vak̲hs̱h min za*k* î zega*r* c̱hand kam va*b*îdûnis̱hna. (17) Va jam*l*â î râs zîyâna*g*, min burîn zimân rôês̱h*â* *frâj*, amatas̱h kâr adâtîhâ, va

1. Better —2. DM. —3. DM. —4. DM.

râs saryâ; va amat kâr adâtîhâ, râs k̲h̲ûp; amat pavan c̲hara*g* âsân yak̲h̲senund; aêg̲h̲as̲h̲ madam hac̲his̲h̲nîh *ôl* ak̲h̲û*r*sandîh pavan c̲hand yehvûnê*d*; ôl*â*s̲h̲ân jvî*d* jvî*d* amat-ic̲h *aôganghêm*, ayû*f* vahâ*g* ze*b*anûnâ hav*â*-and; va kalbâ-ic̲h k̲h̲azûrâ *aôganghêm*, za*k* î vôhâ*g*, ze*b*anûnâ. (18) Pavan c̲hand vak̲h̲s̲h̲ân vak̲h̲s̲h̲ ba*r*â yegavîmûnê*d*, a*f*as̲h̲ân vak̲h̲s̲h̲ va vak̲h̲s̲h̲ân vak̲h̲s̲h̲, aêmat *b*aên ârûdis̲h̲na yegavîmûnê*d*; c̲hîgûn za*k* î amat hamâê, pavan-ic̲h *fr*azandân hû-bak̲h̲ta*g*ân, k̲h̲ᵛâsta*g* mûn za*k* a*v*ar-mânand va yehamtûnis̲h̲na vak̲h̲s̲h̲ g̲h̲a*l* sajîtûnê*d*. (19) Va madam mûnas̲h̲ pis̲h̲na madam aîs̲h̲ a-gûp ba*r*â ze*b*anûnâ, va *f*rûk̲h̲-târ, va *f*rîzvânîg dâs̲h̲târ, g̲h̲a*l* pâ*d*îrânînî*d*; aêg̲h̲, za*k* î pâ*d*î-rângar c̲hand pavan yôm î hamînîg, va c̲hand pavan za*k* î *z*imzîg atapa*g*-dâta, pavan bûn; dâtîhâ pis̲h̲nîh î ans̲h̲ûtâ va âtâs̲h̲ pavan aêva*g* rû*ja*g*ô s̲h̲apân hamînîg, za*k* î *z*imistânîg. (20) Madam vastarg, amat mûn min dahis̲h̲na pâ*d*îrânînê*d*.

1. DM. —2. DM. adds ∵—3. DM. —4-4. DM. —5. DM. —6. DM. —7. DM.

(21) Madam tâvân î *f*ratûm atapa*g*-dâta, vinâs zyas͟h ; tâvân za*k* î da*d*îgar va sa*d*îgar vad dâhûm.

(22) Va madam pês͟hîmârîh va pasîmârîh î madam â*v*âm a*f*as͟h vak͟hs͟h, va viç͟hîra patas͟h ; va ç͟hîgûn amat pavan *frâj* dâs͟htan î tû*j*is͟hna a*v*âmân madam a*v*âmân vad rûbâ*g*îh î vak͟hs͟h pâ*d*îrânîhê*d* ; m*â* *b*aên ham babâ. (23) Va madam a-kârîh î pis͟hna mûn Daêna lâ dastôbar. (24) Va madam ze*b*a-nûnâ ba*r*â za*k*-ic͟h dînûta*g* pâh âê, amat *f*rûk͟htâr min a*v*ispâr-*d*an pâ*d*îrânînî*d* vak͟hs͟h, va vak͟hs͟hân vak͟hs͟h î patas͟h ; pavan 2 s͟hnat kâd*â* mâ*d*ag-î *ô*l ç͟hand pâh ma*d*an. (25) Madam aêg͟h m*â* za*k* î vak͟hs͟h lâ, m*â* za*k* î g͟ha*l* va*b*îdûnayên. (26) Va madam mâ*d*ag vak͟hs͟h vôç͟ha*g*, va s͟hîr, va sar, va mûê kâr ; va a*v*ar-vâzis͟hnîh *ô*l ak͟hû*r*sandîh ; va vak͟hs͟hân vak͟hs͟h ; va tanû î s͟hapîr î aêva*g* gaŏspend-î, va dâ*d*istân î aêva*g* aêva*g*.

1. DM. [illegible]—2. DM. [illegible]—3. DM. adds ∵—4-4. DM. [illegible]—5. DM. [illegible]—6-6. DM. [illegible]—7. DM. [illegible]

(27) Madam a*v*âm-âômand a*v*âm chîgûn âînîn nivêgînî*d*an, a*v*âm-kh^{v}îsh pavan sû*d*a*g*îh lâ pa*d*îrê*d*; va amat a*v*âm-âômand pavan 3 zahîshnîh ka*r*da*g* ka*r*d yegavîmûnê*d*, amat-ich pavan 2 zahîshnîh, amat-ich pavan aêva*g* zahîshnîh yegavîmûnêd, *f*ratum shnat min nîyâza*g* î avgâm kh^{v}îsh. (28) Madam a*v*âm-âômand madam lakhvâr kâhî*d*an, amat shnat shnat nivêgînî*d*, za*k* lâ pa*d*îrê*d*; pavan chand lakhvâr-kâhyishnîh va sachishna î hamâ*g* î a*v*âm-kh^{v}îsh madam a*v*âm-âômand chîgûn yehvûnêd.

(29) Madam pâ*d*îrângarîh, î aêva*g* jarpîh ka*r*dan, nikîz-ishna min gêhânî*g* kâr, aêgh pavan aêva*g* bî*r*akh, min za*k* *frâj* pavan da*d*îgar, sa*d*îgar, shashûm, nohûm shnat ô*l* gêhânîg kâr; aêgh, pavan aêva*g* chand jarpîh a*v*zûn-dahishnîh î madam za*k* aêva*g* jarpîh yehamtûnê*d*; mâ baên ham babâ. (30) Madam pâ*d*îrân*g*arîh î aêva*g* gudâd pavan zimistâna, aêva*g* mash*g* î â*v*dân pavan hamîn; madam mûn na*f*shâ; aegh, âkha*r*

1. DM. adds ∵—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. [Pahlavi]—4. DM. [Pahlavi]

min vizâyishna î pavan zimistâna bûn gudâd, pavan hamîn bûn mashg, pavan barâ sachishnîh î fratûm 10 lêlyâ, va min zak kâdâ bîrakh derangih î jvîd jvîd; min zak kâdâ zimistâna frajâm gudâd, hamîn rôêshâ mashk; aêgh, madam zak aêvag gudâd mashk chand avzûn i pâdîrângar ôl mûn nafshâ tûjishna; mâ baên ham babâ.

(31) Va madam vakhsh i jûrdâgân, zak î gaôspendân zâg, va pîm va mûê, aêgh jvîd jvîd vabîdûnayên. (32) Va madam pâdîrângarîh î jâmagîha va avzârîhâ min lakhvâr avispârdan î ôl mûn nafshâ kabad nâmchashtîg manîtunêd; aêgh, chîgûn zak î amat hûspûrîg, chîgûn zak î amat ana-hûspûrîg kâr framâyêd, chîgûn zak î amat pavan a-kârîh yakhsenunêd, vakhsh vakhshêd. (33) Madam vakhsh î zimîg î madam ramîtunt, va zak î ana-madam ramîtunt jûrdâg, amat min avispârdan î ôl mûn nafshâ pâdîrânînîd. (34) Va aêdûn-ich vakhsh i

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. DM. adds ∴—4-4. DM. [Pahlavi]—
5. DM. [Pahlavi]

CHAPTER XLI., SAGÂTÛM NASK.

paîrâyagîhâ min zahabâ, va sîm, va môhra*g* va hân mandavamîhâ, levat*â* kabad dâ*d*istân î baên ham babâ, m*â* aôbas<u>h</u> patvandî*d*.

---

xli. (1) Burîna*g* î Varistâna, mâ*d*îgân madam za*k* amat pavan aî<u>s</u>h paêtâ*g* yehvûnê*d* pavan yâtû*g*îh da<u>kh</u><u>sh</u>a*g*-âômand; va darmân bari<u>sh</u>nîh za*k* î pavan yâtû*g* vîmârînî*d* aî<u>sh</u> yekat lûntan î yâtû*g* pavan dâ*d*istân va daênîg nîrang, m*â* za*k* î amat pavan dâ*d*istân daênîg nîrang. (2) Madam za*k* î amat pavan a-dâ*d*istânîh, lâ pavan nîrang î daênîg, yekatlûnîhê*d*; va madam za*k* î amat pavan aî<u>sh</u> aô<u>s</u>ha na*f*<u>sh</u>*â* yemîtunê*d*.

(3) Madam vara pasâ<u>kh</u>tan î maînûg-zôrîhâ bû<u>kh</u>tan aîr-i<u>kh</u>tan î ana-basân-âômandân î pavan yâtû*g*îh, ya<u>s</u>harûb*g*anîh, a*v*â*r*îg vinâs râyînî<u>sh</u>nîhâ nihû*f*ta*g*, pata<u>sh</u> paêtâ*g*îh yehvûnê*d*; avgâm zya<u>sh</u> sâ*j*i<u>sh</u>na vinâsîh, gâs zya<u>sh</u> sa<u>ch</u>i<u>sh</u>na. (4) Madam

---

1. DM. adds ∵—2-2. DM. —3. DM. —4. DM

CHAPTER XLII., SAGÂTÛM NASK.

pasâk͟htan gâs; m*â* âînîna*g* *f*ragâr*d*an, va sâmânînî*d*an, vairâstan î mân mûn vara sâk͟htîhê*d*; za*k* î *frâj ôl* za*k* mân de*b*rûnis͟hna, za*k* î mûn bûr*d*an î aôbas͟h pâhrî*j*is͟hna; mûn *ôl* za*k* mân s͟hed*k*ûnis͟hna, mûn lâ s͟hed*k*ûnis͟hna; za*k* î amat tam*â* yehvûnê*d*, vis͟hûpis͟hna î kâr, a*j*as͟h van*j*and.

(5) Madam varistânîgân, va a*vâr*îg kârîgarân î tam*â*, va nîrangîhâ va âînînîhâ î patas͟h; âyazis͟hna î *b*aên mân kûnis͟hna, ka*r*îtunis͟hna î Yaza*d*ân *ôl* aîy*y*ârîh. (6) Va m*â* âînîna*g* sâk͟htan î garm va sar*d* vara; c͟hîgûn *frâj* yezrûnân varzî*d*ârân aôbas͟h; a*f*as͟hân aûzdâta aûs͟hmûris͟hnîh pavan m*â* A*v*istâ*g*; c͟hîgûn varz*î*dan î garm va sar*d* vara; paêtâ*g*îh î bûk͟ht va aîrik͟ht î patas͟h; kabad gaŏkân *b*aên ham babâ.

XLII. (1) Burîna*g*-î ham-dâta*g*: madam aîy*y*âr-âômand bavîhûnast î bûr*d*an; aêg͟h, pavan m*â* âînîna*g* k͟hûp; mizda î

---

1. DM.—2. DM.—3. DM. adds ∴—4. DM.

aîy*y*âr-âômand î dahâm, va za*k*-ic͟h î ana-Aîr; m*â* *b*aên ham babâ. (2) Madam c͟hîgûn ma*d*an î gab*r*â, pavan za*k* î na*f*s͟h*â* k͟hᵛâsta*g*, *ô*l band va draŏs͟h; va m*â* *b*aên ham babâ. (3) Va madam k͟hûst*û**g*îh î pavan aêva*g*, trên, va telatâ gûbis͟hnîh; m*â* patas͟h. (4) Madam tar-mînis͟hnîh i hâvis͟hta *b*aên ratû, mûn patas͟h â*z*âr; k͟hᵛâsta*g*îh î *ô*l ratû, va âstêr*d*a*g*îh î *b*aên yehvûnê*d*.

(5) Madam vinâs î tû*j*is͟hna na*f*s͟h*â* *b*aên tû*j*is͟hna-âômand, apâ-râs î tû*j*is͟hna a*f*as͟h; amat tû*j*is͟hna-âômand adâtîhâ tû*j*is͟hna madam *de*b*rûnayên, ayû*f*-as͟h pavan za*k* tû*j*is͟hna va*b*îdûnê*d* î âkâs, aêg͟h patas͟h lâ pû*d*a*g*; va zimân î tû*j*is͟hna-âômand pavan tûk͟htan î za*k* zyas͟h tû*j*is͟hna, vad ma*d*an *ô*l tûbânîgîh, amat âk͟ha*r* min tû*j*is͟hna madam brêhînî*d*an pavan vic͟hâris͟hnî patû*g* yehvûnê*d*. (6) Madam gan*j*îh î vinâs î pavan za*k* î garma*g*ân a*v*zâr, î *ô*l kabad î yas͟harûb*g*anîh

1. DM.

patvandî*d*. (7) Madam vinâs î pavan za*k* î garma*g*ân, a*f*as̲h̲ mûn min c̲h̲âh î pavan râs vi*d*arg vas̲h̲tamûnt, mayâ nihûmbis̲h̲na râê nihûmbê*d*.

(8) Madam vinâs î dâtôbar mûn vinâskâr pavan a-vinâsîh va a-vinâs pavan vinâskârîh î vic̲h̲îrînê*d*. (9) Madam âkâs-dâta dâtobar 10, va za*k* î 11, va za*k* î 12, va za*k* î 13, va za*k* î 14, va za*k* î 15 sâla*g*; aêg̲h̲s̲h̲ân jvî*d* jvî*d* vic̲h̲îra î pavan c̲h̲and mâ*d*ag, â*f*rîgân sâmân î âkâs-dâtîh, madam vic̲h̲îra va dâtôbarîh.

(10) Madam ber*tâ* mûn *b*aên zîndagîh zyas̲h̲ abû daênîg sa*r*dârîh pavan am pavan ham-s̲h̲oê; am ba*r*â pâtak̲h̲s̲h̲âê yehabûntan, lâ abû. (11) Madam ber*tâ* mûn a-kar*d*-s̲h̲ôê, mûn lâ abû, va lâ am, va lâ-ic̲h̲ vi*d*ôr*d* abîtarân hic̲h̲ min brâtarân, pavan s̲h̲ôê; lâ-ic̲h̲ na*f*s̲h̲*â* tanû pavan sa*r*dârîh ba*r*â yehabûntan s̲h̲arîtâ. (12) Madam k̲h̲ᵛâsta*g* î pavan andarz-î ba*r*â

1. DM. adds ı

(13) (14) (15)

vi*d*êrishnîh; aêgh, chîgûn za*k* î amat yehabûnt, chîgûn za*k* î amat lâ yehvûnê*d*. (13) Va madam pâtakhshâyîh î abû pavan yehabûntan î ô*l* *f*razandân khvâsta*g* chîgûn-ash kâma*g*; va ba*r*â mûn *b*aên abû atarsagâs, aêgh min khvâsta*g* î abû vad mât î ar*j*ânîg; va amat atarsa*g*âsîh î *b*aên abû bîsht dêhân va*b*îd-ûnayên; aêgh, vichîra î madam khvâsta*g* î abû madam khelk-ûntan; m*â* *b*aên ham babâ *b*aên sâmân î atarsagâsîh i bar*â* *b*aên abû, a*f*ash vinâs. (14) Madam vinâs î bar*â* î pa*d*îru*f*ta*g*, amat min za*k* pa*d*îrû*f*ta*g*îh lakhvâr yegavîmûnê*d*, zîndag va vi*d*ar*d*-ich abû pa*d*îrû*f*târ, chîgûn kâma*g*îh i anshûtâ, va za*k*-ich î vi*d*ar*d*a*g*ân rûbân, nâmîgîh î stih; va yazishna va nîyâyishna gha*l*-ich za*k* zyashân *b*aên za*k* î na*f*sh*â* mân, min âzâ*d*îh zyashân *f*râ*j* shed*k*ûnând va va*b*îdûnând.

(15) Madam yehabûntan i yehvûnt î za*k*-ich î khvâsta*g*

1. DM. adds ∵—2. DM. —3. DM.

mûn râ*d* aîs̱h lâ ḵhadîtunt, haît aîs̱h mûn râ*d* râê zist. (16) Madam yehabûntan i yehvûnt î kanîg ḵhᵛâsta*g* mandavam, amat-ic̱h pavan mînis̱hna aêvâc̱h ôl ôl*â* ar*j*ânîg yehabûnê*d*. (17) Madam kanîg mûn daêvîyast min na*f*s̱h*â* pat hazalê*d*, ô*l* Ma*z*dayasna-âê yehabûnê*d*; aêg̱h c̱hîgûn pâtaḵhs̱hâê ô*l* Ma*zd*ayasna za*k* kanîg pavan ḵhᵛîs̱hîh dâs̱htan, bar*â* *b*aên bavîhûnastan, vad aêmat sa*r*dârîh i za*k* nîs̱h*â* pavan ôl*â* gab*r*â. (18) Va madam am mûn ba*râ*, zîndag abû, madam sa*r*dâr. (19) Madam pishna ḵhûp ba*r*â ka*rd*an î pavan gûbis̱hna gûbis̱hna dâ*d*istân i a*v*artûm dâtôbar yehvûntan, akar*j* jvîtar lâ yehvûntan; î pis̱hna mûn Daêna dastôbar. (20) Madam vinâs î abû pavan dashtân-mâh lâ vi*j*âr*d*an î ber*tâ* î ma*d* ba*râ*-ra*d*îh; m*â* za*k* î amat pavan das̱htân-mâh râê vi*j*âr*d*an î ber*tâ* vinâskâr; va c̱hîgûn za*k* î amat ber*tâ* bena*f*s̱h*â* vinâskâr, va ma*d*an î ba*râ*-ra*d*îh dakhs̱ha*g*. (21) Madam vinâs aêg̱h ka*d*âm za*k* î avênâ*g*îhâ

1. DM. —2. DM. —3. DM. adds

ke*rd*ârîh patas͟h *ôl* bû*j*is͟hna aê*d*ûn yehamtûnê*d*, amatas͟h *ôl* dânis͟hna yehamtûnê*d* pavan patît-*î* î sak͟htag min bûn ba*r*â vazlûnê*d*; ka*d*âm za*k* î *ôld* î hûs͟hîyâr avênâ*g*îhâ ke*rd*ârîh patas͟h lâ yehvûnê*d*. (22) Va madam 4 garâêtar s͟haêdâ-yaza*g*îh, va 3 va*d*tûm vinâs î madam va*b*îdûnănd, va 10 î frêh-jehis͟hna, va 9 î merenc͟hînî*d*âr i gêhân. (23) Madam merenc͟hînî*d*âr i gêhân. (24) Madam lâ-dî*d*anî, amat yema*lel*-ûnê*d*, patas͟h dravand marg-ar*j*ân.

(25) Madam kandî*d*an î maînûg bak͟hs͟his͟hnîg nêva*g*îh min gêhân, amat za*k* î yas͟harûb-*g*na *b*aên gêhân vis͟hâ*d* sajîtûnê*d*; va c͟hîgûn burîna*g*-âê maînûg zimîg za*k* î yas͟harûb-*g*na mar*d*ûm, va garzis͟hna î âtâs͟h, mayâ, va aûrvara maînûg a*j*as͟h; c͟hîgûn bak͟hs͟his͟hna î sa*r*dâr gab*r*â bâhar madam azîrîgân. (26) Madam 3 âînîna*g* gab*r*â î yas͟harûb: aêva*g* î mas min mayâ, zimîg, va gaŏspend, aûrvara; aêva*g* î hâvand, va aêva*g* î kas;

1. DM, adds ∵

va m*â* râyînishna î chîgûn levat*â* kûnishnîh î ôl*â*shân î mandavam i 3 âînîna*g* bîrûn.

(27) Madam garân pûhalîh î *frâj*-bûr*d*ârîh ô*l* mayâ ayû*f* ô*l* âtâsh nasâê, mûnash levat*â* gaŏkâyîh; va garânîh î maînûg min nasâê î *b*aên mayâ. (28) Madam ke*rfag* î ôl*â* mûn nasâê anshûtâ va kalbâ, va za*k* î gaz, va vazaga, min mayâ ba*r*â yehêtyûnê*d*. (28[a]) Madam zanishna î gaz, va vazaga, va a*v*â*r*îg â*v*îg khra*f*stra, *b*aên mayâ amat aê*d*ûn shâya*d*, ba*r*â barishnîh î a*j*ash amat shâya*d*. (29) Madam shnâyishna î maînûg î gêhân, bêsh î shaêdân min zanishna i za*k* van-ich; râyînishnîh va hû-dâ*g* tôshtîh î hâm-shat*r*a, va za*k* aêgh m*â* dakhsha*g*. (30) Madam vinâs î ôl*â* mûn âkha*r* tôshtîh min hû-*f*râshmô*g*-dâta ayû*z*ê*d*, va raêsha tekhnunê*d*, babâ sharîtunt yakhsenunê*d*, kâlâ*g*-î adâtîhâ va*b*îdûnayên.

1. DM. —2. DM. —3-3. DM.

(31) Madam Aûha*r*ma*z*da pavan k͟hû*r*sandîhâ yehabûnt î tô*r*â î aêva*g*-dâta tanû pavan aîy*y*ârîh ô*l* ans͟hûtâ, za*k* î gaŏspendân tanû hanâm, c͟hîgûn dô*g*ân jvî*d* yegavîmûnê*d* pavan pâna*g*îh; va âyazis͟hn-ic͟h ô*l* nâmc͟has͟ht paêtâ*g* yazadân yehabûnt. (32) Madam aûstô*f*rî*d* î yazadân c͟him ka*r*dan ô*l* aô*j*a a*v*zûn î gad*â* bâk͟htârân pavan gad*â* bâk͟htârîh; patvastan î za*k* pa*d*îris͟hna, va pa*d*-dahis͟hna nêva*g*îh sû*d* î a*j*as͟h, d*r*avîst dâs͟htan za*k* pa*d*îris͟hna pavan c͟hâr va tûbân; va maînûgîg vinâs pûhalîh, va stihîg vizand va zîyâna; bîmîh min d*r*avîst lâ dâs͟htan î hamâê pa*d*îris͟hna *b*aên patû*g*îh, patas͟h za*k* î se*j*-ic͟h madam ka*r*dan. (33) Sâmânîg dastôbarîh î patas͟h aûstô*f*rî*d*an î aêva*g* aêva*g* min yazadân ô*l* m*â* âînîna*g* hûnarîg dahâm; pavan yas͟htan a*v*ispâris͟hnîh lâ yehabûntan-î ô*l* stahma*g*ân, a*v*îrtar ô*l* ôl*â*s͟hân î nâmc͟has͟htîg manîtunî*d*; vinâs va tû*j*is͟hna î min yehabûntan-î ô*l* ôl*â*s͟hân î pavan za*k* âînîna*g*; va kabad î *b*aên ham babâ.

1. DM. [Pahlavi]—2-2. DM. [Pahlavi] *dôgânînîd*.

(34) Madam vizand va zîyâna î gêhân min âz, a*f*ash ham-vishû*d*a*g*ân; za*k* zyashân bûr*d*âr va aîy*y*âr, daêvîyast, va kabad âînîna*g* gûrg, va khra*f*stra î srâ*d*a*g* srâ*d*a*g*; çhîgûn patî*d*an zyashân drû*j*îh min bûn drû*j*; çhâr î pavan zôrînî*d*an î ôl*â*shân drû*j*îh min merençhînî*d*an î vispa mar*d*ûm, kâ*d*â *a*v*â*rîg stih dahishnân î mar*d*ûm aîy*y*âr. (35) Andar*z*-î *ôl* anshûtâ madam vânî*d*an va za*d*an î ôl*â*shân yaôsh*d*âsrînî*d*an î gêhân; a*f*ashân ker*f*a*g* î patash paêtâ*g*; sâmân i maînûgîg mizda î madam makhîtuntan yekatlûntan î aêva*g* aêva*g* min gûrgân khra*f*strân, *b*aên ham mizda pâhlûmîh î za*k* î madam zanishna î 2-zang gûrg; m*â* *b*aên ham babâ. (36) Madam andar*z*-î pavan lâ yashtan î Ganr*â*g-maînûg va shaêdân; aêghshân yazishna va shnâyishna î jvî*d*-jvî*d* pavan ka*d*âr âînîna*g* ana-âînîn var*z* a*v*îrtar; va vizand-î va zîyâna-î min ôl*â*shân ana-âînîn dûsh-var*z*; pavan za*k* ana-âînîna*g*îh

1. DM. —2. DM.

[Pahlavi text][1] ... (37) ... † ... [2] ... †

(38) ... ‡

(39) ... ‡

CHAPTER XLIII., JVÎD-SHAÊDÂ-DÂTA NASK.

[Pahlavi text][4] (1) I.[3]

---

dûsẖ-var*zîdâ*rîh patasâê stahma*g* patîh-îh î sẖaêdân madam dâmân yehvûnê*d*; va âhû*g* î drâyân gûyîh, va vizand-î a*j*asẖ, râmisẖna î sẖaêdân min ham; a*vâr*îg î ana-âînîn. (37) Andarz madam adrâyisẖnîh, va a*vâr*îg kẖûp âînînîh *b*aên kẖûr-isẖna kẖ^{v}ârisẖna çẖim, sẖôna, kâd*â* kâr; sẖnâyisẖna î yazadân min za*k* kâd*â* kẖûp âînîn-kâ*r*îh i ansẖûtâ; va âkẖ^{v}îsẖ-daha*g* za*k* î a-dâsẖtan.

(38) Dastôbar hîçẖ ke*rfag* 5 gâs rû*j*ô sẖapân aêva*g* aêva*g* pavan âyazisẖna î ka*d*âm yazadân mâhmântarîh; va mizda va sû*d* î min yasẖtan î ôl*â*sẖân jvî*d*-jvî*d* *b*aên na*f*sẖ*â* gâs; va hân-içẖ a*v*zâr dâ*d*istân î *b*aên ham-srûb.

(39) "Haît yasẖarâyîh â*vâd*îh pâhlûm" . . . . . .

XLIII., I. (1) Jvî*d*-sẖaêdâ-dâta mâ*d*îgân yehabantan î Aûha*r*-

---

1. DM. [Pahlavi]—2. DM. [Pahlavi]—3. Indicates Fragard I.—4. DM. adds ⁘

mazda râmishna î anshûtâ min za*k* jîvâ*g* aêgh mânishna mâ*dag*-varîhâ va*bîd*ûnd, va sû*d* î min ham-dahishna. (2) Madam **16** jîvâ*g* î pâhlûm brêhînî*d*an nâmchashtîg aûshmûrî*d*, paîtyâra*g*-ich î ô*l* jvî*d*-jvî*d* ma*d* yegavîmûnê*d*.

II. (3) Madam nimû*d*an î Aûha*r*ma*zd*a Daêna anshûtâân *f*ratûm ô*l* Yima, lâ pa*dîruf*tan î Yima min pêsha*g*ân Daêna âsrûnîh, pa*dîruf*tan i a*v*â*r*îg, patash *f*râdînî*d*an, vârînî*d*an, va *f*râkhûînî*d*an î gêhân. (4) Madam chim î â*v*âyishnîgîh i Var-î-Yima-ka*rd* ka*r*dan; *f*ramû*d*an âmûkhtan î Aûha*r*ma*zd*a ô*l* Yima, ka*rd*an î Yima chîgûn Aûha*r*ma*zd*a *f*ramû*d* va âmûkht; *mâ b*aên ham babâ.

III. (5) Madam zimîg maînûg âsânîh min *mâ* vêsh; va ana-âsânîh min *mâ* a*v*îrtar; va mahîst shnây-ishna min *mâ* yehvûnt. (6) Madam vinâs î rîmanîh î min nasâê gha*l*-ich za*k* î kalbâ lâ khadîtunt pavan

1. DM. adds ∵

tanû-âê de*b*rûnân. (7) Madam k͟hûrîs͟hna, vastarg, va gâs î mûn pavan nasâê aêva*g*-barîh râê rîman va marg-ar*j*ân yehvûn-ê*d*. (8) Madam c͟hîgûn c͟hand pâhrî*j*is͟hnîh î ans͟hûtâ a*v*â*r*îg pâkân min nasâê mûn pavan nasâê hân rîman yehvûnt yegavîmûnê*d*. (9) Madam râmis͟hna î maînûg î *z*imîg min zarîtuntan var*z*î*d*an, bês͟h min lâ zarîtuntan lâ var*z*î*d*an; va â*f*r*î*n î madam zarîtuntârân; sû*d* kê*r*fa*g* î min zarîtuntârîh; mâ*d*îgân madam parvartârîh va pâna*g*îh i Daêna a*f*as͟h râê. (10) Madam zanis͟hna î s͟haêdân min rûdis͟hna, vak͟hs͟his͟hna, pazmagis͟hna î jûr*d*âg yehvûnê*d*, va hûc͟hîr-is͟hnîh[2] î ans͟hûtâ min k͟hûris͟hna. (11) Madam vinâs î nasâê pavan vinâskârîh ni*g*ânînî*d*an; c͟hand *z*imân akârîh i *z*imîg î *b*aên ni*g*ân va*b*iduniĥyên. (12) Madam zôr î s͟hapîr Daêna pavan ba*r*â ma*r*s͟htan î vinâs min ans͟hûtâân.

IV. (13) Madam vinâs î drûjî*d*an î pus͟ht-î madam

1. DP. adds ∴—2. Perhaps [Pahlavi] *hûchîr-gaîyôîh.*

vashtamûntan î yehabûnt, va garânîh î *a*v*â*r*i*g mît*r*ôân-drû*j*; bîm î pavan-ich stih a*f*ash yakhsenunishna, tû*j*ishna î patash ka*r**d*an *f*rîzvânîg. (14) Madam aêgh astûbânîh î pavan Daêna, hanâ-ich paêtâ*g*îh amat pavan ko*l*â nêva*g*îh zyash haît, ô*l* hamadaênân mûn pavan khᵛahîshna *f**r*â*j* yehtûnd râ*d* yehvûnêd. (15) Madam patmân î khelmuntan î *b*aên rû*j* shapân, a*v*âr*i*g pavan khᵛîshkârîh rû*j*a*g* yehvûnê*d*. (16) Madam garân vinâsîh i sû*g*and î kadbâ vashtamûnt; aîgh, jvi*d*-îch min gûbâg tûjishnîh î khᵛâsta*g* sû*g*and patash vashtamûnt, ô*l* hamîmârântar ka*r**d*ân-ich î Mît*r*a, Sraŏsha va Rashnû râê, shkaft aîb-da*d*, paîtîyâra*g* ô*l* na*f*sh*â* tanû, nîsh*â*, va *f*razand, va khᵛâsta*g*; garân pûhal î ô*l* na*f*sh*â* rûbân patvastan.

V. (17) Madam vinâs î aesma nasâê aôbash gûmîkht yegavîmûnê*d*, ô*l* âtâsh dê*b*rûntan; dên*â*-ich aêgh chîgûn amat patash avinâs yehvûnê*d*. (18) Madam jûê î lâ hamîsha*g* nâ*v*,

1. DM. —2. DM. adds ∵—3. DM.

[Pahlavi text, 13 lines, containing section numbers (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25)]

amat mayâ patas͟h vi*d*âr*d*an; va za*k*-ic͟h î hamîs͟ha*g* nâ*v*, amat mayâ patas͟h a*v*zû*d*an kâmê*d*; bîm î min nasâê tam*â* yehvûnt râê c͟hand bâr c͟hîgûn ni*g*îrî*d*an. (19) Madam margîh î pavan vahân î mayâ va âtâs͟h, lâ mayâ va âtâs͟h, ba*r*â min s͟haêdân pavan barîn yehvûnê*d*. (20) Va madam mas sû*d*îh î min vârân, lêvat*â* vârî*d*an î pavan nasâê, va k͟hazân hîk͟hra. (21) Va madam masîh va s͟hapîrîh i Jvît-s͟haêdâ-Dâta pavan s͟hûyis͟hna min a*vâr*îg srûb. (22) Madam rîmanîh î mîn ham-kerpa*g*îh î lêvat*â* nasâê, va ham-kerpa*g*îh î lêvat*â* za*k* mûn lêvat*â* nasâê ham-kerpa*g*. (23) Madam mar î dravand i yas͟harmaŏ*g*a, î ana-yas͟harûb zîvandag, va min a*vâg*îh pâhrîk͟htan. (24) Madam chand zimân rîmanîh, va min aôbas͟h vazlûntan, mandavam aôbas͟h bûr*d*an; pâhrîzis͟hna î k͟hâna*g* mûn kalbâ ayû*f* mar*d*ûm *b*aên vi*d*êrê*d*, jîva*g* mûn aîs͟h patas͟h ba*r*â vazlûnê*d*; va k͟hûris͟hnîg a*vâr*îg mandavam î *b*aên za*k* k͟hâna*g* *b*aên 3 gâm; m*â* *b*aên ham babâ. (25) Madam nîs͟h*â*

1. DM. adds ∵—2-2. DM. [Pahlavi word]

kû*d*a*g* *b*aên as͟hkam yemîtunê*d*, amat nasâê yehvûnê*d*; *mâ* *b*aên ham babâ. (26) Madam vastarg î akâr va rîman; za*k* î pavan *k͟hs͟hvas͟h* *mâonghô* s͟hûst yegavîmûnê*d*. (27) Madam garân vinâsîh î vastarg c͟hand aêva*g* *dhôvana* ana-âînînîhâ pavan nasâê *frâj* s͟hêd*k*ûnã.

VI. (28) Madam zimîg mûn ans͟hûtâ ayû*f* kalbâ patas͟h va*d*êrên*d* c͟hand zimân min mayâ madam s͟hêd*k*ûnã, va zarît-untan, ana-â*v*î*d*ânîh; va hamâ*g* zimîg bîm î min nasâê tam*â* yehvûnt râê ni*g*îrî*d*an, âk͟ha*r* mayâ madam s͟hed*k*ûnã; vinâs î amat lâ ni*g*îrâê nasâê za*k* jîvâ*g*, a*j*as͟h mayâ ba*r*â aôbas͟h yehamtûnê*d*; m*â* *b*aên ham babâ. (29) Madam nasâê min mayâ c͟hîgûn yehîtyûntan; patmâna*g* î rîmanîh î mayâ î pairâmûn nasâê; dagyâîh âk͟ha*r* min nasâê a*j*as͟h ba*r*â bûr*d*an; m*â* *b*aên ham babâ. (30) Madam aég͟h hank͟hêtûnt î tanû va ast î vi*d*ar*d*a*g*ân; m*â* *b*aên ham babâ.

VII. (31) Madam pavan c͟hand dûbârî*d*an î nasûs͟h drû*j*

1. DM. —2. DM. adds ∵

madam an*sh*ûtâ va kalbâ î pavan barîn, va hanâ mûn pê*sh* min barîn pavan âhûîhâ î stih vi*d*ar*d* yehvûnê*d*; hanâ î aê*gh* vastarg î akâr za*k* î *gh*a*l* *sh*ûyi*sh*na; katâra, *ch*îgûn, *sh*ûyi*sh*na. (32) Va madam garâê rîmanîh va garân vinâsîh i nasâê gû*d*an, ô*l* âtâ*sh* mayâ pavan vinâskârîh debrûntan. (33) Madam zimistâna î *sh*aêdân-dâta, saham, va tûnî, va mêga*g*; *ch*and âînîna*g* vîmârîh, a*v*â*r*îg kabad anâ*g*îh, min nasâê karînî*d*an *b*aên gêhân garây yehvûnê*d*. (34) Madam *ch*îgûn *sh*û*sh*tan î dâr, va jûrdâg, vâstra, mûn nasâê madam yehamtûnê*d*. (35) Madam beza*sh**g*îh pavan mânsra, va kâr*d*, va aûrvara; va *ch*îgûn aûzmû*d*an î beza*sh**g*; mizda baê*sh*âzînî*d*ârîh; m*â* *b*aên ham babâ. (36) Va madam jîvâ*g* î nasâê pata*sh* *g*aravîhê*d*, za*k*-i*ch* î pavan vinâskârîh *b*aên ni*g*ânîhê*d*; jvî*d* jvî*d* pavan *ch*and zimânîgîh yehvûnê*d*. (37) Madam ve*sh* mâhmânîh i *sh*aêdân tam*â* aê*gh* nasâê ni*g*ân; kê*r*fa*g* î nasâê ni*g*ânîh â*sh*kârînî*d*an.

1-1. DM. [Pahlavi]—2. From here some folios are again missing in DM.—3. DP. [Pahlavi]—4-4. DP. [Pahlavi]

(38) Madam darenga î a-khᵛârishnîh î nîshâ î visastag mayâ, a-khûrishnîh-ich î zak î âv-âômand khûrishna. (39) Madam shûstan î ayôkshûstîg va sagîg, hân-ich yâmag-î mandavam, mûn nasâê madam mad, lâ akâr vichîrînîd yegavîmûnêd. (40) Madam gaôspend î nasâê vashtmûnt; aûrvara î nasâê aôbash gûmîkht yegavîmûnêd. (41) Madam vinâs î zôr ôl mayâ î nasâê-âômand debrûntan.

VIII. (42) Madam khâna mûn kalbâ ayûf anshûtâ baên barâ vidêrêd. (43) Madam chim î nasâê râê baên mâna kadag chand chîgûn kardan; nasâê aôbash bûrdan; amatash avgâm yehamtûnêd âshkârînîdan pâhrîkhtan; mâ baên ham babâ. (44) Madam garîh va garân vinâsîh î marg vichîrîh i kûn-marz. (45) Madam nasâê î hûshka î lechadôn shnat yemîtunt. (46) Va madam kerfag î âtâsh î nasâê-pâk ôl dagyâih yehîtyûnt,

1. The reading of the word is doubtful as it is on a patch which is blotted.

(47) IX.

(48)

(49)

(50)

(51)

(52) XIII.

âtâsh î hîkhra-pâk va khulâsp; za*k*-ich pêsha*g*ân-kârân jvî*d* jvî*d* *b*aên kâr yakhsenund, kar*d* kâr *ô*l dâta-gâs pâhrîkhtan.

IX. (47) Va madam shûstan î rîmanân î pavan nasâê ham-kerpa*g*îh va jûmbishna; va hân hân vichîna î yaôshdâsragar, nîrang î shûyishna, mizda î yaôshdâsragarân stihig va maînû*g*-îg-ich. (48) Va madam ham-zimân ana-khû*r*sandîhâ tâptan î khûrshî*d*, mâh, va star madam rîmanân. (49) Madam shnâyînî*d*an î yaôshdâsragar hamâ*g* dâm î Aûha*r*mazda, amat *ô*l rîman ângûn dahê*d* hû-yaôshdâsrîh, yehbûnê*d* a*f*ash mizda. (50) Madam zôr ay*y*ârîh î *ô*l nasûsh drû*j* yehabûntan î *ô*l*â* mûn yaôshdâsragarîh lâ khavîtunê*d*, gha*l* va*b*îdûnayên vinâs î puhal patash. (51) Madam pîrû*j*garîh î Yatâ-yâhû*g*-vaîryô*g* pavan drû*j* za*d*ârîh va baêshâzînî*d*ârîh.

XIII. (52) Madam srâda*g* î kalbâân, ar*j*ânîgîh î kalbâ î

1-1. DP. —2-2. DP. —3-3. DP. —4. DP. —5. DP. —6-6. DP. —7. Better *Yatâ-ahûg-vaîryôg*.—8. The contents of fragards X., XI., and XII., are here omitted.

pasûsh-haûrvô, va vîsh-haûrvô, va *av*ârîg-ich; chîgûn dâshtan, srâyishna srâyînî*d*an-î; vinâs î min ye*k*atlûntan, adâtîhâ dâshtan-ich zyashân jvî*d* jvî*d*; m*â* *b*aên ham babâ. (53) Va den*â*-ich aîgh amat kalbâ a-band vinâs-kâr yehvûnê*d*, m*â* levat*â* kûnishna, chîgûn yakhsenunishna. (54) Va madam dastôbarîhâ ye*k*atlûntan î kalba-gûrg. (55) Madam 31 haêm î *b*aên kalbâân, î chîgûn baên 3 pêsha*g* î mâ*d*îgân, hân 5 âînîna*g* yehvûnê*d*. (56) Madam garân vinâsîh î ye*k*atlûntan î ba*v*rak î â*v*îg; gaŏ*k*ân î tûjishna.

XV. (57) Madam vinâs î Aîr ô*l* ana-Aîrân yehabûntan. (58) Madam vinâs-î ô*l* za*k*âê gûshna i nârîg-î âpustan, za*k* vacha*g* pavan pîstân i nîsh*â*, ber*td* aîshân sarîtunt; vinâs i min ham vinâs. (59) Madam apurnâyîg î adâtîhâ sa*r*dâr khaditun-îhê*d*, kalbâ asa*r*dâr amat zerkhûnê*d*, sa*r*dârîh va parvarishna mûn *f*rîzvânîg ka*rd*an; m*â* *b*aên ham babâ.

1. DP. [illegible]

[illegible] (60-61) XVI.
[illegible]
[illegible]
[illegible] (62) [illegible]
[illegible] (63) XVII.
[illegible] (64)
[illegible]

[illegible] (65) XVIII.
[illegible]
[illegible] (66-67) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (68)

XVI. (60-61) Madam dashtân girâyih, zyash rîmanîh, va chand pâhrîkhtan î ajash; aîsh mandavam pavan dashtân rîman, va zak î akâr yehvûned; shûyishn-î min dashtân, avgâm î shûyishna, chîgûn shûyishnîh; mâ baên ham babâ. (62) Va madam garân vinâsîh î dashtân marz.

XVII. (63) Madam marg-pûhalîh î adâsht dâtôbarân. (64) Va madam pâhrîj î vars va nâkhûn, vinâs î min a-pâhrîjishnîh.

XVIII. (65) Madam yasharmaôgîh î mûn padâm, va khrafstra-gna, barsôm, ashtra, va sraôshâô-charanâm jvîtar debrûnân, va yakhsenunêd aêgh zak î âvâyad. (66-67) Madam a-pasand va pûhal î madam ôlâ mûn hamâg lêlyâ barâ khelmûnêd, khvîshkârîh lâ varzêd; va pasand î mizda î ôlâ mûn madam min daênîg la khelmûnêd, khvîshkârîh varzêd. (68) Madam rûbâgîh i sêj î nîhân-rûbishna pavan zak î sarîtar

1. DP. adds ∵—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. repeats [illegible]—5. DP. [illegible]—6. DP. ∵ [illegible]

dîn nimûdâr, mûn kûstîg lâ yaḵẖsenunêd, afas̱ẖ lâ dâs̱ẖtan c̱ẖîgûn pavan dâta. (69) Madam ḵẖᵛîs̱ẖkârîh va rabâ arjîh î pêrôgdars̱ẖ mûrûg, va rabâ kerfagîh î min gûyâd yehabûnêd, zyas̱ẖ tanû masâê râdînîdanî, nimûnag î kâdâ pavan yas̱ẖarâyîh î *ôl* gabrâ î yas̱ẖarûb. (70) Madam aûs̱ẖtâv î âtâs̱ẖ *ôl* afrûḵẖ-tan-î pavan a-bîs̱ẖîd lèlyâ pâspânîh, va kerfag î min dâtîhâ afrûḵẖtan; afrîn i âtâs̱ẖ *ôl* ans̱ẖûtâ, amat ḵẖûs̱ẖnûd abîs̱ẖîd. (71) Madam nâmc̱ẖas̱ẖtîg 4 vinâs î drûj ajas̱ẖ nîrûg âpûsîh padîrêd, vic̱ẖâris̱ẖna î jvîd jvîd. (72) Va madam garân vinâsîh, ranj, navîgîh, va ziyâna min *jih* sajîtunêd, zanis̱ẖna arjânîgîh. (73) Madam tûjis̱ẖna î das̱ẖtân marz vinâs.

XIX. (74) Madam kûs̱ẖis̱ẖna i Ganrâg-mainûg *ôl* Zaratûhs̱ẖtra, pîrûjîh i Zaratûhs̱ẖtra patas̱ẖ; mâ *baên* ham babâ.

1-1. DP. [illegible]—2. DP. [illegible]—3. DP. [illegible]—4. DP. [illegible]—5. DP. adds ∵—6. In DP. [illegible] in [illegible] is inserted below the line.

(75) [Pahlavi text] (76) [Pahlavi text] (77) [Pahlavi text] (78) [Pahlavi text] (79) [Pahlavi text]

(80) XX. [Pahlavi text]

---

(75) Madam pûrsîdan î Zaratûhshtra min Aûharmazda: chîgûn, pavan mâ avzâr, stûbînîdan î Ganrâg-maînûg, avârîg shaêdân; afash pasakhûn. (76) Madam shnâyishna î Vohûmana amesûspend min shûstan lakhvâr ôl kâr yehêtyûntan î rîman vastarg; spâsî baên Aûharmazda pavan gûftan zyash pâhrîj vastarg. (77) Madam dâsra î anshûtâ rûbân zûshâram râê barâ yehabûnd; ôl aêgh chîgûn ôl frâkhtan î ôlâ mûn yehabûnt madan. (78) Madam sajîtûntan î Vohûmana ôl padîrag yasharûbân rûbân, paêtâgînîdan zyashân gâs, nivêgînîdanî ôl mizda, va khûshnûd sajîtûntan î yasharûbân rûbân ôl zyashân, ôl Aûharmazda amesûspendân gâs î zahabîn kard. (79) Madam tars î shaêdân min bôê î yasharûbân, bîm zyashân min zerkhûnishna Zaratûhshtra yehvûnt.

XX. (80) Va madam rabâ nîrûgîh î bîshîg-chîhar aûrvara pavan nîrûgîg lakhvâr dâshtârîh î kabad paîtîyârag; yehabûntan

---

1. DP. [Pahlavi]—2. DP. [Pahlavi]

[Pahlavi text]

(81) XXI.-XXII. [Pahlavi text] [1] [1] [Pahlavi text]

(82) [Pahlavi text]

CHAPTER XLIV., **HADHAŌKHTA NASK.**

(1) [Pahlavi text] [2]

î Aûharmazda pûr srâ*d*a*g* aûrvara ôl baêsh*d*zînî*d*ârîh î dâmân min akhdagîh; va pîrû*j*garîh î Gaŏkerena aûrvara, î haît î za*k* haŏma î spaêta, min a*v*â*r*îg aûrvarân, pavan baêshâzînî*d*ârîh; va kh^v^îshkârîh î Aîrman pavan bezash*g*îh î gêhân.

XXI-XXII. (81) Âkâsîh î madam za*k* nîrang zyash pavan bûn-dahîshna stahma*g*îh î drû*j* patash ba*r*â kâst; va rabâ nîrû*g*îh î Aîrmân-kh^v^âyishnîh, va Ahûnavar, va hân Gâsânîg A*v*istâ*g*, pavan lakhvâr dâshtan î shaêdân min drû*j*înî*d*an î gêhân î yasharâyîh.

(82) Haît yasharâyîh pâhlûm â*v*â*d*îh; haît â*v*â*d*îh yasharâyîh pâhlûm.

XLIV. (1) Hâ*d*ôkhta chîgûn haît 3 ban*j*ishna, ash *b*aên 133 burîna*g*; *f*ratûm 13 bûrîna*g*, mâ*d*îgân madam chîgûnîh

---

1-1. DP. [Pahlavi text]—2. DP. adds ∵

[Pahlavi text]

î Ahunavar aûs̲h̲mûris̲h̲na, zyas̲h̲ maînûg sû*d* î min *frâj* srûtârih; va *mâ* *b*aên ham babâ. (2) Andarz-î madam vic̲h̲î*d*an dâs̲h̲tan î maînûgîg va stihîg dastôbar, pavan dastôbar ka*r*dan î ko*lâ* kâr, dâs̲h̲tan¹ î za*k*-ic̲h̲ î dastôbar dastôbar.

(3) Madam 21 ra*d*îh î maînûgîhâ pavan Aûha*r*mazda, va stihîhâ pavan Zaratûhs̲h̲t*ra*, mûn pavan ôl*â*s̲h̲ân haît yazadân âyazis̲h̲na dahâmân râyînî*d*ârîh. (4) Madam kâr î *b*aên jvî*d* jvî*d* 5 avgâm i yôm va lêlyâ; va pûhal î ôl*â* mûn *b*aên âyazis̲h̲na î gâsânbâr ba*r*â drâyê*d*; za*k* mûn myâzda î gâsânbâr sâ*j*is̲h̲na lâ sâ*j*ê*d*, va mûn-ic̲h̲ *b*aên a*vâr*ig âyazis̲h̲na î yazadân sûdag yehvûnê*d*. (5) Madam c̲h̲îgûn dâshtan *mâ* levat*â* ka*r*dan î ra*d*pês̲h̲a*g*, sa*r*dâr-mar*d* pês̲h̲a*g*îgân; za*k* mûn vinâs î jvî*d* *f*rîzvânîg vi*j*ârê*d*; va za*k* mûn pavan-ic̲h̲ *f*rîzvân lâ vi*j*ârê*d*; *mâ* *b*aên ham babâ. (6) Madam sâmân mûn dahâmîh patas̲h̲ nîvârîhê*d*.

1. DP. adds ∵—2-2. DP. [Pahlavi]—3. DP. [Pahlavi]—4. DP. [Pahlavi]

(7) Madam paê*d*â*g*îh î vêh-mar*d*îh, va ke*r*fa*g* î sû*d* î min vâc̱h k̲h̲ûp ba*r*â gû*f*tan î k̲h̲ûr*d*an k̲h̲ᵛârî*d*an k̲h̲ûris̲h̲na k̲h̲ᵛâris̲h̲na; va nikûhis̲h̲na va andarg-gûbis̲h̲nîh î s̲h̲aêdân. (8) Madam aûs̲h̲mûris̲h̲na î 5 gâs, va âyazis̲h̲nîg, gû*f*tan s̲h̲emîh î kabad yazadân î *b*aên jvî*d* jvî*d*, rabâ âkâsîh; î *b*aên ham babâ.

(9) Va sa*j*â*g*îh i gab*r*â pavan k̲h̲û*d*âêîh vindagis̲h̲na; va tanû-dahishnîh î ô*l* yazadân, hû-k̲h̲û*d*âyân; a*f*as̲h̲ân âzbâyis̲h̲na va s̲h̲nâyis̲h̲na, â*f*rîn va ayâ*f*tan gûbis̲h̲nân, î pavan za*k* î min drû*j* bês̲h̲ ba*r*â bûr*d*ârîh pîru*j*gartûm. (10) Madam vispa-hûs̲h̲ dâtârîh, va vispa-âkâsîh, va ko*l*â pas̲h̲âhih va pês̲h̲ sajîtûntârîh, va pis̲h̲na-vâ*g*îh, va ar*j*ânîg râdîh vênâ*g*îh, va d*r*avîst hamâ*g* yas̲h̲arâyîh bûn barîh, va yas̲h̲arâyîh k̲h̲û*d*as̲h̲, va jvî*d* s̲h̲aêdâîh î Aûha*r*mazda dînâ; va hân-ic̱h kabad âkâsîh *b*aên ham burîna*g*.

(11) Mîyâna*g* 100 va 2 burîn, mâ*d*îgân madam maînûgig

1-1. DP. —2. DP. —3-3. DP. —4. DP. —5. DP. —6. DP. adds ∵

CHAPTER XLV., STAŎTA-YASNYA NASK.

va stihîg khvîshkârîh; sa*r*dârishna i khvîshkârân, a*f*ashân amâvand a*v*zârân; hamâ*g* yasharâyîh kârân kâd*â*. (12) Yasharâyîh âr*j*û*g* af*r*û*j*, ke*r*fa*g* mizda, ko*l*â aêva*g* madam aêva*g*; a*f*ash pasi*j*a*g* ô*l* za*k* î yema*l*e*l*ûnê*d* aêgh:—"Hâ*d*aŏkhta mûn yasharâyîh dârishna; aêgh, yasharâyîh pavan tanû î gab*r*â mâhmântar ba*r*â va*b*îdûnayên."

(13) A*v*dûm 19 burîna*g* baêshâz vâ*v*ar, hast baêshâz mûn pavan vâ*v*arân *f*r*â*j-gûbishnîh, a*v*zârtûm pavan yazadân shem. (14) Cîgûnîh-ich î pûr-pâyî*d*îh gûbishnîh, î hû-chîhar, vichînatûm, pasi*j*a*g*, za*k* î yema*l*e*l*ûnê*d* aêgh:—"Za*k* ratû yazem nêva*g* î bûland Hâ*d*aŏkhta, mûn min ô*l*â ba*r*â harvis*p*a srûb-î Zaratûhshtra zôhr barishnîh, madam a*i*mî*d*înênd.

(15) "Haît âzâ*d*îh pâhlûm yasharâyîh.........."

XLV. (1) Yashta gâsân chîgûn *f*ratûm zâ*g* î Ahunavar,

1. DP.

[Pahlavi text]

taŏkhmagân taŏkhmag, î Daêna aûshmûrishna, afash pavan parvastârîh i gâsân, hamâg andarûn mâlîg bûn î mâlîg haît. (2) Barâ mâlîg *ahû* levatâ *ahyâ*, gâsân bûn; rôêshâ mâlîg î haît *vâstârem* levatâ *vayô*, gâsân rôêshâ; hamô-gûn, ham mûn amat chîgûnîh âînînag-î, baên vichîdag î afash vakht, baên hangerdîgîh î hamâg baharân î Daêna Mazdayasna[6] avar-gûd. (3) *Afash* gâh âvarîhast avô kâdâ Visparatû mâdîgân, franâmishna va stâyishna, âyazishna, karîtunishna ayâftan; âfrîn î pavan dâtâr frazânagîh rastagînîdân pavan, patash mâhmânîh î âyazishna î yazadân maînûg raŏshnînîd va brâzînîd yegavîmûnêd. (4) Kolâ 3 pasijag ôl fratûm avdûm dâtîh, î Staŏta-Yêsna râê yemalelûnêd.

(5) Haît pâhlûm yasharâyih âvâdîh; haît pâhlûm âvâdîh i yasharâyîh.

(6) Levatâ pachîn râyinîd.

END OF BOOK VIII.

1. DP. [Pahlavi text]—2-2. DP. [Pahlavi text]—3-3. DP. [Pahlavi text]—4-4. DP. [Pahlavi text]—5. Better [Pahlavi text]—6. According to the spelling in the text, *Mazda-yêsna*.

THE DÎNKARD.

BOOK VIII—(*continued*).

CHAPTER XXII., DÛBÂSRÛJÎD NASK—(*continued*).

(1) One of the (next) twelve sections (of this Nask) is the ***Pasûsh-haûrvistâna***,[1] about the selection of the *pasûsh-haûrva* by the guardian (*pâs*) of sheep and cattle, the guardian[2] with various pasûsh-haûrvas; about the guardian's recognition of their respective fitness; (and) whatever is on the same subject. (2) And the extent[3] of the maintenance[4] of authority[4] existing in a pasûsh-haûrva for the pasûsh-haûrva-ship, after his appointment by the guardian or shepherd.

(3) And about the guardian's providing beddings* (*jâmag*), (and other) appliances (or necessaries) for the pasûsh-haûrva, and giving the amount[5] of wages[5a] in the daily food (supplied) to the pasûsh-haûrva, and the food[6] for the dogs also during the end[7] of winter, and, before all, the fire required to be kindled in the sheepfold[8]. (4) About the mode of arranging the sheepfold lawfully, and the seat of the pasûsh-haûrva, and the fire for the dogs, and the means (*avzâr*) of lodging[9] and food[10] for the pasûsh-haûrva in the sheepfold; the sin which proceeds by using a different mode; (and) whatever is on the same subject.

---

1. "The code relating to the *pasush-haurva* (the dog that guards and protects sheep and cattle)." The Av. word is a compound of *pasu* "sheep or cattle," and *haurva*, "a guardian," "a protector, from Av." rt. *har*, "to protect." 2. Reading *pâs*, Pers. *pâs*, "a guard," "a sentinel." 3. *Patmânag*. 4-4. *Sharît-dârîgîh* for *sharîtâîh-dârîgîh*. West; *shalît-dârîgîh*, "authorised efficiency." 5. *Sâmân*, "extent," "amount." 5a. Av. *mîzda*. 6. *Pishna*, comp. Av. *pithwa*. 7. *Payâv*, Pers. *payâb*, "end," "extremity." 8. *Pâh-hasta*, Av. *pasu-hasta*, wherein *hasta* means "an abode," from rt *had*, "to dwell." 9. Av. *maêtha*, "dwelling," and *nmâna*. 10. Pers. *tûshah*.

(5) About the diligence of the pasûsh-haûrva, and about the supervision of the cattle asleep at night, (also) among flocks that are miserable (*mûst-bârân*)[1]; the protecting (*pânag*) dog has (then) no beddings, nor pillows, nor is he comfortable[2]; every night he has to go three times among all flocks, except when they are counted by one of the chiefs[3] who are apprehensive[4] about (them); every day at dawn they shall go about among the flocks, reciting[5] prayers[5], in order to inspect (them), (and) to apply remedies properly to those that are sick, or (*va*) wounded, or bleeding[6], or defective, (and) to watch (them); the sin[7] resulting from (their) ruin (*visûdagîh*[7]); (and) whatever is on the same subject.

(6) About that which he (the dog) has to do while a number of co-offspring[8] is begotten by the sheep; and (about) the harm (*vinâs*) when (he does) not (do so), or shall do otherwise. (7) About his fully knowing whose offspring (it is); that is, of which sheep. (8) About the halter[9] and means of his (*zyash*) for keeping back the wolf-thief from the sheep, (and) the salvation of his sheep when frightful (*shkaft*) cloud, and wind, and rain happen (*yehvûnêd*), and when at the fords[10] of rivers (those) very needy (creatures) arrive for a resting-place (*nisishna*) facing (*patîrag*) an unfordable[11] (locality); and when it is not possible for him to save all, he has to save those of greater[12] price[12], or much bigger[13] (animals).

(9) And about his guarding the sheep from the pasture-ground of others; (and) the atonement for the sin of not guarding them, in case of the eating (and) damaging of the corn and grass

[1]. Lit. "misery-bearing," or "loaded with sickness." [2]. *Basîm-âômand.* [3]. Pers. *pad*, "a guard," "a sentinel;" Av. *paiti*, "a master," [4]. *Bîm-âômand.* [5-5]. *Pavan gûbishnih*, lit., "with sacred recitations." [6]. *Rijag*, comp. *rîkhtan*, "to pour." [7-7]. West; "the sin owing to worrying them." [8]. *Ham-vachag*, Pers. *ham-bachah*. [9]. Reading: *shûlan*, comp. Pers. *shûlân*, "a halter," "a noose." [10]. *Vidarg*, (Av. *tere*, "to cross") "a passage where a water may be crossed by wading." [11]. *Dûsh-pây*, lit., "of bad-footing," or "impassable." [12-12]. *Mas-arjtar*, "of greater value." [13]. *Miragtar*, comp. Pers. *mirah*, "the master of a family." DM. may be read *miragtar* or *maragtar*, Av. *mar*, "to count." Pahl. *mar*, "number." West: "the more in number."

of others by the sheep. (10) About the extent of the preservation[1] by the pasûsh-haûrva's driving[2] the sheep off from the corn (and) fodder of different kinds belonging to others, just like that of what one calls the most miserly[3] pig[3]; know that (*havât*) whatever is excreted[4] by those sheep (is) the food[5] of the pig, which feeds upon the dung[6] of its own sheep[6]; also it shall commit another sin[7], since it freely[8] feeds upon[8] (its) progeny, too, at birth.

(11) About the meeting[9] of the sheep in a warm or cool place, (and) the indication[10] (thereto) by the pasûsh-haûrva. (12) About the characteristics of sheep from one to four years of age. (13) About the suburb[11] of the guardian (of the sheep), where one recognises the pasûsh-haûrva when that dog comes; how it is when the pasûsh-haûrva has to keep the sheep out[12] of the sheepfold[12]; how it is when they are to be driven to the suburb of the guardian who[13] takes care[13] (of them). (14) And about the coming of the guardian on the sheep's path which is provided[14] (*pasijag*) from the suburb of the guardian to the flock.

(15) About the guardian who (*amat*) witholds the daily food[15] of the pasûsh-haûrva, and (prevents) his[16] movement[16]

1. *Dâshtan.* 2. *Râyinîdan.* 3-3. Pers. *gûr*, "a miser," or *gôl*, "a fool," "a stupid man." *Khazûrâ*, "a pig," "a hog." Comp. Arabic *khanzîr*. 4. *Paêtâg*, "apparent from," or "is produced by" them; meaning, waste matter, dung, etc., excreted by them. 5. *Vâstra*, generally "fodder." 6. Comp. Pers. *aspa-khûl*, "horse-dung." 6-6. That is, the sheep of which the dung, was consumed by the pigs that were kept near the sheepfold for that purpose. Here the word *nafshâ* might be taken as a corruption of *najasâ*, from the Arabic *najas*, "dirty matter"; hence it may be rendered thus: "the pig which eats off (*frâj*) excreta or sheep-dung." 7. The eating of *nasu* being regarded as sin by the *Vendidâd*. 8-8. *Frâj frâj khûrêd.* 9. Comp. Pers. *garang*, "a place appointed for a meeting." It also means "the rendezvous of an army." 10. *Nîshân*, "sign"; West: "the indication of an assembly place (*garang*) for the sheep, in a warm or cool locality, by the shepherd's dog." 11. *Vis*, comp. Av. *vîsya*. 12. *Frâj pâh-hasta.* 13-13. *Pâhrîj*, that is, who takes care of the sheep in case of sickness. 14. West: "provided (for the flock)." 15. Comp. Pers. *rôzî*, "daily food." 16-16. *Ash rubishnih*, meaning, the dog's movement. West: *khayâ-rûbishnih*, "the exhaustion of life."

thereby; after the fourth (day of) starvation[1] it is proper[2] for the pasûsh-haûrva to kill a sheep for (his own) nourishment[3]. (16) About a sheep in a flock, which comes to be slaughtered owing to (its) sickly[4] condition[4], the share of the butcher therefrom, that of the pasûsh-haûrva, that of the dogs, and the number[5] of pieces[5] (to be made) out of one sheep. (17) About the extent of (their) movement[6], and their light[7] burden[7]. (18) About the sin of the guardian in regard to the pasûsh-haûrva, through (his) unfairness as to the work (exacted) and the reward; the punishment of the pasûsh-haûrva during (his) watch (*pâs*), for improperly tending the sheep, (and) worrying (them) through work; his punishment, and the work of injury therein; that means (*yehvûnêd*) the unworthiness of his reward; and the decisions (as to the dispute) between the guardian (and) the pasûsh-haûrva.

(19) About the guardian's instruction to the pasûsh-haûrva, for controlling[8] the sheep in a peaceful[9] manner[9]; when the pasûsh-haûrva heard (his) singing[10], that instruction was through a vocal[11] method[11]; and when (the dog) did not listen to the music, (he was made to listen to it) even by beating; (and) the extent[12] of that beating for giving instruction[12]. (20) About the consanguinity (*khvîshîh*) of the pasûsh-haûrva, resulting from (his) employment[13] at the season[13] of procreating offspring. (21) About the solemnization of the Gâhanbârs, and other acts of merit that are obligatory.

---

1. *Atapag-dâia.* 2. *Sharitâ.* 3. Reading: *pishna*, Av. *pithwa*, *pitu*, "food." 4-4. *Âzârîhâ*, comp. Pers. *âzâr*, "sickness," "disease." 5-5. *Kardag mar.* 6. Namely, the extent within which the sheep-flock has to move about. 7-7. *Bâr i âsân.* That is, the light burden of the wool of the sheep which was sheared from time to time. West: *afashân bâr va khasân*, "and their pregnancy and growing old." 8. *Sardârinîdan.* 9-9. Reading: *âshtîhâ.* West: *ayâdihâ*, "reminders." 10. *Gâsân.* 11-11. *Pavan milayâ âînîn.* 12-12. *Sâmân i zak frahângîg zadam.* West: "the means of that instructor *being* a blow." 13-13. *Rôzgâr i zimânag*, comp. Pers. *rôzgâr*. West: "as regards *its* employment (*rôjgâr*) at the periods of satisfying menstrual excitement."

CHAPTER XXIII., **DÛBÂSRÛJÎD NASK.**

(1) The first section of the (next) thirty-five is the *Staŏristâna*[1], a book about the sins affecting the soul, due to *(min)* (one's) unlawfully beating and wounding cattle[2] which are beasts of burden; the atonement[3] and penalty[3] for it to one's own cattle, and that[3] which when (it is) a beast of burden, (and) that which when (it is) a small cattle, during[4] one's[4] life. (2) That[3] which[3] when one smites them on the veins[5]; that which when (one smites) them on the flanks[6]; that which when (one smites) in front; (and) that which when their flanks are so smitten that it proves a complete[7] (or fatal) beating[7]. (3) As to the beating, too, of other limbs, that which is the beating[8] in front[8]; though that beating, when one smites, (proves) no fatal beating, like the beating on the flanks. (4) And that which, when one so beats that the beating on the flanks amounts[9] to an entire beating; and that which when one thereby strips[10] off the skin, and that which when one thereby takes[10] off the flesh; that which when he is cutting[11] it, (and) that which when wounds[12] or serpent-scourging[13] (are) on it. (5) That which (is) also about making the dog pasûsh-haûrva dumb *(gung.)*

(6) About bruising[14] the limbs of birds and plucking[15] (their) feathers[15], such as when it is entire smiting, and such as when it is not entire smiting. (7) And the unlawfully smiting on the fish, that which is when it shall make their

---

1. The code relating to beasts of burden. 2-2. *Î madam staŏrân*, lit. "which (are) about or as regards..." 3-3. Reading: *tâvân*, comp. Pers. *tâvân dâdan*, "to pay a fine;" meaning thereby, atonement and penalty. 4-4. *Pavan khayâ*. 5. Reading *jâyâg* (see the Pahl-Pâzend Glossary, *s.v. jâyâ*, page 6). West: *dakhshak*, (with) "a brand." 6. Comp. Pers. *pahlû*, "side." 7-7. *Hamâg-zanishnih*, lit. "all or entire smiting (or destruction)." 8-8. That is, the beating on the front limbs. 9. *Hâvand yehamtûnêd*, lit., "reaches in equality to." 10. *Ramîtunêd*, "throws off." 11. *Burîn*. 12. Comp. Pers. *khîm*, "a wound," "pus." 13. Comp. Av. *ashtrãm-mairîm*, Pahl. *mâr-jan*, corrupted into *mârvan*. 14. *Zanishna*. 15-15. Av. *parenu, parenavô*; Pers. *par*, "feather." West, *parrunavishnih*.

flesh uneatable. (8) The consideration as to the careful[1] and advantageous beating[1] of sheep; about decisions as to the (beating of) different kinds, which are severally to be considered[2] as advantageous beating or as attentive beating; many a decision (of that kind); (and) whatever is on the same subject. (9) About the atonement for making the sacred garment[3] of leather or canvas (*tatag*) for anybody; (and) the sin of kindling[4] a fire whereby to roast the flesh which is stolen or plundered (*hazaldag*).

(10) About the meritoriousness of all those whose (*aêgh*) activity is wise, and the reward of a virtuous (sense of) judgment (*dînâg*[5]); (about) the sin of all those whose activity is ill-informed, and the punishment of evil judgment; it is goodness always[6] to make him who is pious develop in (divine) wisdom, and to make him who is wicked diminish in the evil knowledge of the world.

CHAPTER XXIV., **DÛBÂSRÛJÎD NASK.**

(1-2) The second section is the *Arejistâna*, a book about the value of the animate, and also that of the inanimate property, (and) of small eatables, severally; the requirement of knowledge therein, (there being) no decree nor decision also about them; and (about) making an attack on a pious man, (that) on the Âtâsh i Behrâm, the *baŏdyôg-zed* sin; (and) the value of the atonement (for them).

CHAPTER XXV., **DÛBÂSRÛJÎD NASK.**

(1) The next (*dadigar*) third section is the *Arataêshtâristâna*, a book about the worthiness of smiting the wolf; among wolves the smiting[7] of those that are two-legged (wolves) is greater[8] smiting[8] than (that) of those that are four-legged[9].

1-1. *Nigârishnig va sûdagîhâ*; West: "noticeably and worryingly." 2. *Dârishna.* 3. *Vastargîh.* 4. *Farûgîdan*; comp. Pers. *afrûkhtan, afrûjîdan.* 5. *Dînâg* may be read *jîvâg*, "place." 6. *Paivastagîh.* 7. *Khastan*, comp. Pers. *khastan*, "to make an attack," "to wound." 8-8. *Zanishna-tarîh.* 9. Meaning, those warriors who are wolfish in character.

(2) About the choice of daily food for the warriors, of beasts of burden, and clothings, and equipment and other[1] gifts[1] for the warriors, which shall be given to them; (also) the choice of the horse for each one, and accoutrements[2]. (3) About training a cavalry[3] soldier[3] before sending him to smite enemies. (4) About the duty[4] of a warrior to take care[4] of (his military) resources (*châr*) in the smiting which the enemies cause, in the slaughter of the army[5] and battle. (5) And about the sinfulness of the clan and the family of a warrior at the approach of a battle; and what is the atonement for wounding and damage, what is that for deforming (*a-pairâig*) (people) thereby, and what is that for the *margarjân* act thereby.

(6) About the signs[6] of (distinction of) the warriors who wear armour, and of those who do not wear armour. (7) About the grades of the general and other officers (*padân*) over the army, in regard to (their) daily provisions, and share (*bâhar*), and honour; and (those) of their subordinates; and the number (*marág*) of brave soldiers (*gârd*) under each one of the officers. (8) About the gifts unto the brave soldier for the protection of his person and dwelling (*bûnag*). (9) And about the number of brave soldiers when the king of kings goes to battle. (10) And about the measure of daily food of two warriors, (namely) of meat, and milk, and bread, which is also a demonstration of the good[7] conduct[7] of the warriors in the (*zak*) good eating thereof; the reason of its increase, and the evidence of weighing (the food); and (about) the beasts of burden, and the tents[8] of canvas[8], and accoutrements (*avzâr*) of swift[9] horses[9] unto (*madam*) the

1-1. Reading; *avâri-yânagih*, for *avârig-yânagih*; comp. Av. *yâna*, "gift." 2. *Zayana-avzâr*. 3-3. *Gabrâ aspa* for *gabrâ i aspa*. Otherwise: "about having a man's horse trained." 4-4 *Pâhrijishna kârih*, Pahl. *kâr*, "duty." 5. Reading: *lashkâr*, "army," or *raêsha-gar*, "a wounder." 6. Badges. 7-7. Reading *vêh vinagi*, lit., "good seeing." West, *nimâyinishna jangâniзak*, for the sake of providing guidance and causing contests." 8-8. Reading *kanugih*, for *bûnag kanûgih*, compare Pahl. *bûnag*, "a dwelling," "a ...," "and Pers. *kanû*, "hemp." West *bûn kôkih*, "of the original village." 9. Comp. Pers. *fars*, "a horse", "a mare," and *tak*, "swift." West reads *firistag* "*being* sent (unto the troops").

soldiers. (11) And about the cutting of medicinal[1] herbs[1] for the veterinary surgeon (*staŏra-bezashk*); and the store of arms[2] and accoutrements[2], (and) other things which are required with an army (*lashkar*). (12) And about the eating[3] and drinking[3] of warriors on the day of battle, (namely) meat and whatever their food is; even so (about) the food of the horses.

(13) About the wealth which the non-Irânian brought; this is declared by him, thus:—"I[4] (bring it) as (*mâ*) for the wolf, so (*mâ*) for the friend[4]." (14) About the display of love by the warriors (when) together, the mutual (*hamîh*) helping of one another, their obedience unto the commanders, and their deliberate[5] resignation of the body to death; and having heard of spiritual rewards (in heaven) their doubtlessness as to the *Tan-î-pasîn* (the future embodied existence).

(15) And about the choice of a commander over the army, also as to the law of sending (him to battle), (and) his recognition of the aptitude[6] of the soldiers severally as to the skill which is theirs. (16) About estimating[7] the strength (and) military resources of the army (by comparing them) with those of the enemies; namely, how it[8] shall fight in battle, (and) how it is when it shall abstain from it. (17) About those of the warriors who shall quit (*shedkunãnd*) useful property (or) things for their safety (*bûkhtan*), when there is danger in the neighbourhood from a distant stronghold, or there is danger to a neighbouring stronghold from a distance. (18) About the place where, when it is necessary for warriors to engage in battle, no horse being available, it is proper (for them) to seize upon several horses from a herd of horses. (19) About the good news[9] of the sentinel; what kind of information is given to the army and the commander, from which this is manifest whether it is good that the enemy be dead, or fled (*varîkûnt*).

1-1. Comp. Pers. *nashag*, "herbs." 2-2. *Zayana avzâr*. 3-3. *Vashtamûn*, "eating and drinking." 4-4. West: "I, too, *am* assisting even the w[illegible]. 5. *Mînishnîg*. 6. *Shâyîndagîh*. 7. *Handâzishna*. 8. The army. 9. Reading *nishâk*, "sugar," or *vashâk*, "good news."

(20) About a demonstration whereby they cause terror and fear (*nahâr*) in the enemies. (21) About the dispute of the commander of the army with the non-Irânians before a battle even through messengers; and (his) argument for calling[1] them to submit[1] to the king of kings, and to the Religion of God. (22) About admonitions to soldiers, and the announcement of special[2] duties[2] in battle to each one (soldier) as (his) share[3] in the organization[3]; and the good[4] tidings[4] unto the soldiers, as to the reward of the workers, telling and informing the soldiers as to the causes of *mârg-arjân* sinfulness, the worthiness of smiting the non-Irânians, the commandment of God about smiting them, when they shall not accept subjection (*aîrîh*); exhibiting[5] the sublime reward and recompense which are declared by the Religion for smiting them, and the legal[6] decisions of Irân[6] (thereupon). (23) And about not uttering on the day of battle words[7] of annoyance[7], nor any information among the soldiers which[8] produces fear in the soldiers[8], except (*barâ*) uttering that which is delightful, that which is joyful, that which keeps up the heart, (and) increases (their) vigour. (24) And about the *yazishna* ritual (to be performed) on the day of battle, and on the evil[9] result[9] of the war; and the tree of *baresma* for that *yazishna* ritual; and the Avesta (to be recited) during fighting, (and) at the shooting[10] of the first arrow into the sign marked[10]; the consecration of the water which is nearest to the place of battle, also by bringing *zaothra* (consecrated water); and the beginning[11] of the fight, that is, with what weapons and appliances they are to fight first, and from the beginning till the end.

1-1. *Karituntan...... bandagîh.* 2-2. *Nâmchashtig kâr.* 3-3 *Bâhar î vâêrâêîh.* 4-4. *Nivêginîdan*; Av. *ni-vid*, "to call." 5. West *va mânâk*, "and the equally (great reward......). 6-6. *Dâ listânigîh î Aîrân.* 7-7. *Milayâ î bishîdârîh*, lit., "words which hurt (others') feelings." 8-8. *Mûn* [illegible]*pâh nahâr yehabûnêd*, comp. Pers. *nahârîdan*, "to be terrified," "to decay," [illegible] be afraid of. 9-9. *Dûshkûnishna*, lit., "evil doing or work." 10-10. *Za*[illegible] [illegible]*fratûm tir baên shadîtûntan nîshân dâsht.* West reads *nîshan vêh-dât*, h[illegible] rendering "*being* the first arrow well-delivered into the mark shot at." 1[illegible] *Patisâra*, lit, "towards both the ends (of a thing)."

(25-27) About the proportion (or number) of those who shall keep arms[1] for fighting soldiers, and who shall take back from the fighters, after the victory over the non-Irânians, the non-Irânian hostages (*grûb*) and captives (*vardag*); and their turning back to several measures (*patmânag*) of distance from their[2] arms (and) accoutrements; and the bringing of remedies for the wounded[3] and weak[3] (soldiers); and the depositing of the arms and accoutrements; (and) the taking[4] of hot bath[4], and giving relaxation to the body, (and) making[5] thanksgiving offerings[5]; the blood-shedding[6] of offenders[7], and the bringing of remedies for the wounded[3] and invalid[3]; and the consigning of arms and ammunitions back to the arsenal (*ganj*); (and) having carried the hostages back to their own (people), the distribution of (their) shares; and also several other things which are on the same subject.

CHAPTER XXVI., DÛBÂSRÛJÎD NASK.

(1) The fourth section is miscellaneous, about a hot bath; in what sort of a house (it is to be taken); and the place where the hearth is taken care of, and its protection by conveying it there; (and) whatever is on the same subject. (2) And as to the strength of the ground, it shall be rendered dry[8]; and as to that of the fire it shall be done in the same (*zak*) manner (*babâ*)[9]. (3) About food and other[10] things[10] which are prepared by means of fire; (and) the care of the fire for the same purpose.

1. Comp. Av. *zaya*. 2. Of the non-Irânians. 3-3. Comp. Pers. *sitih*, "weak;" or *sutuh*, "afflicted." West: *asatagân va satagân*, "the unfatigued and the fatigued." 4-4. Comp. Pers. *garmâbah*, "a hot bath." 5-5. *Kard sepâsân mizda yehabûntan.* West reads:—*va tanû âsânînîdan kard sazâyishn mozd yehabûnt*, "and the relaxation of the body effected, the reward of merit is given." 6. Comp. Pers. *pazd*, "blood," hence *pazdînîdan*, "to cause blood-shed." West: *fizdagînîdan*, "to search (offenders)." 7. *Vinâs-kârân.* 8. Reading *a-sip*, "without moisture or flowing water;" comp. Pers. *sîb*. 9. That is, for the purpose of taking a warm bath, there must be a house suitable for it, and the ground and the hearth for that purpose shall be taken care of, and kept as free and far from moisture as possible. 10-10. *Avârig kâr*, lit., "other (things) of use."

(4) About the fire which even on the road (shall be) far from (*pâhrîj min*) dispersion (*frûgishna*), and from bodily refuse and dead matter, and injury, and harm to it; the preservation of the fire from its being given to a man of evil religion, or to a minor, and the distance of the fire from a flowing stream (*jôê*)[1]; and the atonement for dispersing (fire); (and) other sins which pertain to it; the proportion of nourishment and appurtenances for the fire in summer, (and) also in winter.

(5) About fastening[2] a horse to a stake[2]; that is, how that is when it is in water or dust (*avrâ*); and how that is when it is also in bodily refuse which is very foul (*khvârtar*); and how it is possible when it is also in bodily refuse (or) dead matter. (6) About the measure[3] of nourishment (*pishna*) for man, fire, and cattle. (7) About receiving a guest[4]; praise of generosity, and grandeur (*masîh*) of the generous; and contempt of stinginess, (*pinîh*), and the misery[5] of the stingy[5].

(8) About the practice of putting on (sacred) garments in the family (*mân*) of Mazdayasnians, and[6] so a girdle (is worn) of three rounds each for the protection[6] and care[7] of them severally; (they are) the makers of reward[8] (and) the adorners of each one; (and) whatever is on the same subject. (9) And about appointing[9] a guardian[10] of the family[10] by the Mazdayasnians, (and) the function of the family-guardian thereby; (and) whatever is on the same subject.

(10) And about making a store (of provisions) for the winter, during summer. (11) About reaping[11] a field (*vâstra*) of corn, the Avesta (to be recited) at the first reaping, and the consecration of the first handful[12] of reaped corn[12] with the

---

1. Otherwise read *gand*, "foul matter," or "stench." 2-2. *Barâ nishâstan i aspa*, "picketing a horse." 3. *Patmânag*. 4. *Masmân* for *mahmân*, "a guest." 5-5. *Khûstagîh i pinân*, "the distress of the stingy." 6-6. *Vad-ich vand-î i 3 rûd i pânagîh*; *vand* for *band*, Av. *band*, "to bind;" to *rûd* comp. Pers. *rûd* "string of a musical instrument." Literally, "a girdle of 3 strings." Here the reference is to the sacred Zoroastrian girdle called the *kûstî*. 7. *Pâhrîj*. 8. *Mizda*. 9. *Hêtyûnidan*, (chaldæ) "bringing," "procuring." 10-10. Reading *kûj-pân*, comp. Pers. *kôch*, "family, wife and children," and Av. *pâna*. West, *kûgpân*, "a street-keeper." 11. *Azdrûntan*. 12-12. Pers. *dastah*, "a handful of reaped corn." West, "sheaf."

khshnûman[1] of the Lord Ahuramazda. (12) And about the close[2] union[2] of those of the good Religion for removing[3] also (their) wants; and (their) union even with those of the evil religion in what is not injurious[4] to the (cause of their) Religion; (and) whatever is on the same subject. (13) And about (one's) duty as regards the produce of trees and cattle; firstly, the eating of food of good[5] quality[5]; secondly, moderate eating, and abstinence from excess[6].

(14) And about the properties[7] of those who belong to the nobility, (and) of those[8] who belong to the mass[8]; in what way do those[9] belonging to the mass come into the possession of the nobles; (and) whatever is on the same subject. (15) And about the uniformity[10] in beasts of burden, oxen, and sheep, and even mankind; that is, generally[11] (speaking), in how many of each (species) it is produced; and whatever is on the same subject. (16) And, likewise, many other decisions and informations which are in the same text[12].

(17) "The prosperity of righteousness is the best."

CHAPTER XXVII., **HÛSPÂRAM NASK.**

(1) Of the (first) thirty sections of the Hûspâram[13] (Nask), one (is) the *Aêrpatistâna,* a book about the place[14] where a priestly seminary is to be established[14], which is an inauguration[15]; how that is when it is obligatory (for a priest) to emigrate[16], and how that is when he stays at his own (house),

1. With the recitation of the propitiation-formula dedicated to Ahuramazda. 2-2. *Hamîh agavîn.* 3. *Spûkhtan,* "to suppress." 4. *Vîzâyishnîg.* 5-5. *Arjânîg,* "valuable." "useful." Av. *arejа,* "value." 6. *Frêhîbûd.* 7. *Khvîshîh.* 8-8. *Zak î amaragânîg,* lit, "those of the numberless people." 9. Meaning, the properties. 10. Reading *zîvarîh,* comp. Pers. *zîvâr,* "uniformity," "similitude." 11. *Amaragânîhâ,* lit., "innumerably," that is, speaking of them collectively. 12. In the text of the same Nask. 13. According to the *Ravâyats,* the Hûspâram Nask contained sixty-four *kardahs.* That the Pahlavi book generally entitled *Nîrangistân* contains two different books, of which the first one is *Aêrpatistâna,* is indicated by me in my Introduction to the facsimile edition of the Pahlavi *Nîrangistân,* Bombay, 1914. 14. *Aêgh ôl aêrpatistan kardan.* 15. *Mûn zerkhûnishna,* lit., "which is the birth or beginning," (of religious education). 16. In order to teach, preach and do other religious functions.

(and) how that is when it is not possible for him to emigrate; and (about) the selection of the head-priest (*madam-aêrpat*), and standard of the supreme priest, and that of those that are intermediate, (and) of those that are inferior, according to the estimation[1] of the wisdom of the pious. (2) And about the priest who is sent (on a mission); and the clothes (and) appliances[2] which are to be given to him (for use) on (his) way[3].

(3) About that one who (is) a disciple observing[4] reverence[4] towards the *hêrbad* (teacher), that (*hêrbad*) is to receive[5] that disciple for teaching[6] the sacred texts[6], the admonition of the *hêrbad* to the priests; (and) the recitation of sacred texts at the time of contamination[7] by dead matter[7]. (4) And about what priest is to be appointed* (*kûnishna*) for a district—at the return of the priest (from it) to that district from which he had been sent (there) by the chief of the district and the people of the district—for teaching and giving instruction in the district. (5) And about the five dispositions which are for priests; which priest is to recite[8] first from the sacred texts, continuously[9] up to the end, the sacred hymns in praise of God; (and) whatever is on the same subject. (6) About the subjects for which a priest of unknown (*nîhân*) birth[10] is to be desired; (and) the beginning and end of the same subject. (7) About the penalties of a priest, who is sinful, (being mentioned) in a separate fragard. (8) And about well-chosen priests whom they carry from a district to establish a priestly seminary, (since) it is beneficial (*sûdag*) to form it. (9) About the forwardness[12] of priests, of one more than that of the other, in (providing) means of knowledge, and the extent of (their) forwardness through which there is greater[13] fitness[13] for headship[14] of one[15] than that of the other[15]; (and) whatever is on the same subject.

---

1. *Avar-aûshmûrishna.* 2. *Avzâr.* 3. *Râsîn.* 4-4. *Pavan tarsagâs* for *pavan tarsagâsîh,* "with obedience," "with reverence." 5. *Padîrûftan.* 6. *Vâchag châshîdan*; comp. Av. *vachangh.* 7. *Nasâyîh,* lit, "condition of pollution." 8. *Manîtuntan.* 9. *Pavan patisâr.* 10. *Nîhân zahishna,* "concealed parentage." 11. It seems to me that priests were selected from different districts for giving them best religious training at an *airpatistana.* 12. *Frâjîh.* 13-13. *Sajâgtar*îh. 14. *Patîh.* 15. The reading of the words *aêvag min tanid* is doubtful, as owing to the decayed condition of the folio of the manuscript, these words are found written on a patched scrip by a later hand.

CHAPTER XXVIII., **HÛSPÂRAM NASK.**

(1) One section is the *Nîrangistâna*[1], a book about the *yazishna* ritual of the good spirits, that which is obligatory[2] for passing on the Bridge[2] (of judgment); there is increasing meritoriousness (in it) owing to a large number[3] of *râspis* (officiating) in the *yazîshna*, and (when) both the *zaŏta* and the *râspî* have certainly to recite the Avesta; that which is the reciting of the one is for the hearing of the other[4]. (2) About the *draŏna*[5]; (and) whatever is on the same subject. (3) About abstinence from drinking wine-glasses[5a] at the same time as the *yazishna*[6]. (4) About the extent of loud voice (*vâng*) in the recitation of the Avesta in an *yazishna* ritual; and the Avesta passages (which are to be recited[7]) twice, and thrice, (and) four times. (5) About the *yazishna*, and the proceedings of the *yazishna* ceremony, of which the *zaŏta* and the *râspî* are *tanâpûhars*[8]. (6) About the *zaŏta*-ship[9] of a woman, who is a minor. (7) About the judgment regarding him who is cursed[10] by the Ahura-mazda-worshipping Religion[10].

(8) About the sin of him who does not celebrate a *Gâhanbâr*, (and) how that is when it is celebrated by him. (9) About the limits of the five *gâhs* of a day and night; and the adoration-ceremonies[11]

---

1. Lit., "the code of rituals." 2-2. *Frizvânig ôl pûhal vazlûnêd*, lit., "obligatory, (whereby) one passes on the Bridge." 3. Marih or *mar* "number." Av. *mere*, to count. See *Nîrangistân*, Book I., chap. II. 4. Certain Avesta passages are recited even by both of them together in the *yazishna* ritual. 5. Bread that is consecrated. See *Nîrangistân*, I., chap. VIII. 5a. Reading *mâdû-dân*, or *mayĉin-dân*; comp. Av. *madhu*; Pers. *maê-dân*, "a winê-glass." West, *mâdû-gân*, comp. Av. *madhu*, "wine." See *Nîrangistân*, I., chap. IX. 6. That is, while performing the *yasna* ceremony. See *Nîrangistân*, I., chap. XII. 7. Comp. Av. *bishâmrûta*, *thrishâmrûta*, and *chathrushâmrûta* (see *Vend.*, Fragard IX. § 46.) 8. That is, each obtains a *tanâpûhar* merit. See *Nîrangistân*, chap. XV. 9. *Zaŏtîh*; see chap. XVI. 10-10. *Lakhvâr stâyid*. See *Nîrangistân*, Book II., chap. I. 11. That is, the ceremonies to be performed specially in each one of the *gâhs*. A day is divided into 5 *gâhs*; the 1st is from dawn till midday, the 2nd is from 12 a.m. to 3 p.m., the 3rd from 3 p.m. till dusk, the 4th from dusk till 12 p.m., and the 5th from 12 p.m. till the dawn.

in these[1] *gâhs*[1]. (10) About the kinds of one's own things[1a] which are offered authorisedly[2] at a *Gâhanbâr*, and for other acts of merit.

(11) About the quantity of the offering[3] (of meat) which is (taken) from a single sheep, the attention (and) consideration[4] as to the sheep that[5] is to be offered[5] also[6] according to law[6]; (it shall be) free[7] from infection[8] and other defects, (namely) without sickness and without[9] any affliction[9], and without[10] any (signs of) attack[10] from noxious creatures; and the ceremony of slaughtering[11] (it), and the selection as to the slaughterer, and preparer, and carrier, (and) taster[12] (and) giver thereof. (12) And the reason of the slaughtering; (and) whatever is on the same subject.

(13) About the place (*gâs*) and function of the *zaôta* and the *râspî* in a ritual. (14) About the best ritual; the gift to[13] the pious man, who was the teacher (and) investigator of the wisdom of the pious; (and) whatever is on the same subjects. (15) About the *sûdrah* and the *kûstî*; that is, from what it is proper (to make them); (and) whatever is on the same subjects[14]. (16) And about gathering and tying the *baresma*[15]; (and) whatever is on the same subject. (17) About the proportion (or quantity) of fire-wood[16] (to be used) in a ritual, (and) the mode of bringing it; that for the household fire, (that) for the *Âdarân*[17] (fire), and (that) for the *Behrâm* fire. (18) About a ceremonial which is (performed) in the case of (*baĉn*) great, that in the case of medium, and that in the (case) of little opulence[18];

1-1. *Ham-gâsihâ*; see *Nirang.*, Book II., chaps. VI-X. 1a. See chap. XII. 2. *Dastôbarihâ*, "appropriately." 3. *Zaôsra*, Av. *zaôthra*, "an offering of milk, meat," *etc.* 4. *Handâzishna.* 5-5. *Î baĉn kardan*; or "which is to be slaughtered." 6-6. *Pavan-ich dâta*, lit., "also through the law." 7. *Dagyâih.* 8. Reading, *pad-vishag*; comp. Av. *paiti* "with," and *visha* or *vis*, "poison"; hence lit., "infected." 9-9. Reading *a-hich-zârîh*, comp. Av. *zar*, "to decay"; Pers. *zârîh*, "affliction." 10-10. *A-justagih*, comp. Pers. *jastan.* 11. *Kardan*, "to destroy", or "to slay." 12. *Vashtamûntâr*, "eater." 13. Meaning, in memory of. 14. See *Nirangistâna*, Book III., chaps. I-VI. 15. Book III., chaps. VII.-XV. 16. Book III., chaps. XVII-XVIII. 17. *Âdarûnag* for *Âdarânag.* 18. *Tûbânîgîh.*

(and) the judgment regarding non-opulence. (19) About invoking[1] the good spirits[2] always for what has reached, and not neglecting (them) in any way. (20) About the case where mankind extol the good spirits observantly,[3] or unobservantly, too; that is, which (*katâm*) is he who (does so) observantly, and which unobservantly; admonition as to extolling the good spirits observantly. (21) About the purity of the person (and) clothes of one[4] who performs a ceremony[4], the repose of his mind, (he being) free from sin; and the washing of the (sacred) utensils (*avzârî*), and the light[5] and cleanness of the place for performing rituals; (its) distance from a place in proportion to the manifest contamination and stench; (and) whatever is on the same subject. (22) About the rituals of the waters, and their names; the consecrated water (*zôr*) for medicinal treatment; the brilliancy of paradise; the possession of liberal gifts by the good spirit of the waters; and whatever is on the same subject. (23) About the performance[6] of the rituals which are good acts[7] in the law[7], for the good beginning and the good end; and also many other details which are on the same subject. (24) (About) the *yazishna* rituals regarding what is proper (or) improper, (and) good or not good.

(25) About the lineage (*dûtag*) of Zarathushtra, Hvôv[8], and) Vishtâspa by means of the details and ceremonials of the Religion, and their nature.

CHAPTER XXIX., **HÛSPÂRAM NASK.**

(1) One section is the *Gaŏharîgistâna*, a book about natural[9] superiority[9], which is not violent but lawful; approved qualities[10] of superiority, which is not replete[11] with the sternness[12] of the

---

[1]. Or, thanks-giving. [2]. *Yazadân.* This plural form is sometimes used for God alone. [3]. *Vînâgihâ.* [4]. Or, of the adorer or worshipper. [5]. West *vulandânih,* (for *bûlandânîh*) "of the exalted." [6]. *Kûnishna.* [7-7]. *Kârân dâdistân.* [8]. The ancestor of *Jâmâspa* and *Frashaŏstra.* [9-9]. *Gaŏharîg avarigânîh* (for *avargânih*); *gaŏharîg* means generally "essential," or "natural." [10]. Comp. Pers. *chûnî*, "quality" [11]. Pers. *hanbârdah* (*anbârdah*) "full," "replete." [12]. *Tund-garîh*.

world, but with the longing for good living by causing[1] the prosperity[1] of every man; the authoritative[2] sphere[2] of superiority, (and) the extent of the benefit thereby. (2-3) About the superiority that is rich[3] with a rich person with[4] a rich[4] nature, with one rich with a poor (nature), and one poor with a poor (nature); and the extent of (such) poverty and richness; that is, with whom with much[5] wealth[5] it (superiority) has no authorised[6] position[6], with whom it has an authorized position, (and) with whom without[7] much wealth it has an authorised position; (also it is) in the case of (*pavan*) a person who is illiterate (*ana-âkâs*) owing to (his) much wealth; that is, with whom it is so good, not with one who is drowned[8] in sinfulness; and superiority furthers human life, and becomes the standard of natural leadership[9].

(4) About him who would sell property not his own, (and) him who would buy it. (5) About selling the sheep that is captive[10] in a house[10], (and) that which is not so. (6) About various precautions as to samples (*nîmûnag*) of various things. (7) About the beast of burden, and sheep, and slave, (and) servants, and other property, the nature of whose kinds one becomes aware of through the nature of different species. (8) About the atonement for the sin of selling (a thing) by the word[11] of mouth[11]; (and) whatever is on the same subject. (8[a]) That which is manifest when (it is the case of) beasts of burden, the manifest contract for selling[12] (them) with defects, and that which is always (known) for selling defective (beasts of burden).

[1-1]. *Frâkhûtnîdârîh,* "causing prosperity." [2-2]. West, *dastôbarîhatî* "authorisation." [3]. Comp. Av. *niuruzda,* "coarse," "inferior;" hence Pahl. *a-nîûruzda,* "rich," "superior." [4-4]. Comp. Av. *uruzda,* "impurity," "dirt." With here means "possessing." [5-5]. *Freh-arj*, lit., "much price or value." [6-6]. *Dastôbar gâs.* [7]. *Min barâ pavan.* [8]. *Fradîptag*, lit., "duped." [9]. Comp. Av. *paiti,* "a leader". [10-10]. *Pâ-gîr î mân,* "a prisoner in the house," that is, a sheep belonging to some one, which is seized while frequenting another's house. Comp. Pers. *Pây-gîr,* "one whose feet are fettered." [11-11]. Gûbishnîh. It is sinful if one withdraws from his undertaking. [12]. *Frûshishnîh,* Pers. *farûshîdan, farûkhtan,* "to sell."

(9) And about a house in which a man or a dog has passed away through contagious[1] illness, (and) the clothings which the man had put on on account of that illness; that is, how that[2] is when it is three years, how that is when it is two years, (and) how that is when it is one year, for selling (them) in (that) polluted[3] condition[3]. (10) About a house in which a man or a dog is laid up[4] with contagious illness, (but) is not dead; (how it is) even after the least[5] contamination[5] resulting from the clothings which the man had put on during that illness; that is, how that[6] is when it is two years, how that is when it is one year, how that is when it is 30 days and nights, for selling them in (that) defective condition; (and) whatever is on the same subject.

(11) About exchanging[7] something with a non-Irânian; that is, how that is when it is allowable (or possible). (12) About exchanging[7] (something) for a sheep during the three nights[8] (after a death has taken place), and its slaughter after (those) three nights; also many other religious decisions about (its) superior condition, and the sheep of good breed.

CHAPTER XXX., HÛSPÂRAM NASK.

(1) A miscellaneous[9] section (of this Nask) is about seizing a thing which is not one's own; that is when one does not think that people see him, and they do see him; that is when he thinks that people see him, and they do not see him; (and) that is when he thinks that they see him, and they do see him. (2) About the giving of instruction[10] by a holy man[11]; where,

1. *Pad-vishag-âômand.* 2. Meaning the house or the clothings. 3-3. *Âhûg-âômand.* 4. *Yetîbûnast.* 5. *Vishag-ich-ag*, comp. *vishag*. West *nîshîvag* "descent." 6. Meaning the clothings as well as the house. 7. Comp. Pers. *gôharîdan*, "to exchange," "to barter." West. "about forming a family with foreigners." It might mean, "a sheep of good breed." 8. That is, during the three days after the death of a Zoroastrian. In some cases a sheep is slaughtered for the purpose of using its meat in the fourth-day ceremonies. 9. Av. *kama-dâ*, "to put similar things in order," "to compose." 10. *Sâst*, *Skr shâs*, Av. *sâõngh*, "to teach." 11. Otherwise, "about giving sacred or righteous instruction."

what, (and) how it happens when the guardian does not solicit[1] (for it). (3) About the sins of suppressing[2] the needy, encouraging[3] falsehood, and approving deceit. (4) About the action and order of him who diminishes or turns away the gift of a generous man (*rád*) to any person. (5) About the extent of liberality[4] of the wife who holds the position of a *sháh-zan*[5], who is obedient towards her husband, (and) who has not acquired anything from (her) husband's property; and how it is when the husband is prospering[6], how it is when the property is lawfully[7] (acquired), and how it is when the property is below (*fråd*) what is lawful[7], (and) how it is (when) the wealth is abundant[8]; (about) the extent of obedience of the wife towards the husband; (and) whatever is on the same subject.

(6) About marrying[9] a maiden (conveying her) from the house of (her) parents (or) guardians[10] to the village of the husband, to hold the position of the mistress of the house of the husband; (about) the wife when she is obedient to and gratifying (the husband); (and) the admonition to her, when she speaks thus: "I am thy wife, (but) I shall not perform the wife's duties towards thee"; the quarrelling of the husband with the wife, and the infliction[11] of punishment[11] on her. (7) And about the blood which is on a woman who wants

1. *Lakhvâr* (not) *bavîhûnastan*; comp. *lakhvâr stâyîdan.* 2. *Vindagîh*; Av. *vind, vid,* "to obtain", "to overpower." 3. *Afrâsîh*, for *afrâjîh*, "elevation." 4. Comp. Pers. *kûshâdah-dast*, lit., "open-handed," "generous." 5. The wife who enjoys the best privileges as such. *Pâtakhshâê-gâs*, "the position of a fully privileged wife." 6. Reading *frâdîg*, comp. Av. *frâta*, rt. *fra-chi*, "to collect sufficiently;" or, comp. Av. *fradatha* (rt. *fra-dâ*), "prosperity;" Av. *frâd, frâdh*, "one who furthers or promotes." West, *palâdîg*, "foolish;" comp. Pers. *falâd*, "useless," "unprofitable." 7. *Dâtîhâ*, "lawfully;" or, *dâta-gâs*. 8. *A-nîûrûzd.* 9. Comp. Av. rt. *vad* or *vadh*, "to wed." Otherwise, *nâyaînîdan*, "to cause to bring," "to convey;" Av. rt. *nî*, "to lead," "to carry;" comp. *nayêiti*. 10. *Sardârân*, "chiefs. 11-11. *Pûhal madam debrûnishna*; comp. Pers. *sazâ rasânîdan*. Otherwise, (*his*) carrying money (to her); comp. *pûl*, "coins," "money." West, "carriyng (it) on (to) the bridge (of judgment)."

washing[1], and the punishment which is (inflicted) on him who has sexual intercourse immorally with a woman who wants washing, or with that one who is a non-Irânian or others; and on the woman[2] who allows the mixture of germs by intercourse with a non-Irânian; and for other sins which they shall commit about similar acts[3]. (8) About soliciting[4] the hand[4] of a woman from the non-Irânians; namely, how[5] that is when it is allowable[5]. (9) About the arrangement by the wife for (her) parturition[6]; the period for (her) protection[7]; and the wish with (her) husband for a son. (10) About the sin[8] of a man on account of (his) driving out the grown up sister or daughter at (her) parturition[8]. (11) And about three things through which a man becomes sinful, and[9] (his) relations become helpless[9]; (and) their possessions are not[10] to be snatched away[10] (by him). (12) About those who could make no lawful[11] atonement[11] with a violent attitude.

(13-15) And about that which a man is causing to provide for his treasure of meritorious deeds, by making sacred offerings and gifts on his wife's giving birth to an offspring; and how that is when that[12] man is a sage[12]; how that is when (he is) a disciple; how that is when (it is) a male-birth; and how that is when (it is) a female-birth; and the advantage and goodness therefrom; and the religious giving of the name at the births

1. Comp. Pers. *shûyandagî*, "washing." The sentence refers to a woman in her monthly sickness. 2. Meaning, the punishment inflicted on the woman. 3. That is, mention is made in this Nask of the punishments to be inflicted on people who commit similar sins. 4-4. *Bavîhûnastan.* 5-5. Otherwise, how that happens when she is a *shâh-zan.* 6. *Barâ-radîh,* "child-birth." West, *berman-radîh,* "control of a son." This is the reading of DM. 7. Comp. Av. *ni-pâ,* "to preserve;" *ni-pâîm,* like *zadam,* is here used as a noun. West, *va pâêm,* "and suckling." 8-8. West: "about the sin of a man owing to rejecting the controlling of (his) son (*barman-radih*) by a sister (or) grown-up daughter." 9-9. West: "and injuring their own property." 10-10. *Barâ lâ yansegûnishna,* lit., "not at all to be seized." 11-11. West: "lawful chastisement." 12-12. *Zak gabrâ khratu,* lit., "that man is wisdom," or "that man is of wisdom."

of males or females; and the merit owing to giving a name to an offspring (*zagî*) from a religious standpoint (*dînâg*), (and that) owing to not[1] giving it the name of a demon-worshipper[1].

(16) About the ceremony and practice of admitting males to the sheep of whom thereby the males are the gratifiers; (about) the impregnated[2] females[2], and the protection of females, and the absence of vices (*a-khûgîh*) and defects in the progeny; and a healthy flock, too, arises (*yehvûnêd*) also through worshipping good spirits and making sacred offerings (and) hence also blessings on the *pasûsh-haûrva*[3]. (17) About that one who is the guardian of the sheep-fold[4] for breeding[5]. (18) About performing the *yazishna* ritual (and) giving sacred offerings, and the advantage to (*madam*) the sheep from the same matter (*babâ*). (19) About that which is a district of the Ahuramazda-worshippers; the breeding of the dogs in (that) district by providing (*kûnishnî*) careful nourishment for the dogs; (and) the meritoriousness from the same matter.

(20) About the limit of the fees (*mizda*) for teaching one to be a *zaŏta*, and for the superintendence of the (sacred) fire; and the announcement and security of the emolument (*dast*), and other wages[6] (for the religious workers[24]); (and) whatever is on the same subject. (21) About the lawful guardianship of a minor, the child who is the lamp[7], and the father who is the fire; and whatever is on the same subject. (22) About sickness which (results) from the looking on of an evil-eyed person, (or) from the nearness of a menstruous (woman); whereas those who are evil-eyed (and) menstruous (are) thereby sinners. (23) And, on account of the admitters[8] of fear, about

---

1-1. Otherwise the text may be supplemented thus: *va vinâs î min âvâj dahishnîh zyash zak î daêvîyastân shem*, lit. "and the sin owing to giving again to it a name of the idolators." See West, page 101. 2-2. *Vâresht nekadîh*; comp. Av. *varesh*, "to put seed into;" and *varshni* or *vâvareshî Nekadîh*, lit., means "womanhood", or "women." 3. The dog that guards the sheep. 4. *Gaŏspendân-dân*. 5. *Baên zerkhûnishna*. 6. *Mizdôbarîh*; comp. Pers. *mazdûrîh*, "wages." Av. *mîzda-bara*. 7. *Chêrâgîh*, comp. Pers, *s.v.* 8. *Patîrûftârân*, Pers, *pazîraftâr*

the kind of protection to be rendered to those who are full of fear; (and) whatever is on the same subject. (24) And that which is (to be rendered) in case of an outward descendng from a house[1]. (25) About those[2] who advance[2] lawful supplies (*pishna*) for mutual union and assistance. (26) About the fees[3] for making (such) lawful advances; (and) whatever is on the same subject. (27) And about the income (*bar*) of a property for (the benefit of a) numberless people, also that which is for one's own companions; that is, how it is when they take (the income) with authority, and how it is when not so; (and) whatever is on the same subject.

(28) About the essential generosity of the judges in conveying property back to its owners, the advantage which results from just judges, the injury which comes from the false decisions of false judges; so also the benefit which comes from true object, true answering, (and) helping the truthful; and the hostility and injury which result from a false object, and false embezzling[4], and helping a false object and false embezzling; and absence of hostility, but (*va*) secretly injuring the crying[5] miserable ones. (29) The admonition unto judges about just decisions, and abstinence from false decisions; and the reward of their unblemished[6] (and) just decisions, the punishment for false decisions, the hard[7] reckoning[7] in the next world as regards the judges, and the praise of truth, and the contempt of falsehood; the propitiation of the good spirits, (and) the affliction of the demons from a just judgship, and turning back from a false decision; (and) whatever is on the same subject.

(30) And about what place was destined by Ahuramazda, in the original creation, for producing corn which came to be used for the nourishment (and) help of mankind and cattle; and

1. If the house is on fire. 2-2. *Râyînishnân.* 3. *Mûzd*, comp. Pers. *s. v.*; Av. *mizda.* 4. West, "falsely investigating;" comp. Pers. *nigîristan.* 5. *Garzishna*; Av. *garez*, "to cry aloud," "to wail." 6. *A-khûg*, for *a-âhûg.* 7-7. *Shkaft hamârih*; Av. *hama* and *mar*, "to count."

(about) the sowing of corn from the bodies of Masyê and Masyânî[1]; (and) whatever is on the same subject. (31) About the duty[2] of sowing and cultivating corn; about what is included (*baên*) in the functions of husbandmen, partnership[3] in husbandry, and the limit[4] of their shares from agriculture; (their) valuable sharing, and inevitable sharing[4]; what (share) as regards the sentinel (*pâs* of the farm), (and) what as regards the farmer; and the decision[5] as to their intermediaries (*mîyân*[5]). (32) About the food (or juice[6]) of corn that is sown, of that which is reaped, that which is cooked[7], and the food of other objects. (33) About the progress (or development) of a small (thing) owing to its blood[8]. (34) About the kinds of ownership of land, and other things that are best. (35) About him who sees one when he un-authorisedly sows his land conveying water for tillage, and does not dispute about it (*baên*) with fearlessness and powerful fighting. (36) About the selling of supplies given (by some one), which are to be used[9] in (cases of) hungriness, nakedness, and fear; (and) whatever is on the same subject.

(37) About the maximum[10] of sin, and that which occurs on the spot, and that which occurs at the distance of a *hâsra*; (and) whatever is on the same subject. (38) About the atonableness of every sin; and the punishment for destroying a pious man, for sorcery, and for carrying bad[11] matter[11]

---

[1]. Here the *Dînkard* differs from the *Bûndahishna*, chaps. X., XIV., XVII. See also Book VII., chap. XII. [2]. *Kâr* has several meanings:—"trade," "occupation," "profession," "tillage," "duty," *etc.* [3]. *Sharîgîh*, comp. Pers. *sharîkî*, "partnership." West, *dârîkîh*, "perseverance." [4-4]. West, "the limit of its allotment, owing to suitable participation and inevitable participation in agriculture." [5-5]. Or, "and the decision between them." West, "and the adjudication between them." [6]. Comp. Pers. *khvan*, "juice," "food." West reads *ân*, "that." [7]. Pers. *nadâ*, "what is put on the fire for cooking." West, *pavan nad-aê*, "for an increase." [8]. *Khûn*, "juice." [9]. *Vabîdûnîhyên*. [10]. *Avarîh*, "climax," "height." [11-11]. *Agîh*, comp. Av. *aka*. It may be read *aish*, hence "for carrying (or throwing) some one into fire and water."

to fire and water. (39) And about the atonements for the sins of *yâtû*, and *bâzâê*, and *khôr*, and *aredûsh*, and *avôirishta*, and *âgêrepta*, and *atapag-dâta*[1], by scars[2], and (hard) labour, and punishment; and the kinds of (punishment or whipping by) *aspa-ashtra* and *sraŏshô-charana*; and how the exhaustion[3] (is) from both. (40) When a sinner dies on account of the punishment by scars, or hard labour, or exhaution from the infliction of punishment; (and) when a man is made to die penitent, who is incapable[4] of fulfilling a desire to atone for his sin, and he has not atoned (for it) in (his) embodied condition; what owing to the sin is the nature of the helplessness of the soul. (41) And about those for whose sins there is no atonement for them.

(42) And about what is the kind of contest by the *darvîsh*, (whose) property is plundered[5]; first, about the oppression of the plunderers, and afterwards the petition[6] to the judges for criminal proceedings against them for the oppression[6], until the return[7] of the property by them. (43) About submission[8] to embarrassment (and) calamity[9]; and the decision thereon. (44) About the tyranny of the worst[10] corruption of greediness of him[10] who has all (kinds of) devilishness; (and) the guidance of the Creator thereabout for keeping away the same devil (of greediness) from destroying all the material creations. (45) And about that man who in[11] poverty[11] is most judicious in saving his own life, and cherishing it well.

---

1. These various grades of sins through assaults, wounding, and starvation are mentioned in the *Vendîdâd*, Fragard IV, 17, 18, and 21; *Shâyast-lâ-shâyast*, chaps. I., XI., and XVI; and *Frahâng*, pp. 36-37. 2. Reading: *pishanj-das*, lit., "giving pimples," or "causing inflammation by scars"; comp. Pers. *pishanj*, "pimples," "freckles," and *dath, das* "to give." 3. *Avîg-ganjishnîh*, comp. *avîg*, "without," and Pers. *ganjîdan*, "to be filled." West, *avâkanjishnîh*, "penitent effects"; (compare Arabic *avâb*, "a sincere penitent"). 4. On account of his physical or mental unfitness. 5. Av. *hazangh*. 6-6. *Bavîhûnastanî pavan dâtôbarân vinâs rûbishnîh zyash madam stahmag*. 7. *Lakhvâr tûkhtan*; comp. Pers. *tûkhtan*, "to pay a debt" "to return anything borrowed." 8. *Yehabûnt-î*. 9. *Vôighn*. 10-10. *Âz-rîmantarîh zyash*. 11-11. *Baên a-tûbânîgîh*, lit. "in want of wealth," "in want of power."

CHAPTER XXXI., HÛSPÂRAM NASK.

(1) One of the (next) twenty sections is a book on the ritual for accomplishing an ordeal, (and) its modes of salvation (or) destruction therein; (and) whatever is on the same subject.

CHAPTER XXXII., HÛSPÂRAM NASK.

(1) One section is about the mode (and) extent of confinement as regards beasts of burden and sheep; and the work of destroying[1] the dogs that are mad[2]; up to what extent they shall be improved, if not restored they[3] come for slaughter; the care of them even in confinement; (and) whatever is on the same subject. (2) About[4] the sin which they may commit as to beasts of burden, sheep, and dogs[4]. (3) About the sin of killing one that is innocent. (4) About the care and remedy for a sick dog; (and) whatever is on the same subject.

CHAPTER XXXIII., HÛSPÂRAM NASK.

(1). One section is miscellaneous: about the limit of amassing wealth that is lawfully increased[5]; the wealthiness below[6] what is lawful[6]; the authorised use of the wealth that is below[6] what is lawful[6]; the unauthorised use of the wealth that is lawfully acquired; hence[7] the mode (*âînag*) is common (*khûst*[7]); (and) about the high (*avîr*), and honest, or dishonest decisions which[8] are regarding them[8].

(2) And about the lawful time for giving up the maiden unto (her) husband; that for delivering[9] over[9] (her) dowry

---

1. *Vinâsishna*, "poisoning," "infecting." 2. Comp. Pers. *dîvânah*. 3. The beasts of burden and the sheep, but certainly not the dogs who were destroyed by shooting them. 4-4. West, "about the harm (*vinâs*) which the beasts of burden, sheep, (and) dogs shall commit" 5. *Fradhât*. 6-6. *Frûd min dâtîhâ*, or *dâta-gâs*, lit., "below what is lawful," or "below what is a lawful position." 7-7. *Khûst*; comp. Pers. *khûst*, "a common track", "a trodden path;" hence "the mode is a common one;" here *âînag-êd* is a contracted form of *âînag hait*. West: *ajash aêvag-êd nakhûst* "thereby become one, at first,............" 8-8 *Zyash baên*. Or, "which are therein included." 9-9. *Barâ kardan*; comp. Pers. *be-kardan*, "to give over."

(*dârishna*) (to him); (and) whatever is on the same subject. (3) About the exhaustion (*pâdîrânîh*) (of her means), which is owing to delivering over the property given (to her); (and) whatever is on the same subject. (4) About the father who (has) sons; (and) for which of them the wife is to be desired first[1] of all[1]. (5) About (the father who has) daughters; (and) which of them is to be given away (first of all) to the husband; and whatever is on the same subject. (6) About the progressive[2] meritoriousness of making a pious gift unto the wife; and the heavy sinfulness which is due to (her) dissipation[3]. (7) About the wealth which is the purpose of making gifts to the pious; the public (*paêtâg*) announcement of (one's) consent[4]; the declaration[5] of the consent in words by the act that is accomplished; that is, how much (of the wealth) is exhausted.

(8) About the non-Irânian, when an Irânian asks for a compensation (from him) for helping (him) in his fight with his co-tribesmen, (about) the non-Irânian who does not become a freedman, though in (his) servile condition a compensation (has been made)[6] to the Irânian. (9) And about greatness[7], (and) about gifts; that which is a proof (*nimûdâr*) of the gift, and that which is not a proof; that which is a proof of giving all, (and) that which is a proof of giving partially; that which is an elevating (*ûzdahînâg*) (gift), an exalting loan (*avâm*) (raised) from gifts to the pious, an object from another object through whatever mode or whatever species; the symbol of an exalting gift to the male from the female, and that which is a symbol of gift to the male and female both; and the manifestation (*aêvâj*) of the elevating (gift) to the animate and the inanimate from the inanimate, that which is the specimen of the germ; that

---

1-1. *Pêsh*, "beforehand." 2. Comp. Pers. *ravâ*, "current," "right," "worthy," "proper." 3. *Vishûftan.* 4. *Padîrishna*, "consent." 5. *Paêtâgînîdan.* 6. That is, for the purpose of freedom not acquired by him through the Irânian. West reads *âzâd* and *âzâdîh*, and renders the words by "generous," and "generosity." 7. Reading, *masî*; DP. [Pahlavi] which is generally read *mayâ*, "water."

which is in one of the germs is one species, that which is in a species is the bodily form (*kerpa*); the proportion of what is produced entirely existed, (but) the purpose for which it is produced did not exist; (and) whatever is on the same subject.

(10) About the five actions that are best, and five that are worst; and the seven sins as to dead matter (*gardê*); (and) the three sins which are atoned for in the worst manner. (11) And about the sin of colouring[1] by means of *hîkhra*, (that) of destroying life, of producing[2] death[2], and of tearing[3] (*kardan*) (one's own) garments[3] (in mourning). (12) About the sin of being without on occupation, even if that which they might do is good[4]. (13) About the judgment as to the propriety[5] of making a gift of clothes, arms, equipments, and (other) things to the non-Irânians for causing the progress of their worship and duties, and any help whatever; and listening to what is about help, and listening (even) to drunkards. (14) And about unlawfully destroying and cutting trees[6] and plants[6], and the judgment thereabout. (15) About the sin of digging a grave for interring the corpse; namely, of *daêva*-worshippers (or) of non-*daêva*-worshippers, and (giving) clothing for the corpses of dead *daêva*-worshippers. (16) About that one who, for polluting the Ahuramazda-worshippers, threw *hikhra* into the fire, water, and on (their) places or garments, unlawfully; and whatever is on the same subject. (17) About a reckoning (*hamâr*) of water as regards the kind (and) proportion of moisture of the land (18) About the sin which (results) from rendering anything useless by water (or) fire. (19) About removing two-thirds of the infection from the world by eradicating it from the creatures by causing all (kinds of) of fires being lighted[7]; (and) by removing all adversity from the creatures of the age through the absence of malice in mankind, of one towards the other, (and) through their mutual perfect love.

---

1. *Rang-razîh*; comp. Pers. *rang-raz* "a dyer." 2-2. *Aôsha-dahîg*. 3-3. *Kardan î vastarg*; comp. Pers. *kardan*, "to destroy," or *kandan*, "to extirpate." 4. The idea is, that every man, rich or poor, shall be diligent in life, and that want of diligence is sinfulness. 5. *Pâtakhshâêih*. 6-6. *Aûrvara*. 7. *Raôshnînidan*. That is, through burning it by means of lighting all kinds of fires.

CHAPTER XXXIV., **HÛSPÂRAM NASK.**

(1) One section is a book about the knowledge of begetting a son, the advice about it from the Religion, the advantage of an offspring through the hortative exposition of the Religion within[1] one's self[1]; (and) the injury resulting from abandoning the same advice. (2) About that which (happens) in begetting a son; first, they shall convey the male[2] to the female; (then) the second, and third, and fourth, (and) fifth time; the arising[2] of a son in the world owing to the male, (and) also[3] of the milk[3]. (3) And when thus a son arises out of the male and female, which (of them) is first casting the germ at the place (*gâs*) of occurrence (in the womb); (and) how (and) how long (the germs of) both have remained at the place in semination[4], and how long in mixture, and how long in[5] the form of blood[5]. (4) The various expectations regarding when and from what life[6] is produced; and when and from what the signs of the male sex or the female sex of the offspring became manifest. (5) And when the formation[7] of the embryo[7] has[8] arisen[8], and of the limbs; which limbs are first (formed) therein, and which are (formed) for the purpose last of all, till the bodily skeleton is complete; in what place the formation of what limb (occurs) after the complete production of the skeleton of the body; the effect[9] of the formation of the limb in[10] its proper place[10], after the complete production of the skeleton[11] of the body[11]. (6) The effect upon the offspring which is with[12] (the mother) in her ample[13] womb[14], till its complete[15] activity[15] within

1-1. *Mîyân tanû.* 2. *Yehvûntanî.* 3-3. Otherwise: "also the milk (in the female)." 4. *Shûsrîh.* 5. *Khûnîh.* 6. *Janbîdan.* "motion," "movement." 7-7. *Dîsî-hastan,* lit., "the occurrence of the appearance"; hence "the formation of the embryo." West reads *gâsîhastan,* for *gêsî hastan* (in DP.), "localization." 8-8 *Madam gashtag,* lit., "has sprung up" from the germs. 9. *Kâr.* 10-10. *Madam gâs.* 11-11. *Tanû kehrput.* 12. *Levatâ.* 13. Comp. Pers. *kashna,* "full," "copious," "ample." 14. Reading: *gîvar*; comp. Av. *garewa,* Skr. *garbh,* "the womb," or "the fœtus in the womb of a woman." West's reading: *kushna-spar* for *gushna-spar,* "subjection to the male." 15-15. *Spûr kârîh.*

the extent in which (its) growth[1] occurs; and (about) a pair[2] of offspring with[3] a woman, and the period of their turning downwards for birth, (and) the occurrence of (their) simultaneous birth.

(7) About the growth of life, too, with the (material) body; which is the first bone that became full of marrow, apart from the other bones as[4] they appear[4]. (8) About the capability[5] of the pious *fravâhars* for forming[6] the male sex or the female sex in that (embryo) at the fifth month; and the invocation[7] of the pious *fravâhars* for the birth[8] of the male (or) a son. (9) About the act of giving birth (to a child) by a pregnant woman before a midwife helps (her), apart[9] from (her help as to) the navel string of the child[9]; its first food and second (food), and when the mother's milk shall be given to it; what kind of care (shall be taken) of the child at the time[10] (of delivery); and its bandaging, and sleeping, (and) nourishment, (and) protection; the sin from not acting according to law; (and) whatever[11] is on the same subject[11]. (10) And about how many months is the bearing of the child in the womb of the camel, and the horse, and the ass, and the cow, and the woman; (and) whatever is on the same subject. (11) About the spiritual vision of a new-born child till[12] it reaches the boundary of worldly knowledge[12]; (and) whatever is on the same subject.

(12) And about the habits[13] of numberless people through which the acme[14] of a beautiful body (is attained), that[15] which is the desire of a woman[15]; that (acme) of swiftness through the strength of the leg, likewise that of vigourousness through

---

1. *Rudagîh*, comp. Av. *rudh* or *rud*, "to grow." West, *radagîh*, "authorisation." 2. Comp. Av. *dva*, "twins." 3. That is, conceived by a woman. See West's note on p. 110. 4-4. Lit., "as they become known." 5. *Pâtakhshâêîh*. 6. *Varzîdan*. 7. *Yashtan*. 8. Lit., "advent." 9-9. That is, excepting the midwife's help (for cutting) the navel string of the child. 10. Or, "on the spot." 11-11. *Î baên ham babâ* stands for *mâ baên ham babâ*. 12-12. Till it enters into the sphere wherein it becomes capable of understanding the world. 13. *Dâta*, "law," "habits." 14. *Bâlist*, lit., "the highest (point)," "the summit." 15-15. West, "that of desire for women."

the bodily strength; that of desire for wealth, that of public[1] speaking[1], and that of hearing[2] from a distance[2]; and that whereby a blemish[3] falls headlong; and that through which the greatest[4] obedience[4] is (attained); (and) that through which there is absence[5] of opposition in the race[5].

(13) About the immoral desires of the performer[6] and permitter of unnatural intercourse[6], their tyrannical lust, and corrupt activity, and blighted glory, (and) corrupt and polluted bodies; great through their destruction of the lives in things which they see; and inevitably (*a-châr*) all (such) greatness prepares (them) for the damnation[7] which they are liable to[7]; as great in sinfulness as Azi-dahâka in tyranny, and the serpent Sravara in witchcraft, and Tûr-î-Brâtrûg-Raêsha, the Karapan, in destroying the righteous, (and) the deceiving apostate in deceitfulness[8]. (14) About the heinous sinfulness of a woman in childbirth and giving milk, whose child is the offspring of sexual connection with different males; and whatever is on the same subject.

(15) About the increasing strength of the female from sexual intercourse with the male; and the diminished strength of the male from sexual intercourse with the female.

CHAPTER XXXV., HÛSPÂRAM NASK.

(1) One of the (last) fourteen sections (containing) six fragards, is a book about the details of different kinds of ownership, their superiority, one over the other, (and) their good

---

1-1. *Hanjamanig gûftârih*; West, "that of speaking in an assembly." 2-2. *Dûr-gûshnih*, Av. *gaŏsha*; otherwise *dûr-vinishnih*, "seeing from a distance"; or *dûr-gôgânih*, "speaking from a distance." 3. Reading *ârd* instead of *khratû*; comp. Pers. *ârd*, "imperfection," "defect," "blemish." It might be read *ard* (Av. *areta*) "fighting," "conflict." West, "that through which (any one) uncontrolled (*a-ratû*) comes to a downfall." 4-4. *Padîrishna-tarih*. West, *padîrishna dântarih*, "more knowledge of obedience." 5-5. *Lakhvâr padminishnih î taŏkhma*. West, "a counteraction of the affliction of the race." 6-6. *Vîptag va vîpînîdag*; comp. Av. *vîpta*, rt. *vip*. 7-7. *Arjânig margih*. 8. Seven evil-doers of sin of a grievous kind are named in the Pahlavi *Dadistân-î-Dînî*, Question LXXI., §§ 2-9, as follows: Azî-Dahâk, Azî Srûvar, Vadag, Vîptag, Vîpînîdag, Tûr-î-Brâtrûg-Raêsha, and Yasharmôga. See West's notes 1 and 4, p. 111.

wording for conducting judicial proceedings. (2) And about the property which is brought up to the judges, and for which there arises (*yehvûnêd*) a dispute before the judge from the opposer. (3) About a judgment as to giving up a possession, (or) as to keeping a possession; (and) whatever is on the same subject. (4) About a property which is brought out of the possession of the defendant with whom it is (*haît*); a property which is plundered from a man by injuring (him), or by a noticeable crime upon him; and statements about it. (5) About the gains of fellow-fighters and fellow-subordinates; (and) statements about them. (6) And about the coming of land, property, (or) anything which is owned by a non-Irânian into the ownership[1] of one of the nobles of Irân[1].

(7) About the headship of a family, its different kinds, (and) the worthiness of a man for it. (8) About one's own family; (and) whatever is on the same subject. (9) About the income of the wife who is a minor. (10) And about the act of assurance[2] in obtaining a wife, (and) also her marriage by the leading of the husband (to her) after the assurance. (11) About the guardian and the paramour; (and) whatever is on the same subject. (12) About the standard of maintaining the wife, the limit of seeking children, (and) moderation in sexual intercourse.

(13) About adoption, its varieties, (and) the fitness for it; the abandonment of the adopted; the sin as to the son who is accepted; (and) whatever is on the same subject. (14) About the partnership (*ham-bâjih*) of brothers, that has existed, and which is established (*kardag*) and secure[3]; and (its) insecure position; and the surplus[4] of wealth; and the wealth that is entirely wasted (*zadag*); (and) whatever is on the same subject. (15) About the wealth that reaches next-of-kin relations through relationship, and that through adoption. (16) About the

[1-1]. West, "into the princely possession of one from Irân." [2]. Comp. Pers. *âvârah*, "certainty," "assuredness." West, *âzârîh*, "trouble." [3]. *Bakhtag*, better *bûkhtag*; "Av. *bûj*, "to protect," "to set free." Or, *bakhtag*, Av. *baj*, "to break;" hence "dissolved," "wound up." West, "is designed." [4]. Also comp. Pers. *mândah*, "redundant," "superfluous wealth."

surplus of wealth which is like[1] a gift not one's own[1]. (17) About the privilege as to giving away a daughter to (her) husband after the (death of the) father; that is, through whom (she is to be so given).

CHAPTER XXXVI., HÛSPÂRAM NASK.

(1) One section of the seven at the end (of the Nask) is a book about the daily food, of a man of full age, of a pregnant woman, and that of a childless woman who is a minor, in conformity to (*pasijagîhâ*) the law; that of the dogs: *pasûsh-haûrva*, and *vîsh-haurva*, and *vôhû-nazga*; and the marks of these three species of dog[2].

(2) About the signs of a man's turning[3] towards the Religion. (3) About several kinds of union; one of them is that of the chiefs possessing (*levatâ*) flocks (*ramân*) of cattle; (and that of) the flocks of cattle in connection with the chiefs; and what kind of worthiness (is required) for the leadership and companionship[4] of the chiefs of those flocks; and the good gifts of the flock, (and) those of the chief (who is) its companion; and the benefits derived from such union; and whatever is on the same subject. (4) One is the union of the priest-teacher and the pupil[5] withal; the worthiness for the *ratû*-ship of him whose name is the *ratû*; that of the pupil through the companionship derived from the *ratû*, and the friendliness of the *ratû* towards the pupil, the good gifts of the *ratû*, (his) companion; (and) whatever is on the same subject[6]. (5) One is the union of the heads of priestly teachers (*ratû*); the worthiness of the man for leadership over the head-priests; and provisions for such heads of

---

1-1. *Pavan râs î khîsh-dehash.* West, *pavan râs î aharâyîhîh yehvûnêd*, "lapses into ways of righteousness." 2. See *Vendîdâd*, Fragard V., § 29. 3. *Gashtagîh* "inclination"; otherwise, *yashtagîh*, "admiration"; also *dashtagîh*, "wildness;" or *dushtagîh*, "shameful conduct." West, *gashtagîh*, "conversion." 4. Comp. Pers. *ham-kun*, or *ham-kan*, "a companion in toil and trouble." West, *hamô-kun*, "of every description." 5. Comp. Av. *ratunaya*. 6. West reads *baên ham-babâ*, "in all matters."

priestly teachers; (and) whatever is on the same subject. (6) And about the highest of all unions, and about the lawful and honest existence also of such a union; (as for example) when (there are) two men in a place where always that one who is rich is required for him who is in a sinless condition, and who has given him the property that he wants; or, in a place where when one would commit sins, wealth to him who is the other is a trouble; or, as to that which one (of them) acquires, the ownership of it is also equal (*hâvand*) for that one who is the other[1]; or at the passing away (of one of them) there is a mixture of (his) wealth with that of the other; and whatever is on the same subject.

(7) About the punishment of the sin of him who proves false (*drûjêd*) towards him who has given to him that which is his, and made provision (for him), towards him who is worthy through (his) thought, or through (his) deed. (8) About a father's informing (his) child of[2] (its) sin at the time of the sin[2]. (9) About the sins which result from false[3] guidance[3] and false[4] exaggeration[4]; (and) whatever is on the same subject. (10) About the sin of plundering fodder for beasts of burden from a person[5] who is working alone[5].

(11-12) About obligatory gifts unto the worthy, (and) atonement for starving others; and pious[6] is he who legally, and also he who not[7] quite legally[7], (distributes) property among the impoverished[8] beggars[9]; the early (*pêsh*) atonement is (required) of him who starves others, and who through[10] which[10] (*mûn pavan*) is producing[11] cholic[11], (and) who through which

---

[1]. That is, both equally partake of the wealth acquired by one of them, These are, what West calls, examples of "disinterested and devoted friendship." [2]. Better reading: *min vinâs pavan avgâm* ɜ *zak vinâs*. West, "about a father's making a child aware of the sin at the time of the sin." [3-3]. *Min kadbâ nimudâr râsîh*, lit., "from a path that is a false indicator." [4-4]. *Kadbâ afrâsîh*. [5-5]. *Min aêvarzîg aîsh*, lit., "from a person who is working alone." Comp. Av. *aêva*, "one," and *varez*, "to work," "to toil," Av. *aêva-vareza*. [6]. *A-ûrûzdân*; comp. Av. *uruzda* "impure." [7-7]. *Frûd min dâtîhâ*. [8]. Av. *nyuruzda*, "inferior," "coarse." [9]. *Khvâstârân*. [10-10]. Namely, through starving others. [11-11]. Reading *parshna zâyishna*; comp. Pers. *parsh*, "cholic," "griping."

is also causing loss[1] of vitality[1] in strength and wisdom[2], (namely) through starving (others), whereby a strong man is prostrated[3]; about the food which is suitable as atonement for starving others, and that which is not (so) suitable. (13) About that one by whose obligatory gifts debt arises; (and) whatever is on the same subject.

(14) About the place where (there is) the healing of the sick people; that which is spiritual[4] is (dependent) upon the archangel Ashavahishta, (and) that which is worldly is upon the physician in (his) chamber[5]. (15) About the worthiness of a good physician for all good works, (and) the unworthiness of a worse physician for any good work. (16) About the production by Ahuramazda of each one of the plants for subduing[6] one disease at least. (17) About the unbrage[7] (and) worthiness of the profession of medicine, and the profit and fees (*nîrmad*) of the physician from (his) medical practice; the presentation[8] unto the physician of pleasant food, that of a tidy dress[9], and that of a swift steed, and of some property for (his) subordinates[10] in the house, village, country, (and) province. (18) About the diligently[11] punctual[11] (and) mindfully remedial hand of the physician for the sick people, also[12] without squeezing them[12].

(19). About the sin of a physician for spreading infection[13] by coming in contact with sick people, since he (would have been) sinless by not going (then[14] to them). (20) About a pestilence that is great, (and) that which is little (*kas*). (21) And about the reward[15] of a physician for curing a sick person of the

---

[1-1]. *A-zîstârîh*, "absence of life," Pers. *zîstan*, "to live." [2]. The text from: *va mûn mûn pavan parshna* ...... *aôja va khratû* is ambiguous. See West's rendering, pp. 115-116. [3]. Comp. Av. *â-star*, "to lie prostrate." [4]. Meaning, spiritual healing. [5]. Comp. Persian *dâlân*, "a hall" "a corridor" West, "anteroom." [6]. *Ana-âvtârîh*; comp. Pers *âb*. [7]. Comp. Pers. *sây*, "shade," "defence." [8]. *Frâj-barishnîh*. [9]. *Châpûg vastarg*, comp. Pers. *châbuk*, "beautiful." [10]. *Zak î miyânag gabrâ*. [11-11]. *Tûkhshâgîhâ avbâm*. [12-12]. *Barâ-ich tanjishnîh*, comp. Pers. *tanjîdan*, "to squeeze," "to twist," "to extort." [13]. *Sûdagîh*, for *visûdagîh*. [14]. When his person was infected by contact with plague-cases. [15]. See *Vendîdâd* VII., §§ 36-44.

illness of (his) whole body, (and) that of each one of (its) members; and also (the reward) of that one who has cured officers[1] of rank[1], from those of the lower (*aîrtar*[2]) ranks up to those of the supreme ranks, (namely) the king of kings, and so also the ruined[3] and destitute[4] men. (22) And about the extent of duration for delivering over the reward unto the physician after the announcement of the restoration to health of the sick person, that is, unto the physician for causing the cure; from whom comes the fee that is asked[5] for, (and) that, too, which is not asked for; and from whom that which is publicly (*aêvâj*) announced; (and) from whom a supply of provision (*pishna*); and from whom no worldly reward of any object whatever comes. (23) About the physician whom one knows, (and) calls in (*bavîhûnêd*) for medical treatment. (24) About the test as to the superior aptitude[6] of the physician, that is, how it is to be made; and how that is when it is possible to make the test, (and) how that is when it is not possible to make the test. (25) About the sin of the physician who is not tested, also of that one whom it is not possible to test; when he gives medical treatment to others as to the limb of a person, a subject in which he is tested by another, also that in which he is not tested by another; (and a case in which) there was no (*levît*) test at all of his (medical skill). (26) About how long (it should take) to find out a physician in Irân; when not finding one after (that time), it is authorised to find out (a physician) from the non-Irânians. (27) When one seeks a physician in Irân, it is a sin if he is selected from the non-Irânians. (28) About the fee of the non-Irânian physician; and several other (things) on the same subject. (29) About the medical treatment of mankind, and also about the medical treatment of beasts of burden and cattle.

[1-1]. *Sardârân*. [2]. For *azîrtar*. [3]. Comp. Pers. *tawah*, "destroyed," "ruined." [4]. Comp. Pers. *tahî*, "one who is left without any thing," "empty," "void." [5]. Nivêginîdag. [6]. *Madam shâyîdagih*, comp. Pers. *shâyastagih*. "fitness," "suitableness."

(30) About the sin of entrusting[1] a work to that (person) who is unfit (for it). (31) And about the greater fitness of a priest (*aêrpât*) than of a disciple for a (religious) service (*kâr*) and position; also a trustworthy person (*vâvar-ich*) is a more important gain than what is important or a gain, and even so far he (the *aêrpat*) is as a potter[2] (rather) than an astrologer[3], and more abstinent[4] than a potter; and the reason thereof.

(32) About making an arrangement for a house in the land of others without any authority; (and) whatever is on the same subject. (33) About the boundaries wherein (there is) room for human habitation; and whatever is on the same subject. (34) About what kind of evidence is the evidence of one of the good Religion as to one of the evil religion, (and that) of one of the evil religion as to one of the good Religion. (35) And about the extensiveness of the elevation[5] of the residence of head-priests for even the beggars to move about in it; the liberality[6] of the head-priest, and the absence[7] of the prosperity[7] of any one owing to (his) disregard[8] towards others; his sin due to (his) closed doors, and the evil prosperity through (his) disregard; (and) whatever is on the same subject. (36) About the extent of the diffusion[9] of brightness[9] (and) the spread[10] of grandeur[10] from proper arrangements[11] in the abode of (a sacred) fire; (and) about him who casts off thistles[12] and chaffs[12] in a proper measure (*patmânag*) (from it). (37) And about every one's carrying appropriately[13]

---

[1]. *Gûmârdan*, "to appoint." [2]. Comp. Pahl. Version of the *Vendîdâd*, VIII., § 85, *mûn âtâsh* min *khûmbag barâ î zimîg pazâv* [*î dûsîngarân*]; comp. Pers. *dûsîdan*, "to cement," "to glaze :" also comp. Pers. *kûzah-gar*, hence Pahl. *gûsînag-gar*. [3]. *Akhtar-âmâr*, Pers. *akhtar-shumâr* or *satârah-shemûr*. [4]. *Pâhrîj-gûn*. [5]. *Frâjîh*. [6]. *Vishâd babâîh*, "open doors." [7-7]. *Ana-avzûdagîh*, "non-development," "non-increase." [8]. *A-managî*, Av. *man* "to think."; lit, "want of consideration." [9-9]. Reading *lîyân vindishna*, comp. Pers. *layân* or *liyân*, "splendour," "pomp." [10-10]. Comp. Arabic *nafs*, "spirit," "pomp" "light" "grandeur," and Pers. *afshân* "dispersing," "spreading." West *vafsh-afgânô*, "pomp-diffusing." [11]. *Vaîrâyishnî*, "embellishment." [12-12]. *Khâr akhgal*, comp. Pers. *khâr*, "thorns," "thistles," and *akhkûl*, "chaff." [13]. *Pasijagîhâ*.

(things) in abundance (*patishnîh*) to the abodes of the (sacred) fires as much as possible. (38) About the quality of the water which is stagnant[1], and that which is flowing in a canal[2]. (39) About the characteristics of the public[3] works which are lying on the same boundary, (and) in a locality between two frontiers (*marz*).

(40) About the decision as to a sheep which is beyond unlawful guardianship, and that one also which is under unlawful guardianship, (and) which goes to the grazing ground of others, abandoning its own with a thievish motive; (and) as to that which (does so) not with a thievish motive. (41) About how much (of fodder) is to be given (*kardan*), in the course of a day and night, on admitting[4] it to pasture and corn, to that one ox which is a bull[5], or of another kind[6], or a horse, or a sheep, or a goat, or a young[7] sheep[7], or one of other kinds of sheep. (42) About the measure of distance of the dwelling places of mankind from a navigable[8] river. (43) About the time (*gâs*) for which the sheep is allowed to graze according to (its) wish in a pasture-ground, (and) that (during which) it shall be held back (from it); the season (*avgâm*) of not cutting trees, (and) that of not (*kam*) slaughtering sheep. (44) About a wounding[9] material which is mixed with (that of) a stronghold for the fear of the enemies; it proves (*yehvûnêd*) to be man-killing[10], invisible, (and) unmarked[11]. (45) About extirpating a tree having a large stem[12]; that is, how it is allowable.

(46) About what kind of march the leader is directing in

1. Comp. Av. *a-irîricha*, "uncorrupted," "full." West, *aîrîdô*, "oozing out." 2. *Naêv-tâg*, comp. Av. *nâvaya*, "navigable" (water), and *tach*, "to flow." 3. *Paêtâgîg*. 4. *Frâj shedrûnân*. 5. Comp. Av. *ukhshan* "a bull," "a male-ox." 6. Perhaps, "of another sex," "a cow." 7-7. *Khazûrâ*, "a hog," "a young sheep," before the first shearing. West, "a pig." 8. *Naêvtâg*. 9. Reading, *zakhmag*; comp. Pers. *zakhm*, "a wound." West, *jâmak* "clothing." 10. *Anshûtâ-sekûn*, comp. Pahl, *sekînâ*, "a knife"; or *sekînîdan*, "to cut" as with a knife. West, "a good omen (*sukûn*) (among) mankind." 11. Reading, *a-nîshânand*, for *a-nîshânâômand*; comp. *nîshân*, "a mark," "a sign." West, *khvîshâvand*, "something related to it;" hence "appropriate." 12. *Stûna*, "a stem"; comp. Av. *s. v.*

the case of a people, during (their) progress onward through fear (of the enemies), and they are driving the best (*hû-chîna*[1]) cattle with the army; and the grazing of (those) cattle on a pasture-ground that is near to the road, in proportion to the pasture (therein); (and) the letting forth of the foremost[2] of the cattle species to the pasture in[3] succession[3] up to the last (cattle); and the reason thereof. (47) And about a man who is famous[4] on account of wealth; (and) whatever is on the same subject.

(48) And about that co-mixture on (its) path of the onward-flowing[5] waters[5], (and) up-flowing[6] waters[6], and (waters) with[7] banks[7], or without banks; and of the waters flowing and pouring[8] downwards[8]; that is, the (regular) path from which (water) turns away; which is to be first reverenced[9] from the waters running (or) pouring down; and the reason thereof.

(49) About the subordination[10] of the disciple unto the religious teacher (*aêrpat*) in eating, drinking, and comfort, (and) goodness, and endearment; (and) whatever is on the same subject. (50) About what (happens) when non-Irânians approach the frontier of Irân, causing damage to Irân; the action[11] of the frontier-protectors (and) the colleague[12]-heroes[12], for repelling the non-Irânians by smiting (them), (and) for delivering the Irânian[13] person[13] and property from the non-Irânians; (and) whatever is on the same subject. (51) About the benefit of causing punishment to be inflicted on a tyrannical robber by the (Irânian) community[14], (about) that which (results) from steadfastness in the actions[15] (and) opinions of the ancients[15],

---

[1]. Lit, "well-selected." [2]. *Fratûm.* [3-3]. *Pavan patvand.* [4]. Reading, *mûn sakhûnag,* "who is well-spoken of," "reputed." According to DP., *min nishônag,* "free from the sign (of wealth)." [5-5]. *Frâj-mayâ*; comp. Av. *frat-âpa,* "causing the waters to flow forth;" (see *Yasht* X., § 61). [6-6]. Comp. Av. *paityâpêm* (*Vend.* VI., § 40), "up-flowing stream." [7-7]. *Bâr-âômand.* [8-8]. Av. *nyâpêm* (*Vend.* VI., § 40). [9]. *Nîyâyishna.* [10]. *Frûd-dârishnîh,* lit., "keeping down," "submission." [11]. *Kûnishna.* [12-12]. *Ham-gûrdân.* [13-13]. *Aîr-tanû.* [14]. *Hanjamanîgân,* lit., "people relating to the *hanjamana* (community). [15-15]. Or, "in maintaining the actions of the ancients."

that which (results) from establishing many religious seminaries[1], (and) that which from providing (*pasijagîh*) the religious teacher with pupils; (about) that which (occurs) after a high-priest, that in the absence (*barâ*) of a high-priest, (that which) through (his) passing away, (and) that which before (his death); and[2] other materials of abundant information[2] in the same[3] sacred text[3].

(52) "Best is the prosperity of piety .... ".

CHAPTER XXXVII., **SAGÂTÛM[4] NASK.**

(1) One of the (first) thirty sections of the Sagâtûm (Nask), is a book about the rewards of those[5] who act according to the commandments of the Religion[5]; the punishment of the smiters of those[6] who obey (its) good commandments[6], (and) the preparation for their damnation[7]. (2) About the religious obligations[8] of a man after fifteen years of age, when he has heard that there is a law which is good, (and) has sought that law by making enquiries (about it). (3) About a man's observation[9] of an action before performing it, when he does not know whether it is a sinful or a meritorious act, (and) when it is possible for him to set it aside, (and) not to perform it. (4) About the advice for entering into the house by the light of a (sacred) fire in the night, or when he has seen (fire) in that place; when one goes otherwise (his) people, or cattle, or clothings are injured, (and) he has to atone for that deliberate (*vînâg*) injury and harm (*raêsha*). (5) About the extent of the brilliant light[10]

1. *Aîrpatistân kardan.* 2-2. *Hân-cha avzâr kabad âkâsîh.* 3-3. *Hamasrûb.* 4. It corresponds to the 18th word *yim* of the *Ahunavar* prayer. According to the *Ravâyats*, it contained 52 chapters. This statement agrees with the number of chapters referred to in this and the fortieth chapter. *Sagâtum* may be derived from Av. *sangha*, "a monition," "doctrine;" hence "most full of precepts." It can be read *Sazâtûm* or *Sazîgtûm*, "full of most appropriate (precepts)." According to tradition, it is read *Sakâdûm*. According to West, *Zakâ-hat-min* in DP. should probably be Zîk-aît-tûm, meaning "the most intimate concerns," as the Nask refers chiefly to personal and family law. 5-5. *Daêna-framân* for *daêna-hû-framân-dân.* 6-6. *Hû-framân-dân.* 7. *Zadârîh*, "smiting," "destruction." 8. *Frîzvânîgîh.* 9. *Nigîrîdan*, "to look into, or contemplate on (an action)." 10. Comp. Pers. *zhakhsh*, "lightning," "rainbow," "a ray."

of (its) sparks[1], (and) the fixed[2] width and height of the doors which[3] are erected in a sacred place[3].

(6) About a new-born babe, as to how its place shall be prepared; it shall be best[4] lighted, according to law, without[5] interval[5] for first three nights. (7) About conveying the fire (to the babe) in order to drive away entirely (*bară*) the violent[6] *drûj*[7]; and (about) making the child taste first the *haŏma*-juice[8] so much as renders purified[9] (its) internal[10] body[10]; and secondly, the butter[11] of the *maidhyô-zaremaya* (the mid-spring season[12]) shall be carried to it; and the watching over the child by the father and the mother; and the extent of their protection[13] of the (newly) born child from both sides. (8) About the several kinds of places which are prepared according to law for the (newly-born) child; the quantity[14] of milk mixed with water[14] to be given to the child by the mother; (and) whatever is on the same subject.

(9) About conveying towards the (sacred) fire the consecrated water[15] and where the *varesa*[15], the officiating[16] priest[16]

1. Comp. Pers. *park*, "a crackling fire." 2. *Kardag.* 3-3. *Zak dâta-gâs kard*; *dâtagâs* comes from Av. *dâityô-gâtush*, "a lawful (sacred) place." 4. *Avîrtar*; West, "more particularly." 5-5. *Patvastag*, "continually," "without interval." 6. *Tarvînîdâr*, Av. *tar*, "to rush violently." 7. That is, in order to purify or disinfect the place prepared for the new-born babe. 8. Av. *para-haŏma* "the juice of the *haŏma* prepared for ceremonial purposes." 9. Comp. Pers. *khûsîdan*, "to be moist," hence "washed." 10-10. *Andarûn varân*; comp. Pers. *bar*, "body," "breast," Av. *vara*. 11. A *huzvâresh* word derived from the Chaldæ *mishkhâ*, "clarified butter." It means the butter made of milk of mid-spring; thereby meaning, the best kind of butter. Comp. Arabic *maskah*. 12. Vide Av. *Visperad* I and II, § 2, and Av. *Afringân î Gâhambâr*, § 3. 13. Comp. Pers. *nivastan* or *nipastan*, "to preserve." 14-14. *Sâmân î shanûn î shîr*; comp. Chaldæ, *shanîn*, "milk mixed with water," or some particular kind of water to be mixed with milk, when it is prepared for the drink of the child. *Shanûn* may also be compared to Chaldæ *shaûb*, "a kind of pottage" prepared for the child; hence with the reading, *shaûv*, the rendering, is "the quantity of the pottage of milk." West's reading: *sâmân shônô î shîr*, "the limit and manner of (the mother's giving) milk." 15-15. Reading: *zaŏsra* (or *zaŏhar*) *gesû cha*, "the consecrated water, and the consecrated hair (of the white bull)." West's reading: *zôr va dîg-ich* "holy-water or even a cooking-pot." 16-16. Here *yaŏshdâsra* for Av. *yaŏzh-dâthrya*, "the purity-giver;" also the priest engaged in a ceremonial, or one who officiated as the *zaŏtar* in the *yazishna*, etc., ritual.

shall wash[1] (his) hands[1] (to commence the ritual); (and) the sin from a non-purifier's carrying (them[2]) with altogether unwashed hands. (10) About the preservation of the *varesa* and other (things), which[3] are used in connection with the (sacred) fire[3], from defilement[4]; if on account of non-preservation (their) defilement occurs, anybody who carelessly carries (them) to the fire unawares, becomes thereby sinful[5]; consequently (*patash*), the *varesa* is to be placed lawfully in its (proper) place[6].

(11) About the arrangement[7] as to bed-places[8] which are to be made lawfully in a house, those for children, (and) also those for adults; and the decisions as to (the cases) when the carpenter makes the bed-places properly, which in the master's opinion is regarded as improperly (made); and when both (consider them) improperly (made), and when all the three[9] (consider that) several[10] (of them are) properly (made); (and) whatever is on the same subject. (12) About what mode (shall be adopted) whereby to make (people) see properly, when (their) vision is improper; therefore an occulist (*dîd-pâna*) is to be appointed for it, who teaches[11] the people, who wish for it, (how) to extract[12] the defect of sight[12]; if not, people will[13] continue on[13] (with it), and hurt[14] (themselves); the atonement for (such an) injury; and whatever is on the same subject. (13) About not allowing[15] those[16] who are accustomed to serve, (to serve[16]) women and children; likewise adult men, by whom starvation has

1-1. *Frâj shûstan yedâ*, lit., "shall thoroughly wash (his) hands," which means that he shall begin with the ceremony. 2. Meaning the *zaŏthra* and the *varesa*. 3-3. *Zyash kâr levatâ âtâsh*. 4. *Hikhra-âômandih*. 5. *Âstêrêd*, comp. Av. *âstryêiti*, rt. *â-star*, "to make guilty," "to render culpable." 6. And it shall not be defiled on any account whatever. 7. Between the master of the house and the carpenter. 8. Comp. Pers. *gâh-vârah*, "a cradle," "a bed-place." 9. Meaning, the judge, the master of the house, and the carpenter. 10. *Kabadî* in DP. might be for *kabadih*, "majority." 11. *Âkâsyînêd*, lit, "makes (them) know." 12-12. That is, how to extract a cataract from the eye. *Hanjîdan* comes from the Av. *hanch*, "to draw," "to extract;" Pers. *anjîdan* or *âhanchîdan*. 13-13. *Madam vazlûnd*. 14. *Raêshênd*. 15. Comp. Pers. *farmâyish mî-farmâyîd*; *farmâyish*, generally means "order," "command." 16-16. *Kâr-khûgarân*, comp. Pers. *khûgar*, "one who is habituated to do something." Otherwise read *kârân-garân*, or *kâr-hûgarân*, comp. Pers. *kârgarân*.

occurred (among them[1]) thrice in[2] succession[2], even it has[3] come forth[3] a fourth time; because by causing starvation a fourth time, that man's work[4] (proves) unrestrained[4]; (and) whatever is on the subject.

(14) About the care of a pointed thing (weapon); that is, how it is to be carried into a house, how it is to be lodged into an armour[5]; (and) the sin[6] of a man's keeping (or) depositing it otherwise[6]. (15) And about every bowl[7] and utensil, even including such (vessels) as a froth[8]-pot, and a clepsydra[9], and a spacious[10] tray[10]; that is, how they are to be placed in the house; (and) the sin of concealing[11] or laying[12] them aside[12]. (16) About the gate that is properly[13] erected[13]; and how it is when it falls down, (and) somebody[14] is wounded thereby[14], (and) the carpenter[15] is innocent therein; (and) how it is when he is guilty.

(17) About washing the head[16], taking care of the water, and the religious formulæ (*nîrang*) regarding them; and whatever is on the same subject. (18) About the period of trimming[17] the hair[17], in which they (also) shave the hair. (19) And about the shaving of a child the first time, and the formula regarding it; a trained[18] barber[19], (and) an untrained barber; the shaving also with a sharp razor[20]; about the razors for adults, also those for children; the razors that are ordered to be used in the case of children; how to apply[21] (them) for giving[22] health[22] to

[1]. Among women and children. [2-2]. *Pavan patîsâr*. [3-3]. *Frâj mat havât*. [4-4]. *A-bandîhâ kûnishna* if allowed to serve among women and children. [5]. Reading, *joshan*, comp. Pers. *jûshan*, "an armour." [6-6]. Better reading, *vinâs î gabrâ min jvîtar dâshtan hankhetûntan*. [7]. Otherwise, *jâmag*, "clothing." [8]. Comp. Pers. *kafch*, "scum," "froth." [9]. Comp. Pers. *pang*, "a clepsydra," "an ancient clock worked by flow of water." [10-10]. Comp. Pers. *khwân*, "a spacious tray," "a dinner-table." [11]. *Maînûg-gâs hankhetûntan*, lit., "placing (them) in a secret or invisible place." [12-12]. *Pâhrîkhtan*, "to lay apart." [13-13]. *Dâtîhâ kard*. [14-14]. *Ajash raêsha yehvûnêd*, lit., "a wound occurs from it." [15]. Av. *dâuru-kara*, Pers. *darûdgar*. [16]. Meaning, the *Bareshnûm* purification which begins with first washing the head. Comp. Av. Vend. VIII., §§ 40 *seq.* [17-17]. *Varesa vaîrâê*; comp. Pers. *mûê ârâstan*, "to trim the hair." [18]. *Fra-hâkht*. [19]. Comp. Pers. *garrây*, "a barber." [20]. Comp. Pers. *usturah*, "a razor." [21]. *Hankhetûntan*. [22-22]. *Baêshâzishna dehash*. According to DP., *baêshâzishnîh adâ*, which may mean "the health of life;" comp. Av. *adâ*, "life," or "gift."

them[1]; (and) the whetstone (*shôn*) also for[2] taking care of[2] the razor. (20) About the several positions of a man in which a barber may perform shaving, and the several[3] positions of the barber (himself); (and) whatever is on the same subject.

(21) About those who are custodians[4] (of the market) one by one, and of the market[5] town[5]; also their abstinence from wounding each other with a pointed[6] weapon, (or) with other weapons with which they may be performing (some) work; the sin which (results) from not abstaining (from it). (22) And about giving forth lawfully something pointed, and the wounding (that is caused) by not giving it lawfully; the lawful taking (or) giving away of a dish full of victuals (*patkhûr*), and the wounding which (results) from unlawfully (doing so); (and) whatever is on the same subject. (23) About the lawful place (and) extent of a horse-course[7], which is away from the middle of the town; the plan (*âinînag*) of the horse-course; and the training by the chief trainers of those[8] who (are engaged) in it[8]; and the shooting of arrows on the horse-course, and the wounding which occurs to man (and) cattle; how it is when culpable (*vinâs-kâr*), and how it is when inculpable. (24) And about removing a spy[9], that is, why (and) how he shall be removed; (and) the crime or innocence as[10] to the consequent (*ajash*) wounding[10] (of the spy).

(25) About the method of making a *kûstî*, (and) the injury to the soul (*khayâ*) by not making it according to law. (26) About lawfully tying it, (and) not using (*kâr*) anything (*chesh*) that is not ordered; if they tie (*kûstî*) unlawfully, or there is girdling[10] of a knotted[11] one, there is injury (and) biting[12] (of

---

1. That is, children. 2-2. "For sharpening. 3. Here *ân* is a pronominal substitute for *chandîh*. 4. Pers. *kîrû*, "custody." 5-5. *Rastag î vâzâr*; comp. Pers. *rastah*, "a market with regular ranges of shops full of goods," "a market town," "pure without and within," "rules," "customs." 6. Comp. Av. *tighra*, "sharp," "pointed." 7. *Aspa-râs*. 8-8. *Amat baên*, where *amat* is a substitute for *mûn*. 9. Comp. Pers. *gûsh*, "a spy." West, "a listener." 10-10. Or "as to wounding him (*afash*)." 11-11. *Gardîdan viragî hait*; comp. *virag* to Pers. *gareh*, "a knot." 12. DM. *vazishnîh*, comp. Pers. *gazidan*, "to bite." West reads it *vazagânîh*, "culpability."

conscience). (27) About lawfully smiting a sceptic[1], (and) the harm from unlawfully smiting (him). (28) About properly preserving a fire on the road; and when one arrives at a ford[2] of water[2], the sin which results regarding fire from not preserving the fire lawfully. (29) About warriors who are among the advance[3] guards of an army[3], and are confused[4] in darkness, (and) injury happens to one from the other; and the public[5] announcement[5] of the extent of (their) terror; and whatever is on the same subject. (30) About the progress[6] of an army which is in fear, (and) of that which is in a fearless condition owing to the greater extent[7] of the Irânian army than that of the non-Irânians. (31) About lawfully and rightfully (*shônîg*) demanding a share, and the harm from unlawfully and unrightfully demanding it. (32) About carrying firewood[8] brought from a mountain[9] into the house, depositing it all[9] with gloves on[10], (after) watching[11] it all round[11] and examining[12] it, (and) carrying it on the fire, that is, how lawfully; the sin (resulting) from unlawfully doing (so); (and) whatever is on the same subject. (33) About lawfully warming the *gaŏmaêza*[13] by the fire, (and) the sin if (it is done) unlawfully.

(34) About collecting pasture, (and) laying it (in stacks) one above the other; that is, how (to do so) lawfully; the sin if one should do it otherwise, whereby he would be injured, (or) cause injury (to others). (35) And about the special mode of constructing a lawfully erected forest-house,[14] and the dwellings of a people, (and) places for beasts of burden (and)

---

1. Reading: *vahân*; comp. Semitic *vahâm*, "a sceptic." 2-2. *Mayâ vidarg*. 3-3. Comp. Chaldæ *mujannab*, "the advance guard of an army." West, *mazangîh*, "panic." 4. *Ham-gûmîzênd*. 5-5. *Paêtâg gûftan*. 6. *Rûbishna*. 7. *Patmânag*. 8. Comp. Av. *aêsma*, "sandal wood," "fuel," "firewood." 9. Av. *kaŏfa*, "a mountain." 9. *Kâdâ*. West, "at first." 10. *Dast-pânag*, comp. Pers. *dastpanâh*, "gloves," "tongs," or *dastânah* "gloves." Otherwise, "depositing it by means of tongs at first." 11-11. *Pâspânînîdan gerdûn*. 12. *Parîshîdan*, comp. Av. *pairishenti*, rt. *pairi-ish*, "to examine." 13. The *gaŏmaêza* (urine) of the white bull, which is intended for consecration. 14. *Dasht-kadag*. West, "a farmhouse."

cattle; (and) the sin if one should do it otherwise, whereby he would be injured, (or) cause injury (to others.)

(36-37) The decision about (a case) when one has seized[1] a beast of burden lawfully from unlawful ownership (*sardârîh*), (and) a man intrudes[2] without authority, (and) vexes the leading[3] countrymen[3]; and (a case) when one has unlawfully seized a beast of burden from unlawful ownership, (and) a man intrudes lawfully; and when both are unlawful, (and) when both are lawful. (38) And about marking down a boundary[4] whereby (*patash*) things (*i. e.* lands) are secured[5]; the sin when they are not secured by the unlawful marking of the boundary, (and) things are injured, or cause injury. (39) About the unlawful keeping of horses in a stable (*âkhûr*), (and) the sin from unlawfully (keeping them). (40) And about the cutting of small[6] and huge trees[6]; where (and) how (it is) lawfully (done); and the injury (and) sin from unlawfully cutting (them). (41) About the (special) mode of washing clothes, (and) the sin from (using) other modes. (42) And about the mode of going in, (and) the sin from moving in without that mode. (43) About the mode of male-swimmers[7] for passing through a water, and the injury (and) sin from acting otherwise.

(44-45) About the description of canals (*nâê*) and fords (*vidarg*), of those which are passable by two men up to those which (are passable) by more (men); the extent of those that are large; and severally how much water is collecting[8] in the ground when the ground is hard, and how much when soft; and the extent of their outer banks (*band*); the

[1]. West is correct in regarding *kardan* as a substitute for *vakhdûntan.* Here the case is that of a man delivering a beast of burden to its proper owner, seizing it from the unlawful master. [2]. *Baên vazlûnêd.* [3-3]. *Pad-gehânân,* lit., "the leading men of the world." West *pat-dîhânân,* "the district authorities." [4]. *Band*; comp. Pers. *kûchah-bandi,* "marking off the boundaries of a lane." West, "tying." [5]. Comp. Pers. *ganj,* "a treasure," *ganjidan.* [6-6]. *Dâr va darakht.* [7]. Comp. Av. *snâ,* "to bathe;" Pers. *shinâ* or *shinâb,* "swimming," "a swimmer," or *shinâwar,* "a swimmer." West reads *dânâkvarân,* "sagacious." [8]. Reading: *âv-chîdan,* Av. *chi,* "to collect"; comp. Pers. *chîdan.*

inspection of the high[1] banks[1], when the water is salt[2], or warm, (and) running; and how much when outside of the water, and how much when in the water. (46) And when salt, or cold, (and) running; or salt, or warm (and) stagnant; or sweet, or warm, (and) running; how much when in the water, and how much when outside of the water. (47) And when saltish, or cold, (and) stagnant; or sweet, or cold, (and) running; or sweet, or warm, and stagnant; how much when in the water, and how much when outside of the water. (48) And what mode one shall adopt (*kûnishnîh*) for the inspection of the high banks; and how is the stagnation[3] of the water in the dam[4] and stone (barrier) inside, from the canal which is passable (*vidârtâr*) by ten men up to that by many; how is the dam (*bastan*) inside the canal, (and) the standing of the water within the dam; or the jungle[5] (of trees) spread out[6], and becoming lofty. (49) What are the mode (and) means[7] of keeping[8] supervision[8] over a canal; and which is that canal when half of it is distributed (*vakht*), if not one-third; and which is that when one-third is distributed, if not one-fourth, over and above the water it contains; the canal which is (either) flowing[9] (or) stagnant[10]; behind, the stagnant (canal); foremost (*pêsh*), the flowing (canal); (and) behind, (the water) is at rest; (and) the harm (and) sin which (occur) when they shall act otherwise. (50) And from[11] the same[11], what kind of passage for cattle[12] of different kinds[12] by swimming across the water; (and) the sin from doing otherwise, if harm occurs. (51) About a structure[13] for[14] passing over[14] a water, when it is newly consigned entirely for public (use); and when (the water

---

1-1. *Madam-bandân*; West, "as to the banks." 2. *Sûr*, "saltish"; West, "brackish." 3. *Âstînîdan*, "to cause to stand;" Av. *stâ*. 4. *Zreh-stâna*; Av. *zrayangh*, "sea," and *stâna* "place"; that is, "a dam, or water standing within a barrier." 5. Comp. Pers. *bîshah*, "a forest." 6. Comp. Pers. *tûkhtah*, "spreadout," "dispersed." 7. *Chârag*. 8-8. *Madam-nikâsdâshtan*. 9. *Aûshtânmand*, lit. "living," or "active"; Av. *ushtâna*, "life." 10. *Aûzûsh-tâna* "inactive." 11-11. *Min ham*. 12-12. *Gaŏspendân î srâdag srâdag*. 13. *Avar-pâdishnîh*, comp. Pers. *bar pâ*, "raised," "erected"; or *bar pâ kardan*, "to construct." Av. *pâdha*. 14-14. "For crossing a water."

is) saltish, (and) flowing; and when saltish, (and) standing; and when sweet, (and) running; and when sweet, (and) stagnant; such[1] (and) so much[1] convenience[2] of passing through it, (and) passing through it as one wishes; also such supervision over the water that has stood back in flowing; and the harm (and) sin if one does not properly supervise it, and pass on it.

(52) About two (persons) who are warriors, (and) who happen to meet[3] together on the road; which (of them) is to take care of the horse, (and) which is to prepare the meals, (and) other usages; (and) whatever is on the same subject. (53) The sin of eating meals, (and) of drinking water on the road; that is, in what way it is a sin when they shall act most differently (from the Religion).

(54) About the remedies for sheep and beasts of burden in which more[4] life[4] is poured again; and the limit of maintaining the sheep, and the goat, and the ox, and the horse, and the ass; and that[5] on the skirts of a mountain[5], and female with the male. (55) About female beasts of burden, sheep, and (other) females for whom, on account of the narrowness[6] of (their) orifice[6], (surgical) instruments[7] are used for making it[8] not painful[9]. (56) About the extent of distance of a male-beast of burden from the female, when it is necessary to guard it. (57) About the extent to which a man has[10] to keep at some distance[10] the ox that has[11] broken down[11] a hay[12] shed[12], which is the hay of others who[13] quarrel with him[13]; how that is when it is allowable to bring (the ox) back among (the cows); (and) whatever is on the same subject.

1-1. *Hand hand*. Better *hand chand*. 2. *Shôn*. 3. *Khajênd*; comp. Pers. *khazîdan*, "to creep," "to walk." 4-4. DM. *shavtar*; comp. Pers. *shav*, "life," "vitality." West, *jân tar*, "fresh life." 5-5. *Zak i rig*; comp. Pers. *rêgh*, "the skirts of a mountain." West suggests *va khazûrâ* ("and pig"), which is not the reading of DM. 6-6. *Tangih i sûrâg*. 7. *Avzâr*. 8. Childbirth. 9. *Atûtag*; comp. Pers. *atût*, "pungency," "roughness." 10-10. *Dûrinidan*. 11-11. *Vishûft*, "destroyed by breaking it." 12-12 Reading *bargîg î giyah*; comp. Pers. *bargûg*, "a structure," "an edifice." West, *barkasag î giyah*, "concealed hay." Comp. Pers. *bargasah*, "hidden," "concealed." 13. *Amatash* is here a substitute for *mûnash*. West, "when they quarrel with him."

(58) About the security[1] of a man from the ruin (*hûsh*[2]) of his parents; his becoming full of fear[3] (on account of them) owing to the utterance[4] of evil[5] omens[5]. (59) About the sin of the father owing to the child, when he after having entrusted (*yehabûnt*) it to a deserter[6] calls it back; when it comes[7], there would probably be (such) a sin as[8] (results)[8] from unlawfully frightening a sheep, or a beast of burden being[9] beaten[9]; (and) whatever is on the same subject. (60) And about extirpating a plant, which is a medicinal plant; (and) whatever is on the same subject. (61) And about joint (*ham*) offerings with the *daêva*-worshippers; that is, how it is (when) allowable[10], and how it is when[11] not[11]; when joint offerings are made, how it is (when) they are to be considered dishonoured, and how it is when they are to be considered more honoured even than (those of) the Irânians. (62) And about the crumbs of food (*patkhâr*) which the *daêva*-worshippers ate therein[12], (and what) they drank. (63) About the quantity of meat with bread (given) in atonement for starving others. (64) About an ordeal (*vara*) which is severe, (and) also not severe; the manifestation of acquittal by making gifts (*dahishna*) therein. (65) About the secrets of the Religion, (and) the sin which (results) from divulging it. (66) About the sin of uttering obscene (*syâh*)[13] words to the wives of others. (67) About the extent of the smallest (*nîtûm*) house, village, country, and district; (and) that of the best. (68) And about

1. Or, "abstinence," 2. Comp. Pers. *hûsh*, "perdition," "ruin," "destruction." West, "death." 3. *Bîmar*, rarely used for *bîmvar* or *bîm-âômand* in Pahlavi. Perhaps *bîmâr*, "sick." 4. *Fûmâ*, "the mouth." 5-5. Reading *mûrvâg î saryâ*; comp. Pers. *murwâ*, "a good omen." 6. Reading *apênamag-î*; comp. Av. *apa-nam*, "to turn back," "to depart." Hence one who has turned away from the good Religion. West assumes that *minênamakŏ î* stands for *apênamakŏ-î*, "a ill-behaved (person)." 7. After its long association with the deserter. 8-8. Which is equal to the sin rusulting from . . . 9-9. *Danpagûnîhêd*. Or, "from causing a beast of burden to be unlawfully beaten" 10. *Dastôbarîhâ*, "with authority." 11-11. That is, when they are made without permission or authority. 12. During the offerings 13. Lit, "dark".

what (was) the nature of the residence of Frashaŏstra[1] and Jâmâspa[1] in a bloody[2] battle[2], and their habits[3].

CHAPTER XXXVIII., **SAGÂTÛM NASK.**

(1) One section is the *Hachidagânistâna*[4], a book about statements regarding properties that are seized, and (their) retention[5] thereby; how those who are animate beings are confined; how it is when one keeps (them) in[6] the custody of the *pasushhaurva*[6], and how it is when in the custody[7] of the confiscator[7] (or sequestrator). (2) And when it is a seized horse of the warriors, how to confine it when it is not possible to keep it in a confinement of any kind; and (when) there is danger of harm being done therefrom, what shall be done therein; how it is when (there is danger) from all sides; how it is when there is protection[8] from one direction (*kôst-î*); (and) while there is hope, then protection is within the sphere of protection: how much (and) of what kind is the protection. (3) When a beast of burden is seized, after its coming into the custody of the confiscator order shall be given as to how long (it shall be kept), (and) as to the fee (*nîrmad*) for the sentinel's[9] work[9]; how it is, likewise (*hama-gaŏna*), when the confiscator is before it; that is, (when) there is his share in it; even order shall be lawfully given as to the fee for his special work; (and) how and of what kind the order shall be given as to his work. (4) And when one that is seized has an offspring, in what manner it is to be suckled by the mother (*am*); how to nourish the child; and whatever is on the same subject; (also) the sin which (results) from acting unlawfully.

1-1. The famous contemporaries of the Prophet Zarathushtra. 2-2. Reading: *pavan lashkar*, or *raêshagar*. West, *pavan lâîshkar* "in a plundering army." 3. *Dâta.* 4. The code relating to confiscation or sequestration of property; comp. Pers. *hachîdan*, "to seize," "to carry off" 5. *Dârîgih*; perhaps *yârîgîh*, "help;" or *sharîgîh*, "partnership." 6-6. *Pavan pasûsh-haûrvîh.* 7-7. *Hachîdag-dârih*," "sequestration;" or "the act of keeping in custody the seized (animal)." 8. *Srâyishna*, Av. *thrâ*, "to nourish." 9-9. *Pâs kâr.*

(5) And about the confiscator when a beast of burden comes into his charge (*dârishna*); how it is when his essential[1] mode[2] is severe[3]; how it is when it comes to him with (its) use and advantage. (6) About the confiscator's keeping in (his) flock (*ramag*) a seized lamb[4]; that is, how the practice (*dînîn*) is to give its milk in sacred offerings[5], and to give information as to making an offering, that of the seized[6] sheep; also when it is not possible to keep it in the flock, what is the mode of confining it; also when it cannot be kept in confinement, what shall be done with it. (7) About the wool (*mûê*) of a sheep that is seized; that is, how it is when it is to be sheared (*bârishna*) even before the manifest time; the sin of him who (*amat*)[7] shears it before the manifest time, (and) when there is no reason for shearing it. (8) About the lambing (*gurûshîdan*) of the sheep that is seized[8], (and) the sin owing to (its) not lambing. (9) About the feeding[9] of a seized (sheep) in the most open (*paêdagtûm*) place in a house, village, town[10], (or) a district. (10) About the sin of a sentinel (*pâs*)[11] when he would seize a female (sheep) without delivering it to the confiscator through the innocence of the confiscator; (and) the sin which (results) from the sin of beating and wounding it unlawfully before it is seized for the eaters[12] of meat[12]; (and) other sins (resulting) thereby. (11) About the time appointed (*vabîdûnt*) between the sentinel and the confiscator, for the confiscator's dragging and carrying the female to a place at the time that is appointed for it; what (occurs) when the sentinel arrives, (and) the confiscator does not; how is the coming of that (animal) of the confiscator

1. West, "special." 2. Reading *âîn-ich*; West, *aêvâz*, "reputation." 3. Reading *sakhtag*. West, *gashtag*, "is altered." 4. Semitic word, comp. Chaldæ *konnâ*. 5. *Myâzda*. 6. DM. *avizag*, "pure (white)," for *hachîdag* "seized." 7. Here *amat* is a substitute for *mûn*. 8. *Avizag* is the reading of DM. West corrects and reads it *hachîdak*, "seized." 9. Reading *srûdan*, as in § 11; comp. Av. *thrâ*, "to nourish." 10. Comp. Av. *zantuma*. 11. West, *pasig*, "a shepherd." 12-12. *Khûr-kharân*, for *khûr-khârân*; comp. Pers. *khûr*, "meat." West, "buyers of meat," comp. Pers. *kharîdan*,

in the ownership of the confiscator, and when; and when it is the sheep and beast of burden of the confiscator, and how it is to come into the possession of the confiscator; in the case when the sheep and the beast of burden which are seized die in the custody of the confiscator, how (and) how long the lambs (*gurûsh*) are to be fed, and the wool of the same sheep (which dies, to be preserved); (and) the sin as to the sheep, when he does not feed it, or feeds otherwise.

(12) And about a sheep which is[1] mingled in[1] anybody's flock, that is, confiscated[2]; how it is when (the flock is) owned[3] by a sentinel, how it is when it is the *pasush-haurva's* own, and when it is mingled among a flock owing to (the sheep's) confiscation[4]; how it is when the sentinel, (and) how it is when the *pasush-haurva*, goes to another flock; how it is when he is the first owner of the flock, how it is when he is the second (*pasush-haurva*) owner (*nafshâ*) of it. (13) About the killing of a seized sheep by the *pasush-haurva* for the required food[5]; that is, how it is possible, and in what way it shall be done. (14) And about him by whom is owned (*baên*) the sheep or beast of burden that is seized, when it comes into a district (*matâ*); the giving of information (thereof) by the confiscator to the head of the district in whose flock the seized sheep (or) beast of burden (is classed) as to the species, colour, and moist[6] curled hair[6]. (15) And about watching over a man with a sheep, whose illness is owing to the wound (received) in his work of slaughtering (a sheep), (and) who is in an invalid state (*a-kârîh*); and the duty (to be done) when[7] there is indication of convalescence[7], and there

[1-1]. *Baên gûmîkhtêd.* [2] Lit., "that is, in confiscation." [3]. *Nafshâ.* [4]. "The first case," says West, "seems to be that of an unseized sheep in a seized flock, and the second that of a seized sheep in an unseized flock.," [5]. Comp. Pers. *tôshah*, "food," "necessaries." [6-6]. Reading *gurûsh nam*; comp. Pers. *gurs*, "curled hair." West, *va-darand-i denman*, "and form of it." [7-7]. *Amat nishân min vidâr*, lit., where (there is) sign of moving or passing by." According to DM., *amat nishân mûrdâr*, "where (there is) symptom of impurity;" comp. Pers. *murdâr*, "impure," "dirty," "polluted."

is an asylum[1]; (also) when there is boarding[2], (and) no asylum; and when there is no boarding, and there is an asylum; and when there is no boarding, (and) no asylum. (16) About the wants (*nîyâzag*[3]) of the confiscator as to the sheep or beast of burden that is seized, when the practice (*dîninag*[4]) is (that) he feeds (it) for one-fourth (of a year), and when for one-third, (and) when for one-half of a year, (and) when (he feeds it) for the duration of a year; and when that which he obtains is a young[5] animal, and when that which he obtains is a large one; that is, (about) the means of its nourishment[6], (and) the special care of it (*mâ afash pâhrij*; how it is when there is a subterranean granary[7], (how) it is when there is a tree, and how it is when it is a damaged[8] cavern[8], how it is when it is a cage[9] which is complete[10] and broken, or is complete[10] and strong, or complete[11] in strength[11].

(17) About a treasure[12] which they obtain within the surroundings[13] of a house, (and) that which they obtain within the limits of somebody's house. (18) About a concealed treasure, when it is found by the side of a road, (and) the ground is hard; how it is when it is one finger (breadth) below (the ground), how it is when it is two fingers below; (how it is) when similarly the ground is soft, how it is when two fingers (below), (and) how it is when three fingers below. (19) When it[14] is found in the midst of the road, and the ground is hard, how it is when it is two finger (breadths) below, and how it is when

1. Comp. Pers *panâh*, "an asylum," "refuge," "shelter". 2. Comp. Pers. *khwurdâr*, "a boarded domestic." Here *khûrdâr* is used for *khûrdârîh*. 3. This is the reading of DM. West reads *hâzakô*, and remarks that it may be a contracted form of *ayâvakô*, "gain." 4. See West's note 2, p. 134. 5. *Apurnâyig-âê*. 6. *Srâyishna*. 7-7. Comp. Pers. *chaghâr*, "a subterranean granary" (Steingass). 8-8. *Varkhan-î î kûshtag*; comp. Pers. *barkh*, "a subterranean habitation," "a cavern." 9. Pers. *panjarah*, "a cage," "a lattice-work." 10-10. *Ana-ana-spûrig*, "not-not-complete," that is, "complete." 11 11. *Spûrig î dravist*. 12. *Khvâstag*, "wealth." 13. *Parvandid*, or *paru vast*; comp. Av. *pairi* "round about," and *band*, "to bind." 14. That is, the treasure.

it is three fingers below; when the ground is soft, how it is when it is three fingers (below), and how it is when it is four fingers. (20) When (it is lying) on the ascent or descent (*nishîv*), there where it turns away from the road, and the ground is hard, how it is when it is up to so much[1], how it is when it is below up to the middle of the leg[2]; (and when the ground is) soft, how it is when it is below up to the middle of the leg, how it is when it is below up to the knee[3]. (21) And when (it is lying) in running[4] waters[4], (and) the ground is hard, how it is when it is below up to the knee, how it is below up to the middle of the thigh[5]; and when the ground is soft, how it is when it is below up to the middle of the thigh, how it is when it is below up to the *gûnd*[6]. (22) And when it is in a ford[7] through the waters[7], and the ground is hard, how it is when it is below up to the *gûnd*, how it is when it is below up to the navel[8]; and when the ground is soft, how it is when it is below up to the navel, and how it is when it is below up to the mouth. (23) And when it is in the meat-room[9], or (*va*) in the midst of wood[10] or a sheepfold[11]; that is, how it is when it is not[12] in a permanent[12] dwelling for embodied beings, how it is when it is in a permanent[12] dwelling.

(24) And about him who feeds a sheep which is seized; that is, how it is when his stores[13] are abundant[13], how it is

---

[1]. Comp. Av. *â-avant*, "up to so much." West supposes that Pazend *â avad* is intended for *âfrapad*. [2]. Comp. Av. *paitishtâna*, "that part of the body on which one stands" (*paiti* and *stâ*, "to stand,") "the leg;" Skr. *pratishtâna*. [3]. Comp. Av. *zhnu*, Skr. *jânu*, Pers. *zânû*, "the knee." [4-4]. Reading *âvân tâg*, "flowing waters," Av. *tach*, "to flow." Perhaps *âv-hûtâg*, "a well-flowing water." [5]. Comp. Av. *râna*. [6]. Av. *gainti*, root *gan*, "to stink"; Pers. *gand* or *gund*, "testicles," "the stinking aperture in the body." West, "testicles." [7-7]. *Âvân vitarg*, "a passage or road passing through a water." [8]. *Nâfag*, comp. Av. *nâfangh*, "a navel." [9]. Comp. Pers. *âsh*, "meat," "food"; hence *âsh-khânah* "a meat-room." [10]. Comp. Pers. *van*, "wood," "forest." [11-11]. Pahl. *pâh-hasta*, "a sheepfold," for Av. *pasush-hasta*, "an enclosure for sheep and cattle." [12-12]. *Afrâz* and *frâz* are often used in the same sense in Persian, but they are used in opposite senses in Pahlavi. See West's interesting footnote 1, p. 136. [13-13]. *Frâj ganj*.

when he feeds it as it comes. (25) About a dispute as to a sheep which is seized, when one says it was born of the colour of the mother, another says it was of moist curled hair; (and) both of them (are) right; or one speaks of a characteristic which is true, another speaks of its several marks that are not true; (how) it is when they speak differently as to a special kind of peculiarity; and whatever is on the same subject. (26) About a sheep[1] which is seized, (and) which has to pass over the loftiest forest in which there is lawful nourishment; how it is (when there are) three years, three abodes, and three localities, and nine shares; and also several other decisions on the same subject.

CHAPTER XXXIX., SAGÂTÛM NASK.

(1) One[2] section is the *Zîyânagistâna*[2], a book about the injury of the living[3], and that of the dead[4], through[5] lawfully[5] living[6], giving, accepting, (and) delivering (things) back[6]; the duty[7] of protecting and taking care of both[7]; the kind[8] of[8] nourishment, and bedding[9], and sympathetic[10] help[10], and convalescence[11] which follow a wounded[12] condition[12] of the living; and the ministering[13] to comfort[13], and also to (their) recreation; and the punishment of crimes which result from lawlessness[14]; (and) whatever[15] is on the same subject.

(2) About the amount of gifts to the injured[16]; and that one who (is injured) through destiny, (and) when not through destiny;

---

[1]. Reading *pâh*. *Pîs* in DM. may be compared to Pers. *pîs*, meaning "leprosy," "white," "vile," "ignoble." [2]. "The code of the injured." [3]. Comp. Av. *ushtâna*, "life," (Av. rt. *ush* "to burn)." West, "animate." [4]. Comp. Av. *uzushtâna*, "lifeless," "dead." [5-5]. *Pavan dâtîhâ*, freely meaning "righteously." [6-6]. That is, while leading a lawful life, making gifts, etc. Comp. Pers. *zîstan*, Av. *jî*, "to live." [7-7]. West, "the duty of protection and care of both kinds." [8-8]. *'Âtnînag zak î*. [9]. *Bâlînîdârîh*, comp. Pahl. *bâlîn*, "a pillow." West, "extension." [10-10]. Reading: *aîyyâr-bârîh*; comp. Pers. *bâr*, "grief," "sympathy." West, "sustentation;" reading: *aîyyâr-yârîh*. [11]. *Sâtûninidârîh*: "producing strength to move about (after a serious illness)." West, "stimulation." [12-12]. *Khastînîdârîh*, comp. Pers. *khastah*, "wounded." West, *astînidârîh*, "establishment." [13-13]. *Âsânînîdârîh*, Pahl. *âsân*, "comfort." [14]. *A-dâtîh*. [15]. Here *î* stands for *mâ*. [16]. Perhaps, one who is injured through an accident.

the time[1] (and) place (where) someone gives something[1]; that one who gives much more (*avzûn*); (and) where and what is[2] the increase[3].

(3) A decision in the case of (*madam*) a sheep to which[4] when they are repeating[5] torture (*zîyânag*) before[6] slaughtering it[6]; that[7] which[7] (is) about a fatal[8] injury[8]; (that) when one does not deliver (the sheep) back at the time appointed for slaughtering it, when it is (so) ordered from a point[9] of Religion[9] for a high[10] purpose[10], and when one keeps it in his own possession.

(4) About that which is an immovable[11] property, (and) which is divided (*burîn*); that which when (one) keeps in use (*kâr*,) and when (it is) not[12] in use[12], each[13] separately, of greater or less value[13]; that is, for[14] how much[14] none[15] is to store it up[15], (that is) at a high value, how much income[16] it is to yield; and the original (*bûn*) capital is of the same value, the increase[17] (being) the growth of income[17].

(5) About the reason why the sin of an injured person is removed[18] by[19] not retaliating the injury[19] (done to him); (and) many an opinion of the Religion which (is) on the same subject, (and) is[20] held about it[20].

1-1. Lit., the time (and) place (where) one gives something. 2. *Hatî* perhaps for *aêdûn*. 3. West's rendering is as follows: "about an example of a damaged gift, (in the case) when (one) gives the thing (to) a poor (*gadâk*) person at an appointed time, (and) when at (a time) unappointed; (and in) the (case) when (one) gives him an increase, where (and) what is the increase." 4. *Amat* is a substitute for *mûn*. 5. *Lakhvâr debrûnân*. 6-6. *Pêsh mîn burîn* (for a religious purpose). 7-7. Namely, the decision. 8-8. Lit., "the calamity that overpowered or destroyed." 9-9. *Daênîg*. 10-10. *Madam* (high) *kâr*. 11. Or, "inanimate." 12-12. *Pavan armaêshta*; comp. Av. *armaêshtâ*, "stagnant," "standing," "motionless," "lying idle." 13-13. *Jvîd jvîd, mas va kas arjthâ*. 14-14. Comp. Pers. *ba-chand*, "for how much." 15-15. Reading: *avîg-ganjishna*, comp. Pers. *ganj*, "a treasure." West, *avâkanjishnŏ*, "effecting of penance." 16. *Vakhsh* is generally used in Pahlavi in the sense of increase, interest, or income. *Vakhsh bûrdan* means "to bear increase or interest." 17-17. *Avzûn vakhshân vakhshishnîh*. 18. *Avinâs*; lit., "(his sinfulness is thereby changed into) sinlessness." 19-19. *Pavan zîyânag lakhvâr lâ avispârdan*, lit., "through not delivering back the injury." 20-20. *Madam aôbash vakhdûnt yegavîmûnêd*.

CHAPTER XL., **SAGÂTÛM NASK.**

One of the (last) twenty-two sections is the *Vakhshistâna*[1], a book about the progress[2] of increase. (2) About the returning[3] (and) delivering of something, and atoning for it by exhausting (one-self) by atonement; the returning (and) delivering of it unto him who[4] owned it[4], (when) the time for it is not appointed[5]. (3) When it shall originate (*zâyîdan*) itself from him from whom it is due (*nafshâ*), the atonement for, the returning and the delivering of it[6] unto that one who has appointed the time for it; (but) after the appointed (*burînag*) time there (arises) the growth of past actions, which is (called) the growth of sinfulness[7]. (4) About the growth of what has been done (*kardag*), and that which has originated (therefrom); how it is when there (arises) the offspring of what is done, and how it is when (the action and its offspring) both stand still[8] (*armaêshtîhêd*). (5) About that which is the increase upon increases; (and) about the development (*âzishnîh*) in equality (*hâvandîh*) of what they may commit[9]; (and) where[10] (and) which (it is)[10]. 6 About making[11] a gift to a holy man[11]; that is, how it is when one has become[12] miserable[12] through[13] exhaustion[13], how it is when his income, too, develops.

---

1. It may be read *Nâsistâna* (from Av. *nas*) meaning "the code of sins." *Vakhshistâna* signifies lit., "the code of increase," that is, according to the context, the code relating to the increase or growth of sinful actions (*vakhsh î vinâs*), or the increase of wealth by income, interest, or compound interest. 2. *Rûbishnîh*, "going onward," "progress," "development." 3. *Vichârishna*, comp. Pers. *guzârdan*, "to pay what is due," "to return what is due." 4-4. *Mûnash nafshâ*, lit., "whose own it is." 5. That is, when it is not appointed by any legal authority. 6. When the man does it of his own accord, and without any legal compulsion. 7. The *Dâdistân-î-dînîg* makes mention of *vakhsh î vinâs*, and also of *vakhsh î kerfag*, "growth of meritorious acts." (See Questions IX-XI, and Mânûshchîhar's Replies). 8. When both are in an unprogressive condition. 9. That is, the growth of his sin, which becomes equal to the original sin itself in extent. 10-10. Or, "that is, which (it is)." 11-11. *Yasharûb-dâta*. 12-12. *Âstêrîd*, comp. Av. *â-star*. 13-13. *Pavan padîrâninîdan*.

(7) And about the progress (*sajîtûntan*) of interest upon useful (*tûbân*) wealth, when there is interest on it, (and) the interest thereon is increasing; and (about) that (wealth) on which it does not increase; how it is when a debtor (*avâm-âômand*) even by returning the wealth (loan) is rich, (and) the lender[1] (*avâm-nafshâ*) is rich on demanding[1a] (it); and how it is when both[2] of them are not rich[2], the debtor (being) not rich having asked (for a loan); (and) how it is when the lender is rich on having demanded it, (and) the debtor is not rich with the wealth (lent to him). (8) About where (and) when the life[3] of the lender has[3a] once passed away, how it is when owing to the original (agreement) ending it has certainly to be renewed; and how it is when through the one (agreement), which had (its) origin[4] in[5] the life time of the deceased[5], being in force (*kardag-gâs*), the interest certainly increases[6]. (9) When the debtor dies, how it is when the interest (on his debt) is[7] included[7] in the property which belongs to someone by adoption; (and) how it is when in both the worlds[8] it is the interest of the lender[9].

(10) About an atonement for a kinsman[10], the self-atonement of one who is liable[11] to an atonement[11], the limit of atonement for others, (and) for one's self. (11) About the penalty[12] of him who is the purchaser[13] (of animals) for im-

---

1. *Avâm-nafshâ* is a substitute for *avâm-khvîsh*, "the owner of the loan." *Avâm-khvâh*, seems to be a later corruption of *avâm-khvîsh*, the spelling of *khvîsh* and *khvâh* in Pahlavi being the same; comp. Pers. *vâm-khwâh*, "a creditor, who demands or exacts payment of a debt." 1a. *Bavîhûnastan*. 2-2. West, *kolâ a-tûbânîg*, "each is not opulent." Otherwise, *kolâ 2 tûbânîg*. 3. *Zîstan*. 3a. *Bêd* for *yehvûnêd*. 4. *Zâyishna*. 5-5. *Vidardag zîst*. 6. See West's rendering of this section, p. 139. 7-7. Comp. Pers. *dar-kardan* (Pahl. *baên vabîdûntan*), "to place within," "to insert." 8. That is, in the material and spiritual worlds, on the earth and in the heaven. 9. *Khvâstag-dâr*, "the possessor (or original owner) of the wealth" (lent to the debtor). 10. *Khvîshîh*; comp. Pers. *khwêshî*, "relation." 11-11. *Tûjishna-âômand*. 12. Comp. Pers. *tâvân*, "amulet," "fine," "compensation;" and *tâvân dâdan*, "to pay a fine." 13. *Zebanunâ-âr* just as Pers. *kharîd-âr*, "a buyer."

pregnation (*gûshnîh*), and gives each (female) a bad male, when[1] they do not become pregnant, (or) when they may be pregnant[1]; and whatever is on the same subject. (12) About the period of allowing the male to the female beast of burden, and the lamb, and the camel; and the period of assigning each male separately to (the female by) whom he[1a] is received; (how) it is when it is the period for admitting[2] the male[2], (and how) it is if (there is) such an assignment when the time for admitting the male has[3] simultaneously begun[3]. (13) When, owing to not assigning the male at the time, the female goes on unimpregnate, (and) the cow, mare, camel, and sheep, and goat, (and) pig, respectively[4], do not become impregnate; how much is the penalty for the sin[5] they commit. (14) About the camel, and mare, and cow, (and) sheep, (when) they are kept[6] away[6] (from the male) about the period appointed, (and) they are injured[7], (and their) milk (becomes) void[8] of butter[8]; (when) also the average (*mîyânag*) milk is the least in the mare, (and) cow, and goat, (or) sheep, that is, the measure of their one milking[8a] respectively. (15) About the camel, that is, how much hair of it is to be produced in a year, the quantity of the camel (hair) is much more in it than that of the sheep, among[9] them is ass, too; that is, as to how much is their value, (and) that of the oxen, till they are flayed[10]; and the mode of raising[11] them (in value). (16) That is, how it is when the increase of the she-camels[12] and mares[12] is dissatisfactory[13]; (and) the increase of the increases of the

[1-1]. *Amat âpûs lâ, amat vabîdûnayên.* [1a] The male. [2-2]. *Gûshna-hilîh*; comp. Pers. *hiltdan*, "to leave," "to allow". [3-3]. *Ham-bûnîch katrûnt yegavîmûnêd*, lit., "has also continued its beginning." [4]. *Jvîd-jvîd*, "each separately," "severally." [5]. *Vazag* for Pahl. *bazag*, Pers. *bazah*, "sin." [6-6]. *Lakhvâr vakhdûnîd*, lit., "held back," "kept at a distance from." [7-7]. *Zîyânag*, "injured," "damaged." [8-8]. *A-karag*; comp. Pers. *karah*, "butter"; otherwise, *kurrah*, "the colt of a horse, camel or ass (one year old)." [8a]. *Dûsishna*, Pers. *dûshîdan*, *dûkhtan*, "to milk"; Av. *dugh*, "to milk," and *dughdhar*, "daughter." [9]. That is, ass is included among camel and sheep. [10]. Comp. Pers. *hachîdan*, "to flay a sheep." [11]. Comp. Pers. *bar-zadan*, "to raise," "to elevate," "to collect." It might also mean "the mode of selling them at a high price," taking *avar-zanishnîh* as a miswriting for *avar-zebnunishnîh*, "selling at a high price." [12-12]. *Jamlâ va aspa mâdagshân*. [13]. Lit., "towards dissatisfaction."

oxen, and sheep, and goat, also proceeds[1] more than that of their females[2], where the increase of their[2] offspring is dissatisfactory; (and) how much less their increase is produced than that of the males. (17) And as to the camel that is injured[3] on the road, after the end of the time appointed (*burîn*) (for impregnation), when it is used unlawfully, and the road is bad; and when it is used unlawfully, (and) the road is good; (and), when they keep it comfortable (*âsân*) at pasture (*charag*); that is, in how many (ways) much (*madam*) injury happens to it to (its) dissatisfaction; (and) they are buying also each one when invigorated, or at a (high) price (*vahâg*); and they are buying also dogs (and) pigs (when) invigorated, (and) that (too) at a price. (18) In how many (ways) the increase[4] on increases[4] occurs, and (again) their increase and the increase on increases, when development[5] (occurs) in them; how it is when the whole property is also for the children, the fortunate[6] ones[6], for whom that interest on the residue[7] and the heritage[8] certainly[9] accumulates[9]. (19) And about him who is privately[10] buying provision for someone, and the seller[11] and compulsory holder is entirely deprived[12] of it; that is, the buyer[13] (has) as much (as is sufficient) for the starving people on a summer's day, and as much on a winter's day, in the beginning; (about) lawful provisions[14]

---

1. *Sajîtûnêd.* 2-2. That is, the female-camels, mares, *etc.* 3. Comp. Pers. *hachîdan*, "to molest," "to vex, "to seize." West, "seizing." 4-4. *Vakhshân vakhsh*, or the income over income, or the compound interest. 5. *Â-rûdishna*, Av. *rudh*, "to grow," "to increase." West, *arûdishna*, "undeveloped." 6-6. *Hû-bakhtagân.* 7. *Avar-mânand.* 8. *Yehamtûnishna.* 9-9. *Ghal sajîtûnêd.* 10. *A-gûp*, lit., "without speaking." 11. Comp. Pers. *farûkhtan*, "to sell." 12. *Pâdîrânînîd*, "exhausted." 13. *Pâdîrângar*, lit., "one who deprives him (of the provision)." 14. In connection with the word *pishnîh* the attention of the student may be drawn to a passage in the *Frahâng-î-Oîm-Aêvag*, p. 38: "*Avgâm nîyâzîhâ pavan hâvan-gâs frûshêd chîgûn pavan Sagâtûm yemalelûnêd aêgh: Thripithwôdhi asti âtarsh Ahurahê Mazdâo hama bipithwô aiwi-gâmê atha narô ashavanô.—Mâ 3 pishna haît âtâsh î Aûharmazda hamin tarîn pavan zimistâna aêdûn gabrâ yasharûb mûn 4 ardavahishta min patîsâr yehvûnt yegarîmûnêd baên vara-âômandîh âê pavan 3 yakhsenunêd.*" Here Av. *pithwa* means some part of the day; comp. Av. *arem-pithwa*, "midday."

for man and fire during one day and night of summer, (and that) during that of winter. (20) About clothings, when he whom (they belong) is deprived of the gift. (21) About the penalty of one for the first deprival[1] of food[1], and his sin; (and) the penalty for the second and the third (deprival) up to the tenth.

(22) And about the plaint and defence regarding a loan and its interest, and the decision thereon; and how it is when through the payment[2] of penalty (or interest), debts upon loans[3] are cancelled[4] so far as the progress of interest (is concerned); (and) whatever is on the same subject. (23) And about the uselessness of food which the Religion does not permit[5]. (24) And about the buying also of that which is a female sheep, when the seller by delivering it is deprived of the increase, and of the increase on increases on account of it[6]; (and) in two entire (*kâdâ*) years how[7] many sheep are to come (*madan*) of a female[7]. (25) About what is that which would not produce increase, (and) what is that which would. (26) And about the use of the increase from a female, (namely) (its) offspring, and milk, and head, and wool; and (its) breeding to dissatisfaction; and the increase on increases; and (about) the good body of every sheep; and the decision as to each separately.

(27) About how a debtor has to announce the terms (*âînîn*) of the loan, which the lender for[8] (his own) interest[8] does not accept; and when the debtor has settled a division (*kardag*) (of payment) by 3 instalments[9], also when it is by two instalments, (and) also when it is by one instalment, the first year (being) his own period from necessity[10]. (28) About

1-1. *Atapag-dâta.* 2. *Frâj-dâshtan.* 3. The reading of DM. is *avâm-ânand*, for *avâm-âômand*, "the debtor." Or, "and how it is when by the payment of the penalty on the loans as to the debtor, the progress of interest is cancelled." 4. *Pâdîrânînîd*, "*exhausted.*" 5 *Dastôbar*, "authorised (by the Religion)." 6. Namely, the sheep. 7-7. *Mâdag-î ôl chand pâh madan.* 8-8. *Pavan sûdagîh.* 9. Comp. Pers. *zahîdan*, "to trickle," "to flow." 10. That is, he is free from making any payment during the first year on account of his wants.

the debtor as to (his) non-payment[1], though (*amat*) it was announced (to him to pay) year by year, (and) that (debtor) does not accept (it); (and) how it happens in the case of the debtor through several non-payments, and through all sorts of leniency[2] of the lender.

(29) About the confiscation of a female[3] slave[3], (and) the exposition[4] of (her) physical[5] work; where (she is) for one month, (or) thence onward for two, three, six, (or) nine years, in physical work; that is, through one (slave) how many slaves one obtains as the increase[6] of production[6], which is through that one female slave (who is confiscated); (and) whatever is on the same subject. (30) About the confiscation of a cloak[7] in the winter, (and) of a water-skin[8] in the summer; about him[9] whom (they) belonged[9]; that is, after the bringing[10] out of the cloak in the beginning of the winter, (and) of the water-skin in the beginning of the summer; (how it is) on the lapse of the first 10 nights, and from that (onward) on the lapse of each month severally; from that (onward) to the end of each winter as regards the cloak, and to the end of each summer as regards the water-skin; that is, on the one cloak (or) water-skin how much profit is the retribution of the confiscator in whose possession (now) they are; (and) whatever is on the same subject.

[1]. *Lakhvâr-kâhîdan*, lit., "non-diminution," of his debt. [2]. Comp. Pers. *sazîd*, "worthy," "lenient," and *sâzâvâr*; hence *sachishna or sajishna*, "worthiness," "courtesy." West, "all the postponements of the lender." [3-3]. Reading: *jarpîh*, comp. Pers. *jarpah*, now corrupted into *jâryah* by the omission of a dot. Pers. *jâryah* means, "a damsel," "a female slave." Here the suffix *îh* stands for *î*, meaning "one." West, *gerpîh*, "a human being," lit., "bodily form." He remarks:—"The seizure of the slave of the debtor to work off the amount of the debt is evidently meant." [4]. Reading: *nikîzishna*, "exposition." West, *sachishna*, "cessation" (owing to worldly work). [5]. *Gêhânîg*, "worldly," "material." [6-6]. *Avzûn-dahishnîh*, or "the gift of increase". [7]. The reading of this word is uncertain. West, too, reads *gudâd*, "a cloak." Pers. گداد *gudâd*, means "a worn or patched habit," "a wide garment" (see Steingass, *s. v.*). [8]. *Mashk-î-âvdân*, comp. Pers. *mashk*, "a skin-bag for carrying water," and *âbdân*, "a vessel for holding water." [9-9]. *Madam mûn nafshâ.* [10]. Comp. Av. *vaz*, "to carry;" Pers. *vaxtdan*.

(31) And about the increase of grains, (and) that of the offspring of sheep, and of the milk and wool, which (*aêgh*) they may severally (*jvîd-jvîd*) produce. (32) And about the confiscation of clothes and utensils (*avzârîhâ*) due to the non-[1] deliverance[1] of them to him who[2] reckons many special things (out of them) as this own[2]; that is, how that increase[3] increases[3] when he orders (their) use completely, how it is when he orders (their) use incompletely, how it is when he keeps (them) without use. (33) About the income of the land on which grain is cast, and of that[4] on which it is not cast[4] by him[5] who[5] is deprived of it owing[6] to its delivery to him who was the proper owner of it[6]. (34) And so also (about) the income of the ornaments of gold, and silver, and coral[7] beads[7], and other things, with many rules on the same subject, (and) whatever is connected therewith.

CHAPTER XLI., **SAGÂTÛM NASK.**

(1) One section is the *Varistâna*[8], a book about the case when it is manifest as to someone (that) he[9] has been under the effect of sorcery[9]; and the bringing of remedies for that one who is rendered sick by a wizard; the execution of the wizard by someone with legal proceedings and religious rites, because that is the case when (it shall be done) by legal proceedings (and) religious rites. (2) About the case when he is executed without legal proceedings (and) without religious rites; and about the case when through[10] the death of someone he dies himself[10].

(3) About the accomplishment of an ordeal by which, through the spiritual powers, there is a manifestation of the

---

1-1. *Lakhvâr avispârdan*, as *lakhvâr stâyîdan*. 2. Meaning, the merchant who received no payment of those articles sold by him. 3-3. *Vakhsh vakhshêd*, meaning the income derived from their use by others. 4-4. Reading: *zak î ana-madam ramîtunt* (see West, p. 143). 5-5. *Amat* is here used as a substitute for *mûn*. 6-6. *Min avispârdan î ôl mûn nafshâ*. Here *ôl mûn* may be read *ôlâ mûn*, "him who is the owner." 7-7. Comp. Pers. *muhrah*, "a kind of small shell resembling pearls," "coral beads." 8. The ordeal code. 9-9. *Pavan yâtûgîh dakhshag-âômand*, lit., "marked or damaged by witchcraft." 10-10. Meaning, he commits suicide when someone is killed by his witchcraft.

acquittal (or) incrimination[1] of doubtful[2] cases[2] as to witchcraft, killing a righteous man, and other clandestine[3] perpetration of sin; the time of their performance of the sins, (and) their place for continuing it. (4) About the place of (its) achievement; in what manner a house is to be selected[4], and bounded[5], (and) arranged,[6] wherein an ordeal is performed; what is to be carried into that house first of all (*frâj*), (and) what one shall abstain from carrying into it; who is to be admitted into that house, (and) who is not to be admitted; (and) that which, when (the ordeal) occurs there, is undoing[7] the work, (and) they separate[8] on account of it.

(5) About those[9] belonging to the institution of ordeals[9], and other functionaries[10] there, and the rites and customs therein; the performance of the *yazishna* ritual in the house (*mân*), (and) the invocation of God for help. (6) And what is the mode of performing the hot and the cold ordeal; how is the carrying of the performers to it; and in what Avesta is the solemn[11] recitation[11] by them; how is the achievement of the hot and the cold ordeal; the announcement[12] of the acquitted and the incriminated therein; (and) many an evidence on the same subject.

CHAPTER XLII., SAGÂTÛM NASK.

(1) One section is miscellaneous: about bringing the assistant longed for; that is, in what manner it is good; the fee of the assistant who is a co-religionist (*dâham*[13]), and that of the non-Irânian; (and) whatever is on the same subject. (2) And about how a man is to come to fetters and hard labour on

---

1. *Aîrikhtan.* 2-2. *Ana-basân-âômandân.* 3. *Nihûftag,* "concealed," "surreptitious." 4. Reading *frashardan,* comp. Pers. *farshardan,* "furnishing (a house)"; or *fragârdan,* "selection"; *pur-kâr-tan,* "full of workmanship," 5. *Sâmânînîdan*; that is, what sort of extent and surroundings it shall have. 6. Furnished with proper appliances. 7. *Vishûpishna,* "ruin," "decay;" Av. *khshup.* 8. Comp. Av. *baj,* "to divide"; Pers. *banjîdan,* "to separate," "to divide." 9-9. *Varistânîgân.* 10. *Kârîgarân.* 11-11. *Aûz-dâta aûshmûrishnîh*; *aûzdâta,* lit., "sublimely offered." 12. *Paêtâgîh.* 13. Or, "a fellow-citizen." Av. *dahma,* "a righteous man."

account of his own wealth; and whatever is on the same subject. (3) And about the confession which is through one, two, and three statements; (and) whatever is therein. (4) About the arrogant attitude of a disciple towards the priestly-teacher, who is an annoyance to him; (about) the wealthiness of the priestly-teacher, and the damage[1] which occurs therein.

(5) About the sin of one's own atonement in (its) being liable to atonement, his atonement being[2] not according to rule[2]; when one is liable to atonement (and) would bring unlawfully on himself an atonement[3], or he thereby[4] performs an atonement which he is aware of, (but) he (*aêgh*) is not purified[5] (or acquitted) by it; and the time of one who is liable to atonement for the atonement which is his atonement, is (available) till (his) attainment to capability (for it), when he becomes able[6] for (performing) the atonement after his having produced (cause for) the atonement. (6) About the accumulation of sin by that one who is the instrument (*avzâr*) of the inveterate[7] enemy[7], who is connected with the murder of many a righteous man. (7) About the sin which (results) through that of a bitter foe, he[8] who having drunk water from the well which is (lying) by the road he passes, conceals it for the sake of concealment.

(8) About the sin of the judge who decides the sinner to be in innocence and the innocent to be in sinfulness. (9) About the judge who is acquainted with the law for 10 years, and that one who is for 11, and that one who is for 12, and that one who is for 13, and that one who is for 14, and that one

1. *Âstêrdagih*, "defilement," "damage;" Av. *â-star*. 2-2. *Avîg-râs*, or *apâ-râs*, "irregular," "not in the (proper) way." 3. That is, one who does not undergo an atonement which is prescribed by the law for his sin. 4. *Pavan zak*. 5. *Pûtag*, comp. Av. *pu*, "to purify." 6. *Patûg*, Av. *tu*, "to be able." 7-7. Comp. Pers. *garmgîn*, "an inveterate enemy." West, "wrathful." The idea is that he who murders an innocent man, robs him, as it were, of his sins; that is, the sinfulness of the murdered innocent person is minimised thereby. 8. He is like him who having drunk. . . .

who is for 15; that is, their respective (*jvîd-jvîd*) legal opinions as to several essentials, (and) the praiseworthy extent of (their) acquaintance with the law as regards decisions and judgeship[1].

(10) About the daughter whose religious[2] guardianship[2] during the lifetime of her father (rests) with the mother jointly (*ham*) with her husband[3]; it is allowable to the mother to give her away (in marriage), (but) not to the father (singly). (11) About the daughter who[4] is not married[4], who has no father, nor mother, nor[5] even any of the brothers (born) of the departed parents[5]; nor is it even possible (for her) to give herself away (to a husband) in[6] guardianship[6]. (12) About the property which is (mentioned) in a will at[7] the time of one's passing away[7]; that is, how it is when it is to be given away, (and) how[8] it is when it is not (so)[8]. (13) And about the right of the father to give away (his) property to the children according to his wish; and (about) a son who is irreverent towards the father, (and) who (*aêgh*) is apart from (*min*) the property up to (the lifetime of) a worthy mother; and when for the irreverence towards the father they make (the son) of distressed[9] mouth[9], that is, (by) the decree regarding the division of the property[10] of the father; (and) whatever is on the same subject, (namely) the extent of the irreverence of the son towards the father, and of his sinfulness. (14) About the sin of the son who is adopted[11], when he stands back from the adoption, the adopter (may be) a living, or even a departed father, according to the wish of the man, and even that of the departed soul, an act of celebrity[12] in the world; and they[13] shall provide and perform the *yazishna* and

---

[1]. *Dâtôbarih.* [2-2]. *Daênig sardârih.* [3]. The daughter's father. [4-4]. *A-kard-shôê*, "not provided with a husband." [5-5]. More clearely: *va lâ hich min brâtarân i vidard abitarân.* Or, "nor even any paternal or maternal uncle." [6-6]. That is, "as her own guardian." [7-7]. That is, at death. [8-8]. Otherwise, "how it is when no property exists." Reading *lâ yehabûnêd*, "how it is when one does not give it away." [9-9]. Reading *bisht dêhân*, that is, miserable or dumb. West, *bâkht nishân*, "the imputed characteristic." [10]. Which the son might have solely inherited. [11]. *Padiruftag*, lit., "accepted" as (his) son by a Zoroastrian." [12]. *Nâmigih*, "celebrity," because of the continuation of the lineage of the deceased in the material world, according to the Religion, by means of adoption. [13]. Meaning the sons so adopted.

the *nîyâyishna*, too, certainly (*ghal*) for those of them, within their own dwelling, (which are) due[1] towards their salvation[1].

(15) About giving away the residuary (*yehvânt*) of even that property which a liberal person has not seen, it is someone who lived for charity. (16) About giving away the residuary of the property (and) things of a maiden who (*amat*), too, gives it according to (her) known (*aêvâch*) idea to him who is worthy. (17) About a maiden whom a demon-worshipper steals away from her own master[2], (and) gives her away to a Ahuramazda-worshipper ; that is, how it is justifiable for the Ahuramazda-worshipper to keep that maiden in (his) possession, longing for a son by her, so long as the guardianship of that woman is with that man. (18) And about the mother who is the guardian of the son while the father is alive. (19) About supplying good provision, which shall be (done) according to the decision in[3] detail[3] of the supreme judge, (and) never shall it be otherwise; it is the provision for him who is the *dastur* of the Religion. (20) About the sin[4] of the father through not satisfying the sexual passion of (his) daughter who has attained puberty; because that (father) is (sinful) if for satisfying her sexual excitement the daughter commits a sin; and how it is when the daughter herself is sinful, and[5] (there is) the sign of (her) becoming pregnant[5]. (21) About where (and) which is that sin on the committal of which unawares[6], one so attains to acquittal[7] that he[8] frees himself entirely from it[8] through a severe (*sakhtag*) atonement, when it comes to his knowledge; which is that (sin) whereof there is no (acquittal, in the case) of him who is intelligent, and by whom its committal is unawares. (22) And about the four most impure (forms of) demon-worship, and the three worst sins which they shall practise (about it) ; and the ten (sins) of excessive[9] prostitution[9]; and the nine (sins) of the destroyers of the

[1-1]. *Min âzâdîh zyashân* ; or "owing to their piety." [2]. *Pat* may be a corruption of *paêt*, "father." [3-3]. *Pavan gûbishna gubishna*, "as to different issues." West, "on various statements." [4]. From not getting her married when she was functionally capable of procreation. [5-5]. *Va madan î barâ-radîh dakhshag*. [6]. *A-vênâgîhâ*. [7]. *Bûzishna*. [8-8] *Min bûn barâ vazlûnêd*, lit. "passes away from (its) source." [9-9]. *Frêh-jehishna*; or *freh-dahishna*, "of wasting away money extravagantly."

world. (23) About the destroyers of the world. (24) About the spiritual[1] world[1], when one (of the destroyers) speaks (against it), he thereby (proves himself) wicked and worthy of death.

(25) About extirpating[2] from the world the benefit[3] of making offerings to the good spirits[4], when that one who is the destroyer of pious people walks about cheerfully[5] in the world; and how one section[6] of the spirit of the earth[6] is that of people[7] destroying pious men, and the complaint of the spirits of fire, water, and plants is owing to it; (and) how the bestowal of shares by the leading man is upon the subordinates[8]. (26) About the three descriptions of pious men; one that is greater than water, earth, and cattle, (and) plants; one that is equal to them, and one that is less; and as to those who are outside of these three descriptions what guidance is, as it were, associated with (*levatâ*) their deeds.

(27) About the heavy punishment for carrying forth dead matter to the water, or to the fire, which is accompanied with evidence (for it); and the heaviness of the spirit (of the water) due to the dead matter being in the water. (28) About the meritorious work of him who brings out of the water the dead matter of a man or a dog, or that of a serpent or a frog[9]. (28[a]) About killing a serpent or a frog, and other aquatic pernicious creatures in a water if it be so possible, (or) carrying them out of it if possible. (29) About the propitiation of the spirit of the world, (and) the distress of the demons by smiting even those that are like[10] them; the guidance and

[1-1]. Reading, *lâ-dîdanî*, comp. Pers. *nâ-dîdanî*, "the invisible," "imperceptible." West, *râst*, "a true (statement)." His rendering is:— "About a true (statement) through which, when (one) utters (it, he) is wicked and worthy of death." [2]. *Kandîdan*, comp. Pers. *kandîdan*. West, *kûstô* "driving." [3]. *Nêvagîh*. [4]. *Maînûg*. [5]. Comp. Pers. *kushâd* or *kushâdah*, "gladly," "cheerfully." West, "openly." [6-6]. That is, one section of the inmates of the earth. [7]. West notes that "some neighbouring nation of unbelievers is probably meant, such as the Byzantines; as we must always recollect that the compiler is summarizing the contents of the Pahlavi commentary written in Sasanian times." [8]. *Azîrîgân*, lit., "men under him or below him." [9]. Av. *vazaga*. [10]. Reading, *van-ich*, comp. Pers. *van*, "like," "resembling" (steingass). West supposes that *van-ich* or *vûp* stands for *khûp*.

the giving[1] of sufficient meal[1] to the fellow-citizen[2], and that to whom (*aêgh*), (and) of what characteristic[2]. (30) About the sin of him who after taking his meal becomes passionate from sun-set[3], and grinds the wounded[4], keeps (his) door open (all the night), (and) would make uproar[5] unlawfully.

(31) About Ahuramazda having produced satisfactorily the body of the sole-created ox for the help of mankind, (and) the bodies and limbs of cattle, just as they are twofold and separate for (their) protection; and He produced also the rituals which are specially declared for the *yazads*. (32) About the reason of offering[6] prayer and thanksgiving[6] unto the *yazads* for increasing[7] the strength of the distributors of glory[7] in the distribution of glory; the connection of that approval (of thanksgiving), and the benefit of the recompense of goodness therefrom, (and) the strong maintenance of that approval (by the *yazads*) by means and power; and the spiritual punishment of sin, and the worldly calamity and disaster; the fear from not wholly (*dravîst*) maintaining (their) perpetual approval in prosperity[8], (and) the causing of ruin, too, thereby. (33) The limited authority to the skilful pious people of any description, for offering prayers and thanksgiving therein to each one of the *yazads*; the non-entrusting[9] of consecration to the oppressive people, more especially to those who are described[10] by name[10]; the sin and atonement which result from entrusting it to those who[11] are (included) in that class[11]; and much more that is on the same subject.

1-1. *Hûdâg*, "well given," and *tôshîh* "provisions," comp. Pers. *tôsh or tôsht*, "food sufficient for a meal." West, *hûdâg tôshîh*, "well-operating drinking-party." 2-2. Reading, *hâm-shatra, va zak aêgh, mâ dakhshag*. Comp. Av. *hâma*, "same," "similar." West: *aham-shatrô nazd*......, "a neighbour not of the same district......" 3. Comp. Av. *hû-frâshmô-dâiti* "the time after sunset." 4. Comp. Av. *yuz*, "to boil," "to be agitated." West, *râh tekhnunêd*, "pulverizes the road." 5. *Kâlâê*, comp. Pers. *kâlâ*, "cry," "wail." 6-6. *Aûstôfrîd*, comp. Av. *ushta*, "vigorous," "healthy"; or *ustâ, ustâna*, "sincere," and *friti*, "prayer," "adoration;" hence "offering healthy prayer," "reverential prayer." 7-7. "For encouraging the distributors of glory." 8. Comp. Pers. *pataû* or *patû*, "light," "sun-shine." West, "in force." 9. *Avispârishnîh lâ yehabûntan*. 10-10. *Nâmchashtîg manîtunîd*. 11-11. *Î pavan zak âînînag*.

(34) About the injury and calamity of the world from greed (*âz*), and its concomitant[1] vices[1]; those who are their promoters and helpers, (namely) the daêva-worshipper[2], and the wolves of many kinds, and pernicious creatures of different species; since the befalling (*patîdan*) of their devilishness is from the original devil; the means of strengthening their devilishness come from the annihilation of all mankind, (and) all (*kâdâ*) other material creations which are helpers of mankind. (35) An admonition unto mankind about suppressing and destroying them in order to purify[3] the world[3]; the merit manifest for them therein; the extent of spiritual reward for smiting (and) slaying[4] each one of the wolves (and) pernicious creatures; the excellence[5] of the reward in[6] the same[6] for smiting two-legged[7] wolves[7]; (and) whatever is on the same subject. (36) About an admonition as to not worshipping the Evil Spirit and the demons; that is, the practice of the worship and propitiation of them severally in any mode whatever is (demonstrated as) more particularly an immoral (*ana-dînîn*) practice; and the injury and the calamity which result from their immoral evil activity; through that immorality (and) evil activity there exists the tyrannical influence[8] of the headship[9] of the demons over the creatures; and the vices of irreligious[10] clamouring[10], and the injury therefrom, (and) the pleasure of the demons from the same; and other (practices) which (are) immoral. (37) The admonition about the reason, habit, (and) primitive duty of observing[11] silence[11] and other good habits while eating (and) drinking; the propitiation of the *yazads* which results from all good moral practices of mankind; and the absence[12] of self-devotion[12] of him who shall not maintain (them).

1-1. *Ham-vishûdagân*. West, "fellow miscreations." 2. The worshipper of demons, evil spirits; or the idolator. 3-3. Reading; *yaŏshdâsrînîdan î gêhân*; comp. Av. *yaŏzhdâthra*, "purification." West, *dûsh-khshasarînîdanô*, "the evil domination." 4. *Yekatlûntan*, "to slay," "to murder." 5. *Pâhlûmîh*, lit., "bestness." 6-6. *Baên ham*. 7-7. Men of wolfish or devilish character. 8. Reading *patasâê*, comp. Av. *paiti*, and Pers. *sây*, "umbrage," "shadow." 9. Comp. Av. *paiti*, "lord," "master." West, *padgahîh*, "presidence." 10-10. *Drâyângûyîh*; comp. Av. *dru*, "to run," "to rove;" that is, chitchatting and clamouring while running or roving about. West, *drâyân gôgîh*, "clamorous talking." 11-11. *A-drâyishnîh*. 12-12. *A-khvîsh-dahag*.

(38) Authorised is any meritorious act (performed) in each one of the five *gâhs* of a day and night, which is more[1] entertaining[1] with the ritual of any *yazads* whatever; and the reward and benefit from invoking them severally in each one's own special *gâh*; and also other means and decisions (given) in the same[2] text[2].

(39) " It is piety that is best prosperity . . . . . . "

CHAPTER XLIII., **JVÎD-SHAÊDÂ-DÂTA NASK.**

I[2a]. (1) The *Jvîd-shaêdâ-Dâta*[3] is a book about the creation by Ahuramazda of the pleasure of mankind from the places where people specially erect dwellings, and the advantage

[1-1]. *Mâhmântarih* for *mâhmântarig*. [2-2]. That is, in the text of the same Nask. [2a]. Fragard I. [3]. A semi-Huzvaresh Pahlavi rendering of the Av. *Dâta-vîdaêva*. It is also called by the Dînkard *Vîd-shaêdâ Dâta* "the anti-demoniac Law." It contains twenty two Avesta fragards, which are surviving to the present day. With reference to the contents of the *Vendîdâd* given in the *Dînkard*, Bk. VIII., I concur with the following remarks of West: "It is generally considered that the Vendîdâd now extant is a collection of fragments, but it is evident from the close correspondence between the author's description and the present contents, that this fragmentary state of the text existed in his time; and there is every probability that any mutilation that exists in the text occurred before Sasanian times. The author, however, sometimes omits to mention subjects that are repeated, so it is just possible that some of these repetitions are of later date......" "Vend. IX. 45, 46, X, 1-20, XI. 1-20 may probably be all alluded to in these few words:—"About the triumph of the *Yathâ-ahû-vairyô* in smiting the fiend and in healing" (chap. XI., 51); but nothing is said about the twelfth fargard. This omission is singularly in accordance with the fact that the same fargard is omitted in all very old copies of the Vendidad with Pahlavi version, in which, although the fargards are numbered, the thirteenth immediately follows the eleventh. The Kopenhagen MS. No. 2, in which the twelfth fargard occurs with a Pahlavi version, is said to be a revision of the Vendidad text compiled in the last century, and other copies of the Pahlavi twelfth fargard have been derived from this revised text. The omission of this fargard in all the old MSS. cannot be satisfactorily attributed to the loss of some folios in an older copy, because no fargard is likely to fill exactly a certain number of folios; the loss must also have occurred very shortly after the last revision of the Pahlavi text, to account for the author of the Dînkard not finding the Pahlavi of this fargard in the ninth century." (see pages 160-161).

(arising) from the same gift (of pleasure[1]). (2) About the creation of the sixteen best habitable places (which are) specially enumerated, (and) also the adverse evil which has happened to each of them separately[2].

II. (3) About the revealing of the Religion by Ahuramazda first unto Yima (Jamshid) among mankind; from[3] the (four) professions[3] the non-acceptance by Yima of the spiritual leadership of the Religion, (and) his acceptance of the rest, for the purpose of enlarging, improving, and extending the world[4]. (4) About the reason of the appropriateness of erecting the *Vara* by Yima; the commandment and teaching of Ahuramazda unto Yima; the action of Yima according as Ahuramazda ordered and taught (him); and whatever is on the same subject[5].

III. (5) About what the ease of the good spirit of the earth is most from; and what its uneasiness is greater from; and what its greatest joy has been from[6]. (6) About the sin of contamination owing[7] to a person having carried singly[7] a corpse which has not been seen by a dog[8] (*i.e.*, whereon the *sagdîd* has not been performed). (7) About the food, clothing, and place for him who becomes polluted and *margarjân* by having carried the corpse alone[9]. (8) About how the several precautions shall be taken by mankind and other pure creatures as regards an impure body[10] which has been polluted by another decomposing corpse[11]. (9) About the joy of the good spirit of the earth from sowing (and) cultivation, its grief from not sowing and not tilling; and (its) benediction upon the sowers; the benefit (and) meritorious reward which result from

---

1. *Vendîdâd*, Fragard I, §§ 1-2 (Westergaard). 2. Vendîdâd I., §§ 3-20. 3-3. *Mîn pêshagân*. West, "(religion) of the ancients." 4. Vend. II, §§ 1-19. 5. Vend. II., §§ 22-43. 6. Vend. III., §§ 1-13, 22, 23, 34. 7-7. Pahl. *aêvag-barth râê*. 8. Vend. III., § 14. 9. Vend. III., §§ 15-19. 10. Meaning the man who has become impure by coming in close contact with a dead body. 11. Vend. III., §§ 20-21.

sowing; (and) the details about the fostering and protection of the Religion thereby[1]. (10) About the destruction of the demons which results (*yehvûnêd*) from the sowing, growing, (and) the ripening of corn, and the good vigour which man derives from eating it[2]. (11) About the sin of concealing (*i.e.*, interring) a corpse with a sinful intention; (and) the length of time the land remains useless, wherein the burial has been performed[3]. (12) About the power of the good Religion for wiping off[4] sins from mankind[5].

IV. (13) About the sin of (one's) deceiving a patron[6] as regards consuming what was lent (by him), and the grievousness of other breaches of promise; the entertainment of fear by him[7] in this world, (and) the duty of doing penance for it[8]. (14) About where there is a firm fidelity to the Religion, this, too, is manifest that with every benefit which one possesses, he becomes liberal towards those of his co-religionists who come forward with a desire[9] (to be helped). (15) About the proportion of time for repose[10] during the day and night, (and) the allotment of the remainder to daily occupation[11]. (16) About the grievous sinfulness of a false oath which one has taken, that is, even without any testifying penance done or restitution made (by charitable donations) of property the (false) oath has been taken therein[12], which serves to make *Mithra*, *Sraôsha* and *Rashnu* most dreadful to him, and (the sin is) a confounding blemish-giver (and) an avenger to one's self, wife, children, and estate; (and about) the dire punishment which is to be shared by his own soul[13].

1. Vend. III., §§ 23-31. 2. Vend. III., §§ 32-33. 3. Vend. III., §§ 36-40. 4. *Marshtan*, comp. Av. *marez*, "to clean." 5. Vend. III., §§ 41-42. 6. Comp. Pers. *pusht*, "a protector," "a patron;" Skr. *prishta*, "a support." 7. Meaning, the cheat or fraudulent person. 8. Namely, his sins of breach of trust. See Vend. IV., §§ 1-16. 9. Vend. IV. § 44. 10. Sleeping-time during a day and night. 11. *Pavan khvîshkârîh rûjag yehvûnêd*. Vend. IV., § 45. 12. See *dâdistân-î-dînîg*, Question XIII. 13. *Nafshâ rûbân patvastan*; that is, the perjuror's soul at the *Chinvat* Bridge. Vend. IV., §§ 46, 50-55.

V. (17) About the sin of putting upon a fire fuel with which some dead matter is mingled; (and) this, too, that how (and) when one is innocent therein[1]. (18) About the canal in which water is not always flowing, when one desires to cause water to pass through it; and about that, too, through which water is always flowing, when one wishes to increase the water therein; how often (and) in what manner one should inspect it for fear of dead matter having been there[2]. (19) About the mortality that is owing to water and fire, (though it does not occur) from water and fire, but from the demons (of death that rush upon man) on account of fate[3]. (20) And about the great benefit which results from rain, including the raining on dead matter and the refuse in the *dakhma* (*khazân*[4]). (21) And about the greatness and goodness of the *Vendîdâd* for physical purification, as compared with other texts[5]. (22) About the pollution which is caused by the bodily contact with dead matter, and by the bodily contact with another that has been in contact with dead matter[6]. (23) About the wicked tyrant who is an apostate, who is impious in life; and (about) abstaining from giving him succour[7]. (24) About the duration of defilements, and that of remaining far from it, (and) of carrying a thing to it; the avoidance[8] of the use of a house wherein a dog or a man dies, of the place wherein someone dies; and about the food and other objects which are in that house within three steps (from the place where the dead body was lying); (and) whatever is the same subject[8]. (25) About a woman whose offspring dies in the womb, (and) which (*amat*) becomes dead matter; (and) whatever is on the same subject[9]. (26) About clothings which are useless and polluted (by dead matter); (and) those which become cleansed in six months[10].

1. Vend. V., §§ 1-4. 2. Vend. V., §§ 5-7. 3. Vend. V., §§ 8-9. 4. Vend. V., §§ 15-20. 5. Vend. V., §§ 22-25. 6. Vend. V., §§ 27-34. 7. Vend. V., §§ 35-38. 8. Vend. V., §§ 39-44, and the Pahl. Commentary. 9. Vend. V., §§ 45-56. 10. Vend. V., §§ 57-59, and the Pahl. Commentary.

(27) About the grievous sinfulness of irregularly throwing clothing, even as much as a rag[1], upon a corpse[2].

VI. (28) About how long there should be no watering, sowing, nor cultivation of the land whereon a human being or a dog dies; and the inspection of the whole land on account of the fear of dead matter having been there, and the pouring of water afterwards upon it; the sin (is committed) if by non-inspection dead matter (remains) in that place, and water consequently (*ajash*) reaches it; (and) whatever is on the same subject[3]. (29) About how to bring a corpse out of the water; the extent of the pollution of the water which surrounds a corpse; the purity (of the water) after removing the corpse from it; (and) whatever is on the same subject[4]. (30) About the place where (*aêgh*) the body or the bones of the dead are deposited; (and) whatever is on the same subject[5].

VII. (31) About the length of time after which decomposition (*drûj nasûsh*) takes place in the case of a human bei or a dog that has met with[6] a natural death[6], and in the case c that one who died accidentally[7] through physical defects; this too, that as to the useless clothing (of such a deceased person) it shall be certainly (*ghal*) washed; (and) which (clothing) shall be cleansed, (and) how it shall be cleansed[8]. (32) About the heinous pollution and grievous sinfulness of consuming dead matter, (and) of carrying it into fire (or) water with a sinful intention[9]. (33) About the winter that is produced by demons,

---

1. Comp. Pers. *yûk* "a rag." The Pâzend *dhôvana* is a misreading o the original Pahl. [illegible] *yûvan-î* or [illegible] *yûgan-î* (see Pahl. Vend. V., § 60) afterwards read *yûg*. 2. Vend. V., §§ 60-62. 3. Vend. VI., §§ 1-9. 4. Vend VI., §§ 26-41. 5. Vend. VI., §§ 44-51. 6-6. Lit., "that has passed away a the destined time." 7. Lit., "before the destined time." 8. Vend. VII., §§ 1-5, 10-16. The contents of Vend. VII., §§ 6-9 and 17-22 are not herc given; since these sections are a repetition of Vend. V., §§ 27-30 and 57-62, 9. Vend. VII., §§ 23-26.

(its) terror, and the spiders[1] and locusts[2]; sickness of several kinds, (and) many other calamities, which owing[3] to the formation of deadly matter[3] prove to be an attack[4] of infection[4] in the world[5]. (34) About how to cleanse wood, and corn, (and) fodder, which have come in contact with dead matter[6]. (35) About the curing of diseases by means of *mãthras* and by surgery, and herbs; and how to test a medical man; the fees for medical treatment; (and) whatever is on the same subject[7]. (36) And about the place whereon a dead body is fastened; the ground under which it is concealed with a sinful intent; (and) the length of time in which it becomes (pure) severally[8]. (37) About the much infestation by evil creatures (*shaêdân*) of the place where a corpse is buried; (and) the merit of disinterring[9] the buried corpse[10]. (38) About the period of time during which a woman after miscarriage shall abstain from eating, or drinking water, (or) feeding on a dish prepared in water[11]. (39) About washing a vessel of metal, or stone, or any other goblet-like article which, (though) polluted by dead matter, is not[12] considered useless by the law[12]. (40) About the *gaŏspend* that has eaten dead matter; (and) the plant with which dead matter is mingled[13]. (41) About the sin of pouring consecrated water into the water that contained dead matter[14].

VIII. (42) About the house in which a man or a dog dies[15]. (43) About how large[16], (and) how to make a *kata*[17] in the

---

1. Here *tûnî* for the Paz. *tûn* in the Pahl. Version of Vend. VII., § 26. It is the rendering of the Av. *sûnô*, *svan*, "gnats," "mosquitos," "spiders" (see West's interesting footnote 3, p. 158). 2. Here *mêgag* for *magag-ich* [*variant* *magas-ich*] in the Pahl. Version. It is the rendering of the Av. *madhakhayâoscha*, "crop destroying locusts;" comp. Pers. *malkh*, "locusts." 3-3. *Min nasâê karînîdan*; comp. Av. *nasu-kereta*. 4-4. Comp. Pers. *garây*, "attack," "prevalence." 5. Vend. VII., §§ 26, 27. 6. Vend. VII., §§ 28-35. 7. Vend. VII., §§ 36-44. 8. That is, after how long such impure grounds become clean. Comp. Vend. VII., §§ 45-50. 9. *Âshkârînîdan*, "to lay open." 10. Vend. VII., §§ 51, 52, 55-59. 11. Vend. VII., §§ 60, 67-71. 12-12. *Lâ akâr vichîrînîd yegavîmûnêd*. Vend. VII., §§ 72-75. 13. Vend. VII., §§ 76-77. 14. Vend. VII., §§ 78-79. 15. Vend. VIII., §§ 1-3. 16. *Chand*, lit. "how many." 17. *Kadag* is the Pahl. for the Av. *kata*, "a receptacle for the dead body."

house on[1] the occurrence of a death[1]; the carrying or depositing of the dead body into it; the exposure of the body, and keeping oneself away from contact with it at[2] the proper time[2]; (and) whatever is on the same subject[3]. (44) About the intricate and grievous sinfulness of unnatural intercourse, of which the decree[4] is death[4]. (45) About a dead body that has remained exsicated[5] more[6] than[6] a year after death[7]. (46) And about the meritorious act of having brought into purity a corpse-burning[8] fire, a fire burning human ordure, (or) a dung-fire[9]; and about the duty of restoring to the sacred fire-altars those working-fires that are used by different kinds of artificers[10].

IX. (47) And about the purification of the people polluted by direct[11] contact[11] with a corpse or by moving[12] it; and the different[13] selections[13] as to the purifier, the rites of purification, and the rewards of the purifiers in this world as well as in the next world[14]. (48) About the simultaneous[15] (and) discontented[16] shining of the sun, moon, and stars upon the polluted people[17]. (49) About the joy of all the creatures of Ahura-mazda from the purifier, when he bestows such a good purification[18] upon a polluted person, (and) gives up his fee[19]. (50) About the giving of strength (and) help to the demon of corruption by him who does not understand the function of a purifier; he (thereby) certainly commits a sin for which he is liable to punishment[20]. (51) About the success of the *Yathâ-ahu-vairyô* prayer for overcoming evil, and restoring health[21].

[1-1]. *Chim î nasâê râê*, lit., "on account of, or for reason of a corpse." [2-2]. Lit., "when its time comes." [3]. Vend. VIII., §§ 4-25. [4-4]. *Î marg vichîrîh*. Vend. VIII., §§ 31-32. [5]. *Hûshka*. [6-6]. *Lechadôn*, "beyond." [7]. Vend. VIII., §§ 33-34. [8]. *Pâk*, Av. *nasush-pachya*, rt. *pach*. [9]. Comp. Pers. *khûlâsp*, "dung." West, *sarây-ich*, "of an encampment;" or *sar aspô*, "a troop of horse." [10]. Vend. VIII., §§ 73-96. [11-11]. *Ham-kerpaçîh*. [12]. *Jûmbishna*. [13-13]. *Hân hân vichîna*. [14]. Vend. VIII., §§ 35-72, 97-107; IX., §§ 1-39. [15]. *Ham-zimân*. [16]. *Ana-khûrsandîhâ*. [17]. Vend. IX., § 41. [18]. *Hû-yaôshdâsrîh*. [19]. Vend. IX., §§ 42-44. [20]. Vend. IX., §§ 47-57. [21]. Vend. IX., §§ 45, 46. Read West's footnote 11, p. 160.

XIII. (52) About (different) kinds of dogs, the valueableness of the dog *pasush-haurva*, and *vish-haurva*[1], and also others; how to keep (and) nourish[2] them; the sin which results from killing, (or) even keeping them unlawfully, each separately; (and) whatever is on the same subject[3]. (53) And this, too, that when a dog becomes furious[4] (and) hurtful[5], what one shall do in connection with it, (and) how it shall be kept[6]. (54) And about lawfully killing the dog-wolf[7]. (55) About the thirty-one dispositions (*haêm*) which are among dogs, which are like those in the three essential (*mâdîgân*) professions, (and) other five kinds[8]. (56) About the heavy sin of killing a water-dog[9]; (and) statements[10] as to its atonement[11]."

XV. (57) About the sin of giving an Irânian to a non-Irânian[12]. (58) About the sin towards (*ôl*) another[13] male[13] of him who has debauched a pregnant woman, the wife who[14] has a child at her breast[14], (or) the daughter of anothers (person); (and) the sin which results from the same sin. (59) About the obligation to guard[15] and nourish[15] a child who is found without a lawful guardian, (and) a dog who is without a guardian, when[16] it is born[16]; (and) whatever is on the same subject[17].

---

1. Av. *vish haurva* (Vend. V., 29; XIII., 49), name of the dog "that watches a street" (Av. *vîs*, "a street," "a village.") 2. *Srâyishna srâyînîdan*, lit., "to nourish with nourishment," "to feed with food"; comp. Av, *upâzana nâm upâzôit, etc.* 3. Vend. XIII, §§ 1-28. 4. Reading, *a-band*, "unrestrained," "uncontrollable;" Av. *a*, "not," and *band*. West, *abôn*, "useless." 5. *Vinâskâr*. 6. Vend., XIII., §§ 29-38. 7. Vend. XIII. §§ 41-43. 8. Vend. XIII., §§ 44-48 The eight kinds mentioned in this section are named in the Vend. XIII, § 44, thus: *Sûnahê aêvahê ashtâ-bifrem:—asti-shê haêm yatha athaurunê, rathaêshtâ-ahê, vâstryêhê, vaêsâush, tâyaŏsh, disaŏsh, jahikayâo, aperenâyûkahê.* 9. *Bavrak-i-âvîg*, Av. *udra-upâpa*, "a water-beaver or a water-dog"; Pers. *sag-i-âbi*. 10. Reading *gaŏgân*. Otherwise, *dôgân*; hence, "(and) twofold (atonements thereof). 11. Vend. XIII., §§ 50-56; XIV., §§ 1-18, 12. Vend. XV., § 2. 13. A stranger (*zakâê*) male. West, *val zak* 3, "for those three." 14. *Zak vachag pavan pîstân*, "who is feeding (her) child with (her) own milk." Comp. Pahl. *pîstân* to Av. *fshtâna*, "breast" (nipple). 15-15. *Sardârîh va parvarishna*. 16-16. *Amat zerkhûnêd* can be applied to the child as well. 17. Vend. XV., §§ 17-45.

XVI. (60-61) About the impurity[1] of menstruation, its pollution, and how[2] much[2] one has to abstain from it; anybody (or) thing is polluted by the menses,[3] and that which becomes useless[4]; the cleansing from the menses, the period of the cleansing, (and) how it shall be cleansed; (and) whatever is on the same subject[5]. (62) About the heinous sin of committing sexual intercourse with a menstruous woman[6].

XVII. (63) About the *margarjân*[7] penalty of those who scorned[8] the judges[9]. (64) And about the care of the hair and the nails, (and) the sin resulting from want of care[10].

XVIII. (65) About the apostasy of him who is bringing unlawfully[11] *paiti-dâna*[12], *khrafstraghna*[12], *baresma*, *ashtra*[13], and *sraŏshô-charana*[13], and considers that it shall be so. (66-67) About the disapproval and punishment as to him who sleeps all the night (and) does not do his special duty (*khvîshkârîh*); and the approval of the reward of him who[14] sleeps not away from what is religious[14], (and) does his proper work. (68) About the prevalence of a secretly progressing calamity (*sêj*[15]) through that one who is the exhibitor of the worst religion, who does not put on the *kûstî*, and his not wearing it as (it were) by law[16]. (69) About the special duty and high[17] value[17] of the *parôdarsh*[18] bird, and the great[19] merit[19]

[1]. *Garâêîh.* [2-2]. Or, up to what distance, how far. [3]. Vend. XVI. §§ 1-7. [4]. Without cleansing it. [5]. Vend. XVI., §§ 7-16., [6]. Vend. XVI., § 17. [7]. Here *marg* is used for *margarjân* (see the Pahl. Comm. on Vend. XVI., § 18; XVII., § 11:—"he is a *tanâpûhar* sinner, that is to say, a *margarjân*.") [8]. *I a-dâsht*, "who abhorred, or disobeyed". In Pers. *dushmanî dâshtah shudan*, means "to be held in abhorrence." West, "who have not sustained." [9]. Vend. XVI., §§ 16-18; XVII., § 11. [10]. Vend. XVII., §§ 1-10. [11]. *Jvîtar*, "most differently," that is, "most un-according to the law." [12]. Pahl. *padâm*, Av. *paiti-dâna*, Parsi *padân*, "a mouth-veil" worn by a priest while performing certain ceremonies. [13-13]. An instrument for destroying noxious creatures, and for punishing criminals and sinners. See Vend. XVIII., §§ 1-4; and Vend. IV., §§ 11-16; XVI., §§ 13, 15, 16, *etc.* [14-14]. That is, who sleeps not when he has to perform his personal and religious duties. Vend. XVIII., §§ 5-6. [15]. Comp. Av. *ithyejangh*. [16]. Vend. XVIII., §§ 8-10. [17-17]. *Rabâ arjih*, "great importance." [18]. Av. *parô-darsh*, lit., "he who sees (or rises) early or first," meaning, the cock that crows before the dawn rousing men from sleep, in order that they may early begin their daily work (see Vend. XVIII., § 15). [19-19]. *Rabâ kerfagîh.*

which it produces by[1] (its) warning voice[1], a liberality[2] as[3] large as its body[3]; its primitive[4] characteristic[4] through[5] the piety which is in the pious man[5]. (70) About the hurry[6] of kindling[7] the fire for protection throughout the undisturbed[8] night, and the merit of kindling it according to law; (and) the blessing of the fire unto mankind, when it is pleased[9] (and) undisturbed[9]. (71) About the four particular sins whereby[10] the *drûj* receives vigor for development[10], (and) the atonement for each (sin) separately[11]. (72) And about the heinous sinfulness, trouble, grief[12], and calamity, which proceed from a courtezân[13], (and) the worthiness of destroying (her)[14]. (73) About the atonement for the sin of having sexual intercourse with a menstruous woman[15].

XIX. (74) About the combat of Aharman[16] with Zarathushtra, the triumph of Zarathushtra in it; (and) whatever is on the same subject[17]. (75) About[18] the question of Zarathushtra unto Ahuramazda[18] as to the method and the means of confounding[19] Aharman and other demons; and His reply[20].

[1-1]. *Min gûyâd,* lit., "by a speech (which reminds of something)." Comp. Av. *vâchim baraiti upa ushâonghem,* "that lifts up its voice before the dawn." (Vend. XVIII., § 15). West, according to DP., reads it *gûsht,* "a morsel of meat." [2]. *Râdînîdant*; comp. Av. *râiti,* "liberality." The liberality of the cock consists in giving warning of the coming dawn to creatures on earth, in order that they may rise early and continue on their work early. [3-3]. *Zyash tanû masâê.* [4-4]. Reading, *nimûnag î kâdâ*; comp. Pahlavi Version of Vend. XVIII., § 15: *âê parôdarshîhâ pêsh dakhshagîh, afash levîn dakhshagîh hanâ aêgh fratûm bârag aêgh par shkâfêd, âkhar vâng kûnad.* Here mark the words *pêsh dakhshagîh,* "the primitive or first characteristic." [5-5]. *Pavan yasharâyîh î ôl gabrâ î yasharûb.* See Vend. XVIII., §§ 13-17, 23-26, 28 and 29. [6]. *Aûshtâv,* "haste," "hurry"; Av. *aiwish* and *tap, tâpayêiti.* [7]. Pers. *afrûkhtan,* Av. *ruch,* "to kindle." [8]. *A-bîshîd.* [9-9]. *Khûshnûd va a-bîshîd.* comp. Av. *khshnûtô a-tbishtô.* Vend. XVIII. §§ 18-22, 26 and 27. [10-10]. *Ajash nîrûg âpûsîh padîrêd,* lit., "receives strength for pregnancy." [11]. Vend. XVIII., §§ 30-59. [12]. *Navîgîh,* comp. Pers. *navîdan,* "to lament." [13]. Pahl. *jeh,* Av. *jahi,* "a courtezan." [14]. Vend. XVIII., §§ 60-65. [15]. Vend. XVIII., §§ 66-76. [16]. Or, the Evil Spirit. [17]. Vend. XIX., §§ 1-10. [18-18]. Lit., "about the inquiry of Z. from A." [19]. *Stûbînîdan*; comp. Pers. *stûh,* "confounded." [20]. Vend. XIX., §§ 11-14.

(76) About the gratification of Vôhûmana *amesûspênd*, owing to the washing (and) the bringing[1] back to use[1] of polluted clothing; (and) the thanksgiving[2] unto Ahuramazda for His declaring (unto man) the care of the clothing[3]. (77) About the gift[4] which men bestow for[5] the love of (their) souls[5]; (and) where[6], and how[6], the exaltation[7] of him by whom it is given, is to be attained[8]. (78) About the going forth of Vôhûmana to meet[9] the souls of the pious, (his) showing them their place (in heaven), (his) announcement for (their) reward, and the exultant[10] procession of the souls of the pious towards them[11], towards the golden thrones of Ahuramazda and the *ameshaspênds*[12]. (79) About the fear of the demons from the fragrance (*bôê*) of the righteous, (and) the fear that arose (*yehvûnt*) in them from the birth of Zarathushtra[13].

XX. (80) And about the great power of the plants of poisonous[14] essence[15] for powerfully[15] keeping back many a physical[16] disorder[16]; the production by Ahuramazda of sufficient species of plants for the curing of creatures from infection; and the success of the Gaŏkerena[17] plant, which is what is (called) the white Haŏma, in curing as[18] compared with other plants[19]; and the function of Airyaman[19] in the medical curing of the world[20].

---

1. *Lakhvâr ôl kâr yehîtyûntan.* 2. *Spâs.* 3. Vend. XIX., §§ 20-25. 4. Av. *dâthra.* 5-5. *Rûbân zûshâram râê*; that is, for the good of their souls in heaven 6-6. *Ôl aêgh, chîjûn.* 7. *Frâkhtan.* 8. *Madan*. Vend. XIX., §§ 27-30. 9. *Ôl padîrag.* 10. *Khûshnûd*, "gratified," "pleased." 11. Meaning, towards their abodes. The Av. word *maêthana*, Pahl. *mêhan*, "abode," is omitted after *zyashân*. This omission is attributed, by West, to the repairer of the MS. DM., when noting, on his patch, the words he had cut out. 12. Vend. XIX., §§ 31-32. 13. Vend. XIX., §§ 33, 43-47. 14-14. *Bîshîg-chîhar*; comp. Av. *vish-chithra*, "of poisonous effect." 15. *Nîrûgîg.* 16-16. Fatal diseases; *patîyârag*, "destruction," "opposition." 17. It grows in the *Vôurukasha* ocean, and is protected in it from destruction by the *kara* fish (Vend. XX., § 4, *etc.*) Its juice produces immortality in whomsoever drinks it. 18-18. *Min avdîtj aûrvarân.* 19. The *yazata* presiding over peace and joy. Vend. XX. §§ 11-12; and XXII., in which his great power of curing by incantation is mentioned. 20. Vend. XX., §§ 1-12.

XXI.-XXII. (81) The knowledge regarding that ritual (*nîrang*) whereby in the original creation the tyranny of the *drûj* was diminished (or suppressed); and the great power of the invocation[1] of Airyaman[1], of the Ahunavar and other Gâthic Avesta[2], for keeping back the demons from deluding[3] the world of holiness[3].

(82) "It is holiness which is the best prosperity; it is (spiritual) prosperity which is the best holiness . . . . "

CHAPTER XLIV., **HADHAŎKHTA[4] NASK.**

(1) *Hadhaŏkhta* as such is of three divisions, (and) it contains (*baên*) 133 sections; the first (division) contains thirteen sections, books about how to recite the Ahunavar[5], its spiritual benefit from chanting it aloud; and whatever is on the same subject. (2) The precept about the selection and maintenance of the spiritual and the worldly *ratu* (*dastûr*), for the purpose of directing the performance of every good work, (and) maintaining also that of different *dastûrs*.

(3) About the 21 *dasturships* [6] of spiritual existences through Ahuramazda, and of physical existences through Zarathushtra, through whom exist their ceremonial of the *yazads*, (and) guidance of the pious people (*dahmân*). (4) About the acts (which shall be performed) during[7] the five different *gâhs*[7] of the day and night; and the punishment of him who causes[8] disturbance[8] during the ritual of the *gâhanbâr*; (also) of him who takes[9] no part[9] in making offerings for the *gâhanbâr*, and who is even worried[10] during any other ritual of the *yazads*. (5) About how to maintain (*dâshtan*) (and)

1-1. The *Airyama-ishyô* prayer (Yasna LIV.) 2. Comp. Yasna XLIV., § 16; XLVI., § 7. 3-3. *Drûjînîdan*. Vend. XX., §§ 13-15 XXI.; and XXII., §§ 1-25. 4. It is named *Hadhaŏkhta* in the Avesta, and *Hâdôkhta* in Pahlavi and the *Ravâyais*. Read West's footnotes 3 and 4, p. 166. 5. Comp. Yashts XI., § 3, and XXI. Read West's note 6, p. 166. 6. Comp. chap. VI., § 17. 7-7. *Baên jvîd jvîd 5 avgâm*. 8-8. *Barâ drâyêd*, "shouts out," or "clamours." West, *barâ drâyêdŏ* or *barâ girâyêdŏ*, "is zealous." 9-9. *Lâ sâjêd*. 10. Comp. Pers. *sûdah*, "worn;" *sûdan*, "to wear," "to tear" "to be worried."

what to do with the foremost[1] head-priest, the male-leader of prominent men[1]; that one who purges[2] (another) from a sinful act which is opposed[3] to what is obligatory[3]; and that one who also does not purge (him) even through an obligation; (and) whatever is on the same subject. (6) About the extent to which the co-religionist is helped forward in that (*patash*) (case).

(7) About the manifestation of pious[4] manhood[4], and the beneficial[5] merit[5] resulting from[6] well-reciting the prayer of grace[6] while eating food (and) drinking; and the condemnation[7] and deprecation of[7] the demons. (8) About the sublime[8] direction[8] as to the recitations in the five *gâhs*, and those relating to the rituals, in each of which the names of several *yazads* are to be remembered[9] separately; (and) whatever is on the same subject.

(9) And (about) the worthiness of a man for obtaining[10] sovereignty[10]; and (his) self-devotion[11] to the *yazads*, the good sovereigns; and their invocation[12] (for help) and propitiation, the benediction and gain[13] from (their) words[13], which are most successful in removing the calamity (*bêsh*) that comes from Evil. (10) About the all-[14] intelligent-creatorship[14] (of God), and (His) omniscience and omnipotence[15], and (all) leadership[16], and provision [17] of (all) help[17], and the foresight[18] for

1-1. *Rad-pêshag, sardâr-mard pêshagîgân*. West, "a sacerdotal leader (and) a man of the superior classes." 2. Comp. Pers. *guzârdan*, "to cause to pass out of," "to cause to purge." 3-3. *Jtîd-frîzvânîg*, "separate from what is obligatory;" that is a sin against an obligation of the Religion. 4-4. *Vêh-mardîh*, "pious heroism." 5-5. *Kerfag î sûd*. 6-6. *Min vâj khûp barâ gûftan*; comp. Pers. *bâj guftan*, "the consecration of the *draŏna*, *etc.*, before eating one's meal." 7-7. *Nikûhishna va andarg-gûbishnîh* (same as Pahl. *frûd-gûbishnîh*, "disapproval.") 8-8. *Rabâ âkâsîh*. 9. *Gûftan*. 10-10. *Pavan khûdâyîh vindagishna*; Av. *vind*, "to obtain." West, *pavan khûdâyîh vandak, jânŏ, ...*, "restrained (*vandak*) by authority, (the devotion) of life......" 11. *Tanû-dahishnîh*, lit., "sacrifice of one's own person." 12. Comp. Av. *zbâ*, "to call on for assistance." 13-13 *Ayâftan i gûbishnân*, meaning, the gifts derived from the words or inspirations of the *yazads*. West, "winning words." 14-14. *Vispa-hûsh-dâtârîh*. West, *vispŏ khûsh dâtârîh*, "all-pleasing creativeness." 15. *Kolâ pashâhîh* for *kolâ-pâtakhshâêîh*, "all-kingship," "all-preponderance." West, *kolâ-pêshâgîh*, for *kolâ pêshagîh*, "every precedence." 16. *Pêsh-sâtûntârîh*. 17-17. *Pishna-vâgîh* in DP., lit., "provision of (all) help." 18. West, *pêsh-vŏnâkîh*, for *pêsh-vênâkîh*, "foresight."

worthy liberality, and the origin and sequence of all wholesome rectitude, and His[1] own righteousness[1]; and the Ahuramazdian doctrine (*dînâ*) against demonism; and manifold other knowledge, too, in the same section.

(11) The middle[2] (part of the Nask) is of 102 sections, books about special[3] spiritual and physical activity[3]; the leadership of the diligent ones, and their powerful[4] resources; (and about) all[5] the primitive works of righteousness[5]. (12) It[6] is animating[7] the desire for righteousness, (and for) the reward of meritorious acts, each one above the other; and it provides for that which it mentions thus:—"(It is) the Hadhaŏkhta (Nask) by which righteousness is to be maintained, that is, it shall cause righteousness to be more[8] entertained[8] in the person of man."

(13) The last nineteen sections are about the remedies that are trusty, they are the remedies which are highly spoken of among the faithful, and most effective (when applied) "in[9] the name of the *yazads*[9]." (14) Also (about) the nature of the fully[10] established[10] sayings (of Zarathushtra), which are very[11] effective[11], most select, (and) apt[12], for which it[13] speaks thus:—"I admire the *ratû*[14] of the virtuous[15] and sublime[15] Hadhaŏkhta, which is bringing[16] vigour[16] from him[17] to each and every sacred text of Zarathushtra, in[18] which people have faith[18].

(15) "Holiness is the best prosperity......"

[1-1]. *Yasharâyîh khûdash.* West, *aharâyîh khûdîh*, "the individuality of righteousness." [2]. *Mîyânag.* [3]. *Khvîshkârîh.* [4-4]. *Amâvand*, Av. *amavant*, "courageous." [5-5]. *Hamâg yasharâyîh kârân kâdâ.* West, "all the former (*kâdâ*) deeds of righteousness." [6]. The *Hadhaŏkhta Nask.* [7]. Or, "kindling;" inf. *afrûkhtan*, Av. *ruch*, "to light up." [8-8]. *Mâhmântar.* [9-9]. Or, "in the name of God." That is, when it is applied after uttering the special formula of prayer, beginning it with the words: "*Pavan shem î Yazadân Dâdâr.......*" West, "a remedy whose utterance aloud by the faithful is a chief resource for the creatures (reading *dâm* instead of *shem* in DP.) of the sacred beings." [10-10]. *Pûr-pâyîdîh* for *pûr-pâyîdîg*; comp. Pers. *pâyîdan*, "to stand firm," "to be established." West, *pûr-pâsîh*, "full of humility." [11-11]. *Hû-chîhar.* [12]. *Pasijag.* [13]. The Nask. [14]. Meaning, Zarathushtra. [15-15]. *Nêvag î bûland.* [16-16]. *Zôhr barishnîh.* [17]. Zarathushtra. [18-18]. *Madam aîmîdînênd.*

CHAPTER XLV., **STAŎTA-YASNYA NASK.**

(1) The revered[1] Gâthâs[1] are just like the first offspring (*zâg*) of the Ahunavar, the source[2] of sources,[2] the enumeration of the Religion, and which is within the compass[3] of the Gâthâs, (and) of which[4] every word is the source of (another) word. (2) Whereas (*barâ*[5]) the word *ahu* is identified (*levatâ*) with *ahyâ*, the beginning[6] of the Gâthâs[6]; (and) the last (*roêshâ*) word[7], which is *vâstârêm*, is identified with *vayô*, the end of the Gâthâs[8]; (and) likewise[9], the same (*ham*) though of one kind in nature, is divided (*vakht*) in its selections, (and) collected[10] in the compendium[11] of all the parts of the Ahuramazda-worshipping Religion. (3) And their[12] place is brought near the primitive book (*mâdîgân*) of the Visparad, for obtaining reverence and extolling, ritual (and) invocation; (and) regulating thanksgiving for the wisdom of the Creator therein (*pavan*), whereby the lodgment and ritual of the *yazads* are illumined and brightened (*brâzînîd*[13]) in the spiritual world. (4) All the three are prepared for the first (and) last offerings (*dâtîh*), of which one speaks in reference to the Staŏta-Yasnya.

(5) "The prosperity of righteousness is the best; the best prosperity is righteousness."

(6) (This Book VIII.) is revised (*râyînîd*) with the (original) copy.

[1-1]. *Yashta Gâsân*. West, "The Gâthâs of the Yasht." Read his interesting footnote 1, p. 169. [2-2]. *Taŏkhmagân taŏkhma*. [3]. *Parvastârîh*. [4]. Meaning, the Ahunavar. [5]. West, *bûn mâlîg ahu*, "the word *ahu* of the beginning of *Yathâ-ahu-vairyô*." [6-6]. Namely, the first word *ahyâ* of the Gâthic Yasna, chap. XXVIII. It may be observed, however, that there is no connection in meaning between *ahu* and *ahyâ*. [7]. Of the Ahunavar. [8]. See the last word in the last verse of the Gâthic Yasna, chap. LIII., § 9. [9]. *Hamô-gûn*. [10]. Reading *avargûd*, according to West. [11]. Meaning, the compendium containing the Gâthâs and other parts of the Avesta Nasks, [12]. Meaning, of the Gâthâs. [13]. Comp. Av. *brâza*, "lustre."

END OF BOOK VIII.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની

અસલ પહલવી એબારત, ઇંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વૉલ્યુમ સોળમું,

**દીનકર્દનાં આઠમાં પુસ્તકમાં આવેલું
અવસ્તાનાં એકવીસ નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,
ભાગ ૨ જો.**

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રૅન્સલેશન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લંડન:
કેગન પૉલ, ત્રેન્ચ, ત્રુબ્નર અને કુંપની.

યઝદજરદી સને ૧૨૮૬, ઇસ્વી સને ૧૯૧૭.

મુંબઈ મધે, મી० બી. મીલરે, ધી બ્રિટિશ ઇન્ડિયા પ્રેસમાં, મેઝેગોન, લવલેનમાં,
દીનકર્દનું આ ૧૬ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે.
અને
દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., એ
નં. ૮૫, ખંબાલા હીલ, મુંબઈ મધે, પ્રગટ કીધું છે.

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

દીનકર્દ.

પુસ્તક ૮ મું (ચાલુ).

બાબ ૨૨ મો, દૂબાસ્રૂજિદ નસ્ક.

(૧) એ નસ્કના હવે પછીના બાર ભાગોમાંનો એક ભાગ **પસૂશ્-હુ઼ઊર્વસ્તાન**[1] નામનો છે, જે મેંઢાં અને ઢોરોના રખેવાળ[2] જેની પાસે જાતજાતના પસૂશ્-હુ઼ઊર્વ હોય તેની પસૂશ્-હુ઼ઊર્વ તરીકે એક કુતરાની ચુંટણી વિષેનું પુસ્તક છે; રખેવાળની તેઓની લાયકાતની પિછાણ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨) અને પહેરેગીર કુતરાઓમાંથી એક પસૂશ્-હુ઼ઊર્વને નેમવા પછી, તેનાં પસૂશ્-હુ઼ઊર્વપણાં માટે જે સત્તા[3] હોય તેની જાળવણીની[3] હદ.

(૩) અને પસૂશ્-હુ઼ઊર્વ માટે બિછાનું, સરંજામ, અને બીજી રખેવાળી સારૂં જરૂરની ચીજો આપવા વિષે, અને પસૂશ્-હુ઼ઊર્વના રોજના ખોરાકમાં પગારની[4] રકમ આપવા વિષે, અને કુતરાઓ માટે શિયાળાને છેડે[5] ખોરાક[6], અને સર્વથી પહેલાં મેંઢાંના વાડામાં[7] સળગાવવા જોઈતા આતશ. (૪) કાયદા મુજબ મેંઢાંનાં વાડાની ગોઠવણ કરવાની રીત વિષે, અને પસૂશ્-હુ઼ઊર્વની જગા, તથા કુતરાને માટેના આતશ, અને મેંઢાંના વાડામાં પસૂશ્-હુ઼ઊર્વનાં રહેઠાણ[8] તથા ખોરાકનાં[9] સાધનો, અને જુદી રીત વાપરવાથી થતો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૫) દુઃખી[10] ટોળાંમાનાં, જે ઢોરો રાતે ઉંઘાતાં હોય તેઓની પાસબાની કરવા માટેની પસૂશ્-હુ઼ઊર્વની ખંત વિષે, પહેરેગીર કુતરા પાસે બિછાનું કે ટક્યા નથી, તેમજ તેઓ સુખી નથી; દર રાતે તેને ત્રણ વખત ઢોરોનાં ટોળામાં જવું જોઇએ સિવાય કે ચોકીબાનોમાંનો[11] એક, તેને કાંઈ ધાસ્તી લાગવાથી, તેઓને ગણે; દરરોજ

---

૧. **પસુશ્-હુ઼ઊર્વ** (એટલે ઢોરોને બચાવનાર અને તેઓની પાસબાની કરનાર કુતરા) ને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ એ અવસ્તા શબ્દ **પસુ**, "મેંઢાં," "ઢોર," અને હુ઼ઊર્વ, "રખેવાળ," "પાસબાન," ધાતુ **હુ઼ર્**, "બચાવવું" એવાં બે ભાગનો બનેલો છે. ૨. વાંચણ; **પાસૂ**, ફા૰ **પાસૂ**, "રખેવાળ" "ચોકીબાન."—૩-૩. **શરીત્-દારીગીહ્**, **શરીતાઈહ્-દારીગોહ્**ને બદલે વેસ્ટઃ **શલીત્-દારીગીહ્**, "મંજુર થયલી અસર."—૪. અવ૰ **મીજ઼્દ.**—૫. **પયાઝ્**, ફા૰ **પયાબ્**, "છેડો," "અંત."—૬. **પીરન**, સરખાવો અવ૰ **પિથ્વ.**—૭. **પાહુ઼-હુ઼સ્ત**, અવ૰ **પસુ-હુ઼સ્ત**, "રહેઠાણ," ધાતુ **હુ઼દ્**, "રહેવું"—૮. અવ૰ **મએથ**, "રહેઠાણ," અને **-માન.**—૯. ફા૰ **ગુશાહ્.**—૧૦. શબ્દાર્થઃ "દુઃખ ધરાવતાં," "બીમારીવાળાં."—૧૧. ફા૰ **પદ્**, "ચોકીબાન," અવ૰ **પઈતિ.**

સવારે તેણે ઢોરોના ટોળામાં તેઓને તપાસવા, જેઓ માંદાં, યા જખમી, યા લોહી વહે તેવાં[1], યા ખામી ભરેલાં હોય તેઓને વાજબી ઉપાયો કરવા, અને તેઓનો પાસબાન થવા ભણતરો[2] ભણતાં[2] જવું જોઇએ; અને તેઓના નાશથી થતો ગુનાહ[3]; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬) એક મેંઢું કેટલાંક બચ્ચાંઓને સાથે જન્મ આપે ત્યારે તેણે જે કરવું જોઇએ તે વિષે, અને જયારે કોઈ તેમ નહિ કરે, અથવા કોઈ બીજી રીતે કરે ત્યારે થતાં નુકશાન વિષે. (૭) તે બચ્ચું કોણનું, એટલે કયાં મેંઢાંનું છે તે જાણવા વિષે. (૮) ફાંસા[4] વિષે, અને તેથી એક વરૂ ચોરને મેંઢાંથી દૂર રાખવા વિષે, અને જયારે ભયંકર વાદળ અને પવન અને વરસાદ હોય ત્યારે તેઓનાં મેંઢાંનો બચાવ; અને જયારે નદીના પગે[5] પાર કરી જવાય એવા ભાગ[5] આગળ તે હાજતમંદો એક વિસામો લેવાની જગ્યા જે નદીના નહિ[6] પાર કરી શકાય[6] એવા ભાગની સામે હોય તેની પાસે આવી પહોંચે, અને જયારે સઘળાંને બચાવી શકાય એમ નહિ હોય તો મોટી કિંમતના[7] અથવા ઘણાં મોટાં[8] હોય તેઓનેજ તેણે બચાવવાં જોઇએ.

(૯) અને તેનાં મેંઢાંને બીજા ધણીની ચરાવવાની જગ્યા પર જતાં અટકાવવા વિષે; અને તેઓને નહિ અટકાવવાના ગુનાહની, અને તેનાં મેંઢાં બીજાનું અનાજ તથા ઘાંસ ખાય અને ખરાબ કરે તેના ગુનાહની તોજેશ. (૧૦) કોઈ જેને ઘણુંજ કંજુસ[9] કુક્કર[10] કહે તેની માફક બીજાઓનાં જુદીજુદી જાતનાં અનાજ તથા ઘાંસચારાપાસેથી પસુશ્‌-હુરવેંનાં મેંઢાંઓને હાંકી કહાડે તેથી થતા બચાવની હદ વિષે; જાણવું કે જે કાંઈ મેંઢાંઓ બહાર કાઢે[11] તે કુક્કરનો ખોરાક[12] છે જે કુક્કર પોતાનાંજ[13] મેંઢાંની લીંડી[14] ખાય છે; તે બીજો ગુનાહ[15] પણ કરે, કારણ કે તે પોતાની ઓલાદને પણ તેઓ જન્મે ત્યારે છુટથી ખાય છે.

(૧૧) એક ગરમ અથવા થંડી જગ્યામાં મેંઢાં ભેગાં મળવા[16] વિષે, અને પસુશ-હુરવેંથી તેની મળતી નિશાની.[17] (૧૨) એકથી ચાર વરસની ઉમરનાં મેંઢાંની ખાસ્યતો વિષે.

---

૧. રીજગ્‌ સરખાવો ફા૦ રીખ્તન્‌, "રેડવું."—૨-૨. પવન્‌ ગુબિશનીહ્‌, શબ્દાર્થઃ "સારા બોલો સાથે."—૩. વેસ્ટઃ "તેઓને દુઃખ દેવાથી થતો ગુનાહ."—૪. વાંચણ શૂલન્‌, સરખાવો ફા૦ શૂલાન્‌, "ફાંસો," "ફંદ."—૫-૫. વિદર્શ્, અવ૦ તર, "પસાર કરવું."—૬-૬ દુશ્‌-પાય્‌, "ખરાબ આધારવાળી"—૭. મસ્‌ અર્જતર્‌ "વધારે કિંમતનાં." ૮. ફા૦ મીરહ્‌, "કુટુંબનો ધણી." વેસ્ટ "સંખ્યામાં વધારે."—૯. ફા૦ ગુરૂ, ગોલ્‌, "બખીલ," "મૂર્ખો," "બેવકુફ માણસ."—૧૦. ખજૂશ, "કુક્કર," "ભુંડ."—૧૧. પએતાગ્‌, "તેમાંથી જે જણાય તે," અથવા "તેઓ જે ઉત્પન્ન કરે તે" એટલે છાણ, લીંડી ઇત્યાદી.—૧૨. વાસ્ત્ર, "ઘાંસ ચારો."—૧૩. એટલે કે, એક કુક્કરને જે મેંઢાંનાં વાડામાં તે કામ સારૂં રાખવામાં આવ્યું હોય તે ત્યાંનાજ મેંઢાંની લીંડી ખાય છે. અહિં નક્શા શબ્દ એરબીક નજસ્‌, "નજીસ ચીજ"નાં બગડેલાં રૂપે નજસાખી લઇ શકાય, અને તેનો તરજુમો એમ થાયઃ "તે કુક્કર જે નજીસ ચીજો અને મેંઢાંની લીંડીઓ ખાય છે."—૧૪. સરખાવો ફા૦ અસ્પ-ખૂલ્‌, "ઘોડાની લીંડી."—૧૫. નસો ખાવો એ વંદીદાદમાં ગુનાહ ભરેલું ગણવામાં આવ્યું છે.—૧૬. સરખાવો ફા૦ ગરંગ્‌ "ભેગા થવાની જગા;" એનો અર્થ લશ્કરને માટે ભેગા થવાની જગા પણ થાય છે.—૧૭. નીશાન્‌; વેસ્ટઃ "ભરવાડના કુતરાની હાજરીથી એક ગરમ અથવા થંડી જગામાં મેંઢાં માટેની એકઠાં થવાની જગા જણાઈ આવવા વિષે."

(૧૩) મેંઢાંના રખેવાળોના મોહોલ્લા[1] વિષે, જ્યાં જ્યારે પસૂશ્—હઊવૅં આવે છે ત્યારે તેને ઓળખવામાં આવે છે; જ્યારે પસૂશ—હઊવૅંને મેંઢાંઓને મેંઢાંઓના વાડામાંથી દૂર રાખવાનાં હોય ત્યારે કેમ થાય; તથા જ્યારે તેઓને તેઓની પાસબાની સારૂ[2] રખેવાળોના મોહોલ્લામાં હાંકી જવાના હોય ત્યારે કેમ થાય. (૧૪) અને મેંઢાંનો રસ્તો, જે રખેવાળોના મોહોલ્લાથી મેંઢાંનાં ટોળાંની રહેવાની જગ્યા સુધી પુરો પાડવામાં આવ્યો હોય[3] તેની ઉપર રખેવાળોનાં આવવા વિષે.

(૧૫) એક રખેવાળ વિષે જે પસૂશ્—હઊવૅંનો દરરોજનો ખોરાક[4] પુરો પાડતો નથી અને તેથી તેની હીલચાલો[5] બંધ પાડે છે; ભૂખમરાના ચોથા દહાડા પછી પસૂશ્—હઊવૅંને પોતાના ખોરાક[6] માટે એક મેંઢું મારવું વાજબી છે. (૧૬) ટોળામાંનું એક મેંઢું જે તેની બીમારીને[7] લીધે હલાલ કરવામાં આવે તે વિષે, તેમાં કસાઇનો, પસૂશ્—હઊવૅંનો, અને કુતરાઓનો ભાગ તથા એક મેંઢાંમાંથી કેટલા ટુકડા કરવા જોઇએ તે વિષે. (૧૭) તેઓની હીલચાલની[8] અને તેઓ માટેના હલકા[9] ભારની[9] હદ વિષે. (૧૮) એક રખેવાળના ગુનાહ વિષે જે ગુનાહ પસૂશ્—હઊવૅં પાસે લેવામાં આવતાં કામ અને તેને મળતા બદલાનાં ગેરવાજબીપણાંથી થાય છે; તેની રખેવાળી દરમ્યાન મેંઢાંને ખોટી રીતે રાખવાથી, અને તેઓને કામનો કંટાળો આપવાથી પસૂશ—હઊવૅંની સજા; તેમાંથી થતી શિક્ષા, અને તેમાં હોતું નુકસાનીનું કામ, અને તેનાં બદલાની નાલાયકી; અને રખેવાળ તથા પસૂશ—હઊવૅં વચ્ચેના વાંધાને લગતા ચુકાદાઓ.

(૧૯) મેંઢાંને શાંતિથી[10] પોતાની સત્તામાં રાખવાની પસૂશ્—હઊવૅંને આપેલી રખેવાળની શિખામણ વિષે; તેનાં (એટલે રખેવાળના) ગાયન જ્યારે પસૂશ્—હઊવૅં સાંભળે ત્યારે તે મોઢેની રીતે આપેલી શિખામણ કહેવાય; અને જ્યારે કુતરો ગાયન સાંભળે નહિ, ત્યારે તેને મારવાથી બી તે સંભળાવવું; અને શિક્ષણ[11] આપવા માટે મારવાની હદ[11]. (૨૦) બચ્ચાં[12] પેદા કરવાના વખતે કામે લાગવાથી[12] પસૂશ–હઊવૅંનું થતું સગપણ. (૨૧) ગાહામ્બારો ઉજવવા વિષે; અને બીજાં સવાબનાં કામો જે ફરજ્યાત છે.

---

૧. **વીસ્**, સરખાવો અવ૦ **વીસ્યૂ**.—૨. **પાહ્રીજ્**, એટલે કે, જો કોઈ મેંઢું માંદું હોય તો તેની જતન લેવા સારૂ.—૩. વેસ્ટઃ (મેંઢાંઓ સારૂ) પુરો પાડેલો હોય.—૪. સરખાવો ફા૦ રોઝી, "દરરોજનો ખોરાક."—૫. **અશ્ રુબિશ્નીહ્** . વેસ્ટઃ **ખયા રુબિશ્નીહ્**, "જીંદગીનું ખતમ થવું."—૬. વાંચણઃ **પિશ્ન**, અવ૦ **પિથ્વ**, **પિતુ**, "ખોરાક." —૭. **આઝારીહા**, સરખાવે ફા૦ **આઝાર્**, "બીમારી," "દરદ."—૮. એટલે કે કેટલી હદમાં મેંઢાંનાં ટોળાંએ ફરવું જોઇએ.—૯-૯. **બારૂ ઈ આસાનૂ**. એટલે કે વખતો વખત જે ઊન મેંઢાંના ડીલપરથી કાતરવામાં આવે તેનો હલકો ભાર. વેસ્ટઃ **અપશાનૂ બારૂ વ ખસાનૂ**, "અને તેઓનું હમેલદારપણું, તથા બુઢાપો."—૧૦. વાંચણ, **આશ્તીહાઃ** વેસ્ટઃ **આયાદીહા** "યાદ આપનાર."—૧૧-૧૧. **સામાનૂ ઈ જક્ ફ્હાંગીગૂ જદમ્**; "વેસ્ટઃ તે શિક્ષકનું સાધન એક ફટકો હોય છે."—૧૨-૧૨. **રોઝ્ગારૂ ઈ જીમાનગૂ**, સરખાવોફા૦ **રોઝ્ગારૂ** વેસ્ટઃ "દસ્તાનને લગતી તલપ પુરી પાડવાના વખતે તેની રોકાણ વિષે."

બાબ ૨૩ મો, દૂબાસ્રૂજિદ નસ્ક.

(૧) બીજા પાંત્રીસ વિભાગોમાંનો પહેલો **સ્તઑરિસ્તાન**[1] નામનો છે, જે ઢોરો જે ભારબરદારી જનાવરો હોય તેઓને ગેરકાયદેસર મારવાથી અને જખમી કરવાથી થતા રવાંનને લગતા ગુનાહો વિષેનું પુસ્તક છે; તે કામ માટેની પતેત તથા પોતાનાં ઢોરોને આપવો પડતો દંડ;[2] અને તે કે જ્યારે તે એક ભારબરદારી જનાવર હોય; અને તે કે જે, તેની જીંદગી દરમ્યાન, એક નાનું ઢોર હોય. (૨) તે કે જ્યારે કોઈ તેઓને નસપર[3] મારે, તે કે જ્યારે કોઇ તેઓને બાજુપર[4] મારે; તે કે જ્યારે કોઈ તેઓને આગળથી મારે; અને તે કે જ્યારે તેઓની બાજુપર એવો માર પડ્યો હોય કે તે માર[5] પુરેપુરો[5] યા પ્રાણઘાતક નીવડે. (૩) વળી તેઓના શરીરના બીજા અવયવોપર મારવા વિષે, જે માર આગળના ભાગોપર હોય; જો કે તે માર એવો હોય કે જ્યારે કોઈ એમ મારે ત્યારે બાજુપરના માર મુજબ તે પ્રાણઘાતક નહિં નીવડે. (૪) અને તે કે જ્યારે કોઈ એમ મારે કે તે માર કે જે બાજુપરનો માર હોય તે પુરેપુરો માર થાય;[6] અને તે કે જ્યારે કોઇ મારવાથી ચામડી કાઢી નાંખે;[7] અને તે કે જ્યારે તેથી કોઈ માંસ કાઢી નાંખે; તે કે જ્યારે તે તેને કાપી નાંખે; અને તે કે જ્યારે જખમો[8] અને સાંપનો માર[9] તેનીપર હોય. (૫) તે કે જે પસૂશ્—હશિવે કુતરાને મૂગો કરી નાંખવા વિષે છે.

(૬) પક્ષીઓના અવયવોપરની ચામડી છોલી નાંખવા વિષે, અને તેઓનાં પીછાં ખેંચી કાઢવા[10] વિષે, જેવું કે જ્યારે તે પુરેપુરો માર હોય, અને જેવું કે જ્યારે તે પુરેપુરો માર નહિ હોય. (૭) માછલાંઓને ગેરકાયદેસર મારવા વિષે, જેથી તેઓનું માંસ ખાવાને માટે નાલાયક થાય છે. (૮) મેંઢાંને સંભાળથી[11] તથા ફાયદાકારક[11] રીતે ફટકાવવાના વિચાર વિષે; જુદીજુદી જાતનાં ફટકાવવાના ચુકાદાઓ વિષે, જે ફાયદાકારક ફટકાવવાના સંબંધમાં યા સંભાળથી મારવાના સંબંધમાં છુટા છુટા વિચારવા જોઈએ; તેજ જાતના ઘણાક ચુકાદા; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૯) કોઇને માટેનો સદરો ચામડાં યા કંતાનનો બનાવવા માટેની તોજેશ વિષે; અને ગોસ જે ચોરેલું યા લૂટેલું હોય તે ભૂંજવા માટે આતશ સળગાવવાનો[12] ગુનાહ.

---

૧. ભારબરદારી જનાવરોને લગતા કાયદાનો સંગ્રહ.—૨. વાંચણઃ **તાવાનૂ**, સરખાવો ફા૦ **તાવાનૂ દાદનૂ**,"દંડ આપવો" એટલે કે પસ્તાવો કરીને દંડ આપવો.—૩. વાંચણ **જાયાગૂ**, (જુઓ **પેહલવી પાજંદ ગ્લોસરી**, જાયા, નામ તથા ક્રિયાપદ, પા. ૬). વેસ્ટ **દખ્શક્**, "ડામ."—૪. સરખાવો ફા૦ **પહ્લુ**, "બાજુ."—૫-૫. **હમાગૂ-જનિશ્નીહ્**, શબ્દાર્થઃ "સઘળો યા આખો માર અથવા નાશ."—૬. **હાવન્દ્ યેહમ્તૂનેદ્**, શબ્દાર્થઃ "બરાબરીમાં પહોંચે."—૭. **રમીતુનેદ્**,"ફેંકીદે."—૮. સરખાવો ફા૦ **ખીમ્**, "જખમ," "પરૂ."—૯. સરખાવો અવ૦ **અશ્ત્રાંમ્મઇરીમ્**, પહલવી **માર્-જનૂ**, જેનો **માર્વનૂ**માં અપભ્રંશ થયો છે.—૧૦. અવ૦ **પરેતુ**, **પરેનવો**; ફા૦ **પર્**, "પીછાં." વેસ્ટઃ **પરૂન-વિશ્નીહ્**.—૧૧-૧૧. **નિગારિશ્નીગ્ વ સુદગીહા**, વેસ્ટઃ "ખુલ્લી રીતે તથા કંટાળો આપીને."—૧૨. **ફરૂગીદનૂ**, સરખાવો ફા૦ **અફૂખ્તનૂ**, **અફ્રુજીદનૂ**.

(૧૦) જેઓનાં કામ ડહાપણભર્યાં હોય તે સઘળાંના સવાબ વિષે; અને ચુકાદાની[1] પ્રમાણીક લાગણીનો બદલો; જેઓ પુરતી ખબર વગર કામ કરે તે સઘળાંના ગુનાહ વિષે; અને ખરાબ ચુકાદા માટેની સજા; જે કોઇ અશો હોય તેને તેનાં ડહાપણમાં વધારો કરવા દેવું, અને જે કોઈ દુષ્ટ હોય તેનું દુન્યાને લગતું ખરાબ જ્ઞાન ઓછું કરાવવું, એ હમેશાં ભલાઇનું કામ છે.

બાબ ૨૪ મો, દૂબાસ્રૂજિદ નસ્ક.

(૧–૨) બીજો વિભાગ **અરેજિસ્તાન** નામનો છે: જે જાનદાર અને તેમજ જાન વગરની મિલ્કત, તથા નાની ખાવાની ચીજોની, છુટી છુટી કિંમત વિષેનું પુસ્તક છે; તેઓ વિષે હુકમનામું કે ચુકાદો નહિ હોવાથી, તેમાં જ્ઞાનની જરૂર; અને એક અશો માણસપર તથા આતશ-ઇ-બેહરામપર હુમલો કરવા વિષે; **અગ્ઑઇગ—જેદ્દ** ગુનાહ, અને તેઓની તોજેશની કિંમત.

બાબ ૨૫ મો, દૂબાસ્રૂજિદ નસ્ક.

(૧) બીજો ત્રીજો વિભાગ **અર્તએશતારિસ્તાન** નામનો છે, જે વરૂને મારવાનાં વાજબીપણાં વિષેનું પુસ્તક છે; વરૂઓમાં બે પગનાં વરૂઓને[2] મારવાનું[3] કામ ચાર પગવાળાં વરૂઓને મારવાના કરતાં વધુ મોટું છે.

(૨) લડવૈયાઓ માટેના રોજના ખોરાકની ચુંટણી વિષે; લડવૈયાઓ માટેનાં ભારબરદારી જનાવરો, તથા કપડાં, સામગ્રી તથા બીજી[4] ભેટો,[4] જે તેઓને આપવી જોઈએ, તેઓની ચુંટણી; વળી દરેકને માટે ઘોડાની, અને હથિયારોની ચુંટણી. (૩) દુશ્મનને મારવા મોકલવા અગાઉ એક ઘોડેસ્વાર[5] શિપાઈને[5] શિખવવા વિષે. (૪) લશ્કરની[6] તથા લડાઈની કતલમાં, દુશ્મન જે નુકસાની કરે, તેમાં પોતાના લશ્કરી અસબાબની સંભાળ[7] લેવાની લડવૈયાઓની ફરજ[7] વિષે. (૫) અને લડાઈ નજદીક હોય ત્યારે લડવૈયાઓના ટોળા અને કુટુંબનાં ગુનેહગારપણાં વિષે; અને જખમ તથા નુકસાન કરવા માટે તોજેશ શું છે; અને તેથી લોકોને કદરૂપાં બનાવવા માટે શું તોજેશ છે; અને તેથી **મર્ગર્જાન** ગુનાહ થાય તો તેની તોજેશ શું છે.

---

૧. **દીનાગ્** નું વાંચણ: **જિવાગ્**, "જગા" બી થાય.—૨. એટલે કે, તે લડવૈયાઓ જેઓ વરૂની ખાસ્યતના હોય.—૩. **ખસ્તન્**, સરખાવો ફા૦ **ખસ્તન્**, "હુમલો કરવો," "જખમ કરવો."—૪-૪. વાંચણ: **અવારી-યાનગીહ્**, **અવારીગ્-યાનગીહ્** ને બદલે; સરખાવો અવ૦ **યાન**, "ભેટ."—૫-૫. **ગબ્રા ઈ અસ્પ** ને બદલે **ગબ્રા અસ્પ** "બીજી રીતે એક માણસના ઘોડાને કેળવવા વિષે."—૬. વાંચણ: **લશ્કાર્** "લશ્કર," યા **રશ્એશ-ગર્**, "જખમ કરનાર."—૭-૭. **પાહરીજિશ્ન કારીહ્**, પહલવી **કાર્**, "ફરજ."

(૬) લડવૈયાઓ જેઓ બખ્તર પહેરે, અને જેઓ બખ્તર નહિ પહેરે તેઓનો તફાવત જણાવનારી નિશાનીઓ વિષે. (૭) રોજની સામગ્રીઓ, અને હિસ્સો, અને માનના સંબંધમાં લશ્કરપરના સેનાપતિ, અને બીજા અમલદારો, અને તેઓના હાથ નીચે કામ કરનારાઓની પદવીઓ વિષે; અને દરેક અમલદારના બહાદુર શિપાઈઓની સંખ્યા વિષે. (૮) તેનાં શરીર તથા ઘરનાં રક્ષણ માટે એક બહાદુર શિપાઇને આપવાની ભેટો વિષે. (૯) અને જ્યારે શહેનશાહ પોતે લડાઇમાં જાય ત્યારે બહાદુર શિપાઇઓની સંખ્યા વિષે. (૧૦) બે લડવૈયાઓના ગોસ, તથા દુધ, અને રોટલીના રોજીંદા ખોરાકનાં પ્રમાણ વિષે; જે તે ખોરાકમાંથી સારીરીતે ખાવાનો લડવૈયાઓનો સારી[1] ચાલનો[1] દેખાવ છે, તેના વધારાનો સબબ, તથા ખોરાકનાં વજનનો પુરાવો; અને શિપાઈઓને ભારબરદારી જનાવરો, કંતાનનાર[2] તંબુ,[2] અને ઝડપી[3] ઘોડાઓનાં[3] હથિયારો આપવા વિષે. (૧૧) અને ઢોરોના દાકતર માટે દવાનાં[4] કામમાં આવે એવો ઝાડપાલો[4] કાપવા વિષે, અને હથિયારોનો તથા સરંજામનો જથ્થો, અને લશ્કર સાથે જોઇતી બીજી ચીજો. (૧૨) અને લડાઇને દિવસે લડવૈયાઓનાં ખાણું[5] તથા પીણું[5] વિષે, જેવું કે ગોસ, અને જેબી તેઓનો ખોરાક હોય તે; તેવીજ રીતે ઘોડાઓનો ખોરાક.

(૧૩) ઇરાની નહિ હોય તેવો માણસ જે દોલત લઇ આવે તે વિષે; તેને માટે એમ જાહેર થયલું છે, કેઃ "હું[6] જેટલી વરૂ માટે, તેટલીજ દોસ્ત માટે તે લાઉં છું.[6]" (૧૪) લડવૈયાઓ જ્યારે ભેગા હોય ત્યારે તેઓ તરફના પ્યારના દેખાવ વિષે; તેઓની એક બીજાને મદદ, સરદારો તરફની તેઓની તાબેદારી; અને તેઓનાં શરીરનું જાણી-બુજીને મોતને શરણ થવું; અને બેહસ્તમાંના મીનોઇ બદલા વિષે સમજીને **તન્-ઈ-પસીન્** (એટલે ભવિષ્યની શારીરીક હયાતિ)ના સંબંધમાં ખાત્રી ભરેલા થવું.

(૧૫) અને લશ્કરપરના સરદારની ચુંટણી વિષે; તેમજ તેને લડાઇમાં મોકલવાના કાયદા વિષે; અને જે તેઓની હુશયારી હોય તેના સંબંધમાં દરેક શિપાઇની છુટી છુટી લાયકાતની તે સરદારની સમજ. (૧૬) દુશમનનાં લશ્કર સાથ સરખાવતાં પોતાનાં લશ્કરનું બળ તથા લડાયક અસબાબનો અંદાજ કાઢવા વિષે; એટલે કે, તે લશ્કર લડાઇમાં કેમ લડે, અને જ્યારે તે લડાઇથી પરહેજ રહે ત્યારે કેમ થાય. (૧૭) જ્યારે દૂરના કિલ્લા તરફથી નજદીકમાં ભય હોય, યા નજદીકના કિલ્લાને દૂરથી ભય હોય, ત્યારે જે લડવૈયાઓને પોતાની સલામતી યા છુટકારા માટે પોતાની કિમતી મિલ્કત છોડી જવી પડે તેઓ વિષે. (૧૮) એક જગા વિષે, જ્યાં, જ્યારે લડવૈયાઓને લડાઇમાં ઉતરવું પડે, અને ઘોડા નહિ મળે, ત્યારે ઘોડાઓના ટોળાંમાંથી થોડાક ઘોડાઓ પકડવા

૧-૧. વાંચણઃ વેહ **વીનાગી**, શબ્દાર્થ : "સારૂં જોવું." વેસ્ટઃ **નિમાયીનિશન જન્ગાનીનક્**, "રાહબરી કરવા માટે, તથા તકરારો ઉભી કરવા માટે."—૨-૨. વાંચણઃ **બૂન્-કનુગીહ્**, **બૂનગ્ કનુગીહ્** ને બદલે; સરખાવો પહલવી **બૂનગ્**, "રહેઠાણ," "તંબુ," અને ફા૦ **કનુ** "શણ." વેસ્ટઃ **બૂન્ કોકીહ્** , "અસલ ગામનો".—૩-૩. સરખાવો ફા૦ **કૂર્સે** "ઘોડી," "ઘોડો," અને **તક્**, "ઝડપી." વેસ્ટનું વાંચણઃ **ક્રિરિસ્તગ્**, "લશ્કરમાં મોકળેલો."—૪-૪. સરખાવો ફા૦ **નશગ્**, "ઝાડપાલો."—૫-૫. **વશ્તમૂન્તન્**, "ખાણું તથા પીણું."—૬-૬. વેસ્ટઃ "હું પણ, વરૂનેબી મદદ કરૂં છું."

વાજબી છે. (૧૯) પહેરેગીરની સારી ખબર[1] વિષે; જે જાતની ખબર લશ્કરને તથા સરદારને આપવામાં આવી હોય, તેનાથી એમ જણાય કે ઠીક થયું કે દુશ્મન મરી ગયો છે, યા નાસી ગયો છે.

(૨૦) એક દેખાવ વિષે જેથી તેઓ દુશ્મનમાં ગભરાટ તથા ભય પેદા કરે. (૨૧) પેગામ્બચીઓ મારફતે પણ, લડાઇ થવા અગાઉ લશ્કરના સરદારની ઇરાની નહિ હોય તેઓ સાથની તકરાર વિષે; અને તેઓને શહેનશાહને તથા ખુદાની દીનને શરણે આવવા બોલાવવાનો[2] વાદવિવાદ કરવા વિષે. (૨૨) શિપાઇઓને આપવાની શિખામણ વિષે, અને લડાઇમાં યોજનામાંના તેના ભાગ તરીકે દરેક શિપાઇને તેની ખાસ ફરજની જાહેરાત; અને મહેનતુ માણસોના બદલાની શિપાઇઓને ખુશ ખબર[3]; મર્ગર્જાન ગુનાહનો સબબ શિપાઇઓને કહેવા અને જણાવવા વિષે; ઇરાની નહિ હોય તે લોકોને મારવાનું વાજબીપણું; જ્યારે તેઓ તાબે થવાનું કબુલ નહિ કરે, ત્યારે તેઓને મારવાનું ખુદાનું ફરમાન; તેઓને મારવા માટે દીન તરફથી જે ઉચ્ચું ઇનામ તથા બદલો જાહેર થયલાં છે તે દેખાડવા[3] વિષે; અને ઇરાનના કાયદેસર ચુકાદાઓ. (૨૩) અને લડાઇને દહાડે પજવવાના[4] શબ્દો[4] નહિ ઉચ્ચારવા વિષે, અને શિપાઇઓમાં[5] ભય ઉત્પન્ન થાય[5] એવી કોઇબી ખબર શિપાઇઓ વચ્ચે નહિ ઉચ્ચારવા વિષે, શિવાય કે તે ખબર કે જે ખુશ કરનારી હોય, જે દીલને ખુશાલી આપનારી હોય, અને જે તેઓનું જોર વધારનારી હોય. (૨૪) અને યજિશ્નની ક્રિયા વિષે જે લડાઇને દહાડે, અને યુદ્ધનાં માઠાં[6] પરિણામ[6] સારૂ કરવી પડે; અને તે યજિશ્નની ક્રિયા સારૂ બરેસ્મનું ઝાડ; અને નક્કી[7] કરેલી નિશાનીમાં પહેલો તીર મારતાં,[7] લડાઇ ચાલતી હોય ત્યારે ભણવાના અવસ્તા; થોડું ઇજેલું પાણી લાવીને બી, લડાઇની જગાથી સર્વેથી નજદીકનું પાણી ઇજિવા વિષે; અને લડાઇની શરૂઆત,[8] એટલે કે, ક્યાં હથિયારો તથા સરંજામથી તેઓ પહેલાં તથા લડાઇની શરૂઆતથી છેવટ સુધી લડે.

(૨૫–૨૭) લડતા શિપાઇઓ માટે જેઓ હથિયારો[9] રાખે તેઓનાં પ્રમાણ યા સંખ્યા વિષે, અને જેઓ લડનારા પાસેથી, ઇરાની નહિ હોય એવા લોકોપરની ફત્તેહ પછી, ઇરાની નહિ હોય તેઓના જામીન તથા કેદીઓ, લઈ લે તેઓની સંખ્યા વિષે અને તેઓના[10] હથિયારો તથા સરંજામ પાસેથી થોડે થોડે તફાવતના અંતરે તેઓનું

---

૧. વાંચણુઃ નિશાક્, "ખાંડ," યા વશાક્, "સારી ખબર."—૨. નીવેગીનીદન, અવ૦ નિ-વિદ્, "બોલાવવું."—૩. વેસ્ટઃ વ માનાક્, "અને તેવોજ મોટો બદલો."—૪—૪. મિલયા ઈ બીશીદારીહ્, શબ્દાર્થઃ "બીજાની લાગણી દુઃખાવે એવા શબ્દો." ૫—૫. મૂન સ્પાહ્ નહાર્ વેહબૂનેદ્, સરખાવો ફા૦ નકારીદન્, "બીહવું," "કોહી જવું." —૬-૬. દૂશ્-કુનિશ્ન, શબ્દાર્થઃ "દુષ્ટ કામ."—૭-૭. જક્ ઈ કતૂમ્ તીર્ બચેન્ શદીતૂન્તન્ નીશાન્ દાશ્ત્. વેસ્ટનું વાંચણુઃ નીશાન્ વેહ્ દાત્, તેનો તરજુમોઃ "જે નિશાની તરફ તે મારવામાં આવ્યો હોય ત્યાં જે પહેલો તીર બરાબર વીંધે તે."—૮. પતિસાર, શબ્દાર્થઃ "એક ચીજના બન્ને છેડાએ."—૯. સરખાવો અવ૦ જય.—૧૦. "ઇરાની નહિ હોય તે લોકોના."

પાછા ફરવું; અને જખમી થયલા તથા નબળા[1] શિપાઇઓ માટે ઉપાય લઈ આવવું; અને હથિયારો તથા સરંજામ અનામત મૂકવો, અને ગરમ[2] પાણીથી નાહવું,[2] અને શરીરને આરામ આપવો, અને આભારની[3] ભેટ અર્પણ કરવી;[3] અને ગુનેહગારોનું લોહી રેડવું,[4] તથા જખમી અને બીમાર લોકો માટે ઉપાયો લાવવા; અને હથિયાર તથા દારૂગોળો હથિયારખાનાંમાં મૂકવો; અને જામીનોને તેઓનાં લોકોમાં પાછા લઇ જવા પછી તેઓના હિસ્સાની વહેંચણી; અને તેજ બાબતપર જે બીજી કેટલીક ચીજો છે તે.

બાબ ૨૬ મો, દૂબાસૂજિદ નસ્ક.

(૧) ચોથો વિભાગ પરચુરણ બાબતોનો છે, એક ગરમ પાણીની અંઘોળ વિષે; તે કઈ જાતનાં ઘરમાં લેવાય, અને આતશની જ્યાં સંભાળ લેવામાં આવે તે જગ્યા, અને તેને ત્યાં લઇ જવાથી મળતો બચાવ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨) અને જમીનની શક્તિ વિષે, તેને સુક્કી[5] બનાવવી જોઈએ, અને આતશના સંબંધમાં પણ તેજ મુજબ કરવું જોઈએ.[6] (૩) ખોરાક અને બીજી[7] ચીજો[7] જે આતશવડે તૈયાર કરવામાં આવે છે તે વિષે અને આતશની સંભાળ જેબી તેજ મુજબ થવી જોઇએ. (૪) તે આતશ વિષે જેને રસ્તાપરથી વિખેરવાથી, અને શરીરમાંથી નીકળતી ખરાબીઓથી, તથા નસાથી દૂર રાખવો જોઇએ; અને તેઓથી તેને થતું નુકસાન તથા ઇજા; એક ખરાબ દીનવાળા સખ્શને, યા એક સગીરને અપાવાથી આતશની જાળવણી; વહેતી નદીથી[8] આતશનો તફાવત; આતશને વિખેરવાનાં કામ માટેની તોજેશ; અને આતશને લગતા બીજા ગુનાહો; આતશનો ઉનાળામાં, અને વળી શિયાળામાં, ખોરાક, તથા જરૂરીયાતોનું પ્રમાણ.

(૫) એક ઘોડાને ખુંટાએ[9] બાંધવા[9] વિષે; એટલે કે પાણીમાં યા ધુળમાં હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તે શરીરમાંથી નીકળતી ખરાબી, જે વળી ઘણી નજીસ

---

૧. સરખાવો ફા૦ સિતિહ, "નબળા," યા સુતુહ, "દુઃખી," વેસ્ટઃ **અસતગાન્ વ સતગાન્**, "નહિ થાકેલા તથા થાકેલા."—૨-૨. સરખાવો ફા૦ ગર્માબહ, "ગરમ પાણીની અંઘોળ."—૩-૩. **કર્દ સેપાસાન્ મિજદ યેહબૂન્તન્**. વેસ્ટનું વાંચણઃ **વ તનૂ આસાનીનીદન્ કર્દૂ સજ઼ાયિશ્નૂ મોજ઼દ યેહબન્તન્**, "અને શરીરના જે ભાગપર લાગું હોય તેને આરામ થવાથી સવાબનો બદલો આપવામાં આવે છે."—૪. સરખાવો ફા૦ **ખૂદ્** "લોહી," તે ઉપરથી **ખૂદીનીદન્**, "લોહી રેડવું," વેસ્ટઃ **કિજ઼દગીનીદન્**, "ગુનેહગારોની ઝડતી લેવી."—૫. વાંચણઃ **અ-સિપ્**, "ભિનાસ યા વહેતાં પાણી વગરની," સરખાવો ફા૦ **સીપ્**.—૬. એટલે કે, ગરમ પાણીની અંઘોળ લેવા સારૂં તેને લાયકનું ઘર હોવું જોઇએ, અને તે કામ માટે જમીન તથા આતશની સંભાળ લેવાવી જોઇએ, તથા તેઓને બને તેટલાં ભિનાસથી દૂર રાખવાં જોઇએ.—૭-૭. **અવારીગ્ કારૂ**, શબ્દાર્થઃ "બીજી કામની ચીજો."—૮. બીજું વાંચણઃ **ગન્દ્**, "કોહતી ચીજ," "ગંધ."—૯-૯. **બરા નિશાસ્તન ઈ અસ્પ**, "ઘોડાને બાંધવો".

હોય, તેમાં હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તે શરીરમાંની ખરાબી યા નસો પણ હોય ત્યારે કેમ થઇ શકે. (૬) માણુસ, આતશ, તથા ઢોર સારૂં ખોરાકનાં માપ વિષે. (૭) પરોણાને[૧] આવકાર આપવા વિષે, સખાવતની વખાણ અને સખી લોકોની મ્હોટાઇ, અને કંજુસાઇનો તિરસ્કાર, અને બખીલ[૨] લોકોનું દુ:ખ.[૨]

(૮) માજ્દયસ્નોનાં ઘરમાં સદરો પહેરવાની રસમ વિષે, એટલે સુધી કે, દરેકના છુટા છુટા બચાવ[૩] તથા સંભાળ માટે તેઓ ત્રણ આંટાવાળી કૂસ્તી પહેરેછે;[૩] જે સદરો તથા કૂસ્તી બદલો મેળવનારાં, તથા દરેકને શણગારનારાં છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૯) અને માજ્દયસ્નો તરફથી કુટુંબના[૪] વડાની[૪] નેમણુક કરવા[૫] વિષે; અને તેથી કુટુંબી વડાની ફરજો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૦) અને ઉનાળામાં શિયાળામાટે ખોરાકનો જથ્થો ભરી રાખવા વિષે. (૧૧) એક અનાજનાં ખેતરની કાપણી કરવા વિષે; પહેલી કાપણી વખતે અવસ્તા ભણવા જોઇએ; અને કપાયલાં અનાજમાંની પહેલી મુઠ્ઠીભર[૬] અનાજ દાદાર અહુરમજ્દની ખ્શનુમન[૭] સાથે ઉજવું જોઇએ. (૧૨) અને વળી તેઓની હાજતો ટાળવા[૮] માટે ભલી દીનવાળાઓનું નિકટ જોડાણ; અને પોતાની દીનને હાનિકારક નહિ હોય તેવી બાબતોમાં તેઓનું ખરાબ દીનવાળાઓ સાથનું જોડાણ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૩) અને ઝાડ તથા ઢોરની ઉત્પન્નના સંબંધમાં એક માણુસની ફરજ વિષે; પહેલી, સારી[૯] જાતનો[૯] ખોરાક ખાવાની ફરજ; બીજી, હદમાં રહીને ખાવાની અને હદબહાર ખાવાથી પરહેજ રહેવાની.

(૧૪) અને જે લોકો ઉમરાવ વર્ગના હોય તેઓની, તથા જે[૧૦] લોકો આમ વર્ગના હોય[૧૦] તેઓની મિલ્કતો વિષે; આમ વર્ગના તાબામાંની મિલ્કતો ઉમરાવ લોકોના હાથમાં કઈ રીતે આવે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૫) અને ભારબરદારી જનાવરોનાં, બળદોનાં, તથા મેંઢાંનાં, માણુસજાતમાંનાંબી એક સરખાપણાં[૧૧] વિષે; એટલે કે, સાધારણુ રીતે[૧૨] બોલતાં, દરેક જાતનાં કેટલાં જનાવરોમાં તે મળે

---

૧. મેહમાન્‌ને બદલે મેહમાન્, "પરોણો".૨—૨. ખુશ્તગીહ્ ઈ પિનાન્, "કંજુસ લોકોનું દુ:ખ."—૩-૩. વદ્-ઇચ્ વન્દ્-ઈ ઈ સે રદ્ ઈ પાનગીહ; બન્દ્‌ને બદલે વન્દ્, અવ૦ બન્દ્, "બાંધવું," રદ્ સાથે સરખાવો ફા૦ રદ્, "વાજીંત્રની દોરી." શબ્દાર્થ: "ત્રણ દોરીવાળો કમ્મરનો પટો." અહીં જરથોશ્તી કુસ્તી વિષે ઇશારો છે.—૪-૪. વાંચણુ: કૂત્-પાન્, સરખાવો ફા૦ કોન્ચ્, "કુટુંબ, સ્ત્રી, તથા છોકરાં," અને અવ૦ પાન્. વેસ્ટ: કૂગ્-પાન્, "મહોલ્લાનો રક્ષક."—૫. હેત્યૂનોદન્, "લાવવું" "મેળવવું."—૬. ફા૦ દસ્તહ્, "મુઠ્ઠીભરી કાપેલું અનાજ."—૭. અહુરમજ્દની ખ્શનુદી માટેનાં ભણુતર સાથે.—૮. સ્પૂખ્તન્, "દાબી દેવું."—૯-૯. અર્જાનીગ્, "કિંમતી," "ઉપયોગી," અવ૦ અરેજ, "કિંમત."—૧૦-૧૦ જ.ફ. ઈ. અમરગાનીગ્, શબ્દાર્થ: "અસંખ્ય લોકોમાંનાં,"-૧૧. વાંચણુ "જીવરીહ્, સરખાવો ફા૦ જીવાર, "એક સરખાપણું," "મળતાપણું"—૧૨. અમરગાનીહા, શબ્દાર્થ: "અસંખ્ય રીતે," એટલે કે, તેઓ માટે સામટું બોલતાં.

છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૬) અને તેજ મુજબ તેજ લખાણમાં[1] બીજા ઘણાક ચુકાદાઓ તથા ખબરો સમાએલી છે.

(૧૭) "અશોઇની આબાદી સર્વથી સરસ ન્યામત છે."

બાબ ૨૭ મો, હુસ્પારમ નસ્ક.

(૧) હુસ્પારમ[2] નસ્કના પહેલા ત્રીસ વિભાગોમાંનો એક **અએર્પતિસ્તાન** નામનો છે; તે મોબેદો માટેની પાઠશાળા કયાં સ્થાપવી જોઇએ તેની જગા વિષેનું પુસ્તક છે; એ સ્થાપના એક શરૂઆત[3] કહેવાય; એક મોબેદને બીજે દેશ જવું પડે[4] ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તે પોતાનાં ઘરમાંજ રહે ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તેને માટે બહાર જવા નહિ બને ત્યારે કેમ થાય; અને વડા દસ્તુરની ચુંટણી, અને સર્વથી વડા દસ્તુરની તથા જે દસ્તુરો વચ્ચે હોય તેઓની, તથા જે હલકી હોય તેઓની લાયકાતનું અશો માણસોનાં ડહાપણની ગણત્રીમાં ધોરણ. (૨) અને દસ્તુરને કાંઈ કામ માટે મોકલવામાં આવ્યો હોય તે વિષે, અને તેને રસ્તામાં ઉપયોગ સારૂં જે કપડાં તથા હથિયારો આપવાં જોઈએ તે.

(૩) તે માણસ કે જે ચેલો હોય અને પોતાના **હેર્બદ** (એટલે ઉસ્તાદ) તરફ માન[5] ધરાવે[5] તેને વિષે; તે **હેર્બદ** કે જેણે તે ચેલાને પવિત્ર[6] લખાણો શીખવવા માટે[6] લેવો જોઇએ; **હેર્બદની મોબેદોને** શીખામણ; અને નસાની રીમની[7] થાય તે વખતે પવિત્ર ભણતરો ભણવા વિષે. (૪) અને જ્યારે એક મોબેદ જેને જીલ્લાના વડાએ તથા જીલ્લાના લોકોએ જ્યાં મોકલ્યો હોય તે જીલ્લામાંથી પાછો આવે ત્યારે જીલ્લાનાં લોકોને શિખવવા તથા શિક્ષણ આપવા જીલ્લામાટે કયા મોબેદને નેમવો જોઇએ તે વિષે. (૫) અને મોબેદોની પાંચ ખાસ્યતો વિષે; ખુદાની વખાણનાં ગીતના છેડા સુધી પવિત્ર ભણતરો ચાલુ કયો મોબેદ પહેલાં ભણે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬) એક નહિ જણાયલી તોખમના[8] મોબેદને પૂછવાની બાબતો વિષે, અને તેજ બાબતની શરૂઆત તથા છેડો. (૭) એક જુદીજ ફ્રગર્દમાં જણાવેલો મોબેદ જે ગુનેહગાર હોય તેની સજા વિષે. (૮) અને બરાબર પસંદ કીધેલા મોબેદ વિષે, જેઓને તેઓ એક જીલ્લામાંથી મોબેદો માટેની પાઠશાળા બનાવવા માટે બીજા જીલ્લામાં લઈ

૧. તેજ નસ્કનાં લખાણમાં.—૨. રવાયતો મુજબ હુસ્પારમ નસ્કમાં ચોસઠ કરદા હતા. પહલવી **નીરંગિસ્તાન્** નામની કેતાબ જે એ નસ્કમાં સમાયલી છે, તે બે જુદાજુદાં પુસ્તકો, જેમાંનું પહેલું **અએર્પતિસ્તાન્** નામનું છે, તેની બનેલી છે, એ સઘળું મેં મારી પહલવી **નીરંગિસ્તાન્**ના દિબાચામાં જણાવેલું છે. (મુંબઈ ૧૯૧૪).—૩. **મૂન્ જર્ફૂનિશ્ન,** શબ્દાર્થ: "જે જન્મ યા ધર્મના શિક્ષણની શરૂઆત હોય."—૪. શિખવવા, ધર્મનું શિક્ષણ આપવા, તથા બીજા દીનને લગતાં કામો કરવા.—૫-૫. **પવન્ તર્સૂગાસીહ્,** ને બદલે **પવન્ તર્સગાસ,** "તાબેદારી સાથે," "માન સાથે."—૬-૬. **વાચગ્ ચાશીદન્,** સરખાવો અવ૦ **વચંઘ્.**—૭. **નસાવીહ્,** શબ્દાર્થ: "નસા સાથની હાલત."—૮. **નીહાન્ જહિશ્ન,** "છુપી તોખમનો."

જાય[1], તે બનાવવી ફાયદાવાળી છે. (૯) જ્ઞાનનાં સાધનો પુરાં પાડવા માટેની, મોબેદોની, એક કરતાં બીજાની વધુ, આતુરતા વિષે; અને તે આતુરતાની હદ, જેથી વડાં દસ્તુરપદ માટેની એક ઉપર બીજાની[2] લાયકાતની મ્હોટાઈ હોય છે; અને તેજ બાબ ઉપર જેબી વધુ હોય તે.

બાબ ૨૮ મો, હુસ્પારમ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ **નીરંગિસ્તાન**[3] નામનો છે, જે ભલી મીનોઈ શક્તિઓની **યજિશ્ન**ની ક્રિયા, જે **ચિન્વત**[4] પુલપરથી પસાર થવા માટે ફરજ્યાત છે[4] તે વિષેનું પુસ્તક છે; **યજિશ્નમાં** જ્યારે **રાસ્પી**ઓ મોટી સંખ્યામાં[5] હોય છે, અને જ્યારે **જ઼ઓત** તથા **રાસ્પી** બન્ને ખચીત અવસ્તા ભણે છે ત્યારે વધુ સવાબ મળે છે; એકનું ભણવું બીજાને સાંભળવા માટે છે.[6] (૨) **દ્રઑન**[7] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩) **યજિશ્ન**ની ક્રિયા ચાલતી હોય તેજ વખતે દારૂનાં ગ્લાસ[8] પીવાથી પરહેજ રહેવા વિષે. (૪) **યજિશ્નની** ક્રિયામાં અવસ્તા ભણવાના મ્હોટા અવાજની હદ વિષે, અને અવસ્તા ભણતરો જે બે વાર ભણવામાં આવે છે, અને ત્રણ વાર ભણવામાં આવે છે, અને ચાર વાર ભણવામાં આવે છે[9] તે. (૫) **યજિશ્ન** તથા **યજિશ્ન** ની ક્રિયા કરવા વિષે; જેમાં **જ઼ઓત** અને **રાસ્પી તનાપૂહર** સવાબ મેળવે છે[10]. (૬) એક સ્ત્રી જે સગીર હોય તેનાં **જ઼ઓત**—પણાં વિષે. (૭) અહુરમજ઼્દ પરસ્ત દીન જે માણસને શ્રાપ દે[11] તે માણસને લગતા ચુકાદા વિષે.

(૮) જે માણસ **ગાહંબાર** નહિ કરે તેના ગુનાહ વિષે; અને જ્યારે તે **ગાહંબાર** પાળે ત્યારે કેમ થાય. (૯) એક દાહડા અને રાતના પાંચ **ગાહની** હદ

---

૧. મને એવું લાગે છે કે એક અઈર્પતિસ્તાનમાં કેળવણી આપવા માટે સર્વેથી સરસ મોબેદોને જુદાજુદા જીલ્લામાંથી ચુંટી કાઢવામાં આવતા હોવા જોઈએ.—૨. **અએવગ્ (મન્ તનિદ્;** એ શબ્દોનું વાંચણ અચોકકસ છે, કારણ કે અસલ નકલનાં પાનાંપર અહીં ઠીગડું મારેલું છે.—૩. શબ્દાર્થઃ ક્રિયાઓના કાયદાઓનો સંગ્રહ.—૪-૪. **ફ્રીજ઼્વાનીગ ઓલ્ પૂહલ્ વજ઼્લૂનેદ્**, શબ્દાર્થઃ "ફરજ્યાત ક્રિયા કે જેથી એક માણસ પુલ પસાર કરે છે."—૫. **મરીહ્**, યા **મર્**, "સંખ્યા," અવ૦ **મૅરૅ**, "ગણવું" જુઓ **નીરંગિસ્તાન્**, પુસ્તક, ૧લું, બાબ ૨જો.—૬. **યજીશ્ન**ની ક્રિયામાં કેટલાક અવસ્તા ફકરાઓ તેઓ ભેગા ભણે છે.—૭. દંજેલા દરૂનઃ જુઓ **નીરંગિસ્તાન્**, બાબ ૮મો.—૮. વાંચણઃ **માદ-દાન્** યા **મયેઈન્દાન્**, સરખાવો અવ૦ **મધુ**, "દારૂ." જુઓ **નીરંગિસ્તાન્**, બાબ ૯મો.—૯. સરખાવો અવ૦ **બિશામૂત**, **થ્રિશામૂત**, અને **ચથ્રુશામૂત**, (જુઓ વંદીદાદ, ફ. ૯ મી, ફ. ૪૯).—૧૦. જુઓ **નીરંગિસ્તાન્**, બાબ ૧૫મો.—૧૧. લખ્વાર સ્તાયીદ્ **નીરંગિસ્તાન્**, પુસ્તક ૨જું, બાબ ૧લો.

વિષે; અને તેજ[1] **ગાહ**[1]ની ક્રિયાઓ.[2] (૧૦) કોઇની પોતાની ચીજો જે એક **ગાહંબાર**માં વાજબી[3] રીતે અર્પણ કરી શકાય તેની જાતો વિષે, અને સવાબનાં બીજાં કામો.

(૧૧) એક મેંઢાં પરથી આપવાનાં ગોસની ભેટના[4] જથ્થા વિષે; કાયદા મુજબ[5] જે મેંઢાંને અર્પણ કરવાનું[6] હોય તેને વિષેની સંભાળ, તથા વિચાર, તે ચેપી રોગથી[7] કે બીજી ખામીથી મોકળું હોવું જોઈએ, જેમકે, બિમારી વગરનું અને કોઇબી[8] દુ:ખ વગરનું[8], અને પીડાકારક જનાવરોના કોઈબી હુમલાની નિશાની વગરનું[9] હોવું જોઈએ; અને તેને કતલ કરવાની[10] ક્રિયા; અને તેને કતલ કરનાર, તથા તૈયાર કરનાર, તથા લઈ જનાર અને તેને ચાખનાર,[11] અને આપનારની ચુંટણી. (૧૨) અને કતલ કરવાનો સબબ; તથા તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૩) એક ક્રિયામાં **જુઓત** તથા **રાસ્પી**ની જગા તથા ફરજ વિષે. (૧૪) સર્વેથી સરસ ક્રિયા વિષે; એક અશો માણસ જે અશો લોકોનાં ડહાપણનો શિખવનાર તથા શોધી કાઢનાર હોય તેને આપવાની ભેટ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[12] (૧૫) **સુદ્રેહ** તથા **કૂસ્તી** વિષે, એટલે કે, તેઓને શામાંથી બનાવવાં જોઇએ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[13] (૧૬) અને **બરેસ્મ**ને એકઠી કરવા તથા બાંધવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[14] (૧૭) એક ક્રિયામાં વાપરવાનાં બળતણના જથ્થા વિષે; અને તેને લાવવાની રીત, ઘરના આતશ સારૂં, **આદરાન**ના આતશ સારૂં, અને **બેહરાંમ**ના આતશ સારૂં. (૧૮) એક ક્રિયા વિષે, જે મોટી દોલતનાં સંબંધમાં, જે મધ્યમ દોલતના સંબંધમાં, અને જે નાની દોલતના સંબંધમાં કરવામાં આવે; અને દોલતની ગેરહાજરીના સંબંધમાં ચુકાદો. (૧૯) જે કાંઈ મળ્યું હોય તેને માટે ભલી મીનોઈ શક્તિઓને[15] હમેશ આરાધવા[16] વિષે, અને કોઈબી રીતે તેઓ તરફ બેદરકાર રહેવું નહિ. (૨૦) તે બાબત વિષે, જ્યાં માણસો ભલી મીનોઈ શક્તિઓને ધ્યાનથી[17] અથવા વળી ધ્યાન વગરબી આરાધે; એટલે કે, ધ્યાનથી આરાધે તે

૧-૧. **હમૂ-ગાસીહા**; જુઓ પુસ્તક ૨જું, બાબ ૬-૯મો.—૨. એટલે કે, દરેક ગાહમાં કરવાની ખાસ ક્રિયાઓ. એક દહાડાને પાંચ ગાહમાં વહેંચેલો છે; પહેલી ગાહ સુરજ ઉગે ત્યારથી બપોર સુધી, બીજી બપોરે ૧૨થી ૩ સુધી, ત્રીજી ૩ વાગાથી તે સાંજે સુરજ આથમે ત્યાં સુધી, ચોથી તે વખતથી રાતે ૧૨ સુધી, પાંચમી રાતે ૧૨થી સવારે સુરજ ઉગે ત્યાં સુધી.—૩. **દસ્તોબરીહા**, "કાયદા મુજબ."—૪. **જુઓહર**, અવ૦ **જુઓથ્ર**, "દુધ યા ગોસની ભેટ."—૫. **પવનૂ-ઇચ્ચ દાત**, શબ્દાર્થ: "વળી કાયદા મુજબ"—૬. **ઈ બએનૂ કર્દનૂ**, અથવા "જેને કતલ કરવાનું હોય."—૭. વાચણ: **પત્-વિશગૂ**; સરખાવો અવ૦ **પઈતિ**, "સાથે," અને **વિષ** યા **વિસ**, "ઝેર."—૮-૮. વાંચણ: **અ-હિચ્-જારીહ**, સરખાવો અવ૦ **જરૂ**, "કોહવું," ફા૦ **જારીહ**. "દુ:ખ."—૯. **અ-જુસ્તગીહ**, સરખાવો ફા૦ **જસ્તન**.—૧૦. **કર્દન**, "નાશ કરવું," યા "મારવું."—૧૧. **વરતમૂ-તારૂ**, "ખાનાર."—૧૨. જુઓ **નીરંગિસ્તાન**, પુસ્તક ૩જું, બાબ ૧-૬મો.—૧૩. પુસ્તક ૩જું, બાબ ૭-૧૫મો.—૧૪. પુસ્તક ૩જું, બાબ ૧૭-૧૮મો.—૧૫. **યજ્-દાન્**. એ બહુવચનરૂપ શબ્દ ખુદા માટે પણ વારેઘડીએ વપરાય છે.—૧૬. યા આભાર માનવા વિષે.—૧૭. **વીનાગીહા**.

માણુસ કયો, અને ધ્યાન વગરનો કયો; ભલી મીનોઈ શક્તિઓને ધ્યાનથી આરાધવાની શિખામણ. (૨૧) જે[1] કોઇ એક ક્રિયા કરે[1] તેની શરીર તથા કપડાંની પવિત્રાઇ વિષે; તે ગુનાહથી દુર હોવાને લીધે, તેનાં મનની શાંતિ; અને પવિત્ર આલાતોને ધોવા વિષે; અને ક્રિયાઓ કરવા માટે એક જગાનો ઉજાસ[2] તથા ચોખ્ખાઇ; તેનો એક જગા જે રીમની તથા ગંધ સારૂં જાણીતી હોય તેનાં પ્રમાણમાં તફાવત; અને તેજ બાબતપર જેભી વધુ હોય તે. (૨૨) પાણીની ક્રિયાઓ અને તેઓનાં નામો વિષે; દવાદારૂ સારૂ દાજેલું પાણી અથવા જોર; બહેશ્તનો ચળકાટ; પાણીની ભલી શક્તિઓની ઉદાર ભેટોનું સંપાદન કરવું; અને તેજ બાબતપર જેભી વધુ હોય તે. (૨૩) સારી શરૂઆત અને સારાં પરિણામ માટે કાયદા મુજબનાં ભલાં કામોની ક્રિયાઓ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર બીજી ઘણીક વિગતો છે તે. (૨૪) જે કાંઈ વાજબી અને ગેરવાજબી, તથા સારૂં અને નઠારૂં છે તેને લગતી યજિશ્નની ક્રિયાઓ વિષે.

(૨૫) દીનની વીગતો અને ક્રિયાઓથી જણાતા જરથુસ્ત્ર, હુવોવ[3], અને વિશ્તાસ્પના વશ, અને તેની ખાસ્યત વિષે.

બાબ ૨૯ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) એક ભાગ ગઓહરીગિસ્તાન નામનો છે, જે કુદરતી[4] મ્હોટાઈ[4] વિષેનું પુસ્તક છે, અને જે મ્હોટાઈ જબરદસ્તીની નહિ, પણ જે પસંદ થયલી ખાસ્યતોની[5] કાયદા મુજબની મ્હોટાઈ છે; જે દુન્યાની સખ્તાઈથી ભરેલી[6] નહિ, પણ જે દરેક માણસને આબાદ[7] બનાવવાનાં કામ કરીને[7] ભલી જીંદગી ગુજારવાની ઈચ્છા ધરાવે છે; મ્હોટાઈનો બહોળો[8] વિસ્તાર,[8] અને તેથી થતા ફાયદાની હદ. (૨–૩) ઉંચી ખાસ્યતો ધરાવતા એક ધનવાન માણસની ઉંચી[9] મ્હોટાઈ વિષે; ગરીબ ખાસ્યત સાથે ધનવાન હોય તેની, અને ગરીબ ખાસ્યત સાથે ગરીબ હોય તેની મ્હોટાઈ; અને ગરીબી તથા ધનવાનપણાંની હદ; એટલે કે કોણુની પાસે ઘણા[10] પૈસા[10] ધરાવવા સાથે મ્હોટાઈ અગત્યની નથી; કોણુને તેની અગત્ય છે; કોણુની પાસે ઘણા પૈસા વગર તેની કિંમત નથી; ઘણાં ધનને લીધે જે અજ્ઞાન હોય તેના સંબંધમાં પણ તેમજ છે; એટલે કે, કોણુની સાથે

૧-૧.—યા, આરાધના કરનાર, અથવા પૂંજનારની.—૨. વેસ્ટઃ બૂલન્દાનીહ્ ને બદલે બુલન્દાનીહ્, "ઉંચું."—૩. જામાસ્પ તથા ફ્રશઑસ્ત્રનો વંશજ.—૪-૪. ગઓહરીગ્ અવરીગાનીહ્ અથવા અવર્ગાનીહ્; ગઑહરીગ્નો અર્થ ઘણુંખરો "કુદરતી" થાય છે.—૫. સરખાવો ફા૦ ગૂની, "ગુણ," "ખાસ્યત."—૬. ફા૦ હંબાર્દહ્ (અંબાર્દન્) "ભરેલું," "ભરપુર."—૭-૭. ફ્રાખુઈનીદારીહ્, "આબાદ બનાવવાનું કામ."—૮.-૮. વાંચણ સ્તુબરૂ-ગાસીહ્, સરખાવો ફા૦ સ્તૂબર, "કદમાં મોટું." વેસ્ટઃદસ્તોબરીહાઈહ્ "સત્તા આપવી તે."—૯. સરખાવો અવ૦ નિઉરૈજ્દ, "હલકું;" "ઉંચાં," "સરસ" થી ઉલટું; અને ઉરૈજ્દ, "અ-સ્વચ્છતા," "મેલ."—૧૦-૧૦. કૈહ્-અર્જ, શબ્દાર્થે, "ઘણી કિંમત યા દામ."

એટલી સારી છે, નહિ કે જે ખરેખર ગુનાહમાં ડુબેલો હોય તેની સાથે; અને મ્હોટાઈ આદમજાતની જીંદગીને આગળ વધારે છે, અને કુદરતી સરદારીનું[1] પ્રમાણ થઇ પડે છે.

(૪) જે કોઈ પોતાની નહિ હોય તેવી મિલ્કતને વેચે છે, અને જે કોઈ તેને ખરીદે છે તેઓ વિષે. (૫) એક મેંઢું જેને ઘરમાં[2] કેદ કરેલું[2] હોય, અને એક કે જેને ઘરમાં કેદ નહિ કરેલું હોય તેને વેચવા વિષે. (૬) જુદી જુદી ચીજોના નમુનાઓને લગતી જાતજાતની સાવચેતીઓ વિષે. (૭) ભારબરદાર જનાવરો, અને મેંઢાંઓ, અને ગુલામો, અને નોકરો, અને બીજી મિલ્કત વિષે, જેની જાતોની ખાસ્યતો જુદીજુદી જાતની ખાસ્યતપરથી શોધી કહાય છે. (૮) મોઢેના બોલથી એક ચીજ વેચવાના ગુનાહની પતેત કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૮અ) તે ગુનાહ કે જે ભારબરદારી જનાવરોના સંબંધમાં જણાયલો છે, જ્યારે તેઓને ખામીઓ સાથે વેચવાનું[3] ખુલ્લું સાટું કરવામાં આવે છે; અને તે કે જે ખામીવાળાં ભારબરદારી જનાવરોને વેચવા માટે હમેશાં જણાયલો છે.

(૯) અને એક ઘર કે જેમાં એક માણસ યા કુતરો ઉડતા રોગથી મરી જાય તે વિષે, અને તે રોગને લીધે જે કપડાં તે માણસે પહેર્યાં હોય તે વિષે; એટલે કે, તેઓને તેવી અપવિત્ર હાલતમાં વેચવા માટે જ્યારે ત્રણ વરસનાં હોય ત્યારે તે[4] કેવાં હોય છે, જ્યારે બે વરસનાં હોય ત્યારે કેવાં હોય છે, અને જ્યારે એક વરસનાં હોય ત્યારે કેવા હોય છે, (૧૦) એક ઘર કે જેમાં એક માણસ યા કુતરો માંદો પડેલો પણ મૂએલો ન હોય તે વિષે; તે બિમારીમાં તે માણસે જે કાંઈ કપડાં પહેર્યાં હોય તે જરાબી[5] ખરાબ[5] થવા પછી, એટલે કે, તેઓને તેવી ખરાબ હાલતમાં વેચવા માટે તે જ્યારે બે વરસનાં હોય ત્યારે કેવાં હોય છે, જ્યારે એક વરસનાં હોય ત્યારે કેવાં હોય છે; જ્યારે ૩૦ દહાડા અને રાતનાં હોય ત્યારે કેવાં હોય છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૧) એક ઈરાની ન હોય એવા માણસ સાથે કાંઈ બદલવા[6] વિષે; એટલે કે તેમ જ્યારે કરવા દેવામાં આવે અથવા તે કામ બની શકે તેવું હોય ત્યારે કેમ થાય છે. (૧૨) ત્રણ રાતમાં[7] એક સારી તોખમનું મેંઢું ખરીદવા વિષે; અને તેને ત્રણ રાત પછી હલાલ કરવા વિષે; તેમજ મ્હોટાઇ અને સારી તોખમનાં મેંઢાંને લગતા દીનના બીજા ઘણાક ચુકાદાઓ વિષે.

---

૧. સરખા અવ૦ **પઈતિ**, "એક સરદાર."—૨—૨. **પા-ગીર્-ઈ-માન્**, "ઘરમાં કેદ પકડાયલું હોય તે," એટલે કે, કોઇનું મેંઢું જેને પારકાના ઘરમાં જતાં ત્યાં પકડવામાં આવ્યું હોય તે.—૩. **ફ્રૂશિશ્નીહ્**, ફા૦ **ફરૂશીદન્**, **ફરૂખ્તન્**, "વેચવું."—૪. એટલે કે તે ઘર અથવા કપડાં.—૫.-૫. **વિશગિચગ્**, સરખાવો **વશગ્**. વેસ્ટ:નીશીવગ્, "વંશ."—૬. સરખાવો ફા૦ **ગોહરીદન્**, "અદલબદલ કરવું," "બદલી લેવું."—૭ એટલે કે, એક જરતોશ્તી ગુજર પામવા પછીની ત્રણ રાતમાં, તેની ચહારમની ક્રિયા માટે એક મેંઢું હલાલ કરવુ જોઇએ.

બાબ ૩૦ મો, હુસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ પરસુરણુ[1] બાબતોનો છે, જે કોઇની પોતાની નહિ હોય એવી ચીજ લેવા વિષે છે, એટલે કે, જ્યારે તે લોકો તેને જોય છે એમ ધારતો નથી, અને તેઓ તેને જોય છે; જ્યારે તેઓ જોય છે એમ તે ધારે, અને તેઓ તેને જોય નહિ; અને જ્યારે તેઓ જોય છે એમ તે ધારે, અને તેઓ ખચીત્ તેને જોય. (૨) એક અશો માણુસનાં શિક્ષણુ આપવા વિષે;[2] એટલે કે, જ્યારે તે ચેલાનો વાલી તે શિક્ષણુ માટે ફરી માંગણી કરે ત્યારે કયાં, શું અને કેમ થાય.[3] (૩) ગરીબોપર જુલમ કરવાના, જુઠ્ઠાઇને વખાણુવાના, અને ઠગાઇને પસંદ કરવાના ગુનાહ વિષે. (૪) પરગજુ માણુસ કોઇને ભેટ આપે તે ઓછી કરવાનાં અને તેને ફેરવી નાંખવાનાં એક માણુસનાં કામ અને હુકમ વિષે. (૫) એક સ્ત્રી જે **શાહજન્**ની[4] પદવી ધરાવતી હોય, જે પોતાના ધણી તરફ તાબેદાર હોય, અને જેણીએ પોતાના ધણીની મિલ્કતમાંથી કાંઇબી મેળવ્યું નહિ હોય તેણીની ઉદારતાની[5] હદ વિષે; અને જ્યારે ધણી આબાદ[6] હોય ત્યારે તે કેમ થાય; જ્યારે મિલ્કત કાયદાસરની[7] હોય ત્યારે તે કેમ થાય; અને જ્યારે તે મિલ્કત કાયદાસરની[7] મિલ્કત કરતાં ઉતરતી હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે ધન પુષ્કળ હોય ત્યારે કેમ થાય; ધણી તરફની સ્ત્રીની તાબેદારીની હદ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૬) એક કન્યાને પરણુાવવા[8] વિષે, અને તેણીને ધણીના ઘરમાં શેઠાણીનો દરજ્જો ધરાવવા માટે, તેણીના માબાપ યા વાલીનાં[9] ઘરમાંથી, ધણીનાં ગામમાં લઇ જવા વિષે; એક સ્ત્રી જ્યારે પોતાના ધણીને તાબેદાર હોય અને તેને સંતોષ આપતી હોય તેણી વિષે; જ્યારે તેણી એમ બોલે કે; "હું તારી સ્ત્રી છું, પણુ હું તારી તરફ એક સ્ત્રીની ફરજ બજાવીશ નહિ," ત્યારે તેણીને આપવાની શિખામણુ વિષે; એક ધણીનો તેની સ્ત્રી સાથનો કજ્યો, અને તેણીને[10] લાયક સજા કરવા વિષે[10].

---

૧. **હુંમ-દા**, એક સરખી ચીજોને ક્રમવાર ગોઠવવું." "રચવું."—૨. બીજો અર્થ "દીનને લગતું યા અશોઇનું શિક્ષણુ આપવા વિષે."—૩. બીજા તબકામાં એટલે જ્યારે ચેલો ફરી શીખતો હોય ત્યારે કઇ જાતનું શિક્ષણુ આપવું.—૪ એક સ્ત્રી જે સર્વથી સરસ હક્કો ધરાવતી હોય. **પાતકશાએ-ગાસ**, "એક સંપૂર્ણ હક્કો ધરાવતી સ્ત્રીની પદવી."—૫. સરખાવો ફા૦ **કુશાદેહ્-દસ્ત**, શબ્દાર્થ, "ખુલ્લો હાથ ધરાવવો," "ઉદારતા."—૬. વાંચણુ **ફ્રાતીગ**, સરખાવો અવ૦ **ફ્રાત**, ધાતુ **ફ્ર-ચિ**, "પુરતું એકઠું કરવું." અથવા **ફ્રાદગ્**, સરખાવો **ફ્રાદ**, **ફ્રાધ્**, "કોઈ આગળ વધારે તે." વેસ્ટઃ **પલાદીગ્**, "મૂર્ખ;" સરખાવો ફા૦ **ફલાદ્**, "નકામું," "ફાયદા વગરનું,"—૭. **દાત—ગાસ્**; બીજી રીતે **દાતીહા**, "કાયદા મુજબ."—૮. સરખાવો અવ૦ **વદ્** અથવા **વધ્**, "પરણુવું." બીજી રીતે **નાયાઈનીદન્**, "લાવવાની ફરજ પાડવી," "લઈ જવું," અવ૦ ધાતુ **ની**, "દોરવવું," "લઈ જવું"; સરખાવો **નયેઈતિ**.—૯. **સર્દારાન્**, "સરદારો."—૧૦—૧૦. **પૂહલ્ મદમ્ દેષ્રૂનિશ્ન**, સરખાવો ફા૦ **સજા રસાનીદન્**. બીજી રીતે "તેણી પાસે પૈસા લઇ જવા;" સરખાવો **પૂલ**, "સીક્કા," "પૈસા." વેસ્ટઃ "ચીન્વત પૂલ સુધી લઇ જવું."

(૭) અને એક સ્ત્રીના શરીરપર લોહી હોય, અને જેને ધોઈ નાંખવાની[1] જરૂર હોય તે વિષે; અને એક સ્ત્રી જેને પાક થવાની જરૂર હોય, તેની સાથે, અને જે ઇરાની નહિ હોય તેની સાથે, અને જે બીજીઓ, કે જેની સાથે આડો વહેવાર ગેરકાયદેસરનો છે તેની સાથે વ્યભિચાર કરનારને થવી જોઇતી સજા; અને એક સ્ત્રી જે ઇરાની નહિ હોય તેવા શખ્સ સાથના આડા વહેવારથી જાતીની ભેળ થયા હે છે તેને માટે; અને એવાંજ કામોને લગતા જે બીજા ગુનાહો તેઓ કરે તે માટેની સજા. (૮) ઇરાની નહિ હોય તેવા લોકો પાસેથી એક સ્ત્રીનો હાથ માંગવા વિષે, એટલે કે, જ્યારે એવી માંગણી કરવા સામે વાંધો ન હોય ત્યારે કેમ કરવું.[2] (૯) એક સ્ત્રીને માટે સુવાવડના[3] વખતની ગોઠવણો વિષે; તેણીનું રક્ષણ[4]; અને તેણીના ધણી સાથે દીકરો મેળવવાની ઇચ્છા. (૧૦) તેણીની[5] સુવાવડ વખતે પોતાની ઉમરે પુગેલી બ્હેનને યા દીકરીને હાંકી કાઢવાના એક માણસના ગુનાહ વિષે.[5] (૧૧) અને ત્રણ ચીજો જેથી એક માણસ ગુનેહગાર થાય, અને તેનાં સગાંઓ[6] નાચાર થઈ જાય,[6] અને તેનાથી તેઓ[7] પાસેથી ચીજો લઈ લેવાય નહિ.[7] (૧૨) જેઓ પોતાની જુલમગાર વર્તણુક માટે કાયદામુજબનો[8] પસ્તાવો[8] નહિ કરે તેઓ વિષે.

(૧૩–૧૫) અને પોતાની સ્ત્રી એક બચ્ચાંને જન્મ આપે ત્યારે પવિત્ર દાન અને ભેટો આપીને પોતાના સવાબોનો ખજાનો તૈયાર કરવાની એક માણસની ફરજ વિષે; અને જ્યારે તે માણસ[9] એક વિદ્વાન હોય[9] ત્યારે તે કેમ થાય, જ્યારે તે ચેલો હોય ત્યારે કેમ થાય, જ્યારે છોકરો જન્મે ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે છોકરી જન્મે ત્યારે કેમ થાય; અને તેથી મળતા ફાયદા અને ભલાઈ; અને છોકરા અને છોકરીના જન્મ વખતે તેઓને દીન મુજબ નામ આપવા વિષે; એક બચ્ચાંને દીનના તરીકા મુજબ નામ આપવાનો અને દેવ પરસ્તોનાં[10] નામ નહિ આપવાનો સવાબ.[10]

---

૧. સરખાવો ફા૰ શુયન્દગી, "ધોવું." એ વાક્યમાં સ્ત્રીની માસીક બિમારી વિષે ઇશારો છે. —૨. બીજો અર્થ: જ્યારે તેણી શાહ્-જન્, હોય ત્યારે શું કરવું.—૩. બરારદીહ્, "છોકરાપણું," "બચ્ચાંનો જન્મ," વેસ્ટ: DM. મુજબ, બેર્મન્–રદીહ્, "એક છોકરાનો તાબો."—૪. સરખાવો અવ૰ નિ-પા, "જાળવવું," જહમ્ ની પેઠે અહીં નિ-પાઇમ્ શબ્દને નામ તરીકે વાપરવામાં આવ્યો છે. વેસ્ટ: વ પએમ્, "અને ધાવતું બાળક."—૫–૫. વેસ્ટ: "એક બ્હેન યા મોટી ઉમરની દીકરી, તેના દીકરાપરનો કબજો છોડી દે તે માટેના એક માણસના ગુનાહ વિષે."—૬–૬. વેસ્ટ: "અને તેઓની મિલ્કતને નુકસાન કરે."—૭–૭. બુરા લા ય-સેગુનિશ્ન, શબ્દાર્થ: "જે જરાબી ધરાય નહિ."—૮–૮ "કાયદા મુજબની સજા."—૯.—૯. જક્ ગબ્રા ફ્રતુ, શબ્દાર્થ: "તે માણસ ડહાપણ છે," અથવા "તે માણસ ડહાપણવાળો છે"—૧૦.—૧૦. અથવા એ વાક્યમાં એમ ઉમેરી શકાય કે: વ વિનાસ્ ઈ મિન્ આવાજ્ દહિશ્નીહ્ જક ઈ દએવીયસ્તાન્ શેમ્, શબ્દાર્થ: "અને બુતપરસ્તોનું નામ તેને ફરીથી આપવાથી થતો ગુનાહ," જુઓ વેસ્ટ: પા. ૧૦૧.

(૧૬) મેંઢાંઓમાં નરોને દાખલ કરવાની ક્રિયા અને રિવાજ વિષે, જેથી તે નરો ખુશ કરનારા થાય; હમેલદાર[1] થયલી નારીઓ[1] અને નારીઓનાં રક્ષણવિષે, અને ઓલાદમાં વ્યસનો અને ખામીઓની ગેરહાજરી વિષે; ભલી શક્તિઓને આરાધવાથી અને તેઓને પવિત્ર ભેટો અર્પણ કરવાથી એક તંદરોસ્ત ઓલાદ પેદા થવા વિષે; અને તેથી **પસૂશ-હુઊર્વ**ને[2] મળતા આશિર્વાદ. (૧૭) જ્યારે મેંઢાંની ઓલાદ પેદા થાય ત્યારે તેઓનાં ટોળાંનું રક્ષણ કરનાર વિષે. (૧૮) **યજિશ્ન**ની ક્રિયાઓ કરવા અને પવિત્ર ભેટો આપવા વિષે; અને તેજ બાબતથી મેંઢાંને થતો ફાયદો. (૧૯) એક **મજદયસ્ને**ાના જીલ્લા વિષે; તે જીલ્લામાં કૂતરાઓને સંભાળ ભર્યો ખોરાક આપીને તેઓની ઓલાદ વધારવા વિષે; અને તેજ બાબતનો સવાબ.

(૨૦) પવિત્ર આતશની ઉપર દેખરેખ રાખવા સારૂં કોઈને **જૂઓત** થવાનું શિક્ષણ આપવાના પગારની હદ વિષે; અને દીની કામ કરનારાઓના બીજા પગારોની[3] જાહેરાત તથા જામીનગીરી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૧) એક સગીરનાં કાયદામુજબનાં વાલીપણાં વિષે; તે બચ્ચું જે બત્તી જેવું છે, અને પિતા જે આતશ જેવો છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૨) એક ખરાબ નજરથી અથવા એક દસ્તાનવાળી સ્ત્રી નજદીક હોવાથી જે બિમારી થાય છે તે વિષે; તેથી જેની નજર ખરાબ હોય અને દસ્તાનવાળાં હોય તેઓ ગુનેહગાર થાય છે. (૨૩) અને બીક ધરાવનારાને લીધે, જેઓ બીકથી ભરેલા હોય તેઓને કઈ જાતનું રક્ષણ આપવું જોઈએ તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૪) અને જ્યારે ઘરમાંથી બહાર ઉતરવું પડે[4] ત્યારે આપવાં જોઇતાં રક્ષણ વિષે. (૨૫) એકમેકનાં જોડાણ અને મદદ સારૂં જે કોઇ કાયદા મુજબની ખાધખોરાકી પુરી પાડે તેઓ વિષે. (૨૬) એવી કાયદા મુજબની મદદ કરવા માટેના પગાર વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૭) અને અસંખ્ય લોકો માટેની મિલ્કતની આવક વિષે, તેમજ જે મિલ્કત કોઇના સાથીઓ સારૂં હોય તેની આવક વિષે; એટલે કે જ્યારે આવક સત્તાથી લેવામાં આવે ત્યારે કેમ થાય, અને તેમ નહિ હોય ત્યારે કેમ થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૨૮) મિલ્કતના ધણીઓને તે પાછી અપાવવાની જડજોની ખાસ મ્હેરબાની વિષે; ઈન્સાફી જડજોથી થતા ફાયદા; અને ખોટા ચુકાદાઓ અને ખોટા જડજોથી થતું નુકશાન; તેજ મુજબ એક મિલ્કતને ખરેખર માંગવાથી, ખરેખર જવાબ આપવાથી, અને સાચ્ચાંને મદદ કરવાથી થતો ફાયદો, અને જુઠી માંગણીથી, તથા જુઠી ઠગાઇથી,[5] તથા જુઠી માંગણી અને જુઠી ઠગાઇને મદદ કરવાથી થતી દુશ્મની અને નુકસાન; દુશ્મનીની ગેરહાજરી, પણ વિલાપ કરતાં[6] દુઃખી લોકોનું છુપું નુકસાન. (૨૯) રાસ્ત ચુકાદા આપવા અને ખોટા ચુકાદાથી દૂર રહેવા માટે જડજોને શિખામણ વિષે; અને તેઓના ખામી વગરના વાજબી ચુકાદાનો બદલો; અને ખોટા ચુકાદા માટેની સજા; જડજો

૧—૧. **વારેશ્નૂ નેકદીહ**; સરખાવો અવ૦ **વરેશૂ** "કોઇ ચીજમાં ખી મૂકવું:" અને **વરિર્ન**, અથવા **વાવરેશી. નેકદીહ**, "સ્રાપણું," અથવા "સ્રીઓ."— ૨. મેંઢાંની પાસબાની કરનાર કુતરો—૩. **મિજ્દોબરીહ** સરખાવો ફા૦ **મજ્દૂરીહ**, "મજુરી." અવ૦ **મીજ્દ—બર**.— ૪. જો આગ લાગી હોય તો.—૫. વેસ્ટઃ "ખોટી તપાસ કરવી."—૬. **ગર્જિશ્ન**; અવ૦ **ગરેજ**, "મોટેથી રડવું," "વિલાપ કરવો."

માટે પેલી દુન્યામાં સખ્ત હિસાબ; અને સચ્ચાઇની વખાણુ તથા જુઠ્ઠાણાંનો ધિક્કાર; વાજબી ચુકાદો આપવાથી અને ખોટો ચુકાદો આપવાથી દૂર રહેવાથી ફરેશતાઓને મળતો સંતોષ અને દેવોને થતું દુ:ખ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૦) અને પહેલી પેદાયશ થઈ ત્યારે કઈ જગા અહુરમજદે અનાજ પેદા કરવા નેમી આપી હતી તે વિષે, કે જે અનાજ આદમજાત અને ઢોરોના ખોરાક તથા મદદ માટે કામમાં આવ્યું; અને અનાજની રોપણી **મશ્યે** તથા **મશ્યાની**નાં શરીરમાંથી થઈ હતી[1]; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૧) અનાજ રોપવાના અને ઉગાડવાના ધંધા[2] વિષે; ખેડુતોની ફરજોમાં શું શું સમાયલું છે, ખેતીનાં કામમાં ભાગીદારી,[3] અને ખેતીના[4] હિસ્સાની હદ; કિંમતી હિસ્સા પાડવા, અને ઇલાજ વગરના હિસ્સા પાડવા;[4] ખેતરના ચોકીબાનનો શું ભાગ અને ખેડુતનો કેટલો; અને તેઓની[5] વચ્ચેના લોકોનો ચુકાદો.[5] (૩૨) અનાજ, જે રોપ્યું હોય, જે કાપ્યું હોય, જે રાંધ્યું[6] હોય, તેના બનાવેલા ખોરાક[7] વિષે, અને બીજી ચીજોનો ખોરાક. (૩૩) એક નાની ચીજના તેનાં લોહીથી થતા વધારા વિષે. (૩૪) જમીનની માલેકીની જાતો વિષે અને બીજી ચીજો જે ઉત્તમ હોય તે વિષે. (૩૫) જે કોઈ સત્તા વગર ખેતી સારૂં પાણી લાવીને પોતાની જમીન ખેડે, પણ વગર બીકે અને જોરાવર લડાઈથી તેને માટે તકરાર કરતો નથી તેને જોનાર માણુસ વિષે. (૩૬) કોઇએ જે સામગ્રીઓ ભૂખ, નમ્રપણું, અને ભય વખતે વાપરવા આપી હોય તે વેચવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૭) વધુમાં વધુ[8] ગુનાહ વિષે; અને તે ગુનાહ કે જે તુરત તેજ જગાપર થાય, અને તે કે જે એક **હાસ્ર**ના તફાવતે થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૮) દરેક ગુનાહની તોજેશ થઈ શકે છે તે વિષે; અને એક અશો માણુસને મારી નાંખવાના ગુનાહ માટેની, જાદુગરી, તથા કાંઈ ખરાબ વસ્તુ[9] આતશ અને પાણીમાં લઇ જવા માટેની સજા. (૩૯) અને **યાતૂ**, અને **બાજાએ**, અને **ખૂર**, અને **અરેદૂશ**, અને **અવોઇરિશ્ત**, અને **અગ્રેરેપ્ત**, અને **અતપક્-દાત**[10] ગુનાહો માટે

---

૧. અહીં **દીન્કર્દ** વચ્ચે **અને બુન્દહિશ્ન**, બાબ ૧૦મો, ૧૪મો, અને ૧૭મા વચ્ચે ફરક પડે છે. જુઓ પુસ્તક ૮મું, બાબ ૧૨મો, ફ. ૧.—૨. **કારૂ**, શબ્દના અર્થ ઘણા થાય છે જેવા કે, "વેપાર," "ધંધો," "ખેતી."—૩ **શરીગીહ**, સરખાવો ફા૦ **શરીકી** "ભાગીદારી." વેસ્ટ: દારીકીહ, "ખંત." ૪—૪. વેસ્ટ: "ખેતીમાં લાયક હિસ્સાથી અને જરૂરી હિસ્સાથી તેના ભાગોની હદ."—૫—૫ વેસ્ટ; અને તેઓની વચ્ચેના ચુકાદા."—૬. ફા૦ **નદા**, "રાંધવા સારૂ આતશપર મુકવું." વેસ્ટ; **પવનૂ નદૂ**—એએ, "વધારા સારૂં."—૭. સરખાવો ફા૦ **ખ્વનૂ**, "રસ," "ખોરાક"—૮. **અવરીહ**, "ઉંચાણ" (climax)—૧૪. **અગાહ**, સરખાવો અવ૦ **અક**, એ શબ્દ **અઇશૂ** પણ વંચાય, એટલે "કોઇને આતશમાં અને પાણીમાં લઇ જવા યા નાંખવા વિષે."—૧૦. મારામારી, જખમ, અને ભુખમરાથી થતા આ જુદીજુદી જાતના ગુનાહો **વંદીદાદ ફરગર્દ** ૪થી, ૧૭, ૧૮ અને ૨૦; **શાયસ્ત લા—શાયસ્ત**, બાબ ૧, ૯, ૧૬, તથા **ફ્રહંગ** પા. ૩૬-૩૭ માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

છાગળા ઉઠાડવાથી,[1] સખત મહેનત કરવાથી અને સજા ખમવાથી થતી તોજેશ; **અસ્પ-અસ્ત્ર** અને **સ્રઓષો-ચરન**ની સજા અથવા ફટકાઓની જાતો; અને કેવી રીતે બન્નેથી થાક લાગે છે.[2] (૪૦) જ્યારે એક ગુનેહગાર માણુસ છાગળા ઉઠવાની, અથવા સખ્ત મહેનતની, અથવા સજા ખમવાની થાકની તોજેશ કરવાથી મરણ પામે, અને જ્યારે એક માણુસ જે પોતાના ગુનાહની તોજેશ કરવાની ઇચ્છા ધરાવતો હોય પણ તેમ કરવાને શક્તીવાન[3] ન હોય અને આ શારીરીક હાલતમાં તોજેશ ન કરી હોય તેને મારી નાખવામાં આવે, ત્યારે ગુનાહને લીધે રવાનને કઈ જાતની નાચારી થાય છે. (૪૧) તેઓ વિષે કે જેઓના ગુનાહ માટે તોજેશ નથી.

(૪૨) અને એક દરવીશ જેની મિલ્કત લૂંટાઈ ગઈ હોય તેણે કઈ જાતની તકરાર કરવી જોઈએ તે વિષે; પહેલાં લૂટારાના જુલમ વિષે, અને પછી જ્યાં સુધી તેઓ તેની મિલ્કત પાછી અપાવે[4] ત્યાંસુધી તેઓ મારફતે તે જુલમગારની સામે ફોજદારી કામ ચલાવવા માટેની અરજ વિષે. (૪૩) તેનાં મુશ્કેલી અને આફતને શરણ થવા વિષે, અને તે બાબતપરનો ચુકાદો. (૪૪) સઘળી જાતની દરૂજીને લીધે તેના ઘણાજ દુષ્ટ લોભના જુલમ વિષે; અને તે લોભના દેવને આખી હાઉમંદ દુન્યાનો નાશ કરતાં અટકાવવા માટે દાદાર અહુરમજદની રાહબરી. (૪૫) અને એક માણુસ જે ગરીબીમાં[5] પણ પોતાની જીંદગી બચાવે છે અને સારી રીતે જાળવે છે તેનાં મોટાં ડહાપણ વિષે.

બાબ ૩૧ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) બીજા વીસ વિભાગોમાંનો એક કસોટી કરવાની ક્રિયા વિષેનું પુસ્તક છે, અને તેથી તેમાં કસોટીમાં બચાવ અથવા નાશની રીતો વર્ણવેલી છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

બાબ ૩૨ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ ભારબદાર જનાવરો, અને મેંઢાં તથા કુતરાં જે દિવાનાં[6] થઈ ગયાં હોય તેઓને પરહેજ કરવાની રીત અને હદ વિષે છે; અને તેઓનો નાશ

---

૧. વાંચણ **પિશન્જ—દસૂ**, શબ્દાર્થે "ખાંચો પાડવો," અથવા "છાગળા ઉઠાડી દઝાડવું," સરખાવો ફા૦ **પિશન્જ** "ખાંચા," "કરચલી," અને **દશ્રૂ**, **દસૂ**, "આપવું."—૨—૨. **અવીગ્-ગન્જિ-શ્નીહ્** સરખાવો **અવીગ્**, "વગર," અને ફા૦ **ગન્જીદન્**, "ભરેલું હોવું." વેસ્ટ: **અવાકન્જિશ્નીહ્**, "તોજેશની અસર," (સરખાવો અરેબીક, **અવાબ્**, "એક ખરી પરેજગારી કરનાર.")—૩. તેની શારીરીક અથવા મનની નબળાઇને લીધે.—૪. **લખ્વારૂ તૂખ્તન્** સરખાવો ફા૦ **તૂખ્તન્**; "કરજ ભરવું," "ઉછીની લીધેલી ચીજ પાછી આપવી."—૫ **બએનૂ આતૂબાનીગીહ્**, શબ્દાર્થ: "નબળાઇમાં."—૬. સરખાવો ફા૦ **દીવાનહ્**.

કરવાનું કામ;[1] અને તેઓને કેટલી હદે સાજા કરી શકાય; જો સાજાં ન થાય તો તેઓને કતલ કરવાં જોઈએ;[2] તેઓને કેદ કર્યા હોય ત્યાં તેઓની સંભાળ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨) બારબરદાર[3] જનાવરો, મેંઢાં અને કુતરાંના સંબંધમાં જે ગુનાહ લોકો કરે તે વિષે.[3] (૩) કોઇ નિર્દોષ હોય તેને મારી નાંખવાનો ગુનાહ. (૪) એક બિમાર કુતરાની જતન અને તેને માટેના ઉપાય વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે

બાબ ૩૩ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ પરચુરણ બાબતોનો છેઃ કાયદા મુજબ વધેલી દોલત એકઠી કરવાની હદ વિષે; અથવા કાયદા મુજબની[4] તવંગરીથી ઉતરતી તવંગરી[4] વિષે; જે દોલત કાયદા મુજબની હોય તેથી ઉતરતી દોલતના સત્તાવાર ઉપયોગ અને વાજબી રીતે મેળવેલી દોલત સત્તા વગર વાપરવા વિષે; તેથી એ બેની રીત એકજ[5] છે; અને તેના સંબંધમાં ઉચ્ચા અને પ્રમાણીક અથવા અપ્રમાણીક ચુકાદા વિષે.

(૨) અને એક કન્યાને તેણીના ધણીને આપી દેવાના અને તેણીની રીત આપવાના લાયક વખત વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩) તેણીને આપેલી મિલકત છોડી દેવાથી તેણીનાં સાધનો છુટી જવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪) એક બાપ જેને છોકરા હોય તેને વિષે; અને તેમાંના કયા છોકરા સારૂં બાયડી પહેલાં શોધવી જોઈએ. (૫) એક બાપ જેને છોકરીઓ હોય તેને વિષે; અને તેમાંની કઈ છોકરીને ધણીને પહેલાં આપવી જોઈએ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬) પોતાની સ્ત્રીને એક પવિત્ર ભેટ આપવાના વધતા સવાબ વિષે; અને તેણી બદ જીંદગી ગુજારે તેનો મોટો ગુનાહ. (૭) પવિત્ર ભેટો આપવા માટેની દોલત વિષે; પોતાની રજાની જાહેર ખબર; શબ્દોમાં દર્શાવેલી રજાને અમલમાં મૂકવાથી, તેને મળતી જાહેરાત; એટલે કે, કેટલી દોલત ખપી ગઇ છે.

(૮) એક ઇરાની ન હોય એવા શખ્સ વિષે, જ્યારે તેને તેનીજ જાતવાળા લોકો સાથે લડાઇમાં મદદ કરવાના બદલામાં એક ઇરાની તેની પાસે કાંઇ માગે, તે કે જે છુટો માણસ થતો નથી જોકે તેની ગુલામગીરીની હાલતમાં ઇરાનીને બદલો[6] મળે છે.

---

૧. **વિનાસિરન,** "ઝેર આપવું," "ચેપ લાગવો."—૨. ભારબરદાર જનાવરો અને મેંઢાં, કુતરાંને તીરથી મારવામાં આવતાં હતાં એટલે તેઓ એમાં સમાયલાં નથી.—૩-૩. વેસ્ટઃ "ભારબરદાર જનાવરો, મેંઢાં, અને કુતરાં જે નુકસાની કરે તે વિષે."—૪-૪. **ફ્રૂદ્ મિન દાતીહા** અથવા **દાત-ગાસ્** શબ્દાર્થઃ "કાયદા મુજબનું જે હોય તેથી ઉતરતું અથવા જે કાયદા મુજબની હાલત હોય તેથી ઉતરતી."—૫. **ખૂસ્ત્,** સરખાવો ફા૦ **ખૂસ્ત્,** એટલે "સાધારણ રસ્તો," તે ઉપરથી "એ રીત સાધારણ છે. **અજશ્ અયેવગ્-એદ્ નખૂસ્ત** "તેનાથી પહેલાં એકત્ર થાય છે......."—૬ એટલે કે, જે છુટાપણુ તેણે એક ઇરાનીની મદદથી નહીં મેળવ્યું હોય તે માટેનો બદલો. વેસ્ટઃ **આઝાદ્** તથા **આઝાદીહ્,** વાંચે છે, અને "મ્હેરબાન," તથા "મ્હેરબાની" અર્થ કરે છે.

(૯) અને મ્હોટાઇ વિષે તથા ભેટો વિષે; તે કે જે ભેટનો પુરાવો હોય તે, અને જે પુરાવો નહીં હોય તે, તે કે જે સઘળું આપવાની સાબેતી હોય તે, અને તે કે જે થોડું આપવાની હોય તે, અશો લોકોને મળતી ભેટમાંથી ઉભી કરેલી ઉંચી લોન ઉંચી ભેટ છે, જે કોઇબી રીતે અને કોઇબી જાતમાંથી ઉભી કરેલી એક ચીજમાંની બીજી ચીજ છે; એક નરને નારી તરફથી મળેલી ઉંચી ભેટની નિશાની, અને તે કે જે નર અને નારીની બન્નેની નિશાની છે; જીવવાળી પેદાયશ જે એક ગર્ભનો નમુનો છે; તેમાંથી જીવવાળી અને જીવવગરની પેદાયશ દેખઇતી ઉત્પન્ન થઈ છે; એક ગર્ભમાં જે હોય તે એક જાત છે; એક જાતમાં જે હોય તે એક શારીરીક આકાર છે; જે કાંઈ પેદા કર્યું હતું તેનું પ્રમાણ સંપૂર્ણ રહ્યું છે, જો કે તેને જે કારણ માટે પેદા કરવામાં આવ્યું હોય તે હસ્તિમાં આવ્યું નથી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૦) પાંચ સર્વથી ઉત્તમ અને પાંચ સર્વથી ખરાબ કામો વિષે; **નસા**ને લગતા સાત ગુનાહો; ત્રણ ગુનાહો જેની તોજેશ સર્વથી ખરાબ રીતે કરવી પડે છે તે. (૧૧) અને **હીખ**થી રંગવાના, જીંદગીનો નાશ કરવાના, મોત નીપજાવવાના, અને વિલાપમાં પોતાનાં કપડાં ફાડવાના ગુનાહ વિષે. (૧૨) ધંધા વગર રહેવાના અથવા આળસાઇના ગુનાહ વિષે જો કે તેઓ જે કાંઈ કરે તે સારૂં કામ હોય. (૧૩) એક ઇરાની ન હોય તેને કપડાં, હથિયારો, ઓજારો અને બીજી ચીજોની ભેટ આપવાનાં વાજબી પણાંને લગતા ચુકાદા વિષે, જેથી તેઓની આરાધના અને ફરજો અને કોઇબી બીજી મદદ આગળ વધે; અને જે મદદ માટેનું હોય તે સાંભળવા, અને છાકટા માણસોને બી સાંભળવા વિષે. (૧૪) અને ઝાડો તથા રોપાઓ ગેરવાજબી રીતે નાશ કરવા અને કાપવા વિષે; અને તે વિષેનો ચુકાદો. (૧૫) એક માણસ જે દેવપરસ્ત હોય યા દેવપરસ્ત ન હોય તેનાં મુડદાંને દાટવા માટે ઘોર ખોદવાના ગુનાહ વિષે; અને એક મુએલા દેવપરસ્ત માણસનાં મુડદાં સારૂં કપડાં આપવાના ગુનાહ વિષે. (૧૬) તે માણસ વિષે જે માજદયસ્નોને રીમન કરવા માટે આતશમાં, પાણીમાં, એક જગામાં અથવા કપડાંપર ગેરવાજબી રીતે **હીખ** નાંખે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૭) જમીનના ભીનાસની જાતો અને પ્રમાણના સંબંધમાં પાણીની ગણત્રી વિષે. (૧૮) પાણી અથવા આતશથી કોઇ ચીજને નકામી કરવાથી થતા ગુનાહ વિષે. (૧૯) આતશની સઘળી જાતની રોશનીથી[૧] દુન્યામાંના દરદોનો બે ત્રીતિયાંશ જેટલો ભાગ કાઢી નાંખવા વિષે; અને માણસજાત વચ્ચેની એક બીજા તરફની અદાવતની ગેરહાજરીથી અને તેઓના એકઠા સંપૂર્ણ પ્યારથી જમાનાની પેદાયશમાંથી કંગાલ્યત દૂર કરવા વિષે.

બાબ ૩૪ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ એક છોકરાને જન્મ આપવાનાં જ્ઞાનનું પુસ્તક છે; તેને વિષે દીનની શિખામણ, દીનની શિખામણ મુજબ પોતાનાં શરીરમાં કામ કર્યાથી

---

૧. એટલે કે, સઘળી જાતના આતશોથી દરદના જંતુઓને બાળી નાંખવાથી.—

બચ્ચાંનો થતો ફાયદો, અને તે શિખામણ તજવાથી થતું નુકસાન. (૨) એક છોકરો પેદા કરતાં જે થાય તે વિષે; નર ને નારી પાસે પહેલી વખત કયારે લઈ જાય, અને પછી બીજી, અને ત્રીજી, અને ચોથી, અને પાંચમી વખત; નરને લીધે દુન્યામાં એક છોકરાનું, અને વળી દુધનું પેદા થવું. (૩) અને જ્યારે એવી રીતે નર અને નારીમાંથી છોકરો પેદા થાય છે ત્યારે બનાવ થવાની જગાએ પહેલાં મની કોણ નાંખે; અને કેમ તથા કેટલો વખત તે મની ગર્ભની જગાએ રહે છે, અને સંબંધમાં કેટલો વખત, અને લોહીના આકારમાં કેટલો વખત. (૪) તે કયારે અને શામાંથી પેદા થાય છે તેને લગતી જુદી જુદી આશાઓની તકરાર; અને બચ્ચાંની નર જાતિ અને નારી જાતિની નિશાનીઓ કયારે અને શાથી જાહેર થાય. (૫) અને ગર્ભનો[1] આકાર[1] કયારે થવા માંડે;[2] અને તેમાં કયા અવયવો પહેલાં બને, અને જ્યાંસુધી શરીરનું હાડપિંજર આખું થાય ત્યાંસુધી તે કારણ સારૂં સર્વથી છેલ્લા કયા બને; શરીરનું હાડપિંજર આખું પેદા થયા પછી કયો અવયવ કઈ જગાએ બને; શરીરનું હાડપિંજર આખું પેદા થયા પછી તેની લાયક જગાએ એક અવયવ ઘડાવાની અસર. (૬) એક બચ્ચું જે માતાનાં આખાં[3] ગર્ભસ્થાનમાં[4] હોય તે તેમાંની વધની[5] હદ સુધી પુરેપુરૂં વધી રહે ત્યાંસુધીની તેનાપરની અસર; અને એક સ્ત્રીનાં જોડ[6] બચ્ચાં;[7] અને જન્મને માટે તે બચ્ચાંનો નીચે ફરવાનો વખત, અને તેજ વખતે તેના જન્મનો બનાવ.

(૭) બાકી શરીર સાથે પણ જીંદગીના વધારા વિષે; જેવાં તેઓ જણાય તેવાં કયાં હાડકાં બીજાં હાડકાંઓથી છુટાં ગરથી ભરાયાં. (૮) પાંચમે મહિને માતાનાં ગર્ભસ્થાનમાં નર જાતિ બનાવવાની અશો ફ્રવાહુરોની શક્તિ વિષે; અને એક નર છોકરાના જન્મ માટે અશો ફ્રવાહુરોની આરાધના. (૯) બચ્ચાંની નાળની દોરી કાપવાનાં કામ સિવાય એક દાઈ તેણીને મદદ કરે તે અગાઉ એક હમેલદાર સ્ત્રીનાં બચ્ચાંને જન્મ આપવાનાં કામ વિષે; તેનો પહેલો ખોરાક, અને બીજો ખોરાક; અને માતાનું દુધ તેને કયારે આપવું જોઈએ; જન્મ વખતે બચ્ચાંની કઈ જાતની જતન લેવી જોઈએ; અને તેને પાટો બાંધવો, તેનાં ઉંઘ, ખોરાક, અને રક્ષણ; ગેરકાયદેસર વર્તવાનો ગુનાહ; અને તે[8] બાબતપર જે હોય તે.[8] (૧૦) એક સાંઢણી, અને ઘોડી, અને ગધેડી, અને ગાય અને સ્ત્રીનાં ગર્ભસ્થાનમાં બચ્ચું કેટલા મહિના રહે તે વિષે;

૧—૧. મદમ્ ગરતગ્, શબ્દાર્થઃ મનીમાંથી જે "પેદા થાય તે."—૨ દીસી હસ્તન્, શબ્દાર્થ: "દેખાવનો બનાવ," તે ઉપરથી "ગર્ભનો આકાર બનવો." વેસ્ટ DP. માંના શબ્દ ગેસી હસ્તન્ ને ગાસી-હસ્તન્ વાંચી "એકજ જગાએ હોવું" એવો અર્થ કરે છે.—૩ સરખાવો ફા૦ ફુરન, "પુરેપુરૂં," "પુષ્કળ," "મ્હોટું"—૪. વાંચણઃ ગીવર્, સરખાવો અવ૦ ગરેવ્, સં૦ गर्भ, "ગર્ભસ્થાન." વેસ્ટનું વાંચણઃ ગુરન-સ્પર્ ને બદલે ફુરન-સ્પર્, "એક નર તરફની તાબેદારી."—૫. રુદગીહ્, સરખાવો અવ૦ રુધ્ અથવા રુદ્, "ઉગવું." "વધવું." વેસ્ટઃ રદગીહ્, "સત્તા આપવી."—૬. સરખાવો અવ૦ ઢ, "બે," "જોડ."—૭. એટલે કે, જે એક સ્ત્રી પોતાનાં ગર્ભસ્થાનમાં ધરાવતી હોય. જુઓ વેસ્ટની નોટ પા.૧૧૦. —૮-૮. અહીં મા બએન્ હમ્ બબા ને બદલે ઈ બએન્ હમ્ બબા મળે છે.

અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૧) તે દુન્યવી[1] જ્ઞાનની હદે પહોંચે ત્યાંસુધી[1] એક તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાંની જોવાની બીનાઈ શક્તિ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૨) અને અગણીત લોકોની રસમો[2] વિષે જેથી સુંદર શરીરની સરસાઈ[3] મળે, જે[4] મેળવવાની એક સ્ત્રીની ઇચ્છા હોય છે;[4] તે ચપળતા જે પગના જોરને લીધે મળે છે; તેજ મુજબ તે જોરાવરપણું જે શરીરની શક્તિથી મળે છે; દોલત મેળવવાની ઇચ્છાની, જાહેરમાં[5] બોલવાની,[5] અને દૂરથી[6] સાંભળવાની,[6] અને તે કે જેથી એક ખામી[7] નીચી પડે છે[7] તેની, અને તે કે જેથી સર્વથી[8] વધુ તાબેદારી[8] મેળવાય છે તેની, અને તે કે જેથી માણસજાતમાંથી[9] દુશ્મનાઈ જતી રહે છે[9] તેની સરસાઈ.

(૧૩) અકુદરતી[10] ગુનાહ જે કરે અને કરવા દે[10] તેઓની બદ ઇચ્છાઓ વિષે, તેઓનો જુલમગાર કામી જુસ્સો, અને ખરાબ કામ, અને ખરાબ થયલી કીર્તિ, અને બગડેલાં તથા રીમન થયલાં શરીરો; તેઓ જે ચીજો જોય તેની જીંદગીના નાશથી એ સઘળી ખરાબીઓ વધે છે; અને એ સઘળો વધારો તેઓને ખચીતજ તેઓને લાયકના મ્હોતને માટે તૈયાર કરે છે; જુલમમાં જેટલો અજિ—દહાક, અને જાદુગરીમાં જેટલો સર્પ સ્રવર, અને અશો લોકોનો નાશ કરવામાં જેટલો કરપન તૂર-ઈ-બ્રાતૃ રએશ, અને ઠગાઈનાં જેટલો એક ઠગારો અધર્મી માણસ,[11] મ્હોટા છે તેટલાજ અકુદરતી ગુનાહ કરનારા પોતાની ગુનેહગારીમાં મ્હોટા છે. (૧૪) એક સ્ત્રી જે સુવાવડી હોય અને દુધ આપતી હોય, જેનું બચ્ચું જુદાજુદા માણસો સાંથના વ્યભિચારનું પરિણામ હોય તેણીનાં જબરાં ગુનેહગારપણાં વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૫) એક નારીના નર સાંથના વ્યભિચારથી તેણીનું જોર વધવા વિષે; અને નરના નારી સાથનાં વ્યભિચારથી તેનું જોર ઓછું થવા વિષે.

૧-૧. દુન્યાને સમજવાની શકિત ધરાવી શકવાની હાલતે પહોંચે ત્યાં સુધી.—૨. દાત, "કાયદો."—૩. બાલિસ્તૂ, શબ્દાર્થઃ "ઉચ્ચાંમાં ઉંચ્ચી ટોંચ," "શિખર."—૪-૪. વેસ્ટઃ "સ્ત્રીઓ માટેની ઇચ્છાની સરસાઈ."—૫-૫. હન્જમનીગ્ ગુફ્તારીહ્; વેસ્ટઃ "મીજલસમાં બોલવાની."—૬-૬. દૂર-ગુશનીહ્, અવ૦ ગઓષ; અથવા દૂર-ગોગાનીહ્, "દૂરથી બોલવું."—૭-૭. વાંચણઃ પ્રતૂ ને બદલે આર્દ; સરખાવો ફા૦ આર્દ્, "અપૂર્ણતા," "ખામી," "ખોડ," એનું વાંચણ અર્દ્ (અવ૦ અરેત) બી થાય એટલે: "લડતું," "તકરાર." વેસ્ટઃ "તે કે જેથી કોઈ કાબુ વગરનું માણસ પડતી હાલતમાં આવી પડે છે."—૮-૮. પદીરિશ્ન-તરીહ; વેસ્ટઃ પદીરિશ્ન-દાનતરીહ્, "તાબેદારીનું વધુ જ્ઞાન."—૯-૯. લખ્વાર્ પદમીનિશનીહ્ ઈ તઓખ્મ, "ઓલાદનાં દુઃખોની ઉલટી અસર."—૧૦-૧૦. વીપ્તગ્ વ વીપીનીદગ્, સરખાવો અવ૦ વીપ્ત, ધાતુ વિપ્.—૧૧. પહલવી દાદીસ્તાન્-ઇ-દીની, પુર્સીશ્ન ૭૧, ફ. ૨-૯ માં નીચે મુજબ સાત ગંભીર જાતના ગુનાહ કરનારાઓનાં નામ આપ્યાં છેઃ અજી-દહાક, અજી-સ્રુવર, વદગ્, વીપ્તગ્, વીપીનીદગ્, તુર-ઈ-બ્રાતૂરૂ-રએશ, અને પરામૈગ. જુઓ વેસ્ટની નોટ ૧-૪, પા. ૧૧૧.

બાબ ૩૫ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) છેલ્લા ચઉદ વિભાગોમાંનો છ ફ્રગર્દવાળો એક વિભાગ કબજાની જુદીજુદી જાતોની વિગતોનું પુસ્તક છે, તેઓની એક બીજાપરની સરસાઈ, અને ઈન્સાફની અદાલતમાં તપાસ ચલાવવા માટેની તેઓની સારી શબ્દ રચના. (૨) અને તે મિલ્કત વિષે જે જડજો આગળ લાવવામાં આવી હોય, અને જે માટે જડજો આગળ સામે થનાર તરફથી વાંધો ઉઠયો હોય. (૩) કબજો પાછો આપવાને લગતા, અથવા કબજો રાખવાને લગતા ચુકાદા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪) એક મિલ્કત વિષે, જે પ્રતિવાદી, કે જેના કબજામાં તે હોય તેની પાસેથી પાછી લાવવામાં આવે છે; અને એક મિલ્કત જે એક માણસ પાસેથી જખમ કરીને, અથવા કોઈ દેખઈતા ગુનાહથી લૂંટી લેવામાં આવી હોય; અને તે વિષેની હકીકત. (૫) સાથે લડનારા અને સાથે કામ કરનારાઓની આવક વિષે; અને તેઓ વિષેની હકીકત. (૬) અને જમીન, મિલ્કત, અથવા કાંઇબી ચીજ જે એક ઇરાની ન હોય એવો શખ્સ ધરાવતો હોય તે ઇરાનના[1] ઉમરાવોમાંના એકના હાથમાં આવવા વિષે.[1]

(૭) એક કુટુંબની સરદારી વિષે, તેની જુદીજુદી જાતો, અને તેને માટેની એક માણસની લાયકાત. (૮) કોઈનાં પોતાનાં કુટુંબ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૯) સ્ત્રી જે સગીર હોય તેની આવક વિષે. (૧૦) એક સ્ત્રી મેળવવામાં ખાત્રી[2] આપવાનાં કામ વિષે, વળી તે ખાત્રી પછી ધણીનાં તેને લઈ જવાથી તેણીનાં લગન વિષે. (૧૧) વાલી અને આશક વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૨) સ્ત્રીઓ ધરાવવાની, બચ્ચાં મેળવવાની, અને વ્યભિચારના મધ્યમપણાંની હદ વિષે.

(૧૩) દત્તક લેવાનાં કામ વિષે, અને તેની જાતો, અને તે માટેની લાયકાત; દત્તક લીધેલા છોકરાને તજવા વિષે; દત્તક લીધેલા છોકરાનો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૪) ભાઈઓની ભંડળી વિષે, જે હસ્તિ ધરાવતી હોય અને નક્કી થયલી અને સલામત[3] હોય, તથા તેની જોખમ ભરેલી હાલત; અને દોલતનું જરૂર હોય તેથી વધુ થવું;[4] અને દોલત કે જે તદન બરબાદ થાય છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૫) જે દોલત નજદીકનાં સગાંઓને સગાઇને લીધે મળે અને તે કે જે દત્તક લીધેલા છોકરાથી મળે તે વિષે. (૧૬) વધારાની દોલત વિષે, જે પોતાની[5] ન હોય તેવી ભેટ જેવી છે.[5] (૧૭) તેણીના બાપનાં મરણ પછી એક કન્યાને તેણીના ધણીને આપી દેવાના હક વિષે; એટલે કે, કોણની મારફતે તે એમ અપાય.

૧—૧. વેસ્ટઃ "ઇરાનમાંના એકના બાદશાહી હાથમાં."—૨. સરખાવો ફા૦ આવારહ્, "ચોક્કસપણું," "ખાત્રી." વેસ્ટઃ આજારીહ્, "દુઃખ."—૩. બખ્તગ્, બેહતર બુખ્તગ્, અવ૦ બૂજ્, "બચાવવું," "છુટું કરવું." અથવા બખ્તગ્, અવ૦ બજ્, "ભાગવું," તે પરથી "બરખાસ્ત કરેલી," "ફડચામાં ગયલી." વેસ્ટઃ "રચવામાં આવે છે."—૪. વળી સરખાવો ફા૦ માન્દેહ્, "વધેલું" "વધારાની દોલત."—૫-૫. પવન્ શાસ્ ઈ ખીશ્-દેહશ્. વેસ્ટઃ પવન્ રાસ ઈ અહરાયીહીહ્ વેહ્‌જૂનેદ્, "અશોઇના રસ્તામાં ઉતરી પડે છે."

બાબ ૩૬ મો, હૂસ્પારમ્ નસ્ક.

(૧) છેવટના સાત વિભાગોમાંનો એક વિભાગ કાયદા મુજબના રોજીંદા ખોરાક વિષેનું પુસ્તક છે, એક પુખ્ત ઉમરના માણસનો, એક હમેલદાર સ્ત્રીનો, એક બચ્ચાં વગરની સ્ત્રી જે સગીર હોય તેનો ખોરાક; **પસૂશ-હઉર્વ,** અને **વીરહઉર્વ,** અને **વોહુ-નજગ** કુતરાઓનો ખોરાક, અને આ ત્રણ જાતના કુતરાની નિશાનીઓ.[1]

(૨) એક માણસનાં દીન તરફ ફરવાની[2] નિશાનીઓ વિષે. (૩) ઘણીક જાતનાં જોડાણો વિષે; તેમાંનું એક ઢોરોનાં ટોળાં ધરાવતા સરદારોનું છે; અને એક સરદારોના સંબંધમાં ઢોરોનાં ટોળાંનું છે; અને તે ટોળાંના સરદારોની સરદારી અને દોસ્તી સારૂં કઈ જાતની લાયકાતની જરૂર છે; અને ઢોરોનાં ટોળાંની, અને સરદાર જે દોસ્ત હોય તેની[3] સારી ભેટો; અને એવાં જોડાણથી થતા ફાયદા; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૪) એક જોડાણ મોબેદ શિક્ષક અને ચેલાઓ[4] સાથે મળવાથી થાય છે; **રતૂ**ની પદ્વી સારૂં જે **રતૂ** હોય તેની લાયકાત; **રતૂ** તરફથી મળતી દોસ્તીની એક ચેલાની લાયકાત; અને ચેલા તરફની **રતૂ**ની દોસ્તી અને **રતૂ** દોસ્તના આશિર્વાદ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[5] (૫) એક જોડાણ **રતૂ**ઓના વડાનું છે; વડા દસ્તુરોની સરદારી માટેની એક માણસની લાયકાત; અને તેજ વડા દસ્તુરો માટેની સામગ્રીઓ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬) અને સર્વથી ઉંચ્ચાં જોડાણ વિષે; અને વળી એવાં જોડાણની કાયદા મુજબની અને પ્રમાણીક હયાતિ, દાખલા તરીકે જ્યારે એક જગાએ બે જણા હોય જ્યાં તે કે જે ગુનાહ વગરની હાલતમાં છે તેને તે કે જે તવંગર છે તેની જરૂર પડી હોય, અને તે તવંગર માણસે તે જે પૈસા માંગે તે આપ્યા હોય, અથવા જ્યાં જ્યારે કોઈ ગુનાહ કરવાનો હોય, ત્યારે જે બીજો હોય તેને તેની દોલત પીડા સમાન હોય; અથવા તેના સંબંધમાં કે જે એક જણ ધરાવતો હોય, તેની માલેકી જે બીજો હોય તેની બરાબર હોય;[6] અથવા એક જણના ગુજરી જવાથી તેની દોલત બીજાની દોલત સાથે ભેગી થાય છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૭) એક માણસ જેને તેનું હોય તે બીજાએ આપ્યું હોય અને તેને માટે ગોઠવણ કરી હોય તેની તરફ, અને તે કે જે તેના વિચારથી અને તેનાં કામથી લાયક હોય તેની તરફ જુઠો નીવડે તેના ગુનાહની સજા વિષે. (૮) એક બાપનાં જ્યારે તેનું બચ્ચું ગુનાહ કરે તેજ વખતે તેને જણાવવા વિષે. (૯) ખોટી રાહબરી અને ખોટી રીતે વધારીને બોલવાથી

---

૧. જુઓ **વંદીદાદ,** ફરગર્દ **૫ મી,** ફ. ૨૯.—૨. **ગરતગીહૂ,** "ઢળવું," બીજી રીતે **ચરતગીહૂ,** "વખાણ;" તેમજ **દરતગીહૂ,** "જંગલીપણું," અથવા **દુરતગીહૂ,** "શરમ ભરેલી વર્તણુક." વેસ્ટઃ **ગરતગીહૂ,** "વટલી જવું."—૩. સરખાવો ફા॰ **હમ્-કુનૂ** યા **હમ્-કનૂ,** "મહેનત અને દુઃખમાં સાથી."—૪. સરખાવો અવ॰ **રતુનય.**—૫. વેસ્ટનું વાંચણઃ **બચ્ચેન્ હમ્ બબા,** "સર્વ બાબતોમાં."—૬. એટલે કે એક જણે મેળવેલી દોલત બન્ને જણા એક સરખી રીતે વાપરે. વેસ્ટના કહેવા મુજબ તેઓ "બીનસ્વાર્થી અને ભક્તિભાવ સાથની મિત્રતા" ના દાખલા પુરા પાડે છે.

થતા ગુનાહ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૦) ભારબરદારી જનાવરો માટે એક માણસ[1] જે એકલો કામ કરતો હોય તેની[1] પાસેથી ઘાંસચારો લૂંટવાના ગુનાહ વિષે.

(૧૧-૧૨) લાયક માણસોને આપવાની ફરજ્યાત ભેટો વિષે; અને બીજાને ભૂખે મારવા માટેની તોજેશ; અને અશો[2] લોકો તેઓ છે કે જેઓ ગરીબ[3] ભિક્ષુકો[3] વચ્ચે મિલ્કત કાયદા મુજબ વહેંચી આપે છે, અને તેઓ કે જેઓ તદનજ કાયદા મુજબ વહેંચતા નથી; પહેલી તોજેશ તેને માટે છે કે જે બીજાને ભૂખે મારે છે, અને બીજાને ભૂખે મારવાથી તેઓ પેટની[4] ચૂંક ઉપજાવે છે,[4] અને જેથી વળી તેઓ શક્તિ અને ડહાપણનું બળ[5] ઓછું[5] કરે છે;[6] એક બળવાન માણસ પણ તેથી નબળો પડી જાય છે;[7] બીજાને ભૂખે મારવાને માટેની તોજેશ સારૂં જે ખોરાક યોગ્ય છે અને જે યોગ્ય નથી તે વિષે. (૧૩) તે માણસ વિષે કે જેની ફરજ્યાત ભેટોથી એક કરજ ઉભું થાય છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૪) બીમાર માણસો જ્યાં સાજા થાય છે તે જગા વિષે; સાજા કરવાનું મીનોઈ કામ અશવહિશ્ત અમેશાસ્પંદની ઉપર આધાર રાખે છે, અને જે દુન્યવી છે તે તેનાં દવાખાનાંમાં[8] દાકતરપર. (૧૫) એક સારા દાકતરની સર્વ ભલાં કામો માટેની લાયકાત વિષે; અને એક ઘણુજ ખરાબ દાકતરની કોઇબી ભલાં કામ માટેની નાલાયકતા વિષે. (૧૬) ઓછામાં ઓછાં એક દરદને તાબે કરવા માટે અહુરમજ્દે દરેક રોપો પેદા કરવા વિષે. (૧૭) દવા આપવાના ધંધાના છાંયા[9] અને લાયકાત વિષે; અને એક દાકતરનો તેનાં દવાનાં કામનો ફાયદો અને ફી; એક દાકતરને તેના હાથ નીચેના માણસો માટે ઘરમાં, ગામમાં, અને દેશમાં, અને પ્રદેશમાં સારો ખોરાક, સોજ્જાં કપડાં, અને ઝડપી ઘોડો, અને પૈસા અથવા માલ ભેટ આપવા વિષે. (૧૮) વખતસરની મહેનત કરવાવાળા, તથા તેઓને નીચવ્યા વગર ધ્યાન દઈ સાજા કરવાવાળા બીમાર લોકો માટેના દાકતરના હાથ વિષે.

(૧૯) બીમાર લોકો સાથે સંબંધમાં આવ્યાથી એક દાકતરના દરદનો ફેલાવો કરવાના ગુનાહ વિષે, કેમ કે તે તેઓ પાસે ન જવાથી બીગુનાહ રહ્યો હતે.[10] (૨૦) એક મરકી જે મોટી, અને તે કે જે નાની હોય તે વિષે. (૨૧) અને એક બીમાર માણસનાં આખાં શરીરનાં તથા તેના દરેક ભાગનાં દરદને સાજા કરવાનાં એક દાકતરના કામના બદલા[11] વિષે; અને પદવીવાળા અમલદારોને જેણે સાજા કર્યાં હોય તેનો બદલો;

૧—૧. મિન્ અએવર્ઝ્ગ્ અઈશ્, શબ્દાર્થ: "એકલા કામ કરતા માણસ પાસે." સરખાવો અવ૦ અએવ-વરેજ.—૨. અ-ઊરૂજ્દાન્; સરખાવો ઉરૂજ્દ્, "નાપાક."—૩—૩. અવ૦ ન્યુરૂજ્દ્, "હલકું," "ઉતરતું."—૪—૪. વાંચણ: પરનં જાયિશન; સરખાવો ફા૦ પર્શ, "પેટની ચૂંક."—૫—૫. અજ્-સ્તારીહ્, "જીંદગીની ગેરહાજરી," ફા૦ જીસ્તન્, "જીવવું."—૬. મૂન્ મૂન્...... પવન્ અઓજ વ પ્રત્ શબ્દોથી લખાણ ગુચ્છવાણુ ભર્યું અને ન સમજ પડે એવું છે. જુઓ વેસ્ટનો તરજુમો પા. ૧૧૫-૧૧૬.—૭. સરખાવો અવ૦ અ-સ્તરૂ, "નબળું પડી સુવું."—૮. ફા૦ દાલાન્નો અર્થ "એક હૉલ," અથવા "ઓલી" થાય છે. વેસ્ટ: "દીવાનખાનું."—૯. સરખાવો ફા૦ સાય્, "છાંયો," "બચાવ."—૧૦. તેનાં શરીરને રોગનો ચેપ લાગુ પડયા અગાઉ.—૧૧. જુઓ વંદીદાદ ફ્રગર્દ ૭મી, ફ૦ ૩૬—૪૪.

નીચામાં નીચી પદવીથી સર્વથી ઉંચી પદવીના એટલે શહેનશાહ સુધીના અમલદારો, અને તેજ મુજબ પાયમાલ થયલા[1] અને નાચાર[2] માણસો. (૨૨) અને બીમાર માણસે તંદરેસ્તી પાછી મેળવવાની જાહેરાત પછી દાકતરને બદલો આપવાના વખતની હદ વિષે; એટલે કે, તેને સાજો કરવા માટેની માંગવામાં આવેલી, અને નહિ માંગેલી ફી કોણ તરફથી આવે; અને જે જાહેર રીતે જણાવેલી હોય તે કોણ તરફથી આવે; ખોરાકીનો સામાન કોણ તરફથી; અને કોણ તરફથી કોઈ પણ ચીજનો દુન્યવી બદલો નૂ મળે. (૨૩) તે દાકતર વિષે જેને કોઈ પીછાણતું હોય અને દવાદારૂ કરવા સારૂં ઘરમાં બોલાવે. (૨૪) એક દાકતરની ચઢતી લાયકાતની[3] પરીક્ષા વિષે; એટલે કે, તે પરીક્ષા કેમ કરવી, અને પરીક્ષા કરી શકાય એમ હોય ત્યારે કેમ કરવું અને પરીક્ષા કરી શકાય એવું નહિ હોય ત્યારે કેમ કરવું. (૨૫) જે દાકતરની પરીક્ષા નહિ થઈ હોય તેના ગુનાહ વિષે, વળી તેના ગુનાહ વિષે જેની પરીક્ષા કરી શકાય એમ નથી, જ્યારે તે બીજાને એક માણસના શરીરના કોઈ ભાગ સારૂં દવાદારૂ આપે; એક બાબત કે જેમાં બીજાઓએ તેની પરીક્ષા કીધી હોય, અને તે કે જેમાં તેની પરીક્ષા નહિ કીધી હોય, અને તેની દવા આપવાની હુશયારીની પરીક્ષા મુદલજ થઈ નથી. (૨૬) ઇરાનમાંથી એક દાકતરને શોધી કાઢતાં કેટલો વખત લાગે તે વિષે; જ્યારે તેટલા વખત પછીબી કોઈ મળે નહિ તો ઇરાની નહિ હોય તેવા લોકોમાંથી પણ તેને મેળવવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. (૨૭) જો કોઈને ઇરાનમાં દાકતર મળે તો ઇરાની નહિ હોય તેવા લોકોમાંથી એક પસંદ કરવો એ ગુનાહ છે. (૨૮) એક ઇરાની નહિ હોય તે દાકતરની ફી; અને તેજ બાબતપરની બીજી ઘણીક ચીજો. (૨૯) માણસજાતની દવાદારૂ કરવા વિષે, અને તેમજ બારબરદાર જનાવરો અને ઢોરોને દવાદારૂ કરવા વિષે.

(૩૦) એક માણસ જે એક કામ માટે નાલાયક હોય તેને તે કામ સોંપવાના[4] ગુનાહ વિષે. (૩૧) અને એક દીનને લગતાં કામ અને પદવી સારૂં એક ચેલા કરતાં એર્વદની વધારે મોટી લાયકાત વિષે; જે અગત્યનું અથવા ફાયદાકારક હોય તેમાંથી જે જરૂરનું હોય તે આપવા માટે એક વિશ્વાસુ માણસ વિષે; અને વળી એટલા સુધી એક એર્વદ એક જોશી[5] કરતાં કુંભાર[6] જેવો વધુ છે, અને કુંભાર કરતાં વધુ પરહેજગાર છે; અને તેનું કારણ.

(૩૨) બીજાની જમીનપર કાંઇબી સત્તા વગર એક ઘર બાંધવા માટેની ગોઠવણ કરવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૩) જે જગા માણસજાતના વસવાટ માટેની હોય તેની સીમા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૪)

---

૧. સરખાવો ફા૦ **તબહ્**, "નારા થયલું."—૨. સરખાવો ફા૦ **તહ્ી**, "એક બી ચીજ વગરનું હોય તે," "ખાલી,"—૩. **મદમ્ શાઇસ્તનીહ્**, સરખાવો ફા૦ **શાયસ્ત-ગીહ્**, "લાયકાત," "યોગ્ય પણું."—૪. **ગૂમાર્દન્**, "નેમવું."—૫. **અખ્તર્-ઉમાર્**, ફા૦ **અખ્તર્-શુમાર્**, અથવા **સતારહ્-શેમૂર્**.—૬. સરખાવો **વંદીદાદ**નો પહલવી તરજુમો ફરગર્દ ૮ મી, ફ૦ ૮૫, **મૂન્ આતાશ્ મિન્ ખૂમ્બગ્ બરા ઈ ફ્રિજ્મીગ્ પજાવ્ [ઈ દૂસીનગરાન્]**; સરખાવો ફા૦ **દુસીદન્**, "સીમેન્ટથી સાંધવું," "કાચ બેસાડવો." વળી સરખાવો ફા૦ **કજહ્-ગર્**, તે પરથી પહલવી **ગુસીનગ્-ગર્**.

એક બુરી દીનના માણુસના સંબંધમાં ભલી દીનના માણુસનો અને અને ભલીદીનના માણુસના સંબંધમાં બુરી દીનના માણુસનો કયો પુરાવો પુરાવા તરીકે ગણાશે તે વિષે. (૩૫) અને આજુબાજુ ફરવા માટે, તેમજ ભીખારીઓને માટેબી વડા દસ્તુરનાં રહેઠાણનાં ઉંચ્ચાણની મ્હોટાઈ વિષે; વડા દસ્તુરની સખાવત;[૧] અને બીજાઓ તરફ બેપરવાહ[૨] હોવાથી કોઈની આબાદી[૩] જતી રહેવા[૩] વિષે; અને તેનાં બંધ બારણાંથી થતો ગુનાહ, અને તેની બેદરકારીથી તેની બદ આબાદી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૬) પવિત્ર આતશોને તખ્તનશીન કરવાની યોગ્ય ગોઠવણ કરવાથી ઝળકાટ[૪] મેળવવાનાં[૪] તથા ભપકાનો[૫] ફેલાવો કરવાનાં[૫] પ્રમાણ વિષે; અને તે માણુસ વિષે જે તેમાંથી યોગ્ય માપમાં કાંટા[૬] અને છાલાં[૬] કાઢી નાંખે. (૩૭) અને દરેક જણનાં, આતશનાં ઘરમાં જેટલી બને એટલી ચીજો મોટા જથ્થામાં ઘટતી રીતે લઈ જવા વિષે. (૩૮) પાણી જે સ્થિર[૭] હોય અને જે નાળામાં[૮] વહેતું હોય તેની ખાસ્યત વિષે. (૩૯) જાહેર બાંધકામો જે એકજ સરહદપર હોય અને જે બે સરહદ વચ્ચેના વિસ્તારમાં હોય તેની ખાસ્યતો વિષે.

(૪૦) એક મેંઢાંને લગતા ચુકાદા વિષે, જે મેંઢું, ચોરીના હેતુથી, અથવા ચોરીના હેતુ વગર પોતાની ચરવાની જગા છોડીને કાયદા વગરની રખેવાલીને લીધે, યા કાયદા મુજબની રખેવાલીથી પણ, બીજાની મેંઢાં ચરવાની જમીનપર જાય. (૪૧) એક બળદ જે ગોધો[૯] હોય અથવા જે બીજી જાતનો[૧૦] હોય, તેને, અથવા એક ઘોડાને, અથવા એક મેંઢાંને, અથવા એક બકરાંને, અથવા એક નાનાં[૧૧] હલવાનને,[૧૧] અથવા બીજી જાતોમાંનાં એક મેંઢાંને ઘાંસચારાવાળી અને અનાજવાળી જગાપર દાખલ કરતાં એક દિવસ અને રાતના અરસામાં કેટલો ઘાંસચારો આપવો જોઈએ તે વિષે. (૪૨) એક વહાણ ચાલી શકે એવી નદીથી આદમજાતનાં રહેઠાણની જગાના તફાવતનાં માપ વિષે. (૪૩) એક મેંઢાંને તેની મરજી મુજબ ઘાંસચારાની જગામાં ચરવા દેવાના વખત વિષે; અને તેને તેથી દૂર રાખવાનો વખત, ઝાડો નહિ કાપવાની રૂતુ વિષે, અને મેંઢાં નહિ કતલ કરવાની રૂતુ. (૪૪) એક નાશ કરનારા[૧૨] પદાર્થ વિષે, જે એક કિલ્લા સાથે દુશ્મનની બીક સારૂં ભેળવામાં

---

૧. વિશાદ્ બબાઈહ્, "ખુલ્લાં બારણાં."—૨. અ-મનગી, અવ૦ મન્, "વિચારવું."—૩—૩. અન-આફ્રૂદગીહ્, "ખીલવું નહીં તે," "ન વધવું."—૪-૪. વાંચણઃ લીયાન્ વન્દિદશ્ન્, સરખાવો ફા૦ લયાન્, યા લિયાન્, "ભપકો."—૫—૫. સરખાવો અરેબીક્ નફૂસ્, "ભપકો," "ઠાઠ:" અને અફ્શાન્, "ફેલાવવું." વેસ્ટઃ વફૂશ-અફ્ગાનો, "ભપકો ફેલાવવું."—૬—૬. ખારૂઅખ્ગલ્, સરખાવો ફા૦ ખાર્, "કાંટા," અને અખ્ગૂલ, "છાલાં."—૭. સરખાવો અવ૦ અ-ઈરીરિચ, "નહિ બગડેલું," "આખું". વેસ્ટઃ અઈરિદો, "બહાર ઝરતું".—૮. નએવ—તાગ્, સરખાવો અવ૦ નાવય, "વહાણ જઈ શકે તેવાં પાણી," અને તચ્, "વહેવું."—૯. સરખાવો અવ૦ ઉખ્વન્, "ગોધો," "નર—બળદ."—૧૦. એટલે બીજી જાતિનો, ગાય.—૧૧—૧૧. ખશૂરા, "ભુંડ," "નાનું મેંઢું;" વેસ્ટ "ડુક્કર."—૧૨. વાંચણઃ જખ્મગ્; સરખાવો ફા૦ જખ્મ, "જખમ," વેસ્ટઃ જામક્, "કપડાં."

આવી હોય; તે માણુસ-મારનાર[1] અણુદીઠ અને નિશાની વગરની[2] છે. (૪૫) એક મોટાં થડવાળાં[3] ઝાડનો નાશ કરવા વિષે, એટલે કે, કેમ તે કરવા સામે વાંધો નથી. (૪૬) લોકો જેઓ દુશ્મનની બીકથી આગળ ધસતાં હોય તેઓને એક સરદાર કઈ જાતની કુચ કરાવે તે વિષે; અને તેઓ સર્વેથી સરસ[4] ઢોર લશ્કર સાથે આગળ હાંકે છે; અને ઘાંસચારાની જગા જે રસ્તાની બાજુમાં હોય, તેમાં ઘાંસચારો મળે તે પ્રમાણમાં તે ઢોરોને ચરાવવા વિષે; અને ઢોરની જાતમાંનાં સર્વેથી ચઢતાં ઢોરોને એક પછી એક છેલ્લાં ઢોર સુધી ઘાંસચારાપર છોડી દેવા વિષે, અને તેનું કારણ. (૪૭) અને એક માણુસ જે તેની દોલતને લીધે પ્રખ્યાત[5] થયો હોય તેને વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૪૮) અને વહેતાં[6] પાણીઓ,[6] ઉપર[7] વહેતાં પાણીઓ,[7] તથા કિનારા સાથનાં યા કિનારા વગરનાં પાણીઓની રસ્તાપર એવી ભેળ થવા વિષે; અને વહેતાં તથા નીચે પડતાં પાણીઓની ભેળ, એટલે કે તે રસ્તાપરથી કે જ્યાંથી પાણી પાછું ફરે; ક્યાં પાણીને પહેલાં માન આપવું જોઈએ; અને વહેતાં તથા નીચે પડતાં પાણીમાંનાં ક્યાંને પહેલાં માન આપવું જોઈએ અને તેનું કારણ.

(૪૯) ખાણું, પીણું, અને સુખની રેલછેલ, અને પ્યારની બાબતોમાં ચેલાની દીનના એર્વદ તરફની તાબેદારી[8] વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૦) જ્યારે ઈરાની નહિ હોય એવા લોકો ઈરાનની સરહદપર આવે અને ઈરાનને નુકસાન કરવા માંગે ત્યારે શું થાય તે વિષે; સરહદનો બચાવ કરનારા તથા હમશરીક પહેલવાનોનું ઈરાની નહિ હોય તે લોકોને મારી હઠાવવાનું તથા ઈરાનનાં લોકોના જાન તથા માલને ઈરાની નહિ હોય તેઓ પાસેથી છોડવવાનું કામ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૧) ઈરાની કોમે[9] એક જુલમગાર લૂંટારાને સજા કરાવવાથી થતા ફાયદા વિષે; અસલનાં[10] લોકોનાં કામો તથા મતોને[10] ઉસ્તવાર રહેવાથી થતાં ફાયદા વિષે; જે ફાયદો ઘણાં ધર્મનાં મકાનો સ્થાપવાથી થાય; જે એર્વદો સારૂ ચેલાઓ પુરા પાડવાથી થાય; જે દસ્તુરો પછી થાય, જે દસ્તુરોની ગેરહાજરીથી થાય, જે તેના ગુજરી જવાથી થાય, જે તેનાં મરણની આગળ થાય; અને તેજ પવિત્ર કેતાબમાં પુષ્કળ ખબરવાળી બીજી બાબતો આવેલી છે.

(૫૨) "અશોઈ સર્વેથી સરસ ન્યામત છે..........."

---

૧. અન્શૂતા—સેકૂન્, સરખાવો પહલવી સેકીના, "છરી" અથવા સેકીનીદન્, "છરી" થી કાપવું, વેસ્ટ "માણસોમાં સારા સગન."—૨. વાંચણ: અનીશાનન્દ, સરખાવો, નીશાન્ "નિશાની," વેસ્ટ: ખ્વીશાવન્દ, "તેને લગતી કોઇ ચીજ," તેપરથી "લાયક."—૩ સ્તૂન, "થડ."—૪. શબ્દાર્થ: "સારાં ચુંટી કાઢેલાં." —૫. વાંચણ: સૂન્ સખૂનગ્, "જેને માટે સારૂં બોલાતું હોય," "જાણીતો." DP. મુજબ, ભિન્ નીશાનગ્, "દોલતની નિશાનીઓથી વેગળો."—૬-૬. ફાજૂ મયા, સરખાવો અવ૦ ફ્રતૂ—આપ, "પાણીઓને આગળ વહેતાં કરવાં". (યશ્ત ૧૦મી, ફ. ૬૧).—૭—૭. સરખાવો અવ૦ પઈત્યાપેસ્, (વંદી૦ ફરગર્દ ૬ઠી, ફ. ૪૦) "ઉંચે વહેતો ઝરો."—૨૨—૨૨ અવ૦ ન્યાપેસ્, (વંદી૦ફરગર્દ ૬ઠી, ફ. ૪૦).—૮. ફ્રૂ—દારિશ્નીહ્, શબ્દાર્થ: "નીચે રાખવું;" "તાબેદારી."—૯. ઉન્જમનીગાન્ શબ્દાર્થ: "હન્જમન (અંજુમન)ને લગતાં લોકો."—૧૦—૧૦. અથવા, "અસલનાં લોકોનાં કામોની યાદ રાખવાથી."

બાબ ૩૭ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) સગાતૂમ[1] નસ્કના ત્રીસ વિભાગોમાંનો પહેલો વિભાગ જેઓ દીનનાં ફરમાનો મુજબ ચાલે તેઓના બદલા વિષેનું પુસ્તક છે; જેઓ તેનાં સારાં ફરમાનો માને તેઓને મારનારાઓની સજા, અને તેઓના નાશની[2] તૈયારી. (૨) એક માણસની પંદર વરસની ઉમર પછીની ફરજો વિષે, જ્યારે તેણે જે કાયદો સારો છે તે સાંભળ્યો હોય, અને તેને વિષે પુછપરછ કરી તે શોધી કાઢ્યો હોય. (૩) એક માણસની એક કામની તે કરવા અગાઉની બારીક[3] તપાસ[3] વિષે, જ્યારે તે તે કામ ગુનાહભર્યું છે કે સવાબનું છે તે જાણતો નહિ હોય, અને જ્યારે તેનાથી તે બાજુએ મૂકીને તે નહિ કરવું એવું બની શકતું હોય. (૪) રાતને વખતે પવિત્ર આતશના ઉજાસથી અથવા જ્યારે તેણે તે જગામાં આતશ જોયો હોય ત્યારે ઘરમાં દાખલ થવાને લગતી શિખામણ વિષે; જ્યારે કોઈ બીજી રીતે જાય ત્યારે તેના લોકો યા ઢોરો, યા કપડાંને નુકસાન થાય, અને તેને તે જાણીજોઈને કરેલી ઇજા તથા નુકસાન માટે તાજેશ કરવી પડે. (૫) તેની ચણગારીઓના[4] ઝળકાટની[5] હદ વિષે, અને એક પવિત્ર[6] જગામાં ઉભાં કરેલાં[6] બારણાંની નક્કી કરેલી પહોળાઈ તથા ઉંચાઈ.

(૬) એક તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાં વિષે, તેને માટેની જગા કેમ તૈયાર કરવી જોઈએ, અને પહેલી ત્રણ રાત સુધી તે, જરાબી વખતના ખાંચા વગર[7] તે જગામાં કાયદા મુજબ સર્વથી સરસ[8] રોશની કરવી જોઇએ. (૭) જોરાવર[9] દ્રુજને એકદમ હાંકી કાઢવા સારૂં બચ્ચાં પાસે આતશ લઈ જવા વિષે;[10] અને એક બચ્ચાંને, તેનુ અંદરનુ[11] શરીર[11] પાક કરે[12] એટલો હોમનો રસ[13] પહેલાં ચખાડવા વિષે; અને બીજી વખત

---

૧. એ નસ્ક અહુનવરનાં ભણતરના ૧૯મા શબ્દ ચીથ્ર ને મળતું આવે છે. રવાયતો મુજબ એમાં બાવન પ્રકરણો હતાં. જે આંકડો આ અને ૪૦મા બાબમાં જણાવેલા આંકડા મુજબ બરાબર છે. સગાતૂમ્, શબ્દ અવ૦ સંઘ, "શીખામણ," "શિક્ષણ" પરથી નીકળ્યો હોય, એટલે કે "શીખામણોથી ઘણુંજ ભરપુર."—૨. જદારીહ્, "માર," "નાશ."—૩—૩. નિગીરીદન્, "કોઈ ચીજને નજદીકથી જોવી."—૪. સરખાવો ફા. પર્ક્, "તડતડે એવા આતશ."—૫. સરખાવો ફા૦ જખ્શ્, "વિજળી," "વરસાદની કમાન," "સુરજનું કિરણ."—૬—૬. જક દાત-ગાસ્ કર્દ, દાતગાસ્, શબ્દઃ અવ૦ દાઇત્યો-ગાતુસ્, "કાયદા મુજબનો પવિત્ર આતશ" ઉપરથી નીકળેલો છે.—૭. પત્વસ્તગ્, "ચાલુ," "ખાંચા વગર."—૮. અવીતર્. વેસ્ટઃ "વધુ ખાસ કરીને."—૯. તર્વીનીદાર્, અવ૦ તર્, "જોરથી ધસી જવું."—૧૦. એટલે કે, તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાં માટે તૈયાર કરેલી જગા પાક કરવા સારૂં.—૧૧—૧૧. અન્દરૂન્-વરાન્, સરખાવો ફા૦ બર્, "શરીર," "છાતિ," અવ૦ વર્.—૧૨. સરખાવો ફા૦ ખુસીદન્, "ભીજેલું હોવું," તેપરથી "ધોયલું."—૧૩. અવ૦ પર-હ્ઓમ, ક્રિયા કામ સારૂં તૈયાર કરેલું હોમનું પાણી.

મઇધ્યોઇ-જરેમય ઋતુનું[1] માખણ[2] જે તેની પાસે લઇ જવું જોઈએ તે ચખાડવા વિષે; અને બાપ તથા માની તેનીપરની જતન; અને તે તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાંની બન્ને બાજુપરનાં તેઓનાં રક્ષણની[3] હદ. (૮) દીનના કાયદા મુજબ તૈયાર કરેલી તરતનાં જન્મેલાં બચ્ચાં માટેની જુદીજુદી જગાઓ વિષે; માતાએ બચ્ચાંને પાણી સાથે[4] ભેળીને આપવાનાં દુધનું પ્રમાણ;[4] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૯) ઇજેલાં પાણી[5] તેમજ **વરેસ**[5] ને પવિત્ર આતશ આગળ લઇ જવા વિષે; કે જેથી ક્રિયા[6] કરનાર મોબેદ[6] ક્રિયા[7] શરૂ કરવા માટે હાથ ધોય;[7] અને તેઓને[8] પવિત્ર નહિ કરનાર શખ્સે તદન અપવિત્ર હાથોએ લઈ જવાનો ગુનાહ. (૧૦) **વરેસ** અને બીજી ચીજો જે પવિત્ર આતશસાથે કામમાં આવતી હોય તેને રીમનીથી બચાવવા વિષે; જો કોઈ તેઓને જાળવવાની માહીતી વગર આતશ આગળ લઇ જાય તો તેઓની જાળવણી નહિં થવાને લીધે તેઓ અપવિત્ર થાય; અને જે એવી રીતે બેદરકાર હોય તે ગુનેહગાર[9] બને છે; તેથી કાયદા મુજબ **વરેસ**ને તેને લાયકની જગાએ રાખવા જોઈએ.[10]

(૧૧) એક ઘરમાં બિછાનાંઓની[11] જગાને[11] લગતી ગોઠવણ[12] બરાબર કરવા વિષે, બચ્ચાંઓને માટે તેમજ પુખ્ત ઉમરનાં માણસો માટે; અને એક જડજના ચુકાદા વિષે, જ્યારે એક સુતાર પલંગો બરાબર બનાવે, જ્યારે ઘરનો ધણી એવું મત ધરાવતો હોય કે તે બરાબર બનાવ્યા નથી, અને જ્યારે બન્ને એમ વિચારે કે તે બરાબર નથી, અને

---

૧. જુઓ વિસ્પરદ કર્દો ૧ લો અને ૨ જો, ફ૦ ૨, અને અવ૦ **આફ્રીનગાનૂ ઈ ગાહમ્બારૂ**, ફ. ૩.—૨. એ બાહ્લી **મિરખા** પરથી નીકળેલો એક હુજવારેશ શબ્દ છે. અર્થઃ "ઘી." એનો અર્થ વસંત ઋતુની વચ્ચે કાઢેલાં દુધમાંથી બનાવેલું ઘી થાય છે. એટલે કે સર્વેથી સરસ ઘી. અરેબીક, **મસ્કાહ્**.—૩ સરખાવો ફા૦ **નિવસ્તનૂ**, અથવા **નિપસ્તનૂ**, "જાળવવું," "રક્ષણ કરવું."—૪—૪. **સામાનૂ ઈ શનૂનૂ ઈ શીરૂ**, સરખાવો બાહ્લી **શનીનૂ**, "પાણીસાથે ભેળેલું દુધ;" અથવા બચ્ચાંને પીવા માટે ખાસ તૈયાર કરેલું પાણી જે દુધમાં ભેળીને બચ્ચાંને અપાય. **શનૂનૂ**, બાહ્લી **શઊબ્**, "એક જાતની કાંજી," સાથેબી સરખાવાય, એ ઉપરથી વાંચણ **શઊબૂ**, અને તરજુમો, "દુધની કાંજીનું પ્રમાણ" એમ થાય. વેસ્ટનું વાંચણઃ **સામાનૂ શોના ઈ શીરૂ**, "માતાએ બચ્ચાંને આપવાનાં દુધની હદ અને રીત."—૫—૫. વાંચણઃ **જ્યૉસ્ર** (યા **જ્યોહરૂ**) **ગેસૂ-ઇચ**, "ઇજેલું પાણી તથા સફેદ ગોધાના (વરસ્યાના) ઇજેલા બાલ." વેસ્ટનું વાંચણઃ **ઓરૂ વ દીગૂ—ઇચૂ**, "પવિત્ર પાણી યા વળી રાંધવાનું વાસણ."—૬-૬. અહીં **યવ્યૉશૂદાસ્ર** શબ્દ અવ૦. **યવ્યૉજૂ—દાથ્ર**, "અશોઈ આપનાર" ને માટે વપરાયો છે; એક ક્રિયા કરનાર મોબેદ અથવા એક મોબેદ જે **યજશ્ને** ઇત્યાદી ક્રિયાઓમાં **જ્યૉતરૂ** તરીકે કામ કરે.—૭-૭. **ફ્રાજૂ શૂસ્તનૂ યદા**, શબ્દાર્થઃ "પોતાના હાથ ધોય," જે કામ ક્રિયાની શરૂઆતમાં કરવામાં આવે છે.—૮. એટલે **જ્યોથ્ર** તથા **વરેસ**ને.—૯. **આસ્તેરેદૂ**, સરખાવો અવ૦ **આસ્રયેઇતિ**, ધાતુ **આ—સ્તરૂ**, "ગુનેહગાર બનાવવું,"—૧૦. અને તેને કોઇબી રીતે અપવિત્ર થવા દેવા નહિ જોઈએ.—૧૧-૧૧. સરખાવો ફા૦ **ગાહૂ—વારહૂ**, "પાળાગું."—૧૨. ઘરધણી અને સુતાર વચ્ચેની ગોઠવણ.

જ્યારે ત્રણે જણાં એમ ધારે કે તે પલંગોમાંના ઘણાક[1] બરાબર બનાવેલા છે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૨) જ્યારે લોકોને બરાબર દેખાતું નહિ હોય ત્યારે તેઓને બરાબર દેખતાં કરવાની રીત વિષે; તેને માટે એક આંખનો દાકતર નેમવો જોઈએ; જે જે લોકોની ઇચ્છા હોય તેઓને આંખની[2] ખામી કેમ કાઢી નાંખવી[2] તે શિખવે, નહિ તો, તે લોકો તે ચલાવ્યા કરે, અને પોતાને ઈજા કરે; એવી ઈજા સારૂ સજા યા તોજેશ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૩) તે માણસોને હુકમ નહિ આપવા[3] વિષે જેઓ સ્ત્રી, તથા બચ્ચાંઓ, તેમજ પુખ્ત ઉમરનાં માણસો—જેઓને લીધે એક પછી એક એમ ત્રણ વખત ભૂખમરો આવી પડે, તેઓની—ચાકરી[4] કરતા હોય;[4] વળી ભૂખમરો ચોથી વખતબી આવી પડે; કારણકે ચોથી વખત ભૂખમરો પાડવાથી, તે માણસ જરાબી[5] બંધી વગર કામ લઈ શકે;[5] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૧૪) એક ધારવાળાં હથિયારની સંભાળ વિષે; એટલે કે, તેને ઘરમાં કેમ લઈ જવું; તેને બખ્તરમાં[6] કેમ મૂકવું; એક[7] માણસ જે તેને બીજી કોઈ રીતે રાખે યા મૂકે તેનો ગુનાહ[7]. (૧૫) અને દરેક પ્યાલા[8] અને વાસણ વિષે, જેમાં ઝીણું[9] વાસણ, પાણીથી વખત માપવાનું વાસણ,[10] અને એક મોટી[11] થાળીબી[11] સમાયલાં છે; એટલે કે, તેને ઘરમાં કેવી રીતે મૂકવાં; અને તેઓને છુપાવવાનો[12] તથા જુદાં મૂકવાનો[13] ગુનાહ. (૧૬) એક બારણું જે બરાબર ઉભું કરેલું હોય તે વિષે; અને જ્યારે તે નીચે પડી જાય અને તેનાથી[14] કોઈને ઇજા થાય[14] અને સુતાર[15] તેને માટે નિર્દોષ હોય ત્યારે શું થાય; અને જ્યારે તે ગુનેહગાર હોય ત્યારે શું થાય.

(૧૭) માથું ધોવા[16] વિષે, અને પાણીની સંભાળ લેવા વિષે, અને તેઓને લગતાં દીની ભણતરો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૧૮) બાલ કાપવાના

---

૧. **કબ્દીહ્નને** બદલે **કબ્દી,** "મોટો ભાગ."—૨—૨. એટલે કે, આંખમાંથી મોતીઓ કેમ કાઢવો તે શીખવે. **હન્જીદન્,** અવ૰ **હન્ચ્,** "ખેંચવું," "કાઢવું," ફા૰ **અન્જીદન્** અથવા **આહન્ચીદન્.**—૩. સરખાવો ફા૰ **ફર્માયિશ્ મીફર્માયેદ્, ફર્માયિશ્,** "હુકમ," "ફરમાન."—૪—૪. **કાર્—ખૂગરન્,** સરખાવો ફા૰ **ખૂગર્,** "જેને એક ચોકકસ કામ કરવાની ટેવ હોય." વળી સરખાવો ફા૰ **કાર્ગર્,** પહેલવી વાંચણઃ **કારન્—ગરન્.**—૫—૫. **અબન્દીહા કૂનિશ્ન,** જો તેને સ્ત્રી અને બચ્ચાંઓ વચ્ચે કામ કરવા દેવામાં આવે તો.—૬. વાંચણઃ **જોશન્,** સરખાવો ફા૰ **જૂશન્.** "બખ્તર."—૭—૭. બેહતર વાંચણઃ **વિનાસ્ ઈ ગબ્રા મિન્ જિવતર્ દારતન્ હન્બેતુન્તન્,**—૮. બીજી રીતેઃ **જામગ્,** "કપડાં."—૯. સરખાવો ફા૰ **કફ્ચ,** "ઝીણ," "છારી."—૧૦. સરખાવો ફા૰ **પન્ગ્,** "પાણીના વહેવાથી ચાલતું એક અસલનું ઘડીયાળ."—૧૧—૧૧. સરખાવો ફા૰ **ખ્વાન્,** "મોટી રકાબી," "જમવાની ટેબલ."—૧૨. **મર્દનૂગીહા હન્બેતૂન્તન્,** શબ્દાર્થઃ "તેઓને છુપી યા અણદીઠ જગાએ મૂકવાં."—૧૩. **પાહરીખ્તન્,** "છુટાં મૂકવાં."—૧૪—૧૪, **અજશ્ રેશ્ યેહ્વૂનેદ્,** શબ્દાર્થઃ તેનાથી એક જખમ થાય.—૧૫. અવ૰ **દાઉરુકર્.** ફા૰ **દરૂદગર્.**—૧૬. એટલે કે, બરેશ્નુમ્ની ક્રિયા કરવા વિષે, જે પહેલાં માથુ ધોવાથી શરૂ થાય છે. સરખાવો અવ૰ **વંદીદાદ, ફર્ગર્દ** ૮ મી, ફ. ૪૦ વિગેરે.

વખત વિષે, જેમાં તેઓ બાલ બોડે. (૧૯) એક બચ્ચાંને પહેલી વખત બોડવા વિષે; અને તેનું ભણતર; એક શિખેલા અને એક નહિ શિખેલા હજામને હાથની હજામત; અને એક તેજ ધારવાળા અસ્તરાથી[1] બોડવું; પુખ્ત ઉમરનાં માણસો માટેના અસ્તરા, તેમજ બચ્ચાંઓ માટેના, જે અસ્તરા બચ્ચાંઓના સંબંધમાં વાપરવાનો હુકમ હોય તેને તંદરોસ્તી[2] આપવા સારૂં[2] કેમ લગાડવા; તેમજ અસ્તરા માટેની ધાર કાઢવાની પથરી. (૨૦) એક હજામ હજામત કરે ત્યારે એક માણસની કેટલીક બેસવાની રીતો વિષે; અને તે હજામની પોતાની કેટલીક રીતો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૨૧) જેઓ બજારના એક પછી એક રખેવાળો[3] હોય તેઓ વિષે, અને એક બજારવાળું[4] શહેર;[4] વળી લોકોને એકમેકને અણીવાળાં[5] હથિયારે અથવા બીજાં હથિયાર કે જે વડે તેઓ પોતાનું કામ કરે તેથી જખમ કરવાથી દૂર રહેવા વિષે; તેનાથી દૂર નહિ રહેવાનો ગુનાહ. (૨૨) અને એક અણીવાળું હથિયાર કાયદાસર આપવા વિષે; અને તેને બરાબર નહિ આપવાથી થતો જખમ; ખોરાકથી ભરેલી રકાબી વાજબી રીતે લેવા-યા આપી દેવા વિષે; અને તેમ બરાબર નહિ કરવાથી થતો જખમ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૩) ઘોડા ફેરવવાની કાયદેસરની જગા વિષે; શહેરની વચ્ચેથી તેની હદ; ઘોડા ફેરવવાની જગાની યોજના; અને તેમાં[6] કામ કરનારાઓના વડા કેળવનારાઓની કેળવણી; ઘોડા ફેરવવાની જગાપર તીર ફેંકવા વિષે; અને માણસ તથા ઢોરને થતા જખમ; ગુનેહગાર હોય ત્યારે શું થાય, અને ગુનેહગાર નહિ હોય ત્યારે શું થાય. (૨૪) એક જાસુસને[7] કાઢી મૂકવા વિષે; તેને કયાં, કાંય, અને કેમ કાઢવો; અને તે જાસુસને જખમ કરવાથી થતો ગુનાહ યા તેથી થતું નિર્દોષપણું.

(૨૫) એક **કૂસ્તી** બનાવવાની રીત વિષે; અને કાયદા મુજબ તેને નહિ બનાવવાથી રવાનને પહોંચતી હલાકી. (૨૬) તેને કાયદાનુસાર બાંધવા વિષે; અને જે કોઈ ચીજ વિષે ફરમાન ન હોય તે નહિ વાપરવા વિષે; જો લોકો ગેરકાયદેસર **કૂસ્તી** બાંધે, અથવા ગાંઠવાલી[8] બંધાય,[8] તો નુકસાન થાય અને અંતઃકરણ ડંખે.[9] (૨૭) એક નાસ્તિકને[10] કાયદાનુસાર મારવા વિષે; અને તેને ગેરકાયદેસર મારવાથી થતું નુકસાન. (૨૮) રસ્તાપર આતશને બરાબર જાળવવા વિષે; અને જ્યારે કોઈ એક પગે ચાલીને પસાર કરી જવાય એવી નદી આગળ આવી પહોંચે,

---

૧. સરખાવો ફા૦ **ઉસ્તુરૂ**, "અસ્તરો."—૨-૨. **બએશાજિરનીહ્ અશૂ**, DP. મુજબ એનો અર્થ "જીંદગીની તંદરોસ્તી" થાય; સરખાવો અવ૦ **અદા**, "ભેટ." —૩. ફા૦ **કીરૂ**, "રખેવાળી."—૪—૪. **રસ્તગ્ ઈ વાજ઼ાર**, સરખાવો ફા૦ **રસ્તહ્**, "માલથી ભરેલી દુકાનોની હારવાળું બજાર," "બજારનું શહેર," "અંદરથી તેમજ બહારથી પાક," "કાયદા," "રસમ."—૫. સરખાવો અવ૦ **તિઘ્ર**, "તિક્ષણ," અણીવાળું." —૬. **અમત્ બએન્.** અહીં **મૂન્** ને બદલે **અમત્** શબ્દ વપરાયો છે,—૭. સરખાવો ફા૦ **ગુશ્**, "જાસુસ." વેસ્ટઃ "સાંભળનાર."-૮—૮. **ગર્દીહન્ વિરગી-હર્દન્**, સરખાવો ફા૦ **ગેરેહ્**, "ગાંઠ." —૯. સરખાવો ફા૦ **ગજીદન્**, "ડંખવું." વેસ્ટઃ **વજ઼ગાનીહ્**, "ગુનેહગારપણું."—૧૦. સરખાવો સેમીટીક, **વહામ્**, "નાસ્તિક."

ત્યારે આતશને કાયદેસર નહિ જાળવવાથી આતશના સંબંધમાં થતો ગુનાહ. (૨૯) લડવૈયાઓ વિષે, જેઓ લશ્કરના આગળ વધેલા ભાગમાં[1] હોય, અને અંધારાંમાં ભેળાઈ જાય; અને એકથી બીજાને હાનિ પહોંચે; અને ધારતીની હદની જાહેર[17] ખબર; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૦) એક લશ્કર જે ભયમાં હોય તેનાં આગળ વધવા વિષે; અને ઇરાની લશ્કરનું બળ ઇરાની નહિ હોય તેવાં લશ્કર કરતાં વધુ હોવાથી જે લશ્કર ભય વગરની હાલતમાં હોય તેનું આગળ વધવું. (૩૧) કાયદાનુસાર તથા વાજબીરીતે હિસ્સો માંગવા વિષે; અને ગેરકાયદેસર તથા ગેરવાજબી રીતે તે માંગવાથી થતું નુકસાન. (૩૨) પહાડપરથી[2] આણેલાં બાળવાનાં લાકડાં[3] ઘરમાં લઈ જવા વિષે; હાથપર મોજાં[4] સાથે તેઓને ફરતેથી જોયા પછી તે સઘળાંને[5] મૂકવા વિષે; અને તેઓની તપાસ,[6] અને આતશ આગળ લઈ જવા વિષે; એટલે કે, તે કાયદેસર કેમ કરવું, અને તે ગેરકાયદેસર કરવાથી થતો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૩) ગમ્ઁામએજ્‌ને[7] આતશપર કાયદેસર ગરમ કરવા વિષે, અને જો તે ગેરકાયદેસર કરે તો તેથી થતો ગુનાહ.

(૩૪) ધાંસચારો એકઠો કરી, તેને એકપર એક ગંજીઓમાં ગોઠવવા વિષે; એટલે કે, તે કાયદાનુસાર કેમ કરવું; જો કોઈ બીજી રીતે કરે તો તેથી થતો ગુનાહ, જેને લીધે તેને ઇજા થાય યા બીજાં માણસોને ઇજા થાય. (૩૫) અને એક કાયદાનુસાર બાંધેલું જંગલનું ઘર,[8] લોકોનાં રહેઠાણ તથા ભારબરદારી જનાવરો અને ઢોરો માટેની જગા ઉભાં કરવાની ખાસ રીત વિષે; જો તે બીજી રીતે કરે અને તેથી પોતાને ઇજા કરે યા બીજાં માણસોને ઇજા કરે તો તેથી થતો ગુનાહ.

(૩૬–૩૭) જ્યારે કોઈએ એક ભારબરદારી જનાવરને ગેરકાયદેસર કબજામાંથી છોડવી કાયદેસર બનાવ્યું હોય[9] ત્યારે જે માણસ સત્તાવગર વચ્ચે પડે છે, અને દેશના[10] સરદારોને[10] ગુસ્સે કરે છે, તેને વિષેનો ચુકાદો; અને જ્યારે તે માણસે એક ભારબરદારી જનાવરનો ગેરકાયદેસર કબજામાંથી ગેરકાયદેસર રીતે છુટકારો કીધો હોય, અને એક માણસ કાયદાનુસાર વચ્ચે પડે તેને વિષેનો ચુકાદો; અને જ્યારે બન્ને ગેરકાયદેસર હોય; અને જ્યારે બન્ને કાયદેસર હોય. (૩૮) સીમાની[11] નિશાની કરવા

૧. સરખાવો પાહ્લવી, **મૂજન્નબ્**, "લશ્કરનો આગળ વધેલો ભાગ" વેસ્ટઃ **મજ્‌ન્ગીહ્**, "ધારતી."—૨. અવ૦ **કઔફ્**, "પહાડ."—૩. સરખાવો અવ૦ **અએસ્મ**, "બાળવાનાં લાકડાં."—૪. **દસ્તૂ-પાનગ્**, સરખાવો ફા૦ **દસ્તૂપનાહ્**, "હાથનાં મોજાં," "ચીપીઓ," યા **દસ્તાનહ્**.—૫. વેસ્ટઃ કાદા, "પહેલા."—૬. **પરીસીદન્**, સરખાવો અવ૦ **પઇરિશૈન્તિ**, ધાતુ, **પઇરિ-ઇશ્**, "તપાસવું."—૭. **ગઔામએજ્**, સફેદ બળદની પિશાબ, જેને ઇંજવા સારૂ વાપરવામાં આવે છે.—૮. **દસ્તૂ-કદગ્**, વેસ્ટઃ "ખેડુતનું ઘર."—૯. વેસ્ટઃ **કર્દન્** શબ્દને **વખ્શુન્તન્**ને બદલે વપરાયલો સમજે છે. અહીં એક ભારબરદારી જનાવરને તેના ગેરકાયદેસર ધણી પાસેથી છોડવી તેના ખરા ધણીને આપવા વિષેની વાત છે.—૧૦—૧૦. **પદ્‌ગેહાનાન્**; વેસ્ટઃ **પત્‌-ડીહાનાન્**, "જીલ્લાના અમલદારો."—૧૧. **બન્દ્**, સરખાવો ફા૦ **કુચહ્-બન્દી**, "ગલીની સીમાની નિશાનીઓ કરવી." વેસ્ટઃ "બાંધવું."

વિષે, કે જેથી જમીન બરાબર કબજામાં[1] રહે છે; અને સીમાની નિશાની ગેરકાયદેસર કરવાથી જમીન બરાબર કબજામાં ન રહે તેથી થતો ગુનાહ, અને તેથી તે જમીનને નુકસાન થાય, યા બીજાને નુકસાન કરે. (૩૯) ઘોડાઓને તબેલામાં ગેરકાયદેસર રાખવા વિષે; અને તેઓને ગેરકાયદેસર રાખવાનો ગુનાહ. (૪૦) નાનાં તથા જબરાં ઝાડોને કાપવા વિષે; એ કામ કાયદેસર કયાં અને કેમ થાય; અને તેઓને બરાબર નહિ કાપવાથી થતું નુકસાન તથા ગુનાહ. (૪૧) કપડાં ધોવાની રીતો વિષે; અને જુદી રીતોથી થતો ગુનાહ. (૪૨) અને અંદર જવાની રીતો વિષે; અને રીત વગર અંદર જવાથી થતો ગુનાહ. (૪૩) તરનારા[2] પુરૂષોની પાણીમાંથી પસાર થવાની રીત વિષે; અને બીજી રીતે વર્તવાથી થતું નુકસાન તથા ગુનાહ.

(૪૪–૪૫) નેહેરોનાં તથા પગે પસાર કરી જવાય એવી નદીઓનાં વર્ણન વિષે; જેમાંથી બે માણસો પસાર થઈ શકે એવીથી તે ઘણાં માણસો પસાર થઈ શકે એવી નેહેરો અથવા નદીઓ; જે મોટી હોય તેની હદ, અને પાણી એકઠું કીધા[3] વગર, જુદીજુદી જમીનમાં નદી કેટલી ઉંડી હોય છે, જ્યારે જમીન સખત હોય ત્યારે કેટલી, તથા જ્યારે નરમ હોય ત્યારે કેટલી; અને તેઓના બહારના કાંઠાઓની હદ; જ્યારે પાણી ખારૂં,[4] યા ગરમ પણ વહેતું હોય ત્યારે કાંઠાનું[5] ઉંચાણુ[5] તપાસવા વિષે; અને જ્યારે પાણીની બહાર હોય ત્યારે કેટલી; તથા પાણીની અંદર હોય ત્યારે કેટલી. (૪૬) અને જ્યારે ખારૂં યા ઠંડું અને વહેતું. અથવા ખારૂં યા ગરમ અને સ્થિર; અથવા મિઠું યા ગરમ અને વહેતુ, પાણીની અંદર હોય ત્યારે કેટલું; અને પાણીની બહાર હોય ત્યારે કેટલું. (૪૭) અને જ્યારે ખારૂં યા ઠંડું અને સ્થિર; અથવા મિઠું યા ઠંડું અને વહેતું; અથવા મિઠું યા ગરમ અને સ્થિર; પાણીમાં હોય ત્યારે કેટલું તથા પાણીની બહાર હોય ત્યારે કેટલું. (૪૮) અને ઉંચો કિનારો તપાસવા કઇ રીત વાપરવી જોઈએ; અને દશ માણસથી તે ઘણાક માણસો પસાર થઇ શકે એવી નેહેરમાં પુસ્તા[6] આગળ, અને અંદરની પથ્થરની ભીંત આગળ પાણી સ્થિર[7] કેમ થાય છે; પુસ્તો નેહેરની અંદરથી કેવો હોવો જોઈએ પુસ્તાની અંદર પાણીનું ઉભું રહેલું; અથવા ઝાડોનું જંગલ[8] ફેલાઈ જાય[9] અને તેઓ ઉંચાં વધે. (૪૯) નેહેરની તપાસ રાખવાની રીતો અને સાધનો કયાં છે; અને તે કઈ નેહેર છે જેનો જો ત્રીજો નહિ, તો અર્ધો ભાગ વહેંચાયલો છે; અને તે કઈ કે જ્યારે તેમાં પાણી હોય તેની ઉપર અને તેથી વધારે જો ચોથો ભાગ નહિ, તો ત્રીજો

૧. સરખાવો ફ્રા૦ **ગન્જ્**, "ખજાનો," **ગન્જીદન્**.—૨. સરખાવો ફ્રા૦ **શિના,** યા **શિનાશ્**, "તરવું," "તરનાર," યા **શિનાવર્**, "તરનાર." વેસ્ટનું વાંચણઃ **દાનાક્-વરન્**, "હુશીયાર."—૩. વાંચણઃ **આવ્-ચીદન્**, અવ૦ ચિ, "એકઠું કરવું;" સરખાવો ફ્રા૦ **ચિદન્**.—૪. **સુર્**, "ખારૂં."—૫–૫. **મદસ્ બન્દાન્** વેસ્ટઃ "કાંઠાના સંબંધમાં." —૬. **જેહસ્તાન્-અએ**, અવ૦ **જયંધ્ર**, "દર્યો," અને **સ્તાન્**, "જગા;" એટલે કે, "પુસ્તો."૭—. **આસ્તીનીદન્**, "ઉભું રાખવું;" અવ૦ **સ્તા**.—૮. સરખાવો ફ્રા૦ **બીશદ્**, "જંગલ."—૯. સરખાવો ફ્રા૦ **તુફ્તાહ્**, "ફેલાયલું," "પંથરાયલું."

વહેંચાયલો હોય; નેહેર કે જે વહેતી[1] યા સ્થિર[2] હોય; પાછળ સ્થિર, આગળ વહેતી નેહેર હોય; પાછળ પાણી સ્થિર થાય; અને જો તેઓ બીજી રીતે વર્તે તો તેથી થતું નુકસાન અને ગુનાહ. (૫૦) અને તેઓમાંથીજ એટલે નેહેરોમાંથી જુદીજુદી જાતનાં ઢોરો માટે પાણીમાંથી તરીને જવાથી કઈ જાતનો રસ્તો છે; અને જો બીજી રીતે વર્તે, અને તેથી જો નુકસાન થાય તો તેનો ગુનાહ. (૫૧) પાણીપરથી પસાર થઈ જવા માટે ઉભાં કીધેલાં બાંધકામ[3] વિષે, જ્યારે તે જાહેર વપરાસ સારૂં નવુંજ આપવામાં આવ્યું હોય; અને જ્યારેં પાણી ખારૂં તથા વહેતું હોય, અને જ્યારે ખારૂં તથા ઉભું રહેલું હોય; અને જ્યારે મિઠું તથા વહેતું, અને જ્યારે મિઠું તથા સ્થિર હોય, તેમાંથી પસાર થવા સારૂં અને તેમાંથી કોઈને જેમ ગમે તેમ પસાર થવા સારૂં એવી અને એવી સગવડ હોવી જોઈએ; તેમજ જે પાણી વહેતાં પાછું હઠયું હોય તેની પર એવી તપાસ રાખવી જોઈએ; અને જો કોઈ તેને બરાબર તપાસ્યા વગર તેનીપર જાય તો તેથી થતું નુકસાન તથા ગુનાહ.

(૫૨) બે જણા જેઓ લડવૈયા હોય, અને જેઓ રસ્તાપર સાથે ભેગા થાય[4] તેઓ વિષે; તેઓમાંનો કયો ઘોડાની સંભાળ લે, અને કયો ખાણું તૈયાર કરે, અને તેજ બાબતની બીજી રસમો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૫૩) રસ્તાપર ખાણું ખાવાનો તથા પીવાનો ગુનાહ; એટલે કે, જો તેઓ બીજી રીતે વર્તે તો એવી ચાલ કેવી ગુનાહભરી છે.

(૫૪) મેંઢાં તથા ભારબદારી જનાવરો માટેના ઉપાયો વિષે, જેઓમાં વધુ જીંદગી[5] પાકી મૂકવામાં આવી હોય; અને મેંઢાં, તથા બકરાં, તથા ગાય, તથા ઘોડી, તથા ગધેડાંને પાળવાની હદ, અને પહાડની[6] સરહદપર,[6] તથા નર સાથે માદાને રાખવાની હદ. (૫૫) ભારબરદારી જનાવરો, મેંઢાં તથા માદાઓ વિષે, જેઓ માટે, વેહ સાંકડો હોવાને લીધે, સુવાવડ વખતે દુઃખી[7] ન કરવા સારૂં વહાડકાપનાં હથિયારોનો ઉપયોગ થાય છે. (૫૬) જ્યારે તેને સંભાળવાની જરૂર હોય ત્યારે, એક નર ભારબરદારી જનાવરને માદાથી દૂર રહેવાના અંતરની હદ વિષે. (૫૭) એક માણસે એક બળદને કેટલો દૂર રાખવો જોઈએ તેની હદ વિષે, જે બળદે એક ઘાંસનું[8] ઝુંપડું[8] તોડી પાડયું હોય,[9] જે ઘાંસ બીજા જેઓ તેની સાથ તંટો કરે તેનું હોય; જ્યારે તે બળદને ગાયો વચ્ચે પાછો લાવવા દેવાય ત્યારે કેમ થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

---

૧. **અઊીરતાન્મન્દ્**, શબ્દાર્થ "જીવતી;" અવ૦ **ઉરતાન**, "જીંદગી."—૨. **અઊીજૂરતાન્**, "સુસ્ત," "મંદ."—૩. **અવર્-પાદિરનીહ**, સરખાવો ફા૦ **બર્ પા**, "ઉભું કીધેલુ," "બાંધેલું," અને **બર્ પા કર્દન્**, "બાંધવું."—૪. **ખજેન્દ્**, સરખાવો ફા૦ **ખજીદન્**, "પેટે ચાલવું," "ચાલવું."—૫. **શ૦તર્**, સરખાવો ફા૦ **શત્**, "જીંદગી." વેસ્ટઃ **જાન્-તર્**, "નવી જીંદગી."—૬-૬. **જક્ ઈ રીગ્**; સરખાવો ફા૦ **રીઘ્**, "પહાડની કહણ." વેસ્ટઃ **વ ખજૂરા**, ("અને કુકકર") સુચવે છે. જે DM માંનું વાંચણ નથી.—૭. **અતુતગ્**; સરખાવો ફા૦ **અતૂત**, "તીખાસ." "ખડબચડાપણું."—૮—૮. વાંચણઃ **બગીંગ્ ઈ ગિયહ્**; સરખાવો ફા૦ **બર્ગૂગ્**, "બાંધકામ," "ઈમારત." વેસ્ટઃ **બર્કસગ્ ઈ ગિયહ્**, "ઢુપાવેલું ઘાંસ," સરખાવો ફા૦ **બર્ગસહ્**, "ઢુપું," "સંતાડેલું."—૯. **વિશૂરંત**, "તેનો ભાંગીને નાશ કીધો."

(૫૮) તેના માબાપની પાયમાલીમાંથી[૧] એક માણસના બચાવ યા દૂર રહેવા વિષે, ખરાબ[૨] શુકન[૨] આચરવાથી[૩] તેનું તેઓને લીધે બીકથી[૪] ભરેલા થવું. (૫૯) એક બચ્ચાંને લીધેના બાપના ગુનાહ વિષે, જ્યારે તે બચ્ચાંને એક બેવફા માણસને[૫] સોંપ્યા પછી તે પાછો બોલાવે; જ્યારે તે આવે, ત્યારે એક મેંઢાંને ગેરકાયદેસર બીવડાવવાથી અને એક ભારબરદારી જનાવરને ફટકાવવાથી જે ગુનાહ નીપજે તે કદાચ થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૦) અને એક રોપો જે દવાનાં કામમાં વપરાય તેને ઉખેડી નાંખવા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬૧) અને દેવ-પરસ્તો સાથે ભેગી ભેટો અર્પણ કરવા વિષે; એટલે કે, તે પરવાનગી[૬] સાથે કેમ થાય; અને જ્યારે પરવાનગી નહિ હોય ત્યારે કેમ; જ્યારે ભેગી ભેટો આપવામાં આવે ત્યારે તે બેઆબરૂ થયલી ગણાય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે ઈરાનીઓ કરતાં વધુ માન મળે ત્યારે કેમ થાય. (૬૨) અને જે ખોરાક તેમાં દેવપરસ્તો ખાવો અને પીધો તેના ટુકડાઓ વિષે. (૬૩) બીજાને ભૂખે મારવા માટેની તાજેશ કરવા માટે રોટલી સાથે આપવાનાં ગોસનાં પ્રમાણ વિષે. (૬૪) એક કસોટી વિષે; જે સખત હોય, અને વળી સખત નહિ હોય; તેમાં ભેટ આપવાથી નિર્દોષતાની જાહેરાત. (૬૫) દીનના ભરમો વિષે, અને તેઓને ઉઘાડા કરવાથી થતો ગુનાહ. (૬૬) બીજાની સ્ત્રીઓને ખરાબ[૭] શબ્દો કહેવાના ગુનાહ વિષે. (૬૭) સર્વેથી નાનાં ઘર, ગામ, દેશ, અને પ્રગણાંની હદ વિષે; અને સર્વેથી સરસની હદ વિષે. (૬૮) અને ખુનખાર[૮] લડાઈમાં[૮] ફરશ્ત્રોશ્ત્ર[૯] તથા જામાસ્પનું[૯] રહેઠાણ કઈ જાતનું હતું તે વિષે, અને તેઓની ટેવ.

---

૧. સરખાવો ફા૦ હુશ્, "નાશ," "પાયમાલી." વેસ્ટઃ "મરણ."—૨—૨. વાંચણઃ મૂર્વાગૂ ઈ સર્યા, સરખાવો ફા૦ મુર્વા, "સારા શુકન."—૩ ફૂમા, "મોહોડું."—૪. બીમારૂ. એ શબ્દ પહલવીમાં બીમૂને બદલે કદાચજ વપરાય છે.—૫. વાંચણઃ અપેનમગૂ—ઈ; સરખાવો અવ૦ અપૂનમ્ "પાછું ફરવું," ચાલી જવું." એ ઉપરથી એક માણસ જે ભલી દીન તરફથી ફરી ગયો હોય તે. વેસ્ટઃ અપેનમકો—ઈ, "બુરી ચાલનો માણસ."—૬. દસ્તોબરીહા, "સત્તા સાથે."—૭. સ્યાહૂ, શબ્દાર્થઃ "કાળા."—૮—૮. વાંચણઃ પવનૂ રિશૂ—ગરૂ, વેસ્ટઃ પવનૂ લાઈશ્કરૂ લશ્કરૂ, "લૂંટતાં લશ્કરમાં."—૯-૯. એ પ્રખ્યાત પુરૂષો જરથુશ્ત્ર પએગામબરના જમાનામાંજ હયાતિ ભોગવી ગયા છે.

બાબ ૩૮ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ **હચીદગાનિસ્તાન**[1] નામનો છે, જે જપ્ત કરેલી મિલ્કત અને તેને તેથી રાખવા[2] વિષેના અહેવાલનું પુસ્તક છે; જીવવાળી ચીજોને કેદ કેમ રાખવી; જ્યારે **પસુશ્-હુઉર્વ**ના હવાલામાં રહે ત્યારે કેમ થાય અને જપ્ત[3] કરનારના હવાલામાં[3] હોય ત્યારે કેમ. (૨) અને જ્યારે લડવૈયાઓ પાસેથી એક ઘોડાને જપ્ત કીધો હોય અને જો તેને કોઇબી જાતની કેદમાં રાખવાનું બની શકે એવું નહિ હોય, તો તેને કેમ કેદ કરવો; અને તેનાથી નુકસાન થવાનો ભય હોય, ત્યારે એ બાબતમાં શું કરવું; સઘળી બાજુએથી ધાસ્તી હોય ત્યારે કેમ કરવું; જ્યારે એક બાજુથી બચાવ[4] મળતો હોય ત્યારે કેમ કરવું; જ્યારે આશા હોય છે ત્યારે બચાવ બચાવની હદમાં હોય છે; બચાવ કેટલો અને કઈ જાતનો છે. (૩) જ્યારે એક ભારબદારી જનાવરને જપ્ત કરવામાં આવ્યું હોય ત્યારે, તે જપ્ત કરનારના તાબામાં આવ્યા પછી, તેને કેટલો વખત રાખવું, અને તેની પાસબાની કરવાનાં કામમાટે પગાર[5] શું આપવો તે વિષે હુકમ થવો જોઈએ; જપ્ત કરનાર જ્યારે આગળ હોય ત્યારે કેમ થાય; એટલે કે, તેમાં તેનો હિસ્સો હોય ત્યારે તેનાં પોતાનાં ખાસ કામ માટેના પગાર સારૂ પણ હુકમ કાયદેસર આપવો જોઈએ; તેનાં કામ માટે કેવો અને કઈ જાતનો હુકમ આપવો જોઈએ. (૪) અને જ્યારે જપ્ત કરેલાં જનાવરને બચ્ચું હોય ત્યારે તેની મા તેને કેવી રીતે ધવરાવે; તે બચ્ચાંને કેમ પાલવું; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે; વળી ગેરકાયદેસર વર્તવાથી થતો ગુનાહ.

(૫) અને જપ્ત કરનારે વિષે, જ્યારે એક ભારબરદારી જનાવર તેના હવાલામાં આવે; જ્યારે તેની રીત[6] મુખ્ય કરીને[7] સખત[8] હોય ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે તે તેના ઉપયોગ તથા ફાયદા સાથે આવે ત્યારે કેમ. (૬) એક મેંઢાંનું

---

૧. મિલ્કતને જપ્ત કરવાના કાયદાઓનો સંગ્રહ; સરખાવો ફા૦ **હચીદનૂ**, "જપ્ત કરવું," "લઈ જવું."—૨. દારીગીહ્; કદાચ યારીગીહ્ "મદદ," યા **શરીગીહ્**, "ભાગીદારી."— ૩-૩. **હચીદગૂ—દારીહ્**, "જપ્ત કરવું," યા "જપ્ત કરેલાં જનાવરને હવાલામાં રાખવું."—૪. **અવિશન**, અવ૦ **શ્રા**, "પાલવું."—૫. **નીમંદૂ** શબ્દ ઘણો ખરો એક મોબેદના પંથકમાંના હિસ્સા સારૂ વપરાય છે.—૬ વાંચણઃ **આઈનૂ** ઈણ; વેસ્ટઃ **અએ-વાજ્**, "કીર્તિ."—૭. વેસ્ટ, "ખાસ."—૮. વેસ્ટઃ **ગશતગૂ**, "ફેરવેલું હોય."

હલવાન[1] જે જપ્ત થયેલું હોય તેને જપ્ત કરનારનાં પોતાના ટોળામાં રાખવા વિષે; એટલે કે, તેનું દુધ **મ્યઝ્દ**માં[2] આપવાની રસમ કેમ પડી છે; **મ્યઝ્દ** બનાવા માટે એક જપ્ત[3] કરેલાં મેંઢાંની ખબર આપવા વિષે; વળી જ્યારે તેને ટોળાંમાં રાખી શકાય નહિ ત્યારે તેને બાંધવાની રીત કઈ છે; વળી જ્યારે તેને કેદ રખાય નહિ ત્યારે તેનું શું કરવું જોઈએ. (૭) એક જપ્ત કરેલાં મેંઢાંના ઉન વિષે; એટલે કે, જાહેર થયલા વખતની અગાઉજ જો કાપવું હોય તો કેમ થાય; જાહેર થયલા વખતની અગાઉ કાપવાનો ગુનાહ, અથવા જે માણસ જ્યારે તે કાપવાનો સબબ નહિ હોય ત્યારે કાપે તેનો ગુનાહ. (૮) એક મેંઢું જે જપ્ત[4] કરેલું હોય તેને બચ્ચાં જણાવવા વિષે; અને તેને બચ્ચાં નહિ જણાવવાથી થતો ગુનાહ. (૯) એક ઘર, ગામ, શહેર,[5] યા જીલ્લામાંની સર્વેથી જાહેર જગામાં એક જપ્ત કરેલાં મેંઢાંને ખવડાવવા[6] વિષે. (૧૦) એક પાસબાનના[7] ગુનાહ વિષે, જ્યારે તે, જપ્ત કરનારની નિર્દોષિતા છતાં જપ્ત કરનારને આપ્યા વગર એક માદાને જપ્ત કરે; અને ગોસ[8] ખાનારાઓ[8] માટે તે પકડાય તેની અગાઉ તેને ગેરકાયદેસર ફટકાવવાથી અને જખમી કર્યાથી જે ગુનાહ થાય તેમાંથી નીપજતો ગુનાહ; અને તેથી થતા બીજા ગુનાહો. (૧૧) એક જગા કે જેને માટે વખત નક્કી થયો હોય ત્યાં માદાને જપ્ત કરનાર તરફથી ઘસડીને લઈ જવા માટે પાસબાન તથા જપ્ત કરનાર વચ્ચે નક્કી થયલા વખત વિષે; જ્યારે પાસબાન આવે, અને જપ્ત કરનાર નહિ આવે ત્યારે શું થાય; જપ્ત કરનારના તાબામાં તે જપ્ત કરનારનાં જનાવરનું આવવું કેમ થાય, અને ક્યારે; અને જ્યારે તે જપ્ત કરનારનું મેંઢું તથા ભારબરદારી જનાવર હોય, ત્યારે તે જપ્ત કરનારના કબજામાં કેમ આવે; જ્યારે તે મેંઢું અને ભારબરદારી જનાવર, જે જપ્ત કરવામાં આવ્યાં હોય, તે જપ્ત કરનારના હવાલામાંજ મરી જાય, ત્યારે તે બાબતમાં તેનાં હલવાનોને કેમ અને કેટલો વખત ખવડાવવું જોઈએ, તથા તેજ મેંઢું, જે મરી જાય, તેનું ઉન કેમ અને કેટલો વખત જાળવી રાખવું જોઈએ; અને મેંઢાંને લગતો ગુનાહ, જ્યારે તે તેઓને ખવડાવતો નથી અથવા બીજી રીતે ખવડાવે છે.

---

૧. સેમીટીક શબ્દ, સરખાવો ખાલ્દીઃ **કોબા**. —૨. ક્રિયામાં અર્પણ કરેલી પવિત્ર ભેટ.—૩. DM. માં **અવીજગ્ન**, કદાચ **હચીદગ્ન**, "જપ્ત કરેલાં"ને બદલે.—૪. આ વાંચણ DM. માંનું છે. વેસ્ટઃ **હચીદગ્ન**, "જપ્ત કરેલું."—૫. સરખાવો અવ૦ "**જન્તુમ**"—૬. ૧૧મા ફકરા પ્રમાણે વાંચણઃ **સુદન્**, અવ૦ **શ્રા**.—૭. વેસ્ટઃ **પસીગ્ન**, "ભરવાડ."—૮—૮. **ખૂર—ખારાન્**, **ખૂર—ખારાન્**ને બદલે; સરખાવો, ફા૦ **ખૂર**, "માંસ," "ગોસ," વેસ્ટઃ "ગોસ ખરીદનારા," ફા૦ **ખરીદન્**.

(૧૨) એક મેંઢાં વિષે, જેને કોઈ શખ્સનું ટોળું જે જપ્ત કરવામાં આવ્યું હોય, તેમાં ભેળી નાંખવામાં આવ્યું હોય; એક પાસબાન તે ટોળાંને ધરાવતો હોય ત્યારે કેમ થાય, અને એક **પસુશ્‌-હુર્વ** તેને ધરાવતો હોય ત્યારે કેમ થાય. અને જ્યારે તે મેંઢાંને જપ્ત કરવાને લીધે તેને એક ટોળાંમાં ભેળવામાં આવ્યું હોય;[1] જ્યારે પાસબાન, અને જ્યારે **પસુશ્‌-હુર્વ** બીજાં ટોળાંમાં જાય ત્યારે કેમ થાય; જ્યારે તે ટોળાંનો પહેલો ધણી હોય ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે તે બીજો ધણી એટલે **પસુશ્‌-હુર્વ** હોય ત્યારે કેમ થાય. (૧૩) તેના જરૂરી ખોરાક[2] સારૂં **પસુશ્‌-હુર્વે**એ એક જપ્ત કરેલાં મેંઢાંને હલાલ કરવા વિષે; એટલે કે, તે કેમ બની શકે એવું છે, અને તે કઈ રીતે કરવું જોઈએ. (૧૪) અને તે માણસ વિષે, જે તે મેંઢું યા ભારબરદારી જનાવર જે જપ્ત કરવામાં આવ્યું હોય તે ધરાવતો હોય, જ્યારે તે એક જીલ્લામાં આવે; તેની જાત, રંગ, અને ભીનાયલા કરચળીવાળા[3] વાળો[3] વિષે જપ્ત કરનારે જીલ્લાના વડાને ખબર આપવા વિષે, જેનાં ટોળાંમાં તે મેંઢું અને ભારબરદારી જનાવરને ગણવામાં આવ્યું હોય. (૧૫) અને મેંઢાં સાથના એક માણસપર તપાસ રાખવા વિષે, જેની બિમારી તેનાં મેંઢાંને હલાલ કરવાનાં કામમાં થયલા જખમને લીધે હોય અને જે કામ કરી શકે એવી હાલતમાં નહિ હોય; અને જ્યારે[4] બિમારી સાજી થવાની નિશાની હોય[4] અને ઈસ્પિતાલ[5] હોય ત્યારે શું ફરજ બજાવવી જોઈએ; જ્યારે ખાવાની સગવડ[6] હોય, અને ઈસ્પિતાલ નહિ હોય; જ્યારે ખાવાની સગવડ નહિ હોય અને ઈસ્પિતાલ હોય; અને જ્યારે ખાવાની સગવડ નહિ હોય અને ઈસ્પિતાલબી નહિ હોય ત્યારે શું કરવું. (૧૬) જપ્ત કરેલાં મેંઢાં અને ભારબરદારી જનાવરને લીધેની જપ્ત કરનારની હાજતો વિષે, જ્યારે એવી રસમ હોય કે તે તેઓને વરસના ચોથા ભાગ સુધી ખવડાવે, અને જ્યારે ત્રીજા ભાગ સુધી, અને જ્યારે અર્ધા

---

૧. વેસ્ટ: કહે છે કે: પહેલો જપ્ત કરેલાં ટોળાંમાંનાં નહિ જપ્ત કરેલાં મેંઢાં વિષેનો ઇશારો છે. જ્યારે બીજો નહિ જપ્ત કરેલાં ટોળાંમાંનાં જપ્ત કરેલાં મેંઢાં વિષે છે.—૨. સરખાવો ફા૦ **તાશહ્‌**, "ખોરાક," "જરૂરની ચીજો."—૩—૩. સરખાવો ફા૦ **ગુર્સ્‌**, "કરચળીવાળા વાળ." વેસ્ટ: **વ—દરન્દ્‌—ઈ—દેન્મન્‌**, "અને તેનો આકાર."—૪—૪. **અમત્‌ નિશાન્‌ મિન્‌ વિદાર્‌**, શબ્દાર્થ: "જ્યારે હાલવાની યા પસાર થવાની નિશાની હોય." DM. મુજબ **અમત્‌ નિશાન્‌ મુર્દાર્‌**, "જ્યાં નાપાકીની નિશાની હોય;" સરખાવો ફા૦ **મુર્દાર્‌**, "નાપાક," "મેલું."—૫. સરખાવો ફા૦ **પનાહ્‌**, "આસરો લેવાની જગા," "ઈસ્પિતાલ," "આસરો."—૬. સરખાવો ફા૦ **ખુર્દાર્‌**, "ઘરમાંથીજ ખાતો હોય તે નોકર." અહીં **ખર્દાર્‌**, **ખૂર્દારીહ્‌** ની જગાએ વપરાયો છે.

ભાગ સુધી, અને જ્યારે તે તેઓને આખાં વરસ સુધી ખવડાવે[૧]; અને જ્યારે તે કે જે તેને મળે તે એક નાનું જનાવર હોય, અને જ્યારે તે એક મોટું જનાવર હોય; એટલે કે, તેને ખવડાવવાનાં સાધનો અને તેની ખાસ સંભાળ વિષે, જમીનની[૨] નીચે અનાજની વખાર[૨] હોય ત્યારે કેમ થાય, અને એક ઝાડ હોય ત્યારે કેમ; અને જ્યારે એક ભાંગેલો[૩] ગુફો[૩] હોય ત્યારે કેમ, અને જ્યારે તે એક પાંજરૂં[૪] હોય ત્યારે કેમ થાય, જે પાંજરૂં આખું બનાવેલું[૫] પણ ભાગેલું, યા આખું અને મજબુત, યા જોરમાં પુરૂં હોય.

(૧૭) એક ખજાના[૬] વિષે, જે તેઓ ઘરની આસપાસમાં[૭] મેળવે, અને તે કે જે તેઓ કોઈનાં ઘરની હદમાં મેળવે. (૧૮) એક છુપાયલા ખજાના વિષે, જ્યારે તે રસ્તાપર મળે, અને જમીન સખ્ત હોય; જ્યારે તે એક આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ થાય, જ્યારે તે બે આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ થાય; તેજ મુજબ જ્યારે જમીન નરમ હોય ત્યારે કેમ થાય, જ્યારે બે આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ, અને ત્રણ આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ. (૧૯) જ્યારે તે ખજાનો રસ્તાની વચ્ચેથી જડે, અને જમીન સખ્ત હોય, જ્યારે તે બે આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ થાય, અને તે ત્રણ આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ થાય; જ્યારે જમીન પોચી હોય, અને જ્યારે તે ત્રણ આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે ચાર આંગળ નીચે હોય ત્યારે કેમ. (૨૦) જ્યારે તે ઉંચાણ યા નીચાણપર આવેલો હોય, જ્યાં તે રસ્તાથી દૂર ફરી જાય, અને જમીન સખ્ત હોય, જ્યારે એટલા સુધી[૮] જેટલો અંદર હોય ત્યારે કેમ થાય, અને અર્ધાં પગ[૯] જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ, જ્યારે જમીન પોચી હોય ત્યારે, જ્યારે અર્ધાં પગ જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય, અને ગુંઠણ[૧૦] જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ. (૨૧) અને

---

૧. જુઓ વેસ્ટની નોટ ૨૭, પા. ૧૩૪.—૨—૨. સરખાવો ફા૦ **ચધારૂ**, "જમીનની તળેની અનાજની વખાર." (સ્ટાઈન્ગાસ્).—૩—૩. **વર્ખન્—ઈ ઈ કૂરતગ્**, સરખાવો ફા૦ **બર્ખ**, "જમીનની નીચે કરેલી રહેવાની જગા," "ગુફો."—૪. ફા૦ **પન્જરહ્**; "પાંજરૂં," "કટેરાવાળી જગા."—૫. **અન—અન સ્પૂરીગ્**, "આખું નહિ એવું નહિ," એટલે "આખું."—૬. **ખ્વાસ્તગ્**, "દોલત."—૭. **પર્વન્દીદ્**, યા **પરૂ-વસ્ત્**, સરખાવો અવ૦ **પઈરિ** અને **બન્દ્**, "બાંધવું."—૮. સરખાવો અવ૦ **આ—અવન્ત્**, "એટલા સુધી." વેસ્ટ એમ ધારે છે કે પાઝન્દ **આ અવદ્ આ કૂ પદ્** ને બદલે વપરાયલો છે.—૯. સરખાવો અવ૦ **પઈતિશ્તાન**, "જેનીપર ઉભા રહીયે તે ભાગ" (**પઈતિ** અને **સ્તા**, "ઉભું રહેવું;") "પગ," સં૦ प्रतिष्ठान.—૧૦. સરખાવો અવ૦ **ઝ્નુ**, સં૦ **जानु**, ફા૦ **ઝાનૂ**, "ગુંઠણ."

જ્યારે તે વહેતાં[1] પાણીમાં[1] હોય, અને જમીન સખ્ત હોય ત્યારે, જ્યારે ગુંઠણ જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય, અને અર્ધી જાંગ[2] જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ, અને જ્યારે જમીન પોચી હોય ત્યારે, જ્યારે અર્ધી જાંગ જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે ગૂન્દ[3] જેટલો ઉંડો હોય ત્યારે કેમ. (૨૨) અને જ્યારે પગે[4] પસાર કરી જવાય એવાં પાણીમાં[4] હોય અને જ્યારે જમીન સખ્ત હોય ત્યારે ગૂન્દ સુધી ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય, અને ડુંટી[5] સુધી ઉંડો હોય ત્યારે કેમ; અને જ્યારે જમીન પોચી હોય ત્યારે, જ્યારે ડુંટી સુધી ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય; અને મોહોડાં સુધી ઉંડો હોય ત્યારે કેમ થાય. (૨૩) અને જ્યારે તે ગોસના ઓરડામાં,[6] યા જંગલની વચ્ચે,[7] યા મેંઢાંનાં ટોળાંને રહેવાની જગામાં[8] હોય; એટલે કે, જ્યારે તે શરીરવાળાં પ્રાણીઓ માટેનું જાથુકનું[9] રહેઠાણ નહિ હોય[9] ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે જાથુકનું રહેઠાણ[10] હોય ત્યારે કેમ.

(૨૪) અને એક મેંઢું જે જપ્ત કરેલું હોય તેને ખવડાવનાર માણસ વિષે; એટલે કે, જ્યારે તેનો ભંડાર પુષ્કળ હોય ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે તે આવે તેવુંજ તેને ખવડાવે ત્યારે કેમ થાય. (૨૫) જપ્ત કરેલાં મેંઢાંને લગતી તકરાર વિષે, જ્યારે એક જણ કહે કે તે તેની માના રંગનું જનમ્યું હતું, બીજો કહે કે, તે ભીનાશવાળા કરચળીવાળા વાળોનું હતું, અને બન્ને જણા ખરા હોય; અથવા એક જણ એક ખાસ્યત જે ખરી હોય તે વિષે બોલે, અને બીજો કેટલીક નિશાનીઓ જે ખરી નહિ હોય તે વિષે બોલે; જ્યારે તેઓ જુદીજુદી ખાસ્યતો જણાવે ત્યારે કેમ થાય, અને કેવી રીતે; અને તેજ બાબતપર જેઓ વધુ હોય તે. (૨૬) એક મેંઢું[11] જે જપ્ત કરવામાં આવ્યું હોય તેને વિષે, જેને ઉંચામાં ઉંચાં જંગલોમાંથી પસાર થવું પડે

૧-૧. વાંચણઃ આવાન્ તાગ્, "વહેતાં પાણી" અવ૦ તચ્, "વહેવું." કદાચ આબ્-ઉતાગ્, "બરાબર વહેતું પાણી."—૨. સરખાવો અવ૦ રાન.—૩. અવ૦ ગઇન્તિ, ગન્, "ગંધાવું;" ફા૦ ગન્દ્, યા ગુન્દ્, "શરીરમાનું ગંધ મારતું નાકું."—૪—૪. આવાન્ વિતર્ગ્, "પાણીમાંથી પસાર થવાનો રસ્તો."—૫. નાફ્ગ્, સરખાવો અવ૦ નાફ્ન્ગ્, "ડુંટી."—૬. સરખાવો ફા૦ આશ્, "ગોસ," "ખોરાક," એપરથી આશ્-ખાનક્, "ગોસ મૂકવાની જગા."—૭. સરખાવો ફા૦ વન્, "જંગલ."—૮. પાહ્-ઇસ્ત, "મેંઢાંનો વાડો." અવ૦ પસુશ્-હસ્ત, "મેંઢાં તથા ઢોર માટેની ઘેરી લીધેલી જગા."—૯-૯. ફારસીમાં વારેઘડીએ અફ્રાજ્ તથા ફ્રાજ્ એકજ અર્થે વપરાય છે. પણ પહલવીમાં એ શબ્દો ઉલટા અર્થે વપરાય છે.—૧૦. જુઓ વેસ્ટની નોટ ૧લી, પા૦ ૧૩૬.—૧૧. DM માનો પીસ્ ફા૦ પીસ્ સાથે સરખાવાય, અર્થઃ "કોહોડ," "સફેદ," "નઠાઈ,"—

કે જ્યાં તેને કાયદેસરનો ખોરાક મળે; જ્યારે ત્રણ વરસ, ત્રણ રહેઠાણ, અને ત્રણ જગા, અને નવ હિસ્સા હોય ત્યારે કેમ થાય; અને તેમજ તેજ બાબતપરના બીજા કેટલાક ચુકાદાઓ.

બાબ ૩૯ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ **જીયાનગિસ્તાન** નામનો છે, જે જીવતાંઓને,[૧] અને ગુજરેલાં[૨] માણસોને કાયદેસર જીવવાથી[૩], આપવાથી, લેવાથી, અને પાછું આપી દેવાથી જે નુકસાની થાય તે વિષેનું પુસ્તક છે, બન્નેનું[૪] રક્ષણ કરવાની તથા સંભાળ લેવાની ફરજ[૪]; ખોરાક, અને બિછાનું[૫] અને દિલસોજ[૬] મદદ[૬], અને જખમી[૭] હાલત[૭] પછી જે સાજી[૮] થતી હાલત આવે[૮] તે; અને જીવતાં માણસોની સગવડ[૯] તથા ગમત પુરી પાડવા[૯] વિષે; અને કાયદા વિરૂદ્ધની ચાલથી જે ગુનાહ થાય તેની સજા; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૨) જખમી થયલાઓને[૧૦] માટેની ભેટની હદ વિષે; અને તે કે જે નશીબથી જખમી થયો હોય અને જ્યારે નશીબથી નહિ થયો હોય ત્યારે તેની ભેટ; કોઈ કાંઈ આપે તેનો વખત તથા જગા; તે કે જ્યારે તે વધુ પુરતી રીતે આપે, અને વધારો કયાં અને કયો છે.[૧૧]

---

૧. સરખાવો અવ૰ **ઉશ્તાન**, "જીંદગી." (અવ૰ ધાતુ **ઉશ્**, "બળવું.") વેસ્ટઃ "જીવવાળું."—૨. સરખાવો અવ૰ **ઉઝુશ્તાન**, "જીવ વગરનું," મરણ પામેલું."—૩. એટલે કે, જ્યારે તેઓ કાયદેસર જીંદગી ભોગવતાં હોય, ભેટ આપતાં હોય, વિગેરે. સરખાવો ફા૰ **જિસ્તાન્**, અવ૰ **જિ**, "જીવવું."—૪—૪. વેસ્ટઃ "બન્ને જાતોનો બચાવ તથા સંભાળ લેવાની ફરજ."—૫. **બાલીનીદારીહ્**, સરખાવો પહલવી, **બાલીન્**, "ટકયો." વેસ્ટઃ "વધારો."—૬—૬. વાંચણઃ **અઈયાર્બરીહ્**, સરખાવો ફા૰ **યારૂ**, "દલગીરી," "દિલસોજી." વેસ્ટઃ "ભરણપોષણ;" વાંચણઃ **અઈયારૂ—યારીહ્**, ૭—૭. **ખસ્તીનીદારીહ્**. વેસ્ટઃ **અસ્તીનીદારીહ્**, "ખાતું."—૮—૮. **સાતૂનીની દારીહ્**, "બિમારીમાંથી સાજા થયા પછી હાલવા ચાલવાનું જોર પેદા થવું." વેસ્ટઃ "ઉત્તેજન."—૯—૯. **આસાનીનીદારીહ્**, પહલવી, **આસાન્**, "સગવડ."—૧૦. કદાચ અકસ્માતથી થયલી ઇજા વિષે અહીં ઇશારો હોય.—૧૧. એ ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો: "ખરાબ થયલી ભેટના દાખલા વિષે, જ્યારે કોઇ તે ચીજ એક ગરીબ માણસને ઠરાવેલે વખતે આપે, અને જ્યારે કોઈ નહિ ઠરાવેલે વખતે આપે; અને જ્યારે કોઈ વધારે આપે ત્યારે વધારો કયાં અને કયો છે."

(૩) એક મેંઢાં વિષેનો ચુકાદો, જ્યારે તેને હલાલ કર્યાં અગાઉ[1] તેઓ તેને ફરીથી દુઃખ દે; પ્રાણઘાતક જખમ વિષેનો ચુકાદો; જ્યારે મેંઢાને કતલ કરવાને ઠરાવેલા વખતે કોઈ તેને પાછું આપી દેતું નથી, જ્યારે તેને ઉંચા ઉપયોગ સારૂં દીનના સબબે આપવાનો હુકમ થયો હોય, અને જ્યારે કોઈ તેને પોતાના કબજામાં રહેવા દે ત્યારે તેનો ચુકાદો.

(૪) સ્થાવર[2] મિલકતો વિષે જે વહેંચાયલી હોય, જ્યારે તેઓને, દરેકને જુદીજુદી, મોટી કે નાની કિંમતની, કોઈ ઉપયોગમાં રાખે, અને જ્યારે ઉપયોગમાં[3] ન રાખે;[3] એટલે કે, કિંમત આપીને કોઈએ કેટલી કિંમતે[4] એક મિલકત રાખવી[5] જોઈએ, તે આવક[6] કેટલી આપશે, અને જે મુદ્દલ રકમ રોકાય તે તેટલીજ કિંમતની છે કે કેમ, બ્યાજની વધ તે તે રકમનો વધારો કહેવાય.

(૫) એક જખમી થયલા માણસનો ગુનાહ અને તેને થયલી ઇજા[7] પાછી નહિ વાળવાથી[7] કાંય જતો રહે છે[8] તેના સબબ વિષે; અને ઘણાંક મતો, જે તેજ બાબતપર છે, અને તેનેજ વિષે લોકો ધરાવે છે.

બાબ ૪૦ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) છેલ્લા બાવીસ વિભાગોમાંનો એક વિભાગ **વખ્શિસ્તાનૂ**[9] નામનો છે, જે વધારાની[10] વધ વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) એક ચીજને તેના ધણીને પાછી

---

૧. **પેશૂ મિનૂ બુરીનૂ**, દીનનેલગતી ક્રિયામાં ઉપયોગ સારૂં.—૨. યા "જીવ વગરની."—૩—૩. **પવનૂ અર્મેશ્તેરત**, સરખાવો અવ૦ **અર્મૈશ્તેરતા**, "સ્થિર," "હીલચાલ વગર ઉભું રહેલું."—૪. સરખાવો ફા૦ **બ—ચન્દ**, "કેટલા સારૂં".—૫. વાંચણ **અવીગૂ ગન્જિશનૂ**, સરખાવો ફા૦ **ગન્જ**, "ખજાનો" એટલે કે, એક માણસે તે મિલકત ને (તેની વાજબી કિંમત, **અર્જાનીગીહા**, મુજબ) ખરીદવા સારૂ પોતાના ખજાનામાંથી પૈસા ખરચવા જોઈએ, વેસ્ટ: **અવાકન્જિશનો**, "પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાથી."—૬. **વખ્શ** શબ્દ પહલવીમાં ઘણોખરો વધારો, વ્યાજ, યા આવકને અર્થે વપરાય છે. **વખ્શૂ બુદનૂ** નો અર્થ "વધારો થવો, વ્યાજ મલવું એમ થાય છે."—૭—૭. **પવનૂ જીયાનગૂ લખ્વાર લા અવિસ્પાર્દનૂ**, શબ્દાર્થ: "ઇજા પાછી નહિ વાળવાથી."—૮. **અવિનાસૂ**; શબ્દાર્થ: તેનું ગુનેહગારપણું બીન ગુનેહગારપણું થાય છે.—૯. એ શબ્દ **નાસીસ્તાનૂ** (અવ૦ **નસૂ** ઉપરથી) બી વંચાય, એટલે કે, "ગુનાહોના કાયદાનો સંગ્રહ." **વખ્શિસ્તાનૂ**નો શબ્દાર્થ: "વધારાના કાયદાનો સંગ્રહ" થાય છે. એ બાબનાં લખાણપરથી એમ જણાય છે કે એ સંગ્રહ પાપી કામોના વધારાના, અથવા તો આવક, યા બ્યાજથી દોલતના વધારાના કાયદાને લગતો છે.—૧૦. **રૂબિશનીહ**, "આગળ વધવું," "વધારો."—૧૧. એટલે કે, કાયદા મુજબ તે નક્કી નહિ થયલો હોય.

વાળવા તથા આપી દેવા વિષે તથા તોજેશ કરવાથી થાકી જઇને તેને માટે તોજેશ કરવા વિષે; જ્યારે તે માટે વખત નક્કી થયલો નહિ હોય ત્યારે કોઈ ચીજને પાછી વાળવા, તથા જેની હોય તેને તે આપી દેવા વિષે. (૩) જ્યારે તે ચીજ જેની હોય તેનાથી તે શરૂ થાય ત્યારે તે પાછી વાળવા, તથા આપી દેવા[1] માટેની તોજેશ; પણ નક્કી કીધેલા વખત પછી, થઇ ગયલાં કામોનો વધારો થાય છે, જે પાપી પણાંનો[2] વધારો કહેવાય છે. (૪) જે કામ કીધું હોય તેના વધારા વિષે, અને તેમાંથી જે ઉત્પન્ન થયું હોય તે; જ્યારે જે કામ કીધું હોય તેનું બચ્ચું હોય ત્યારે કેમ થાય, અને જ્યારે તે કામ અને તેનું બચ્ચું સ્થિર ઉભાં રહે[3] ત્યારે કેમ થાય. (૫) જે કાંઈ વધારાપરનો વધારો હોય તે વિષે, જે કાંઈ કોઈ કરે તેના બરાબર તેટલાજ વધારા વિષે;[4] તે કયાં અને કયો છે. (૬) એક અશો માણસને ભેટ આપવા વિષે; એટલે કે જ્યારે કોઈ થાકથી દુ:ખી[5] થયો હોય[5] ત્યારે કેમ થાય; જ્યારે તેની આવકબી વધે ત્યારે કેમ થાય.

(૭) અને ઉપયોગી દોલતપરના વ્યાજના વધારા વિષે; જ્યારે તે પૈસાપર વ્યાજ હોય, અને જ્યારે તેપરનું વ્યાજ વધે, અને તે પૈસા કે જેપરનું વ્યાજ વધતું નથી; જ્યારે કોઈ કરજદાર માણસ પૈસા પાછા લાવવાથીબી પૈસાદાર થાય; અને તે પૈસા આપનાર[6] તે ઉછીની રકમ પાછી માંગવાથી પૈસાદાર થાય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે બન્ને પૈસાદાર હોય[7] ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે પૈસા આપનાર તે માંગવાથી પૈસાદાર હોય, અને તેને આપેલા પૈસાથી કરજદાર પૈસાદાર નહિ હોય ત્યારે કેમ થાય. (૮) જ્યાં અને જ્યારે પૈસા આપનારની જીંદગી ખતમ થઈ જાય અને જ્યારે અસલ સાટાંપત્ર પુરૂં થવાથી નવું ખત ખચીતજ બનાવવું પડે ત્યારે કેમ થાય તે વિષે; અને જ્યારે મરનારની જીંદગી દરમ્યાન એક ખત અસરકારક હોવાથી, વ્યાજ ખચીત મળે

૧. એટલે કે, કોઈ કાયદા મુજબ તેને ફરજ પાડે તે અગાઉજ એક માણસ ખુશીથી પોતેજ એમ કરે ત્યારે.—૨. દાદિસ્તાન-ઈ-દીનીગમાં વખશૂ ઈ કેર્ફગ્ , "સવાબના વધારા" વિષે બી ઈશારો છે. (જુઓ પુરસેશ ૯—૧૧ અને જવાબ.)—૩. જ્યારે બન્ને આગળ વધતી હાલતમાં નહિં હોય.—૪. એટલે કે ગુનાહનો વધારો, તેના ગુનાહ બરાબર થઈ જાય.—૫—૫. આસ્તીરીદ્ , સરખાવો અવ૦ આસ્તરૂ.—૬. આવાસ્-ખ્વીશૂને બદલે આવાસ્-નકૂશા લખાયો છે, "ધીરેલા પૈસાનો ધણી," પાછળથી આવાસ્-ખ્વીશ્ , આવાસ્-ખ્વાહનાં બગડેલાં રૂપમાં વંચાયો હોવો જોઇએ, કારણ કે ખ્વીશ્ તથા ખ્વાહ્ની જોડણી એકજ છે. સરખાવો ફા૦ વમ્-ખ્વાહ્ , "પૈસા ધીરનાર, જે ધીરેલા પૈસા માટે દબાણ કરતો હોય."—૭. કોલા દો તુખ્નાનીગ્ , બીજી રીતે, વેસ્ટ મુજબ: કોલા અ-તુખ્નાનીગ્ , "દરેક જણ પૈસાદાર નથી."

ત્યારે કેમ થાય.[1] (૯) જ્યારે કરજદાર મરી જાય, અને જ્યારે તેનાં કરજપરનું વ્યાજ કોઈને દત્તક લીધો હોય તેની મિલ્કતમાં સમાવેલું[2] હોય, ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે બન્ને દુન્યામાં[3] તે પૈસા ધીરનારનું[4] વ્યાજ હોય ત્યારે કેમ થાય.

(૧૦) એક સગાં માટેની[5] તોજેશ કરવા વિષે, જે કોઈ તોજેશ કરવા માટે જોખમદાર હોય તેની પોતાની તોજેશ, બીજાને માટેની, તથા પોતાની તોજેશની હદ. (૧૧) તે માણસની સજા[6] વિષે, જે જનાવરોને હમેલદાર બનાવવા માટે ખરીદે, અને તેઓને ખરાબ નર આપે, જ્યારે હમેલદાર નહિ થાય, અથવા જ્યારે હમેલદાર થાય; અને તેજ બાબતપર જેખી વધુ હોય તે. (૧૨) ભારબરદારી જનાવર, તથા મેંઢું, તથા સાંઢણીને નર આગળ રહેવા દેવાના વખત વિષે; અને દરેક નરને છુટો છુટો જે નારી તેને લે તેને નેમી આપવાના વખત વિષે; જ્યારે તે નરને દાખલ કરવાનો વખત હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે નરને[7] દાખલ કરવાનો[7] વખત સાથેજ શરૂ થઈ ગયો હોય, અને જ્યારે એવી નેમણુક થાય ત્યારે કેમ થાય. (૧૩) તે વખતે નરને નહિ નેમી આપવાથી, જ્યારે નારી હમેલદાર થવાની રહી જાય, ત્યારે ગાય, ઘોડી, સાંઢણી, અને મેંઢી, યા બકરીને દરેકને[8] હમેલ રહે નહિ; તેઓ ગુનાહ કરે તેની સજા કેટલી છે. (૧૪) હમેલદાર થવા માટે નક્કી કરેલા વખતે, જે સાંઢણી, અને ઘોડી, અને ગાયને નરથી છુટી[9] રાખવામાં આવે[9] તેઓ વિષે; તેઓને ઇજા થાય, અને તેઓનું દુધ માખણ[10] વગરનું[10] થાય; તેમજ ઘોડી, અને ગાય, અને બકરી યા મેંઢીનું સરાસરી દુધ ઓછામાં ઓછું થાય છે, એટલે કે, તેઓનું એક વેળાનું કાઢેલું દુધ[11] સર્વેથી થોડું થાય છે. (૧૫) ઉંટ વિષે, એટલે કે, એક વરસમાં તેના કેટલા વાળ પેદા કરી શકાય; ઉંટના વાળ જથ્થામાં મેંઢાંઓના કરતાં વધારે છે, તેઓમાંજ ગધેડાંબી હોય છે;

---

૧. જુઓ એ ફકરાનો વેસ્ટનો તરજુમો.—૨. સરખાવો ફા૦ **દરૂ કર્દન્**, (પહલવી, **અએન્ વખી દૂન્તન્**) "અંદર મૂકવું," "ઘુસાડવું."—૩. એટલે કે, બાકી તથા મીનોઈ દુન્યામાં, આ જગતમાં તથા બહેશતમાં.—૪. **ખ્વાસ્તગ્-દાર્**, "કરજદારને ધીરેલા પૈસાનો અસલ ધણી."—૫. **ખ્વીશીહ્**, સરખાવો ફા૦ **ખ્વેશી**, "સગું."—૬. સરખાવો ફા૦ **તાવાન્**, "દંડ," "બદલો," અને **તાવાન્ દાદન્**, "દંડ ભરવો."—૭. **ગુશ્ન હિલીહ્**, સરખાવો ફા૦ **હિલીદન્**, "રજા આપવી."—૮. **જ્વીદ્ જ્વીદ્**, શબ્દાર્થઃ "છુટી છુટી."—૯—૯. **લખ્વાર્ વખ્દૂનીદ્**, શબ્દાર્થઃ "દૂર રાખવું," "ઘોડા તફાવતે રાખેલી."—૧૦—૧૦. **અ-કરગ્**, સરખાવો ફા૦ **કરહ્**, "માખણ;" **કુરરહ્**, "એક વરસનું ઘોડા, ઉંટ, યા ગધેડાનું બચ્ચું."—૧૧. **દૂસિશ્ન્**, ફા૦ **દૂશીદન્**, **દૂખ્તન્**, "દુધ કાઢવું;" અવ૦ **દુધ્**, "દુધ કાઢવું," અને **દુઘ્ધર્**, "દીકરી."

એટલે કે, તેઓની કિંમત કેટલી છે, અને જ્યાં સુધી તેઓની ચામડી ઉતારવામાં આવે[1] ત્યાંસુધી, બળદની કિંમત અને તેઓની કિંમત વધારવાની[2] રીત. (૧૬) એટલે કે, જ્યારે સાંઢણી તથા ઘોડીઓનો વધારો અસંતોષકારક હોય ત્યારે કેમ થાય; અને વળી બળદ, તથા મેંઢાં, તથા બકરાંઓના વધારાનો વધારો, તેઓની માદાના વધારા કરતાં વધુ થાય ત્યારે કેમ થાય, જ્યાં તેઓનાં[3] બચ્ચાંનો વધારો અસંતોષકારક થાય; અને તેઓનો વધારો નરના વધારા કરતાં કેટલો ઓછો નીવડે છે. (૧૭) હમેલદાર થવા માટે નક્કી કરેલા વખત પછી જે ઉંટને રસ્તાપર ઈજા થાય તેને વિષે, જ્યારે તે ગેરકાયદેસર વપરાયું હોય, અને રસ્તો ખરાબ હોય; અને જ્યારે તે ગેરકાયદેસર વપરાયું હોય, પણ રસ્તો સારો હોય; અને જ્યારે તેઓ તેને ઘાંસ-ચારાની જગાએ સગવડ ભરેલું રાખે; એટલે કે, કેટલી રીતે અસંતોષકારક થવાને ઉંટને મોટી ઈજા થાય; અને તેઓ દરેકને તે મજબુત થયું હોય ત્યારે યા કિંમત આપીને ખરીદે; અને તેમજ તેઓ એક મજબુત કુતરા યા કુકરને ખરીદે છે અને તેની કિંમત આપીને. (૧૮) કેટલી રીતે વધારાનો[4] વધારો[4] થાય, અને વળી તેઓનોબી વધારો અને વધારાઓનો વધારો, અને જ્યારે તેઓમાં ખીલવણી[5] નહિ[5] હોય; જ્યારે વળી નસી-બવંત છોકરાંઓ, કે જેઓને માટે બાકીની મિલ્કતનું વ્યાજ તથા વારસો એકઠો થાય તેઓને માટે સઘળી મિલકત હોય ત્યારે કેમ થાય. (૧૯) અને તે માણસ વિષે, જે કોઈને સારૂં ખાનગી[6] રીતે[6] ખોરાકી ખરીદે; અને તે વેચનાર[7] તથા તે ફરજ્યાત ધરાવનાર તદન તે વગરના થઈ જાય, એટલે કે, શરૂઆતમાં એક ઉનાળાના દહાડામાં ભૂખે મરતાં લોકોને પુરતી થાય એટલી ખોરાકી ખરીદનાર[8] પાસે થાય, અને તેટલીજ એક શિયાળાના દહાડામાં શરૂઆતમાં; ઉનાળાનો અને શિયાળાનો એક દહાડો તથા રાત ચાલે એટલી માણસ તથા આતશ માટેની કાયદેસરની

---

૧. સરખાવો ફા૦ **હચીદન્**, "મેંઢાંની ચામડી ઉતારવી."—૨. સરખાવો ફા૦ **બરૂ-જદન્**, "ઉંચકવું," "ઊચ્ચું કરવું;" "એકઠું કરવું." એનો અર્થ "તેઓને મોંઘી કિંમતે વેચવાની રીત" બી થાય, **અવરૂ-જ્નિરનીહ્**, **અવરૂ-જેણ્તુનિરનીહ્**ને બદલે ભૂલથી લખાયો હોય.—૩. એટલે કે સાંઢણી તથા ઘોડીઓનાં.—૪—૪. **વખ્શાન્ વખ્શ્**, "આવક પરની આવક," અથવા "વ્યાજનું વ્યાજ."—૫—૫. **અ-રૂદિશ્ન**, અવ૦ **રૂધ્**, "ઉગવું," "વધવું."—૬—૬. **અ-ગૂપ્**, શબ્દાર્થ: "બોલ્યા વગર."—૭. સરખાવો ફા૦ **ફરૂખતન્**, "વેચવું."—૮. **પાદીરાન્ગર્**, શબ્દાર્થ: "તેની આગળથી ખોરાકી લઈ લેનાર."

ખોરાંકી[1]. (૨૦) કપડાં વિષે, જ્યારે જેનાં તે હોય તેની પાસેથી તેની ભેટ લઈ લેવામાં આવે. (૨૧) ખોરાક લઈ લેવાનાં પહેલાં કામ માટેની સજા વિષે, અને તેનો ગુનાહ; બીજાં અને ત્રીજાંથી દશમાં એવાંજ કામ માટેની સજા.

(૨૨) અને એક ઉછીની આપેલી રકમ અને તેનાં બ્યાજ માટેનું ફર્યાદનામું તથા બચાવ, અને તેપરનો ચુકાદો; અને જ્યારે દંડ યા બ્યાજ ભરવાથી ઉછીની આપેલી રકમ પરનું કરજ બ્યાજના વધારા જેટલું નીકળી જાય[2] ત્યારે કેમ થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨૩) અને દીનમાં જે ખોરાક ખાવાનું ફરમાન નથી[3] તેનાં નકામાંપણા વિષે. (૨૪) અને એક માદા મેંઢું ખરીદવા વિષે, જ્યારે તે વેચનાર તે આપવાથી તે મેંઢાંથી થતો વધારો અને વધારાઓનો વધારો ખોહી દે છે, અને બે આખાં વરસમાં એક માદાથી કેટલાં મેંઢાં આવે. (૨૫) આ વિષે કે એવું શું છે કે જે વધારો આપી નહિ શકે, અને એવું શું છે કે જે તે આપી શકે. (૨૬) અને એક મેંઢીના વધારાના ઉપયોગ વિષે, એટલે કે, તેનાં બચ્ચાં, અને દુધ, અને માથું, અને ઉન વિષે; અને તેને અસંતોષી ઉધારવા વિષે; અને વધારા-ઓનો વધારો; અને દરેક મેંઢાંના સારાં શરીર વિષે; અને દરેકને લગતો ચુકાદો.

(૨૭) એક કરજદાર ઉછીની લેવાની રકમની શરતો કેમ જાહેર કરે તે વિષે, જે શરતો પૈસા ધીરનાર પોતાના લાભને ખાતર કબુલ કરતો નથી; અને જ્યારે કરજદારે ત્રણ હફતે[4] પૈસા આપવાનું નક્કી કર્યું હોય; વળી જ્યારે તે બે હફતે હોય,

---

૧. પિશ્નીહ્ શબ્દના સંબંધમાં અભ્યાસીઓનું ધ્યાન ફરહંગ્ઇ-ઓઈમ્-અએ-વગ્નેના પા. ૩૮મે આવેલા ફકરાપર ખેંચવામાં આવે છેઃ અ૦ગામ્ નીયાઝ્હા પવન્ હાવન્—ગાસ્ ફ્રૂશેદ્ ચીગૂન્ પવન સચાહૂમ્ યેમલેલૂનેદ્ અઇગ્ઃ ષ્રિપિશ્વોધિ અસ્તિ આતર્થ્રૂ અહુરહે મઝ્દાઓ ઉમ બિપિશ્વો અઇવિ-ગામે અથ નરો અશવનો—મા સે પિશ્ન હઇત આતાશ્ ઈ અઉહ્ રમઝ્દ્ અમત્ તરીન્ પવન્ ઝિમિસ્તાન્ અએદૂન્ ગબ્રા યશરબૂ સ્રૂન્ ૪ અર્દ વહિશ્ત મિન્ પતિસાર્ યેહવૂન્ત્ યેગવીમૂનેદ્ બએન્ વશાઓમન્દીહ્ આએ પવન્ સે પખ્સેતુનેદ્. અહીં અવ૦ પિશ્વનો અર્થ દિવસનો એક ભાગ થાય છે સરખાવો અવ૦ અરેમ્—પિશ્વ, "બપોર,"—૨. પાદીશાનીનીદ્, "બપી જાય." બીજું વાંચણઃ અવામાઓમન્દ્, "કરજદાર." "અને જ્યારે ઉછીની લીધેલી રકમનું બ્યાજ ભરવાથી કરજદારના સબંધમાં બ્યાજનો વધારો કાઢી નાંખવામાં આવે ત્યારે કેમ થાય."—૩. દસ્તોબર્, "સત્તાવાળું."—૪. સરખાવો ફા૦ ઝ્હીદન્, "ઝરવું," "વહેવું."

અને તેમજ જ્યારે એક હફ્તે હોય, તેની હાજતને લીધે પહેલું વરસ તેની પોતાની મુદ્દત છે.[1] (૨૮) એક કરજદારે પૈસા નહિ આપવા[2] વિષે, જો કે તેને વરસ વરસે પૈસા આપવાનું જાહેર કીધેલું હોય, અને તે કરજદાર માણસ તે જાહેરાત કબુલ રાખતો નથી; અને કેટલાક હફ્તા નહિં ભરાય તો કરજદારનું શું થાય, અને પૈસા ધીરનારની મ્હેરબાનીની[3] સઘળી રીતો.

(૨૯) એક સ્ત્રી ગુલામને[4] જપ્ત કરવા વિષે, અને તેણીનું શારીરીક[5] કામ બતાવવા[6] વિષે; જ્યાં તેણી એક મહિનો યા તેથી વધારે, બે, ત્રણ, છ, યા નવ વરસ સુધી શારીરીક કામમાં રોકાયલી હોય; એટલે કે, તે એકમાંથી પેદાયશના[7] વધારા[7] તરીકે કોઈ માણસ કેટલા ગુલામો મેળવે, જે પેદાયશ તે સ્ત્રી ગુલામ જેણીને જપ્ત કરવામાં આવી હોય તેને લગતી હોય; અને તેજ બાબતપર જોખી વધુ હોય તે. (૩૦) શિયાળામાં એક ઝભો,[8] અને ઉનાળામાં એક પખાલ[9] જપ્ત કરવા વિષે; જે માણસનાં તે હોય તેને વિષે; એટલે કે, શિયાળાની શરૂઆતમાં ઝભો તથા ઉનાળાની શરૂઆતમાં પખાલ લઈ જવા[10] પછી, પહેલી દશ રાત પસાર થાય તો કેમ થાય, અને તેથી આગળ છુટો છુટો એક મહિનો પસાર થાય તો કેમ થાય,

---

૧. એટલે કે, તેની જરૂરીયાતનાં પહેલાં વરસમાં કાંઈબી પૈસા નહિ ભરવાની તેને છુટ છે.—૨. **લબ્વાર કાહીદન્**, શબ્દાર્થઃ "ઓછું નહિ કરતો," યા પોતાનું કરજ ભરી નહિ દેતો.—૩. સરખાવો ફા૦ **સઝદ્**, "લાયક," "દયાળુ," **સાઝાવાર**, તે પરથી **સચિશ્ન**, યા **સજિશ્ન**, "લાયકાત," "મ્હેરબાની." વેસ્ટઃ "ધીરનારનાં સઘળાં મુલતવી રાખવાનાં કામો."—૪. વાંચણઃ **જપીહ્**, સરખાવો ફા૦ **જપેહ્**, જેનું બગડેલું રૂપ એક મીંડું કાઢી નાખવાથી **જાયેહ્**, થઈ ગયું છે. ફા૦ **જાયેહ્**, "કન્યા," "એક સ્ત્રી ગુલામ" અહીં છેડેનો ઇશ્ પ્રત્યય ઈ એટલે "એક" સારૂં વપરાયો છે. વેસ્ટઃ **ગેપીહ્** "એક આદમી," શબ્દાર્થઃ "શારીરીક આકૃતિ." તે નોંધ કરે છે કેઃ "કરજદારના ગુલામને કરજ ફીટાડવા સારૂ જપ્ત કરવાનો અહીં ઇશારો છે."—૫. **ગેહાનીગ્**, "દુન્યવી," "બાકી."—૬. વાંચણ **નિકીઝિશ્ન્**," વર્ણન." વેસ્ટ : **સચિશ્ન**, દુન્યવી કામને લીધે "બંધ કરવું."—૭—૭. **અઝૂન્ દહિશ્નીહ્**, "વધારાની ભેટ."—૮. સરખાવો ફા૦ **ગુદાદ્**. એ શબ્દનું વાંચણ ચોક્કસ નથી. વેસ્ટઃ **ગુદાદ્**, "ઝભો" વાંચે છે. ફા૦ **ગુદાદ્**નો **અર્થઃ**—"ઘણો વપરાયલો યા ઠીગડાંવાળો પોશાક," "એક પહોળું કપડું" થાય છે (જુઓ સ્ટાઇન્ગાસ).—૯. **મશ્ક્—ઈ—આબ્દાન્**, સરખાવો ફા૦ **મશ્ક્**, "પાણી લઇ જવાની ચામડાંની કોથલી," અને **આબ્દાન્**, "પાણી રહે એવું વાસણ."—૧૦. સરખાવો અવ૦ **વઝ્**, "લઇ જવું," ફા૦ **વઝીદન્**.

તેથી આગળ ઝભાને દરેક શિયાળાના છેડા સુધી તથા પખાલને ઉનાળાના છેડા સુધી રાખે તો કેમ થાય, એટલે કે, એક ઝભાપર તથા એક પખાલપર જપ્ત કરનાર કે જેના કબજામાં તે હોય તેનો બદલા તરીકે કેટલો નફો થાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૩૧) અને અનાજના તથા મેંઢાંના વધારા વિષે, તેઓનાં બચ્ચાં, તથા દુધ, તથા ઉન, જે તેઓ દરેક પેદા કરે તે. (૩૨) અને કપડાં તથા વાસણો જે[1] તેઓમાંની ઘણીક ખાસ ચીજો પોતાની ગણતો હોય[1] તેને નહિ આપવાથી જપ્ત કરવા વિષે; એટલે કે, જ્યારે તેઓને પુરેપુરાં વાપરવા હુકમ કરે ત્યારે તેઓનો વધારો[2] કેમ વધે;[2] જ્યારે તેઓને અધુરાં વાપરવા હુકમ આપે ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તેઓને ઉપયોગ વગર રાખે ત્યારે કેમ થાય. (૩૩) એક જમીન જે તેનો ધણી હોય તેને આપી દેવાથી તે જેના હાથમાંથી જતી રહે તેણે, જે જમીનમાં અનાજ નાંખ્યું હોય તેની, તથા જેમાં તે ન નાખ્યું હોય તેની આવક વિષે. (૩૪) અને તેજ મુજબ સોનાં તથા ચાંદીનાં ઘરેણાંની, અને મોતીના[3] દાણાની[3] આવક, અને બીજી ચીજો વિષે; તેજ બાબતપર ઘણાંક કાયદાઓ, અને તેની સાથે જેબી સંબંધ ધરાવતું હોય તે.

બાબ ૪૧ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ વરિસ્તાન[4] નામનો છે, જે તે બાબત વિષેનું પુસ્તક છે કે જ્યારે કોઈના સંબંધમાં એમ જણાય કે તે જાદુની અસરમાં છે; એક માણસ કે, જેને એક જાદુગરે બિમાર બનાવ્યો હોય તેને સારૂ ઉપાયો લાવવા વિષે, કાયદેસર તપાસ તથા દીનની ક્રિયા મુજબ એક જાદુગરને ફાંસી દેવા વિષે, કારણ કે એ એવી બાબત છે કે જે કાયદેસરની તપાસ તથા દીનની ક્રિયા મુજબજ થવી જોઈએ. (૨) તે બનાવ વિષે કે જ્યારે તેને કાયદેસર તપાસ તથા દીનની ક્રિયા વગર ફાંસી દેવામાં આવે; અને તે બનાવ વિષે કે જ્યારે કોઈના[5] મરણથી તે પોતેજ મરી જાય.[5]

૧-૧. એટલે કે, તે વેપારી કે જેણે તે ચીજો વેચી તેની કિમતના પૈસા લીધા નહિ હોય.—૨.—૨. વખ્શ્ વખ્શેદ્, એટલે કે, બીજાઓ તેઓને વાપરે તેની આવક આવે તે.—૩.—૩. સરખાવો ફા૰ મુહ્રહ્, "મોતી જેવી એક જાતની નાની કોડી," "મોતીના દાણા."—૪. કસોટીને લગતા કાયદાઓનો સંગ્રહ.—૫—૫. એટલે કે, જ્યારે, તેની જાદુગીરીથી કોઈ માણસ મરી જાય ત્યારે તે આપઘાત કરે ત્યારે.

(૩) એક કસોટીથી પરિક્ષા કરવા વિષે, જેથી મીનોઈ શક્તિઓથી, જાદુગરી, એક અશો માણસને મારવું અને બીજા છુપા ગુનાહો કરવાની શકમંદ બાબતોમાં એક માણસ નિર્દોષ યા ગુનેહગાર છે તે જણાઈ આવે છે; તે ગુનાહો કરવાનો વખત અને તે ચાલુ રાખવાની જગા. (૪) તે કામ કરવાની જગા વિષે; જે ઘરમાં કસોટી કરવાની હોય તે બરાબર કેમ શોધવું[૧] અને ઘેરવું,[૨] તથા રચવું;[૩] તે ઘરમાં જે સર્વથી પહેલાં લઈ જવું જોઈએ તે; અને જે તેમાં કોઈએ નહિ લઈ જવું જોઈએ તે; ઘરમાં કોણને દાખલ કરવાં, અને કોણને દાખલ નહિ કરવાં; અને તે કે જે જ્યારે કસોટી થતી હોય ત્યારે તે કામનો નાશ કરે,[૪] અને તેને લીધે તેઓ છુટા થાય.[૫]

(૫) કસોટીની સંસ્થાને લગતાં માણસ, અને ત્યાંના બીજા અમલદારો વિષે; અને તેમાંની ક્રિયાઓ તથા રસમો; તે મકાનમાં **યજિશ્નની** ક્રિયાઓ, અને ખુદાની મદદ માટેની બંદગી. (૬) અને ગરમ તથા ઠંડી કસોટી કરવાની રીત કઈ છે; કસોટી કરનારાઓને ત્યાં કેમ લઈ જવા, અને તેઓનું ગંભીર[૬] ભણતર[૬] કયા અવસ્તાનું બનેલું છે; ગરમ તથા ઠંડી કસોટી કેમ થાય છે; તેથી નિર્દોષ તથા ગુનેહગાર માણસોનું જાહેર થવું; અને તેજ બાબતપરના બીજા ઘણાક પુરાવાઓ.

બાબ ૪૨ મો, સગાતૂમ્ નસ્ક.

(૧) એક વિભાગ પરચુરણ બાબતોનો છે; જોઈતો મદદગાર લાવવા વિષે, એટલે કે, કઈ રીતે તે સારૂં છે; મદદગાર જે એકજ દીનવાળો યા એકજ શહેરનો[૭] હોય તેની, તથા જે ઈશની નહિ હોય તેની ફી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૨) અને પોતાની દોલતને લીધે એક માણસ બેડીમાં તથા સખ્ત મજુરીએ

---

૧. વાંચણઃ **કશર્દન્**, સરખાવો ફા૦ **કર્શર્દન્**, "ઘર રચવું," યા **કગાર્દન્**, "ચુંટણી," "બરાબર ક્રીધેલું," "હુન્નરમંદીથી ભરેલું."—૨. **સામાનીનીદન્**; એટલે કે, તેની હદ તથા સીમા કેવી હોવી જોઇએ.—૩. જરૂરી હથિયારોથી તેને રચવું.—૪. **વિશૂપિશ્ન્**, "નાશ," "કોહવાટ," અવ૦ **ખ્શુપ્**.—૫. સરખાવો ફા૦ **અન્જીદન્**, "છુટ્ટું પાડવું," "વહેંચવું," અવ૦ **બર્જ્**, "વહેંચવું."—૬.—૬. **અઊેજ્—દાત અઊેરમૂર્ શ્નીહ્; અઊેજ્દાત્**, શબ્દાર્થઃ "ઉંચી રીતે ભેટ કરેલું."—૭. અવ૦ **દહ્યુ**, "અશો માણસ."

કેમ આવી પડે તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩) અને એક ગુનાહના એકરાર વિષે, જે એક, બે, અને ત્રણ રીતના શબ્દોમાં થયલો હોય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૪) એક ચેલાની તેના મોબેદ ઉસ્તાદ જે તેને કંટાળો આપતો હોય, તેની તરફની મગરૂરીભરી ચાલ વિષે; મોબેદ ઉસ્તાદનાં ધનવાનપણાં વિષે, અને તેથી થતું નુકસાન.

(૫) જે માણસ તોજેશ કરવાને જોખમદાર હોય અને જ્યારે તેની તોજેશ કાયદેસરની[1] નહિ હોય[1] ત્યારે તેની પોતાની તોજેશના ગુનાહ વિષે; જ્યારે કોઈ તોજેશ કરવાને જોખમદાર હોય અને ગેરકાયદેસર પોતાપર તોજેશ કરવાનું લઈ લે,[2] અથવા તે તેથી તોજેશ કરે જે તે જાણે છે, પણ તે તેથી પાક[3] થતો યા નિર્દોષ ઠરતો નથી; અને એક માણસની તોજેશ જે તેની તોજેશ હોય તેને માટે તે તોજેશ કરવા જોખમદાર હોય તેનો વખત તેને માટે તે શકિતવાન થાય ત્યાંસુધી છે, જ્યારે તે તેની તોજેશની પેદાયશ પછી તે તોજેશ કરી શકે.[4] (૬) એક હડહડતો દુશ્મન,[5] જેનું નામ ઘણાક અશો માણસોનાં ખુન સાથે જોડાયલું હોય, તેનું જે કોઈ હથિયાર જેવું હોય તેથી થતા ગુનાહના જમાવ વિષે. (૭) એક કટા દુશ્મનના ગુનાહથી થતા ગુનાહ વિષે, જે દુશ્મન તે જે રસ્તાપરથી પસાર થતો હોય ત્યાં આવેલા કૂવામાંથી પાણી પીને, તેને છુપાવવા માટેજ છુપાવે.

(૮) એક જડજ જે ગુનેહગારને નિર્દોષ ઠરાવે, તથા નિર્દોષને ગુનેહગાર ઠરાવે તેના ગુનાહ વિષે. (૯) તે જડજ વિષે કે જે ૧૦ વરસ સુધી કાયદો જાણતો હોય, અને તે કે જે ૧૧ વરસ સુધી હોય, અને તે કે જે ૧૨ સુધી હોય, અને તે કે જે ૧૩ સુધી હોય, અને તે કે જે ૧૪ સુધી હોય, અને તે કે જે ૧૫ સુધી હોય; એટલે કે, ઘણીક ખાસ ચીજોનાં સંબંધમાં તેઓનાં જુદાંજુદાં કાયદાનાં મતો, અને ચુકાદાઓ તથા જડજપણાંને લગતી કાયદા સાથની તેઓની પિછાણની વખાણવા લાયક હદ.

૧—૧. અવીગૂ—રાસ્ , "અનીયમીત," "બરાબર નહિ."—૨. એટલે કે, કાયદા મુજબ જે તોજેશ તેના ગુનાહ માટે ઠરાવેલી હોય તે નહિ કરે તે માણસ.—૩. પૂતગ્ , સરખાવો અવ૦ પુ, "પાક કરવું."—૪. પતૂગ્ , અવ૦ તુ, "શકિતવાન થવું." —૫. સરખાવો ફા૦ ગર્મ્ગીન્ "કટો દુશ્મન." વેસ્ટ: 'ગુસ્સે થયલો.' અહીં એવો વિચાર દર્શાવેલો છે કે જે કોઇ એક નિર્દોષ માણસનું ખુન કરે છે તે ગોયા તેના ગુનાહો લુંટી લે છે; એટલે કે: તેથી તે નિર્દોષ માર્યા ગયલા શખ્સનું પાપ ઓછું થાય છે.

(૧૦) તે છોકરી વિષે કે જેનું દીનને લગતું વાલીપણું તેણીના બાપની હયાતિ દરમ્યાન તેણીની માના હાથમાં તેણીના ધણી સાથે હોય; તેણીને લગ્નમાં આપવાની સત્તા તેણીની મા ભોગવે છે, પણ બાપને એકલાને તે સત્તા નથી. (૧૧) તે છોકરી વિષે, જો[1] પરણેલી નહિં હોય, જેનો બાપ નહિ હોય,[1] મા નહિં હોય, તેમજ ગુજરેલાં માબાપથી જન્મેલો કોઈ ભાઈબી નહિ હોય, અને તેણી પોતાને એક ધણીનાં વાલીપણાંમાં આપી શકતી નથી. (૧૨) તે મિલ્કત વિષે, કે જેને માટે ગુજરી જતી વખતે કરેલાં વસિયતનામામાં જણાવેલું હોય; તે જ્યારે આપી દેવાની હોય ત્યારે કેમ થાય; અને જ્યારે તે આપી દેવાની નહિ હોય ત્યારે કેમ થાય.[2] (૧૩) અને તેની મરજી મુજબ પોતાનાં છોકરાંઓને તેની મિલ્કત આપી દેવાના એક બાપના હક વિષે; અને એક દીકરા વિષે જે તેના બાપ તરફ નાફરમાન હોય, જ્યાં એક લાયક માતાની જીંદગી સુધી તેને મિલ્કત વગરનો રાખવામાં આવે છે; અને જ્યારે તેની બાપ તરફની નાફરમાની સારૂં તેઓ તેના દીકરાને દુઃખી[3] મોહોડાંનો[3] બનાવે છે; એટલે કે, બાપની મિલ્કત વહેંચવા માટે એક હુકમનામું થાય છે;[4] અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે; એક દીકરાની બાપ તરફની નાફરમાનીની હદ વિષે, અને તેથી તેનું ગુનેહગારપણું. (૧૪) જ્યારે એક છોકરો જેને દત્તક લેવામાં[5] આવ્યો હોય, તે દત્તક લેવાની ક્રિયાથી દૂર રહે ત્યારે તેના ગુનાહ વિષે; તે માણસની અને ગુજરેલાં રવાનની આ દુન્યામાં પ્રખ્યાત થવાની[6] મરજી મુજબ, દત્તક લેનાર એક જીવતો, કે ગુજરી ગયેલોબી બાપ હોય; તેઓમાંના જેને તેઓની અશોઇને લીધે બટે તેઓ માટે તેઓનાં પોતાનાં ઘરમાં ખચીતજ **યજીશ્ન** અને **નીયાએીશ્ન**ની ક્રિયા પણ તેઓએ પુરી પાડવી અને કરવી જોઈએ.

(૧૫) એક ઉદાર માણસે જોઈ નહિ હોય તે મિલ્કતમાંનીબી બાકીની મિલ્કત જે કોઈ સખાવત માટે જીવતું હોય તેને આપી દેવા વિષે. (૧૬) એક કન્યાની બાકી રહેલી મિલ્કત અને ચીજો આપી દેવા વિષે, જે કન્યા પણ, તેણીના જણાયલા વિચારો મુજબ જે લાયક હોય તેને તે આપે છે. (૧૭) એક કન્યા વિષે, જેણીને એક દેવપરસ્ત

૧-૧. **અ-કઇ-શોએ**, "જેનો ધણી નહિ હોય."—૨. બીજી રીતે, જ્યારે કાંઈ મિલ્કત નહિ હોય ત્યારે કેમ થાય.—૩-૩. વાંચણઃ **બીશ્ત દીદાન**, એટલે કે, દુઃખી યા મુંગો; વેસ્ટઃ **બાખ્ત નીશાન**, "દર્શાવેલી ખાસ્યત."—૪. જે મિલ્કત દીકરાને એકલાને મળવી જોઈએ તે વહેંચી નાંખવામાં આવે છે.—૫. **પદીરફતગ**, શબ્દાર્થઃ "સ્વીકારેલો", એક જરતોશતીએ પોતાના દીકરા તરીકે લીધેલો.—૬. **નામીગીહ**, "નામના" દત્તક લેવાથી પોતાનો વંશ ચાલુ રહેવાને લીધે ગુજરેલા પુરૂષને જે નામના મળે તે.

તેણીના ધણી પાસેથી ચોરી લઈ જાય અને એક અહુરમજ્દ—પરસ્તને આપી દે; જ્યાંસુધી તે સ્ત્રીનું વાલીપણું તે માણસ સાથે હોય ત્યાંસુધી, તે અહુરમજ્દ—પરસ્ત માટે તે કન્યાને પોતાના કબજામાં રાખવાનું, તથા તેણીથી એક દીકરાની ખાહેશ ધરાવવાનું વાજબી કેમ થાય. (૧૮) અને તે માતા વિષે કે જેણી પોતાના દીકરાની તેનો બાપ જીવતો હોય ત્યારેજ વાલી હોય. (૧૯) સારી ખોરાકી પુરી પાડવા વિષે, જે કામ વડા જડજના વિગતવાર[1] ચુકાદા મુજબજ થવું જોઈએ, અને બીજી રીતે કદી પણ નહિ થવું જોઈએ; દીનનો દસ્તુર હોય તેને માટે શું ખોરાકી જોઇએ. (૨૦) પોતાની દીકરી જે જોબનમાં આવી હોય તેણીના કામી જુસ્સાને સંતોષીત નહિ કરવાના[2] એક બાપના ગુનાહ વિષે; કારણ કે જો પોતાના કામી જુસ્સાને સંતોષ આપવા માટે દીકરી ગુનેહગાર થાય તો બાપબી ગુનેહગાર થાય; અને જ્યારે દીકરી પોતે ગુનેહગાર થાય, તથા હમેલદાર થવાની નિશાની હોય ત્યારે કેમ થાય. (૨૧) તે કોણનો અને કયો ગુનાહ છે તે વિષે, જે ગુનાહ અણજાણતાં થઈ જતાં, કોઈ એમ છૂટકારો મેળવે કે જ્યારે તે તેની જાણમાં આવે ત્યારે તેને માટે સખ્ત તોજેશ કરી તેમાંથી છૂટો થાય; એવો કયો ગુનાહ છે, જેમાં જે માણુસ હુશ્યાર હોય અને જેનાથી તે ગુનાહ અણજાણતાં થઈ ગયો હોય તેનો છૂટકારો નથી. (૨૨) અને દેવપરસ્તીની ચાર સર્વેથી ખરાબ રીતો વિષે; અને તેઓ કરે તેવા ત્રણ સર્વેથી ખરાબ ગુનાહો; અને જેઓ હદથી[3] વધુ આપે[3] તેઓની દશ જાતો; અને દુન્યાનો નાશ કરનારાઓની નવ જાતો. (૨૩) દુન્યાનો નાશ કરનારાઓ વિષે.

(૨૪) મીનોઈ[4] દુન્યા વિષે, જ્યારે દુન્યાનો નાશ કરનારાઓમાંનો એક કાંઈ બોલે, તેથી તે દુષ્ટ તથા મોતને લાયકનો થાય. (૨૫) જ્યારે અશો લોકોનો નાશ કરનાર માણુસ દુન્યામાં ખુશાલ[5] ફરહર કરે, ત્યારે ભલી મીનોઈ શક્તિઓને અર્પણ

---

૧. **પવનૂ ગૂબિશ્ન ગૂબિશ્ન**, "જુદીજુદી" વિગતો વિષે; વેસ્ટઃ "જુદાજુદા અહેવાલોપર."—૨. જ્યારે તેણી છોકરાં જણવા સારૂં શક્તિ ધરાવતી હોય ત્યારે તેણીને નહિ પરણાવવાથી.—૩—૩. **ફ્રેહૂ—દહિશ્નૂ**, એટલે કે, પોતાના પૈસા ઉડાઉ ખર્ચમાં ગુમાવે તે માણુસ.—૪. વાંચણુઃ **લા—દીદની**, સરખાવો ફા૦ **ના—દીદની**, "અણદીઠ," "નહિ જણાય એવું." વેસ્ટઃ **રાસ્તૂ**, "ખરો અહેવાલ." તેનો તરજુમો નીચે મુજબ છે; "એક ખરા અહેવાલૂ" વિષે, જે જ્યારે કોઈ કહે, ત્યારે તે દુષ્ટ અને મોતને લાયકનો થાય"—૫. સરખાવો ફા૦ **કુશાદ્** યા **કુશાદહ્**, "ખુશીથી," "ઉમંગથી."

કરવાની ભેટનો ફાયદો દુન્યામાંથી કાઢી નાંખવા વિષે; કેવી રીતે એક વિભાગ જે જગતના આત્માને લગતો છે, તે અશો માણુસોનો નાશ કરનારાં લોકોના[1] સંબંધમાં છે, અને તેનાથી આતશ, પાણી, અને ઝાડોના આત્માની ફર્યાદ; અને સરદારો પોતાની હેઠળના અમલદારોને[2] હિસ્સા કેમ વહેંચી આપે. (૨૬) અશો માણુસોની ત્રણ જાતો વિષે; એક કે જે પાણી, જમીન, અને ઢોરો, અને ઝાડો કરતાં સરસ છે, એક કે જે તેઓની બરાબર છે, અને એક કે જે તેઓથી ઉતરતી છે; અને જેઓ આ ત્રણ જાતોની બહાર હોય તેઓનાં કામ સાથે, જાણે, શું રાહબરી જોડાયલી છે.

(૨૭) પાણી, યા આતશ આગળ નસો લઈ જવા માટેની ભારી સજા વિષે, જે કામ માટેનો પુરાવો તેની સાથેજ હોય છે; અને નસો પાણીમાં હોવાને લીધે, પાણીના આત્માનો ભાર. (૨૮) જે માણુસ પાણીમાંથી માણુસ યા કુતરાનો, અથવા સાંપ યા દેડકાનો[3] નસો બહાર લાવે તેનાં સવાબનાં કામ વિષે. (૨૮અ) સાપ તથા દેડકાને, અને પાણીમાંનાં બીજાં હાનિકારક જીવડાંઓને, જો બને તો પાણીની અંદર, અથવા જો બને તો તેની બહાર કાઢીને, મારવા વિષે. (૨૯) જેઓ એક સરખા[4] હોય તેઓને મારવાથી જગતના આત્માને મળતી ખુશાલી તથા દેવોને થતાં દુ:ખ વિષે; એકજ શહેરના માણુસને[5] રાહબરી તથા પુરતો[6] ખોરાક આપવા[6] વિષે, અને તે ક્યાં અને કઈ ખાસ્યતનો. (૩૦) એક માણુસ જે પોતાનું ખાણું લીધા પછી, સુરજ આથમે[7] ત્યારથી જુસ્સાદાર[8] થાય, જખમી માણુસોનો ચુરો કરે,[9] આખી રાત પોતાનું બારણું ઉઘાડું રાખે અને ગેરકાયદેસર ઘોંઘાટ[10] કરે તેના ગુનાહ વિષે.

---

૧. વેસ્ટ કહે છે કે; "અહિં કદાચ બાઈજેન્ટાઈનના લોકોના જેવાં નાસ્તીક લોકો વિષે ઈશારો હોય; કારણ કે આપણે હમેશાં યાદ રાખવું જોઈએ કે આ પુસ્તકનો રચનાર સાસાન્યન જમાનામાં લખાયલી પહલવી સરેહનો સાર આપે છે."—૨. **અજીરીગાન્**, શબ્દાર્થ: "તેની નીચેનાં માણુસો,"—૩. અવ૦ **વજગ**.—૪. વાંચણ: **વન્-ઇગ્ન્**, સરખાવો ફા૦ **વન્**, "સરખું", "મળતું" (સ્ટાઈન્ગાસ). વેસ્ટ એમ ધારે છે; કે **વન્-ઇગ્ન્**, યા, **વૂપ્**, **ખૂપ્**ને બદલે વપરાયો છે,—૫. વાંચણ: **હમ્—શત્ર વ જક્ અઈધ્ મા દખ્શગ્**. સરખાવો અવ૦ **હામ**, "એકજ," "એકસરખું." વેસ્ટ: **અહમ્—શત્રો નજદ્**,... "એક પાડોશી જે એકજ જીલ્લામાં નહિ રહેતો હોય."—૬.—૬ **હૂદાગ્**, "બરાબર આપેલું," અને **તોશ્તીહ્**, "ખોરાકી," સરખાવો ફા૦ **તોશ્** યા **તોશ્ત**, "એક ભોણાંને માટે પુરતો ખોરાક." વેસ્ટ: **હૂદાગ્ તોશ્તીહ્**, "બરાબર કામ કરતી પીનાર ટોળી."—૭. સરખાવો અવ૦ **હૂ—શ્મો—દાઈતિ**, "સુરજ આથમવા પછીનો વખત."—૮. સરખાવો અવ૦ **યુજ્**, "ઉકળવું," "ફરફેરાઈ જવું."—૯. વેસ્ટ; **રાહ્ તેખ્તુનેદ્**, "રસ્તાનો ચુરો કરે" (pulverizes the road).—૧૦. **કાલાએ**, સરખાવો ફા૦ **કાલા**, "બુમ," "વિલાપ".

(૩૧) આદમ જાતની મદદ સારૂં અહુરમજ્દે પુરતા સંતોષ સાથે, એકલા પેદા થયલા ગોધાનું શરીર પેદા કરવા વિષે; ઢોરોનાં શરીરો તથા અવયવો દુન્યા માટે પેદા થયાં છે, કારણ કે તેઓ બચાવ સારૂં, ભેવડાં તથા છુટાં છે, અને વળી ખાસ જાહેર થયલી ક્રિયાઓ બી પેદા કરી છે. (૩૨) કીર્તિનો ફેલાવો કરનારાઓનાં કીર્તિનો ફેલાવો કરવાનાં કામમાં જોરના વધારા સારૂં પવિત્ર શક્તિઓની બંદગી[1] કરવાનાં તથા તેઓનો આભાર માનવાનાં[1] કારણ વિષે; તેઓની આભારની બંદગીની પસંદગીનું જોડાણ, તેમાંથી મળતી ભલાઈના બદલાનો ફાયદો, કેટલાંક સાધનોથી તથા બળથી પવિત્ર શક્તિઓની તે પસંદગી મજબુતાઈથી જાળવી રાખવા વિષે; અને ગુનાહની મીનોઈ સજા, તથા દુન્યવી આફત તથા ગજબ; આબાદીમાં[2] તેઓની ચાલુ પસંદગી પુરેપુરી નહિ જાળવી રાખવાની બીક, અને વળી તેથી થતી પાયમાલી. (૩૩) પવિત્ર શક્તિઓમાંની દરેકને બંદગી કરવાની તથા તેઓનો આભાર માનવાની કોઇબી જાતના હુસ્યાર અશો લોકોની જુજ સત્તા વિષે; જુલમગાર લોકોને ક્રિયા કામની કાંઈબી સત્તા નહિ સોંપવા વિષે; ખાસ કરીને જે જુલમગારોને નામથી ઓળખાવ્યા હોય; તે વર્ગમાં જે માણસોને સમાવવામાં આવ્યા હોય તેઓને તે કામ સોંપવાથી થતો ગુનાહ તથા તેની તોજેશ; અને તેજ બાબતપર બીજું ઘણુંક જણાવેલું છે.

(૩૪) લોભ અને તેને મળતાજ બીજા દુર્ગુણોથી દુન્યાને થતાં નુકસાન તથા આફત વિષે; તે દુર્ગુણોને વધારનારા તથા મદદ કરનારાઓ જેવા કે, એક દેવપરસ્ત,[3] અને ઘણી જાતનાં વરૂઓ તથા જુદીજુદી જાતનાં પીડાકારક જંતુઓ; જેમ તેઓનાં શયતાન્યતપણાંનું આવી પડવું શયતાન તરફથી આવે છે, તેમજ તેઓના શયતાન્યતપણાંનાં જોરનું સાધન સઘળી આદમ જાતના, તથા બીજાં સઘળાં ખાફી જનાવરો જેઓ આદમ જાતને મદદ કરે છે તેઓના, નાશથી આવે છે. (૩૫) દુન્યાને પવિત્ર કરવા સારૂં, તેઓને દાબી દેવા તથા મારવા વિષે આદમજાતને શિખામણ; તેમાં તેઓ માટેનો દેખઈતો સવાબ; વરૂઓ તથા પીડાકારક જંતુઓમાંનાં દરેકને ફટકાવવા તથા મારી નાંખવાના મીનોઈ બદલાની હદ, અને તેને માટેનો બદલો; બે પગના વરૂઓને[4] મારવાના બદલાની શ્રેષ્ઠતા; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૩૬) અહરેમનને તથા દેવોને નહિ આરાધવા માટેની શિખામણ વિષે; એટલે કે, તેઓને જુદાજુદા કોઇબી રીતે આરાધીને રાજી રાખવાની રસમ વધુ ખાસ કરીને એક અનીતિવાન, તથા દુષ્ટ રસમ છે; તે અનીતિવાન રસમ તથા દુષ્ટ જીંદગીથી જનાવરોપર દેવોની સરદારીની[5] જુલમગાર અસર થાય છે, અને અધર્મી[૨૯] બોઘાટનો[6] દુર્ગુણ, તથા

૧.—૧. અઊિસ્તાકીહૂ સરખાવો અવ૦ ઉસ્તૂ, "મજબુત", "તંદરોસ્ત;" યા ઉસ્તૂ, ઉસ્તાનૂ, "સાચ્ચું;" અને કૃતિ, "બંદગી," "આરાધના;" તે ઉપરથી "સારી બંદગી કરવી," "માનસાંથની બંદગી."—૨. સરખાવો ફા૦ પતઊિ યા પતૂ, "રોશની," "સુરજનું તડકું."—૩. દેવોને, બુરી શક્તિઓને, તથા મૂર્તિને પૂજનારાઓ.—૪. શયતાની ખવાસનાં માણસો.—૫. સરખાવો અવ૦ પઈતિ, "ધણી." વેસ્ટઃ પદગજીહ, "સર્વોપરીપણું."—૨૯.-૬. દ્રાયાનૂ-ગુયીહ; સરખાવો અવ૦ દ્રુ, "દોડવું;" એટલે કે અહીંથી તહીં દોડતાં જઇ વાત કરવી યા બુમો પાડવી.

તેથી થતું નુકસાન પેદા થાય છે, અને તેથી દેવોને ખુશાલી ઉપજે છે, અને બીજી ચીજો જે અનીતિવાન છે તે હસ્તિમાં આવે છે. (૩૭) ખાતી તથા પીતી વખતે ચુપકીદી જાળવવાના તથા બીજી સારી આદતનાં કારણ, ટેવ, તથા સઘળાં કામો માટેની શિખામણ; માણુસ જાતની સઘળી સારી નીતિમાન ચાલથી **યજદો**ને મળતી ખુશાલી; અને જે માણુસ તેઓને એટલે **યજદો**ને નહિં જાળવે તેનાં પોતાનાં બંદગી અર્પણ કરવાનાં કામની ગેરહાજરી.

(૩૮) દહાડા અને રાતના પાંચ **ગાહુ**માંના દરેકમાં જે સવાબનું કામ થાય તે કરવાની સત્તા આપવામાં આવેલી છે; કયા **યજદ**ની ક્રિયાથી તે સર્વેથી વધુ આવકારદાયક થાય; અને દરેકના ખાસ **ગાહુ**માં તેઓને છુટાછુટા આરાધવાથી મળતો બદલો તથા ફાયદો; અને વળી તેજ નસ્કનાં લખાણમાં બીજી બાબતો તથા ચુકાદાઓ આવેલા છે.

(૩૯) " અશોઈ સર્વેથી સરસ ન્યામત છે. ... ..."

બાબ ૪૩ મો, જવીદ્-શએદા-દાત નસ્ક.

ફ્રગર્દ ૧લી. (૧) **જવીદ્-શએદા-દાત**[1] એટલે કે દેવોની સામેના કાયદાના સંગ્રહમાં લોકો ખાસ કરીને જ્યાં રહેઠાણો ઉભાં કરે તે જગાથી ઉપજતી ખુશાલી, તથા

---

૧. અવ૦ **દાત—વીદએવ** નો હુજવારેશ—પહલવી તરજુમો, દીનકર્દમાં **વીદ્—શએદા દાત**થી મળે છે. એમાં બાવીસ અવસ્તા ફ્રગર્દો આવેલી છે જે સઘળી આજે બી હેયાત છે. **દીનકર્દ** માં **વંદીદાદ** માં આવેલી બાબતોના અહેવાલના સંબંધમાં હું ડૉ. વેસ્ટની નીચલી શરેહ સાથ મળતો થાઉંછું: " **વંદીદાદ્ ફ્રગર્દ** ૯મી, ફ. ૪૫, ૪૬, ૧૦મી, ફ. ૧—૨૦, ૧૧મી, ફ. ૧—૨૦ એ સઘળા આ થોડા શબ્દોમાં, (બાબ ૪૩મો, ફ. ૫૧ માં) દર્શાવવામાં આવ્યા છે; પણ ૧૨ મી ફ્રગર્દ માટે કાંઈપણ કહેવામાં આવ્યું નથી. આ ભૂલનું કારણ એ હોય કે પહલવી તરજુમા સાંથની વંદીદાદની સઘળી જુની નકલોમાં એ ફ્રગર્દ આપવામાં આવી નથી, અને તે સઘળીમાં જોકે ફ્રગર્દોના આંકડા આપવામાં આવ્યા છે તોબી ૧૩મી ફ્રગર્દ ૧૧મી પછી તરતજ આવે છે. નં૦ ૨ વાળી કોપનહેગનની હાથે લખાયલી નકલ જેમાં પહલવી તરજુમા સાથે ૧૨મી ફ્રગર્દ આપવામાં આવી છે તે છેલ્લી સદીમાં રચાયલી વંદીદાદની સુધારેલી આવૃત્તિ ધારવામાં આવે છે, અને પહલવી ૧૨મી ફ્રગર્દની બીજી નકલો આ સુધારેલી આવૃત્તિપરથી લેવામાં આવી છે. સઘળી જુની નકલોમાં આ ફ્રગર્દ નહિ હોવાનો સબબ કાંઈ અસલી નકલમાંનાં થોડાંક પાનાં ગુમાઈ જવાનો નહિ હોય કારણ કે કોઈબી એક ફ્રગર્દ અમુકજ પાનાંમાં આવી શકે નહિ. પહલવી લખાણ છેલ્લાં સુધારવામાં આવ્યા પછી એ ફ્રગર્દ જલદીજ ગુમાઈ ગયલી હોવી જોઈએ, અને તેથીજ નવમી સદીમાં આ ફ્રગર્દનો પહલવી તરજુમો દીનકર્દના લખનારને મળ્યો નથી. " (જુઓ પા. ૧૬૦—૧૬૧).

ખુશાલીની તેજ ભેટથી મળતા ફાયદાની અહુરમજ્દની પેદાયશનો અહેવાલ આવેલો છે.[1] (૨) ખાસ નામ દઈને જણાવેલી સોળ સર્વેથી સરસ રહેવા લાયક જગાઓની પેદાયશ વિષે, અને તે દરેકની સામે જે છુટીછુટી ખરાબી આવી પડી હોય તે[2].

૨જી. (૩) **અહુરમજ્દે દીનને** સર્વેથી **પહેલાં ચીમ** એટલે **જમશીદને** જાહેર કરવા વિષે; ધંધાઓમાંથી **ચીમએ** દીનની મીનોઈ સરદારી કબુલ નહિ રાખવા વિષે, અને જગતને વધારવા, સુધારવા, તથા ફેલાવવા સારૂં બાકીના ધંધાને કબુલ કરવા વિષે.[3] (૪) **ચીમએ વર** ઉભું કરવાનાં વાજબીપણાંના સબબ વિષે; **ચીમને** અહુરમજ્દનો હુકમ તથા શિક્ષણ; અને **અહુરમજ્દે** જેમ તેને ફરમાવ્યું તથા શિખવ્યું તે મુજબનું **ચીમનું** કામ, અને તેજ બાબતપર જેથી વધુ હોય તે[4].

૩જી. (૫) દુન્યાની ભલી શક્તિને સર્વેથી વધુ સગવડ શામાંથી છે, અને વધુ મ્હોટી અગવડ શામાંથી છે, અને તેને સર્વેથી મ્હોટી ખુશાલી શામાંથી છે તે વિષે.[5] (૬) એક લાસ જેને કુતરાએ જોઈ નહિ હોય, એટલે કે જેનીપર **સગદીદ**ની ક્રિયા કરવામાં નહિ આવી હોય તેને એક શખ્સ એકલો લઈ જાય તેથી થતા રીમનીના ગુનાહ વિષે.[6] (૭) લાસને એકલો લઈ જવાથી જે માણસ રીમન તથા **મર્ગર્જાન** થાય તેને માટેના ખોરાક, કપડાં, તથા જગા વિષે.[7] (૮) એક અપવિત્ર શરીર[8] જે એક કોહતી લાસથી રીમન થયું હોય તેના સંબંધમાં માણસજાતે તથા બીજાં પવિત્ર જનાવરોએ કેટલીક સાવચેતીઓ કેમ લેવી જોઈએ તે વિષે.[9] (૯) બી રોપવાથી તથા જમીન ખેડવાથી દુન્યાની ભલી શક્તિને મળતી ખુશાલી વિષે, અને નહિ રોપવાથી તથા નહિ ખેડવાથી તેને થતું દુઃખ; રોપનારાઓપર તેના આશીર્વાદ; રોપવાથી થતો ફાયદો તથા સવાબનો બદલો; અને તેથી થતી દીનની જાળવણી તથા રક્ષણ વિષેની વિગતો.[10] (૧૦) અનાજને રોપવા, ઉગાડવા, તથા તે પાકવાથી, અને તે ખાઈને માણસો જે શક્તિ મેળવે તેથી દેવોના થતા નાશ વિષે.[11] (૧૧) ગુનાહ ભરેલા ઈરાદાથી એક લાસને છુપાવવાના એટલે દાટવાના ગુનાહ વિષે; અને જ્યાં તે દાટવામાં

---

૧. વંદીદાદ, ફરગર્દ૧લી. ફ. ૧—૨ (વેસ્ટગાર્ડ).—૨. વંદીદાદ, ૧લી, ફ. ૩—૨૦.—૩. વંદી. ૨જી, ફ. ૧-૧૯.-૪ વંદી. ૨જી, ફ. ૨૨-૪૩.—૫. વંદી. ૩જી, ફ. ૧—૧૩, ૨૨,૨૩, ૩૪.—૬. વંદી. ૩જી, ફ. ૧૪.—૭. વંદી. ૩જી, ફ. ૧૫—૧૯.—૮. એટલે કે, એક માણસ જે નસા સાથ સંબંધમાં આવ્યાથી રીમન થયો હોય તે.—૯. વંદી. ૩જી, ફ. ૨૦—૨૧.—૧૦. વંદી. ૩જી, ફ. ૨૩—૩૧.—૧૧. વંદી ૩ જી, ૩૨-૩૩.

આવી હોય તે જગા કેટલા વખત સુધી નકામી રહે તે વિષે.[1] (૧૨) માણસોમાંના ગુનાહો કાઢી નાખવાની[2] ભલી દીનની શક્તિ વિષે.[3]

૪થી. (૧૩) એક માણસ તેને ધીરવામાં આવેલી ચીજ ખાઈ જઈ પોતાના રક્ષકને[4] ઠગે તેના ગુનાહ વિષે; અને એવાજ બીજા વચનનો ભંગ કરવાના ગુનાહની ગંભીરતા; તે ઠગારા માણસે આ દુન્યામાં રાખવી જોઇતી બીક વિષે; તથા તે ગુનાહ માટે તાજેશ કરવાની તેની ફરજ.[5] (૧૪) આ વિષે કે જ્યાં દીન તરફ મજબુત વફાદારી હોય, ત્યાં વળી આ પણ દેખઇતું છે કે, દરેક ફાયદો જે કોઈ માણસ ધરાવે તે સાથે, પોતાની દીનનાં માણસો જેઓ મદદ મેળવવાની ખાહેશથી આગળ આવે તેઓ તરફ તે ઉદાર બને છે.[6] (૧૫) દિવસ અને રાતમાં આરામ માટેના એટલે ઉંઘવાના વખતનાં માપ વિષે; અને બાકીના વખતની દરરોજનાં કામ માટેની વહેંચણી.[7] (૧૬) એક ખોટા સોગંદ લેવાના ગંભીર ગુનેહગારપણાં વિષે, એટલે કે, જાહેર તાજેશ કરી હોય અને સખાવતમાં મિલ્કત આપી હોય તે છતાંબી તેની ગંભીરતા; એવા સોગંદ **મિથ્ર**,[8] **સ્રઓશ,** તથા **રશ્નૂ** ને તેની આગળ સર્વેથી વધુ ભયંકર બનાવે છે, અને તેનો ગુનાહ તેને પોતાને, તેની સ્ત્રી, બચ્ચાં તથા મિલ્કતને ઘણોજ ખરાબી આપનાર તથા કીનો લેનાર બનાવી દેછે, અને તેનાં રવાનને, એટલે કે, ખોટા સોગંદ ખાનારનાં રવાનને **ચિન્વત્** પુલ આગળ થનારી ભયંકર સજા વિષે[9].

૫ મી. (૧૭) નસા સાથે ભેળાયલાં બાળવાનાં લાકડાંને આતશપર મૂકવાના ગુનાહ વિષે; અને આ પણ, કે કેમ અને ક્યારે કોઈ તેમાં નિર્દોષ હોય.[10] (૧૮) એક નેહેર વિષે, જેમાં પાણી હમેશ વહેતું નહિ હોય, અને જ્યારે પાણી તેમાંથી પસાર કરવાની કોઈ ખાહેશ ધરાવે; અને તે નેહેર વિષે કે જેમાં પાણી હમેશ વહેતું હોય, અને કોઈ તેમાંના પાણીને વધારવા માંગે; કેટલી વખત અને કેવી રીતે તેમાં નસો જવાની ધાસ્તીને લીધે કોઈ તેને તપાસે.[11] (૧૯) પાણી તથા આતશને લીધે થતી

૧. **વંદી.** ૩૭, ફ, ૩૬—૪૦.—૨. **મશ્તન્**, સરખાવો અવ૦ **મરેજ્**,"સાફ કરવું."—૩. **વંદી.** ૩૭, ફ. ૪૧—૪૨.—૪. સરખાવો ફા૦ **પુશ્ત,** "બચાવનાર" "રક્ષક," સં૦ પક્ષ,"ટેકો"—૫. **વંદી.** ૪થી, ફ. ૧—૧૬.—૬. **વંદી.** ૪થી, ફ. ૪૪.—૭. **વંદી.** ૪થી, ફ. ૪૫.—૮. જુઓ **દાદિસ્તાન્—ઈ—દીનીગ્**, પુર્સીશ્ન ૧૩મી.—૯. **વંદી** ૪થી, ફ. ૪૬, ૫૦—૫૫.—૧૦ **વંદી.** ૫મી, ફ. ૧—૪.—૧૧. **વંદી.** ૫ મી, ફ. ૫—૭.

મરકી વિષે, જો કે તે પાણી તથા આતશથી થતી નથી પણ નશીઅને લીધે માણુસજાતપર દેવોના ધસારાથી થાય છે.[1] (૨૦) વરસાદથી થતા મોટા ફાયદા વિષે, જેમાં નસાપર તથા દખ્મામાંના સુક્કા નસાપર પડતા વરસાદથી થતો ફાયદોબી સમાવેલો છે.[2] (૨૧) અને બીજા લખાણો સાથ સરખાવતાં શરીરની પવિત્રાઈ સારૂ વંદીદાદની મ્હોટાઈ તથા ભલાઈ વિષે.[3] (૨૨) નસાસાથે સીધા શારીરીક સંબંધમાં આવવાથી, તથા નસાસાથે સંબંધમાં આવેલાં બીજા માણુસ સાથ આડેરસ્તે શારીરીક સંબંધમાં આવવાથી થતી રીમની.[4] (૨૩) એક પાપી જુલમગાર વિષે, જેણે દીન છોડી દીધી હોય અને જીંદગીમાં અશો નહિ હોય; તેને મદદ કરવાથી દૂર રહેવા વિષે.[5] (૨૪) રીમની કેટલો વખત રહે તે વિષે, તેનાથી દૂર રહેવા તથા તેની આગળ કોઈ ચીજ લઈ જવા વિષે; એક ઓરડો કે જ્યાં એક કુતરો યા આદમી મરી જાય અને તે જગા કે જ્યાં કોઈ ગુજરી જાય તે વાપરવાથી દૂર રહેવા વિષે; અને તે ઘરમાં લાસ મૂકેલી હોય તે જગાથી ત્રણ પગલાંના અંતરમાં જે ખોરાક યા બીજી ચીજો હોય તે વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[6] (૨૫) એક સ્ત્રી જેનું બચ્ચું તેણીના ગર્ભમાંજ મરી જાય, અને જે નસો થઈ જાય તેણી વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[7] (૨૬) જે કપડાં નસાથી નકામાં તથા રીમન થયાં હોય તે વિષે; અને તેં કે જે છ મહિના સુધી ધોવાં જોઈએ.[8] (૨૭) નસાપર ગેરકાયદેસર, એક ચીથરાં[9] જેટલુંબી, કપડું નાખવાના ગંભીર ગુનાહ વિષે.[10]

૬ ઠી. (૨૮) જ્યાં એક આદમી યા કુતરો મરી જાય તે જમીનમાં કેટલા વખત સુધી પાણી નાંખવું નહિ જોઇએ, રોપવું યા ખેતી નહિ કરવી જોઈએ તે વિષે; અને સઘળી જમીનને ત્યાં નસો રહી જવાની બીકને લીધે તપાસવી જોઈએ અને ત્યારપછી તેપર પાણી રેડવું જોઈએ; જો તેને બરાબર તપાસવામાં નહિ આવવાથી નસો તે

---

૧. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૮—૯.—૨. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૧૫—૨૦.—૩. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૨૨—૨૫.—૪. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૨૭—૩૪.—૫. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૩૫—૩૮.—૬. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૩૯—૪૪, અને તેની પહલવી શરેહ.—૭. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૪૫—૫૬.—૮. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૫૭—૫૯, અને તેની પહલવી શરેહ.—૯. સરખાવો ફ઼૦ **ચૂકૂ,** "ચીથરૂં." પાજન્દ શબ્દ **ઘોવન,** અસલ પહલવી શબ્દ [illegible] **ચૂવન્—ઈ** અથવા [illegible] **ચૂગનૂઈ,** પાછળથી **ચૂગ્નું** ભુલભરેલું વાંચણ છે (જુઓ પહલવી **વંદી.** ૫મી, ફ. ૬૦)—૧૦. **વંદી.** ૫મી, ફ. ૬૦—૬૨.

જગાપર રહી જાય, અને પાણી તેને લાગે તો તેથી થતો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[1] (૨૯) પાણીમાંથી એક લાસ કેમ બહાર કાઢવી તે વિષે; તે લાસની ફરતે જે પાણી હોય તેની રીમનીની હદ; લાસ તેમાંથી કાઢયા પછી પાણીની પવિત્રતા; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[2] (૩૦) ગુજરેલાં માણસનાં શરીર અથવા હાડકાં જ્યાં રાખવામાં આવ્યાં હોય તે જગા વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[3]

૭ મી. (૩૧) એક આદમી યા કુતરો જે કુદરતી મોતે[4] અને તે કે જે શરીરની ખામીને લીધે અકસ્માતથી[5] મરી જાય તેના સંબંધમાં કેટલા વખત પછી કોહવાટ શરૂ થાય, અને આ પણ, કે એવા ગુજરેલા શખ્સનાં નકામાં કપડાં ખચીતજ ધોવાં જોઈએ; અને ક્યાં કપડાં તથા કેવી રીતે ધોવાં.[6] (૩૨) નસો ખાવાની તથા તેને ગુનાહ ભરેલા વિચારથી આતશ અથવા પાણીમાં લઈ જવાની જબરી રીમની તથા ગંભીર ગુનાહ વિષે.[7] (૩૩) દેવોએ પેદા કીધેલા શિયાળા વિષે; અને તેનો ત્રાસ, અને કરોળીઆ[8] તથા તીડો;[9] કેટલીક જાતની બિમારીઓ, અને બીજી ઘણીક આફતો, જે નસાની[10] બનાવટને લીધે[10] દુન્યાપર હુમલા[11] જેવી પુરવાર થાય છે.[12] (૩૪) નસા સાથ સંબંધમાં આવેલાં લાકડાં અને અનાજ, અને ઘાસચારાને કેમ ધોવો તે વિષે.[13] (૩૫) **માંથ્ર** અથવા ભણતરોથી, અને વહાડકાપ, અને ઝાડપાલાથી દરદો કેમ સાજાં કરવાં તે વિષે; એક દાક્તરની તપાસ કેમ લેવી; દવાદારૂ માટેની દાકતરની ફી; અને તેજ બાબતપર જેબી

---

૧. **વંદી.** ૬ઠી, ફ. ૧—૯.—૨. **વંદી.** ૬ઠી ફ. ૨૬—૪૧.—૩. **વંદી.** ૬ઠી ફ. ૪૪—૫૧.—૪. શબ્દાર્થ; "જે નેમાયલા વખતે ગુજરી જાય."—૫. શબ્દાર્થ: "જે નેમાયલા વખતની આગમજ ગુજરી જાય."—૬. **વંદી.** ૭મી, ફ. ૧—૫, ૧૦—૧૬. **વંદી.** ૭મી, ફ. ૬—૯માં આવેલી બાબતો અહીં આપવામાં આવી નથી, કેમકે તે ફકરા વંદી., ૫મી, ફ. ૨૭—૩૦, અને ૫૭—૬૨માં પણ આવે છે.—૭. **વંદી,** ૭ મી, ફ. ૨૩—૨૬.—૮. વંદીદાદના પહલવી તરજુમામાં ફરગર્દ ૭ મીના ૨૬ માં ફકરામાં આવેલા પાજન્દ શબ્દ **તૂનૂ** ને બદલે અહીં **તૂની** શબ્દ વપરાયો છે; એ અવ૦ **સૂનો, સ્તનૂ** નો તરજુમો છે, એટલે કે, "મચ્છર," "કરાળીઆ." (જુએ વેસ્ટની વાંચવાલાયક ફુટનોટ ૩જી, પા. ૧૫૮).—૯. પહલવી તરજુમામાંના શબ્દ **મગગ્-ઇચ્યૂ** ને બદલે અહીં **મગગ્** મળે છે, એ શબ્દ અવ૦ **મધખયઐારચ્ય,** "પાકનો નાશ કરનારા તીડો" નો તરજુમો છે; સરખાવો ફા૦ **મલ્ખ્,** "તીડ."—૧૦—૧૦. **મિનૂ નસાએ કરીનીદનૂ,** સરખાવો અવ૦ **નસુકૅરેત**.—૧૧. સરખાવો ફા૦ ગશાયૂ, "હુમલો" —૧૨. **વંદી.** ૭મી, ફ. ૨૬, ૨૭.—૧૩. **વંદી.,** ૭મી, ફ. ૨૮—૩૫.

વધુ હોય તે.[1] (૩૬) એક જગા કે જ્યાં એક લાસ બાંધવામાં આવી હોય તે વિષે; જે જમીનની નીચે તે ગુનાહ ભરેલા વિચારથી છુપાવવામાં આવી હોય તે; અને તે દરેક કેટલા વખતે પવિત્ર થાય.[2] (૩૭) જ્યાં મડદું દાટવામાં આવ્યું હોય ત્યાં બુરાં જંતુઓના ધસારા વિષે; અને દાટેલાં મડદાંને ખણી કાઢવાનો સવાબ.[3] (૩૮) કસુવાવડ પછી કેટલા વખત સુધી એક સ્ત્રીએ ખાવાથી, અથવા પાણી પીવાથી, અથવા પાણીમાં રાંધેલી કોઈ વાણી ખાવાથી પરહેજ રહેવું જોઈએ તે વિષે.[4] (૩૯) એક ધાતુ અથવા પત્થરનું વાસણ, અથવા પ્યાલા જેવી ચીજ, જે જોકે નસાથી રીમન થયું હોય તોબી કાયદામુજબ નકામુ નથી તેને ધોવા વિષે.[5] (૪૦) એક ગઓસ્પંદ વિષે, જેણે નસો ખાધો હોય; અને એક રોપો કે જેની સાથે નસો ભેળાયો હોય.[6] (૪૧) ઈજેલું પાણી નસાવાળાં પાણીપર રેડવાના ગુનાહ વિષે.[7]

૮ મી. (૪૨) એક ઘર જેમાં એક માણુસ યા કુતરો મરી જાય તે વિષે.[8] (૪૩) માણસનું મરણ થતાં ઘરમાં એક કત[9] કેટલું મોટું તથા કેમ બનાવવું; તેમાં લાસને લઈ જવી અથવા મૂકવી; શરીરને ખુલ્લું મુકવું, તથા તેની સાથ લાયક વખતે સંબંધમાં આવવાથી દૂર રહેવું; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[10] (૪૪) અકુદરતી વહેવાર જેનું છેવટ મોત છે, તેના ગુંચવણ ભરેલા તથા ગંભીર ગુનાહ વિષે.[11] (૪૫) એક લાસ વિષે, જે મરણ પછી એક વરસથી વધુ સુકી રહી હોય.[12] (૪૬) મડદાંના આતશ, જેમાં માણસની નજીસાત બળતી હોય તે આતશ, અથવા છાણુંના આતશને[13] પવિત્ર હાલતમાં લાવવાનાં સવાબનાં કામ વિષે; અને જુદાજુદા ધંધાવાળા લોકો જે આતશો વાપરે તેને પવિત્ર આતશની જગાપર લઈ જવાની ફરજ વિષે.[14]

---

૧. **વંદી,** ૭મી, ફ, ૩૬-૪૪.—૨. સરખાવો **વંદી,** ૭મી ફ. ૪૫—૫૦.—૩. **વંદી,** ૭મી, ફ. ૫૧, ૫૨, ૫૫—૫૯.—૪. **વંદી.,** ૭ મી, ફ. ૬૦, ૬૭—૭૧.—૫. **વંદી,** ૭મી, ફ. ૭૩-૭૫.—૬. **વંદી.,** ૭મી, ફ. ૭૬—૭૭.—૭. **વંદી.,** ૭મી, ફ. ૭૮—૭૯.—૮. **વંદી.,** ૮મી, ફ. ૧—૩.—૯. **કદગૂ** અવ૦ **કત** માટે વપરાયો છે: "લાસને મુકવાની જગા."—૧૦. **વંદી.,** ૮મી, ફ. ૪—૨૫.—૧૧. **વંદી.,** ૮મી, ફ. ૩૧—૩૨.—૧૨. **વંદી.,** ૮મી. ફ. ૩૩-૩૪.—૧૩. સરખાવો ફા૦ **ખૂલાસ્પ** "છાણુ." વેસ્ટ: **સરાય-ઇચ્પ્ર,** "છાવણીના;" અથવા **સરૂ અસ્પો,** "ઘોડેસ્વાર ટુકડી."-૧૪. **વંદી.,** ૮મી, ફ. ૭૩-૯૬.

૯ મી. (૪૭) લાસ સાથ સીધા સંબંધમાં આવ્યાથી અથવા તેને ખસેડવાથી લોકો રીમન થાય તેઓને પવિત્ર કરવાની ક્રિયા વિષે; અને પાક કરનારની જુદીજુદી ચુંટણીઓ; પાક કરવાની ક્રિયા; અને પાક કરનારનો આ જહાનમાં તેમજ બીજી જહાનમાં બદલો.[૧] (૪૮) રીમન થયલાં લોકોપર સુરજ, ચંદ્ર, તથા તારાઓનું એકજ વખતે નાખુશીથી ચળકવા વિષે.[૨] (૪૯) પાક કરનારથી અહુરમજ્દની સઘળી પેદાયશને મળતી ખુશાલી વિષે, જ્યારે તે રીમન થયલા માણુસને સારી પવિત્રતા આપે છે, અને પોતાની હક-સાઈના પૈસા બીજાને આપી દે છે.[૩] (૫૦) એક માણુસ જે પાક કરનારનું કામ જાણુતો નથી, તે માણુસથી કોહવાટના દેવને મળતાં જોર તથા મદદ વિષે; તે ખચીત એક ગુનાહ કરે છે જેને માટે તે સજાને લાયક છે.[૪] (૫૧) બુરાઈને હંકારવવામાં, તથા તંદરોસ્તી પાછી મેળવવામાં **યથા-અહુ-વઈર્યો** નાં ભણુતરની ફતેહ વિષે.[૫]

૧૩ મી. (૫૨) જાતજાતના કુતરાઓ વિષે, **પસુશ્-હઉર્વ, વિશ્-હઉર્વ**[૬] અને તેમજ બીજા કુતરાઓનું કિંમતી પણું; તેઓને કેમ રાખવા અને ખવરાવવું; તેઓને દરેકને જુદાજુદા મારી નાંખવાથી અથવા ગેરકાયદેસર રાખવાથી બી થતો ગુનાહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[૭] (૫૩) અને આ પણુ કે જ્યારે એક કુતરો ગાંડો[૮] અને ઈજા કરે એવો થઈ જાય ત્યારે તેના સંબંધમાં શું કરવું, અને તેને કેમ રાખવો જોઈએ.[૯] (૫૪) અને કુતરા વગેરેને કાયદેસર મારવા વિષે.[૧૦] (૫૫) કુતરાઓ-માં આવતી ૩૧ ખાસ્યતો વિષે; જે ત્રણુ મુખ્ય ધંધાઓમાં અને બીજા પાંચ જાતના

---

૧. **વંદી.**, ૮મી, ફ૦ ૩૫—૭૨, ૯૭—૧૦૭; ૯મી, ફ. ૧—૩૬.—૨. **વંદી.**, ૯મી ફ. ૪૧—૩. **વંદી.** ૯મી, ફ. ૪૨—૪૪.—૪. **વંદી.**, ૯મી. ૪૭—૫૭.—૫. **વંદી.**, ૯મી, ફ. ૪૫—૪૬. વાંચો વેસ્ટની ફુટનોટ ૧૧મી, પા.૧૬૦.— ૬. અવ૦ **વિશ્-હઉર્વ**, (**વંદી.**, ૫મી, ફ. ૨૯, ૧૩મી, ફ. ૪૯), મોહોલ્લાની તપાસ રાખનાર કુતરાનું નામ (અવ૦ **વિસ્** "મોહોલ્લો," "ગામડું.")—૭. **વંદી.**, ૧૩મી, ફ. ૧—૨૮.— ૮. વાંચણુઃ **અ-બન્દ્**, "આંકોશ વગરનો," "કાબુ વગરનો." અવ૦ **અ**, "નહિ," અને **બન્દ્**, "બાંધવું." વેસ્ટઃ **અબોન્** "નકામો."—૯. **વંદી.**, ૧૩મી, ફ. ૨૯—૩૮.—૧૦. **વંદી.**, ૧૩મી, ફ. ૪૧—૪૩.

ધંધાઓમાં આવતી ખાસ્યતો જેવી છે.[૧] (૫૬) પાણીમાંના કુતરાને[૨] મારી નાંખવાનાં ગંભીર ગુનેહગારપણાં વિષે; અને તેની તાજેશની હકીકતો[૩].

૧૫ મી. (૫૭) એક ઇરાનીને ઇરાની નહિ હોય તેને આપવાના ગુનાહ વિષે.[૪] (૫૮) એક બેગાના શખ્સ તરફ તે માણસના ગુનાહ વિષે, જેણે એક હમેલદાર સ્ત્રી સાથ, તે સ્ત્રી કે જેની[૫] છાતીએ તેણીનું બચ્ચું હોય તેનીસાથ,[૫] યા બીજાની દીકરી સાથ કુચાલ ચલાવી હોય; અને તેજ ગુનાહથી થતો બીજો ગુનાહ.[૬] (૫૯) એક બચ્ચું જે તેના કાયદેસરના વાલી વગર મળયું હોય, અને એક કુતરો તેના જનમથીજ વાલી વગર હોય, તેનું રક્ષણ કરવાની તથા તેને ખોરાક ખવરાવવાની ફરજ વિષે; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[૭]

૧૬મી. (૬૦–૬૧) દશતાનની અપવિત્રતા વિષે, તેની રીમની તથા તેનાથી કેટલું દૂર રહેવું જોઇએ;[૮] કોઇબી શખ્સ યા ચીજ દશ્તાનથી રીમન થાય છે, અથવા તે કે જે નકામી થાય છે;[૯] દશ્તાનમાંથી ધોવું, ધોવાનો વખત; અને તે કેમ ધોવાય; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[૧૦] (૬૨) દશતાનવાળી સ્ત્રી સાથ વ્યભિચાર કરવાથી થતા જબરો ગુનાહ વિષે;[૧૧]

૧૭મી. (૬૩) જેઓએ જડજોને ધીક્કાર્યાં તેઓની **મર્ગર્જાન્** સજા વિષે.[૧૨] (૬૪) અને બાલ તથા નખની સંભાળ વિષે; અને સંભાળ નહીં લેવાથી થતો ગુનાહ.[૧૩]

૧૮મી. (૬૫) જે માણસ ગેરકાયદેસર એક **પદાતિ–દાન,**[૧૪] **ખ્રફ્સ્ઘ્ન**[૧૫] **બરેસ્મ, અસ્ત્ર,** અને **સ્રઓષ–ચર્ન**[૧૬] લાવે,–અને એમ ધારે કે તેઓને તેમ ગેરકાયદેસર

---

૧. **વંદી.**, ૧૩મી, ફ. ૪૪—૪૮. આ ફકરામાં જણાવેલી આઠ જાતો **વંદી.**, ૧૩મી, ફ. ૪૪માં એમ આપવામાં આવી છેઃ **સૂનહે અએવહે અશ્તા બિરૈમ્**,:— **અસ્તિશે હએમ્, યથ અથઉરૅને, રથએશ્તારહે, વાસ્ત્રયેહે, વએસાઉશ્, તાયઓશ્, દિસઓશ્, જહિકયાઓ, અપેરનાયૂકહે.** —૨. **બવ્રફ્—ઈ—આવીગ્**, અવ૦ **ઉદ્રઉપાપ**, "પાણીમાંનો કુતરો;" ફા૦ **સગ્—ઈ–આબી.**—૩. **વંદી.**, ૧૩ મી, ફ. ૫૦–૫૬; ૧૪મી, ફ. ૧–૧૮.—૪. **વંદી.**, ૧૫મી, ફ.૨–૫.—૫. **જફ્ વચગ્ પવન્ પીસ્તાન્**, "જે પોતાનાં બચ્ચાંને પોતાનુંજ દુધ ધવરાવતી હોય." **પીસ્તાન્** સાથ સરખાવો અવ૦ **ફશ્તાન**, "થાન," "સ્તન."—૬. **વંદી**; ૧૫મી, ફ. ૮—૧૬.—૭. **વંદી.**, ૧૫મી, ફ. ૧૭—૪૫.—૮. **વંદી.**, ૧૬મી, ફ. ૧—૭.—૯. તેને ધોયા વગર.—૧૦. **વંદી.**, ૧૬મી, ફ. ૭—૧૨.—૧૧. **વંદી.**, ૧૬મી, ફ. ૧૭.—૧૨. **વંદી.**, ૧૬મી, ફ. ૧૬—૧૮.—૧૩ **વંદી.**, ૧૭મી; ફ. ૧—૧૦.—૧૪. પહલવી **પદાસ્**, અવ૦ **પદીત—દાન**, ફા૦ **પદાન્**, એક મૌબેદ ક્રિયા કરતી વખતે મોહોડાંપર જે કપડું પહેરે તે.—૧૫. હાનિકારક જીવડાંઓનો નાશ કરવાનું હથિયાર.—૧૬. જુઓ **વંદી.**, ૧૮મી, ફ. ૧—૪. અને **વંદી.**, ૪ થી, ફ. ૧૧—૧૬, ૧૬મી, ફ. ૧૩, ૧૫, ૧૬ વિગેરે.

લાવવાંજ જોઈએ તેનાં કામથી થતાં નાસ્તિકપણાં વિષે. (૬૬–૬૭) એક માણસ જે પોતાનું કામ કીધા વગર આખી રાત ઉંઘાય તેની નાપસંદગી તથા સજા વિષે; અને તે માણસ કે જે પોતાનું કામ બરાબર કરે અને દીનમાં ફરમાવેલું છે તેથી વધુ ઉંઘાય નહિ[1] તેના બદલાની પસંદગી વિષે.[2] (૬૮) તે માણસ કે જે સંર્વથી ખરાબ દીનનો બતાવનાર હોય, જે **કૂસ્તી** પહેરતો નથી, અને તેનું તે નહિ પહેરવું જાણે દીનમાં જણાબ્યા મુજબ હોય, તેથી છુપી આગળ વધતી આફ્ત આવી પડવા વિષે.[3] (૬૯) પુષ્કળ ખુબીવાળાં **પરોદર્શ**[4] પક્ષીની ખાસ ફરજ તથા કીંમત વિષે, જે પક્ષી પોતાના ચેતવણી[5] આપતા અવાજથી[5] તેનાં **શરીર** જેટલી મોટી સખાવત[6] પેદા કરે છે; અશો માણસની અશોઈ માટેની તેની અસલ[7] ખાસ્યત.[7] (૭૦) વગર ખલલની રાતે બચાવ સારૂં સળગાવવા માટેના આતશની ઉતાવળ વિષે; અને તે કાયદા મુજબ સળગાવવાનો સવાબ; અને જ્યારે આતશ ખુશી અને નહિ રંજીદા થયલો હોય ત્યારે તેના આદમ જાતને આશીર્વાદ.[8] (૭૧) જેથી **દ્રૂજને** વધવાનું[9] જોર મળે[9] એવા ચાર ખાસ ગુનાહો વિષે; અને તે દરેક સારૂં જુદીજુદી તોજેશ.[10] (૭૨) એક વેશ્યાથી[11] થતા ગંભીર ગુનાહ, દુઃખ, ગમ, અને

---

૧. એટલે કે જે માણસ પોતાની રોજીંદી ફરજો તથા દીનને લગતી ફરજો બજાવે તે.—૨. **વંદી.**, ૧૮ મી, ફ. ૫-૬.—૩. **વંદી.**, ૧૮મી, ફ. ૮—૧૦.—૪. અવ૦ **પરો-દર્શ**, શબ્દાર્થઃ "જે વેહલું અથવા પહેલું જોય યા ઉડે તે." એ શબ્દ મરઘા માટે વપરાય છે જે સવારૂં થવા અગાઉ વાંચે છે, અને માણસો પોતાનાં કામપર જલદી જાય તે માટે તેઓને પહેલાં ઉઠાડે છે. (જુઓ **વંદી.**, ૧૮ મી, ફ. ૧૫).—૫—૫. **મિનૂ ગુયાદ્'** શબ્દાર્થઃ "કોઈ બીજાની યાદ આપે એવાં ભાષણથી." સરખાવો અવ૦ **વાચિમ્. બરઈતિ ઉપ ઉશાઓંઙ્‌હેમ્**, "જે સવારૂં થવા આગમજ પોતાનો અવાજ કાઢે છે.', (**વંદી.**, ૧૮ મી, ફ. ૧૫). વેસ્ટ DP મુજબ **ગુશ્તૂ**, "ગોસનો ટુકડો" વાંચે છે.—૬. **શદીનીદાની**, સરખાવો અવ૦ **શઈતી**, "સખાવત" મરઘાની સખાવત એ કામમાં સમાયલી છે કે તે સવારૂં થવાની ચેતવણી આપે છે, જેથી લોકો સવારના પહોરમાં ઉઠી પોતાનું કામ વહેલું શરૂ કરે.—૭-૭. વાંચણુઃ **નિમૂનગૂ ઈ કાદા.** સરખાવો ફ. ૧૫ નો પહલવી તરજુમોઃ **આએ પરોદર્શીહા પેશૂ દૂખ્શગીહૂ, અફ્શૂ લેવીનૂ દખ્શગીહૂ હના અઈધિ ફ્રેતૂમ્ બારગૂ પરૂ શ્કાફ્તૂ આખરૂ વાન્ગૂ કનદૂ.** એ ફકરામાં બી **પેશ દખ્શગીહ**, "પહેલી અથવા અસલ ખાસ્યત" શબ્દો મળે છે. જુઓ **વંદી.** ૧૮ મી ફ. ૧૩—૧૭, ૨૩—૨૬, ૨૮ અને ૨૯.—૮. **વંદી.**, ૧૮ મી., ફ. ૧૮—૨૨, ૨૬ અને ૨૭.—૯—૯. **અજશૂ નીરૂગૂ આપુસીહ પદીરેદૂ.**, શબ્દાર્થઃ "હમેલદાર થવા માટે જોર મેળવે."—૧૦. **વંદી.**, ૧૮ મી, ફ. ૩૦—૫૯.—૧૧. વાચણુઃ **જેહૂ** (પાજન્દ), અવ૦ **જહિ** "વેશ્યા."

આફ્રત વિષે; અને તેણીને નાશ કરવાનું વાજબીપણું.[1] (૭૩) દશ્તાનવાળી સ્ત્રી સાથ વ્યભિચાર કરવાના ગુનાહની તોજેશ વિષે.[2]

૧૯મી. (૭૪) **અહ્રર્મનની જરથુશ્ત્ર** સાથની લડાઈ વિષે, તેમાં **જરથુશ્ત્ર**ની ફત્તેહ; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.[3] (૭૫) **અહ્રર્મન્** અને બીજા દેવોને હંફાવવાની રીત તથા સાધનો માટે **જરથુશ્ત્ર**ના અહુરમજદને પૂછેલા સવાલ વિષે; અને તેનો જવાબ[4] (૭૬) રીમન થયલાં કપડાં ધોઈને પાછાં કામમાં લેવાથી થતી **વોહુમન્** અમશાસ્પંદની ખુશ્નુદી વિષે; અને એવાં કપડાંની સંભાળ કેમ લેવી તે જાહેર કરવા માટે **અહુરમજદ**નો આભાર.[5] (૭૭) માણસો પોતાનાં રવાનના પ્યાર સારૂં જે ભેટ આપે તે વિષે; અને તે કે જેણે તે ભેટ આપી હોય તેની ઉંચી પદવી કયાં તથા કેમ મળે.[6] (૭૮) **વોહુમન**નાં અશો લોકોનાં રવાનોને મળવા આગળ જવા વિષે, તેનું તેઓને તેઓની બહેસ્તમાંની જગા દેખાડવું, બદલાની જાહેરાત, અને અશો રવાનોનું તેઓની જગા[7] તરફ, **અહુરમજદ** તથા **અમેશાસ્પંદ**નાં સુનેરી તખ્તો તરફ, ખુશાલી ભર્યું સરઘસ.[8] (૭૯) અશો લોકોની સુગંધથી દેવોને લાગતી બીક વિષે, અને **જરથુશ્ત્ર**ના જન્મથી તેઓમાં જે બીક ઉભી થઈ તે.[9]

૨૦મી. (૮૦) અને ઘણીક આફ્રતો[10] મજબુતાઈથી દૂર રાખવા માટેની ઝેરી[11] તોખમના[11] રોપાઓની સાજા કરવાની જબરી શક્તિ વિષે; ચેપમાંથી પોતાની પેદાયશને સાજા કરવા માટે અહુરમજદે પુરતી જાતના રોપાઓ પેદા કરવા વિષે બીજા રોપાઓ સાથ સરખાવતાં, **ગઓકરેન**[12] રોપો, જે સફેદ **હુઓમ** કહેવાય છે, તેની સાજા કરવાની ફતેહ; અને દુન્યાને દવાથી સાજા કરવાનાં કામમાં **અઈર્ય-મન્**નો[13] ઉપયોગ.[14]

૧. **વંદી.**, ૧૮મી ફ. ૬૦-૬૫.—૨. **વંદી.**, ૧૮ મી, ફ. ૬૬-૭૬.—૩. **વંદી.**, ૧૯મી, ફ. ૧-૧૦.—૪. **વંદી.**, ૧૯ મી, ફ. ૧૧-૧૪.—૫. **વંદી.**, ૧૯ મી, ફ. ૨૦—૨૫.—૬. **વંદી.**, ૧૯ મી, ફ. ૨૭—૩૦.—૭. **જયશાન્** શબ્દ પછી અવ૦ શબ્દ **મય્થન** પહેલવી **મેહન્** નીકળી ગયો છે. વેસ્ટ કહે છે કે અસલ હસ્તલેખ DM વાળી કેતાબ સરખી કરતી વખતે, તે કરનારે પોતે કાપી કાઢેલાશબ્દો ઢીગરાંપર લખતાં એ ભુલ કીધી હોય.—૮. **વંદી.**, ૧૯ મી, ફ. ૩૧—૩૨.—૯. **વંદી.**, ૧૯ મી, ફ. ૩૩, ૪૩—૪૭.—૧૦. કાતિલ દરદો, **પઈતિયારગ્**, "નાશ," "સામું થવું."—૧૧—૧૧. **બીશીઝચીહર્**, સરખાવો અવ૦ **વિશ્-ચિથ્ર** "ઝેરી અસરવાલું."—૧૨. એ રોપો વોઉરૂકશ દર્યામાં ઉગે છે, અને **કર** નામની માછલી તેને નાશ પામનામાંથી બચાવે છે. (**વંદી.**, ૨૦ મી, ફ. ૪ ઈત્યાદી). તેનો રસ જે કોઈ પીએ તેને અમરગી બક્ષે છે.—૧૩. શાંતિ તથા ખુશાલીપરનો મવકકલ ફરેશ્તો. **વંદી.**,૨૦ મી, ફ. ૧૧—૧૨; અને ૨૨મી, જેમાં મંત્રથી સાજા કરવાનાં તેનાં જબરાં બળ વિષે જણાવેલું છે.—૧૪. **વંદી.**, ૨૦મી, ફ. ૧—૧૨.

૨૧મી-૨૨મી. (૮૧) અસલ પેદાયશમાં જે ભણતરથી **દ્રુજ**નો જુલમ ઓછો કરવામાં આવ્યો તેનું જ્ઞાન; અને અશોઇની દુન્યામાંથી દેવોને દૂર રાખવા માટે **અઇર્યમન**[૧], **અહૂનવર** અને બીજા ગાથાના અવસ્તા[૨] ભણવાથી મળતાં મ્હોટાં જોર વિષે.[૩]

(૮૨) "અશોઈ સર્વથી સરસ આબાદી છે; મીનોઈ આબાદી સર્વથી સરસ અશોઈ છે... ...."

બાબ ૪૪ મો, હધઑખ્ત નસ્ક.

(૧) **હધઑખ્ત**[૪] એવું નસ્ક છે કે તેના ત્રણ ભાગો છે, અને તેમાં ૧૩૩ ફકરા આવેલા છે; પહેલા ભાગમાં ૧૩ ફકરાઓ છે અને તે **અહુનવર**[૫] કેમ ભણવી અને તે મોટેથી ગાવાથી થતા મીનોઈ, ફાયદા અને તેજ બાબતપર જેબી કાંઈ વધુ હોય તે વિષેનું પુસ્તક છે. (૨) દરેક ભલું કામ કરવાની સમજણ આપવા સારૂ મીનોઈ તથા દુન્યવી **રતુ**ની ચુંટણી અને તેના નિભાવ વિષેની શિખામણ, અને જુદાજુદા દસ્તુરોનો નિભાવ.

(૩) અહુરમજ્દ તરફની મીનોઈ હયાતિની ૨૧ સરદારી[૬] વિષે, અને જરથુશ્ત્ર તરફની બાકી હયાતિની સરદારીઓ, જેનાથી તેઓની **યજ્દ઼ે઼ાની** ક્રિયાઓ, તથા તેઓની અશો લોકોની રાહબરી હસ્તિમાં આવી છે. (૪) દહાડા તથા રાતની પાંચ જુદીજુદી **ગાહ**માં કરવાનાં કામો વિષે; અને જે કોઈ **ગાહંબાર**ની ક્રિયામાં ખલલ[૭] કરે[૭] તેની, વળી જે **ગાહંબાર**ની **મ્યજ્દ** બનાવવામાં કાંઈ ભાગ લેતો નથી તેની, અને જે **યજ્દ઼ે઼ા**ની બીજી કોઇબી ક્રિયામાં કંટાળો[૮] આપે તેની સજા વિષે. (૫) સર્વથી

---

૧. **અઇર્યમન**—ઈર્યોનું ભણતર (યસ્ન, હા ૫૪ મો.).—૨. સરખાવો યસ્ન, હા ૪૮મો, ફ. ૧૬, હા ૪૬ મો ફ. ૭.—૩. **વંદી.**, ૨૦ મી, ફ. ૧૩—૧૫; ૨૧ મી અને ૨૨ મી ફ. ૧-૨૫.—૪. અવસ્તામાં એ નસ્કનું નામ **હધઑખ્ત** મળે છે. અને પાહેલવીમાં તથા રવાયતોમાં **હાદોખ્ત** મળે છે. વાંચો વેસ્ટની ફૂટનોટ ૩ જી અને ૪ થી, પા. ૧૬૬.—૫. સરખાવો યશ્ત ૧૧ મી. ફ. ૩, અને ૨૧ મી વાંચો વેસ્ટની ફૂટનોટ ૬ ઠી, પા. ૧૬૬. —૬. સરખાવો બાબ ૬૩ેા, ફ. ૧૭.—૭—૭. **બરા દ્રાયેદ**, "બૂમો પાડે." વેસ્ટઃ **બરા દ્રાયેદો**, યા **બરા ગિરાયેદો**, "ઉલટવાલો છે."—૮. સરખાવો ફા. **સૂદન**, ઘસાઈ ગયલું **સૂદન**, "ઘસાઈ જવું," "ફાટવું," "દુઃખ પામવું."

મ્હોટો વડો દસ્તુર, જે મ્હોટા લોકોમાં મરદ સરદાર છે, તેને કેમ રાખવો તથા તેની સાથે શું કરવું તે વિષે; તે માણસ કે જે ફરજયાત કામથી વેગળું એવું ગુનાહભરેલું કામ બીજા માણસમાંથી કાઢી નાખે,[૧] અને તે કે જે ફરજ છતાં બી તે કાઢતો નથી; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે. (૬) તે બાબતમાં એકજ દીનના માણસને આગળ જવાની કેટલી મદદ મળે તેની હદ વિષે.

(૭) અશો મર્દાઇના દેખાવ વિષે, અને ખોરાક ખાતી તથા પીતી વખતે સારી બાજ ભણવાથી[૨] મળતો ફાયદા ભરેલો સવાબ તથા દેવોનો થતો નાશ અને અણગમો. (૮) પાંચ ગાહમાંનાં ભણતરોને લગતી ઉંચી સલ્લાહ વિષે, અને જે દરેકમાં કેટલાક યજદોનાં નામને જુદાંજુદાં યાદ કરવામાં આવે છે તે ક્રિયાઓને લગતાં ભણતરો; અને તેજ બાબતપર જેબી વધુ હોય તે.

(૯) અને પાદશાહી મેળવવાની એક માણસની લાયકાત વિષે; અને યજદો જેઓ સારા પાદશાહો છે તેઓને તેનું શરીર અર્પણ કરવા[૩] વિષે; અને તેઓને મદદ માટે બોલાવવું[૪] તથા ખુશ કરવું, તેઓના શબ્દો જે બદીથી આવતી આફત તોડવા સારૂં સર્વથી વધુ ફતેહમંદ છે તેથી મળતા આશીર્વાદ અને ફાયદા. (૧૦) ખુદા સર્વજ્ઞાની પેદા કરનાર છે તે વિષે, તેનાં સર્વસાક્ષીપણું અને સર્વશક્તિ, અને સર્વની સરદારી, અને સર્વ મદદ પુરી પાડવી, અને લાયક સખાવતની અગમચેતિ, અને સઘળા ઉપયોગી સુધારાનું કારણ તથા પરિણામ; અને તેની પોતાની અશોઈ, અને દેવો સામેની અહુરમજદની દીન, અને તેજ વિભાગમાં વળી બીજું ઘણુંક જ્ઞાન.

(૧૧) એ નસ્કનો વચલો ભાગ ૧૦૨ વિભાગોનો બનેલો છે; જેમાં ખાસ મીનોઈ તથા શારીરીક કામોનાં પુસ્તકો આવેલાં છે; મહેનતુ માણસોની સરદારી અને તેઓનાં મજબુત[૫] સાધનો; અને અસલનાં સર્વ અશોઇનાં કામો વિષે. (૧૨) તે નસ્ક, અશોઇની, તથા એકથી એક ચઢતાં સવાલનાં કામોના બદલાની ખાહેશને સજીવન[૬] કરે છે; અને તે એને માટે પણ જણાવે છે કે જેને માટે તે એમ કહે છે કેઃ—" તે

---

૧. સરખાવો ફા૰ ગુજાર્દન, " બહાર કાઢવું, " " જોલાબ આપવો. "—૨. બિન્ વાજ્ ખુરુઅશ ગુફ્તન; સરખાવો ફા૰ બાજ્ ગુફ્તન, " ખાણું ખાવા અગાઉ દુઆન્ વિગેરે ભંજવા વિષે."— ૩. તન્ દહિશ્નીહ્ શબ્દાર્થ "સ્વભોગ."—૪. સરખાવો ફા૰ જખા, "મદદ માટે બોલાવવું."—૫. અમાવન્દ્, અવ૰ અમવન્ત્, "બહાદુર"— ૬. અથવા " સળગાવે છે " ફ્દંત અફ્રૂખ્તન, અવ૰ રુચ્, સળગાવવું.

હુધઑખ્ત નસ્ક છે કે જેથી અશોઈની જાળવણી થાય છે, એટલે કે, તે માણસનાં શરીરમાં અશોઈને વધુ ખુશ કરે છે ”

(૧૩) સેવટના ઓગણીસ વિભાગો, વિશ્વાસુ ઉપાયો વિષે છે, જે ઉપાયો વિષે દીનદાર લોકો ઉંચ્ચું મત ધરાવે છે, અને જ્યારે “ **યજદ્દાનાં**[1] નામ સાથે ” વાપરવામાં આવે છે ત્યારે તેઓ સર્વથી વધુ અસરકારક છે. (૧૪) વળી પુરેપુરા નક્કી[2] થયલા **જરથુશ્ત્ર**ના શબ્દોની ખાસ્યત વિષે, જે શબ્દો ઘણા અસરકારક, સર્વથી વધુ ચુંટેલા, અને બંધબેસ્તા છે, જેને માટે તે નસ્ક એમ કહે છે કેઃ—“ હું નેક તથા બુલંદ **હુધઑખ્ત**ના **રતુ** ને વખાણું છું, કે જે નસ્ક **જરથુશ્ત્ર**નાં દરેકે દરેક પવિત્ર લખાણો, જેમાં લોકો માને છે, તેને તેની તરફથી જોર લાવી આપે છે.

(૧૫) “ અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે. ... ... ”

બાબ ૪૫મો, સ્તઑત યસ્ન્ય નસ્ક.

(૧) માન આપવા લાયક[3] **ગાથા**[3] પહેલી પેદાયશ **અહુનવર**ની માફક, મુળનું મુળ, તથા દીનની યાદ છે, અને જે **અહુનવર** ગાથાના વિસ્તારમાં આવે છે; અને જેનો[4] દરેક શબ્દ બીજા શબ્દનું મુળ છે. (૨) જેમ કે,[5] **અહુ** શબ્દ, ગાથાની શરૂઆતના[6] **અહ્યા**

૧. અથવા “ખુદાનાં નામ સાથે.” એટલે કે, જ્યારે તે **પવન્ શેમ્ ઈ યજ્દાન્ દાતાર્** થી શરૂ થતાં ભણતર બોલીને લગાડવામાં આવે ત્યારે. વેસ્ટઃ “ એક ઉપાય જેનું દીનદાર લોકોએ મ્હોટેથી ઉચ્ચારવું એ પવિત્ર શકિતઓની પેદાયશનું મુખ્ય સાધન છે.” (તે DP. માં આવતા **શેમ્** શબ્દને **દામ્** વાંચે છે).—૨. **પૂર—પાયીદીગ્** ને બદલે **પૂર—પાયી દીહ્**; સરખાવો ફા૦ **પાયીદન્**, “મજબુત ઉભું રહેવું,” “નક્કી થવું.” વેસ્ટ: **પૂર્—પાસ્તીહ્**, “નમનતાઈ ભરેલા.”—૩—૩. **યશ્ત ગાસાન્**, વેસ્ટઃ “ યશ્તના ગાથા. ” વાંચો તેની રસીલી ફુટનોટ ૧લી, પા. ૧૬૯.—૪. એટલે અહુનવરનો. —૫. વેસ્ટઃ **બૂન્ મારીગ્ અહુ**, “**યથા અહુ વઈર્યો**ની શરૂઆતનો અહુ શબ્દ. ” —૬. એટલે કે, ગાથાના યસ્ન હા ૨૮ માની શરૂઆતનો **અહ્યા** શબ્દ. જાણવું કે **અહુ** અને **અહ્યા** ના અર્થમાં કાંઈ સંબંધ નથી.

શબ્દની બરાબર છે, અને છેલ્લો શબ્દ **વાસ્તારેમ્**, ગાથાનાં સેવટના[1] **વયો** શબ્દની બરાબર છે; અને તેમજ જોકે બારયતમાં એકજ જાતના, તોબી તેઓને તેનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણોમાં વહેંચી નાંખવામાં આવ્યાં છે, અને અહુરમજદ—પરસ્ત દીનના સઘળા ભાગોના સંગ્રહમાં[2] તે લખાણોને ભેગાં કરવામાં આવ્યાં છે. (૩) અને દાદાર અહુરમજદનાં ડહાપણ માટેનું માન તથા વખાણ, ક્રિયા તથા આરાધના પેદા કરવા સારૂં, અને તેની આક્રિન નિયમિત કરવા સારૂં તેઓની એટલે ગાથાની જગા **વિસ્પરદનાં** સઘળાં પુસ્તકોની પાસે લાવવામાં આવી છે, જેથી યઝદોની જગા તથા આરાધના મીનોઈ દુન્યામાં રોશન તથા ઝળકતી[3] થઈ છે. (૪) સઘળા ત્રણે પહેલી તથા છેલ્લી ભેટ સારૂં તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે. જેને વિષે કોઈ **સ્ત**ઑત ચરન્યના સંબંધમાં બોલે.

(૫) “ અશોઈની આબાદી સર્વથી સરસ છે; અથવા અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે. ”

(૬) આ આઠમું પુસ્તક અસલ નકલ સાથ ફરીથી તપાસવામાં આવ્યું છે.

[આઠમું પુસ્તક પુરૂં.]

---

૧. જુઓ ગાથાના યસ્ન હા ૫૩મો, ફ. ૯ની સેવટની લીંટીનો છેલ્લો શબ્દ.—૨. એટલે કે ગાથા અને અવસ્તા નસ્કના બીજા ભાગો સાથનો સંગ્રહ.—૩. સરખાવો અવ૦ **બ્રાજ્**, “ ઝળકાટ. ”

Glossary of Select Words contained in Vol. XVI.

(*anyûrûzd*), chap. XXIX., §§ 2-3, p. 21, l. 13, *adj.*, 'rich,' 'પૈસાદાર.' Cf. Av. 'coarse,' 'inferior.'

(*akhgar*), chap. XXXVI., § 36, p. 48, l. 3; *n.*, 'chaff,' 'છાલાં. Cf. Pers. اخکول 'chaff.'

(*ârd*), chap. XXXIV., § 12, p. 39, l. 2; *n.*, 'blemish, 'ખામી.' Cf. Pers. آرد 'imperfection.' The word might be read *ard* (Av.) 'fighting,' 'conflict.' West's reading *a-ratu*, 'uncontrolled.'

(*khimân*), chap. XXIII., § 4, p. 6, l. 11; *n.*, 'wound,' 'જખમો.' Cf. Pers. خیم 'a wound,' 'pus.'

(*khvan*), chap. XXX., § 32, p. 29, l. 12; *n.*, 'juice,' 'રસ.' Pers. خون West reads *ân*, 'that.'

(*kashna-givar*), chap. XXXIV., § 6, p. 37, l. 7; *n.*, 'ample womb', બહોળું ગર્ભસ્થાન.' Cf. Pers. کشن 'ample,' and Av. , Skr. गर्भ 'womb.' West's reading *kushna-spar* for *gushnaspar*, 'subjection to the male.'

(*gâs-vârag*), chap. XXXVII., § 11, p. 53, l. 8, *n.*, 'bed places', 'પલંગ.' Cf. Pers. گهواره 'a cradle,' 'a bed-place,'

(*gudâd*), chap. XL., § 30, p. 78, l. 12; *n.*, 'a cloak,' 'ઝભો.' Cf. Pers. گداد 'a worn or patched habit,' 'a wide garment,' (see Steingass, *s. v.*).

(*jâyag*), chap. XXIII., § 2, p. 6, l. 4; *n.*, 'veins,' 'લોહીની નસ' (see the Pahlavi-Pazand Glossary, *s. v.* *jâyâ*, p. 6,) West: *dakhshak*, "a brand."

(*chagârak*), chap. XXXVIII, § 16, p. 68, l. 5; *n.*; 'a subterranean granary,' 'ભોયરાંમાં કીધેલી અનાજની વખાર.' Cf. Pers. چغار

(*tûkhtan*), chap. XXX., § 42, p. 31, l. 7, *v.*, 'to pay a debt,' 'કરજ ભરવું.' Cf. Pers. توختن

(*tôhîg*), chap. XXXVI., § 21, p. 45, l. 12; *adj.*, 'ruined,' 'પાયમાલ થયલો.' Cf. Pers. توه

(*tahîg*), chap. XXXVI., § 21, p. 45, l. 13; *adj.*, 'destitute,' નાચાર.' Cf. Pers. تهی 'one who is left without anything,' 'empty,' 'void.'

(*dâlânag*), chap. XXXVI., § 14, p. 44, l. 11; *n.*, 'chamber,' 'ઓરડો.' Cf. Pers. دالان 'a hall,' 'a corridor.' West, 'anteroom.'

[Pahlavi] (*dhôvana*) chap. XLIII., § 27, p. 95, l. 4; *n.*, 'a rag,' 'ચીથરૂં' Cf. Pers. یوک 'a rag.' The Pazand *dhôvana* is a misreading of the original Pahl. [Pahlavi] *yûvan-î* or [Pahlavi] *yûgan-î* (see Pahl. Vend. V., § 60) afterwards *yûg*.

[Pahlavi] (*pusht-î*) chap. XLIII., § 13, p. 92, l. 13, *n.*, 'a patron,' 'મુરબ્બી,' 'રક્ષક.' Cf. Pers. پشت 'a protector;' skr. पुस्त, 'a support.'

[Pahlavi] (*parshna*), chap. XXXVI., §§ 11-12, p. 44, l. 6; *n.*, 'cholic,' 'પેટની ચૂંક.' Cf. Pers. پرش 'cholic,' 'griping.'

[Pahlavi] (*ping*), chap. XXXVII., § 15, p. 54, l. 11, *n.*, 'clepsydra,' 'પાણીથી વખત માપવાનું યંત્ર.' Cf. Pers. پنگ

[Pahlavi] (*frâdîg*), chap. XXX., § 5, p. 24, l. 10, *pres. part.*, 'prospering,' 'આબાદ.' Cf. Av. [Avestan] rt. [Avestan] 'to collect sufficiently'; or Cf. Av. [Avestan] (rt. [Avestan]) 'prosperity.' West: *palâdîg*, 'foolish.' Cf. Pers. فلاد 'useless,' 'unprofitable.'

[Pahlavi] (*bûnkanugîh*), chap. XXV.' § 10, p. 9, l. 12, *n.*, 'tents of canvass,' 'કંતાનના તંબુ.' For *bûnag-kanûgîh*. Cf. Pahl. [Pahlavi] (*bûnag*), 'a dwelling,' 'a tent,' and Pers. کنو 'hemp.'

[Pahlavi] (*mishkhayâ*), chap. XXXVII., § 7, p. 52, l. 10, *n.*, 'butter,' 'માખણ.' A *huzvaresh* word derived from Chaldæ *mishkhâ*, 'clarified butter', Arabic. مسکه

[Pahlavi] (*sâst*), chap. XXX., § 2, p. 24, l. 4; *n.*, 'instruction,' 'શિક્ષણ.' Cf. skr. शास्. Av. [Avestan] 'to teach.'

[Pahlavi] (*satagân*), Chap. XXV., §§ 25-27, p. 13, l. 3, *n.*, 'the weak,' 'નબળા' (શિપાઇઓ). Cf. Pers. ستہ (*sitih*), 'weak' or (*sutuh*), 'afflicted.' West: 'fatigued.'

[Pahlavi] (*shanân*), chap. XXXVII., § 8, p. 52, l. 13, *n.*, 'water,' (mixed with milk), 'પાણીમાં ભેળેલું દુધ.' Cf. Chaldæ *shanîn*. 'milk mixed with water. Or chaldæ *shaûb*, 'a kind of pottage'. West's reading. *shônô*, 'manner.'

[Pahlavi] (*shûlan*), chap. XXII., § 8, p. 3, l. 3; *n.*, 'halter,' 'દોરો.' Cf. Pers. شولان 'a halter,' 'a noose'.

[Pahlavi] (*kônâ*) chap. XXXVIII., § 6, p. 65, l. 7, *n.*, 'a lamb,' 'હલવાન.' Cf. Chaldæ *konnâ*.

